

УНИВЕРЗИТЕТ Св. „КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
„БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ - СКОПЈЕ

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

**МОРФОСИНТАКСИЧКА И СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА НА
ПРИДАВКИТЕ ВО ДЕЛАТА НА Ф. СКОТ ФИЦЦЕРАЛД И
НИВНИОТ ПРЕВОД НА АЛБАНСКИ ЈАЗИК**

- КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА -

Ментор:

Проф. д-р Агим Пољоска

Кандидат:

м-р Ремзије Нухиу

Скопје, 2016

СОДРЖИНА

АПСТРАКТ.....	i
ABSTRACT.....	ii
Кратенки.....	iii
Поглавје I	
ВОВЕД.....	1
1.1 Областа на истражување.....	1
1.1.1 Морфосинтактичка и семантичка област.....	2
1.1.2 <i>Френсис Скот Фицџералд</i> автор на романот <i>Големиот Гетсби</i>	2
1.1.3 Значењето на романот <i>Големиот Гетсби</i>	4
1.2 Потреба за ваков труд.....	5
1.3 Значењето на овој труд.....	6
1.4 Цели на истражување.....	7
1.5 Предмет на истражување.....	9
1.6 Проблем на истражување.....	10
1.7 Хипотези.....	11
1.8 Преглед на литература.....	11
1.8.1 Осврт на претходни трудови поврзани со предметот на истражување.....	12
Поглавје II	
МЕТОДОЛОГИЈА.....	16
2.1 Обликување на истражувањето.....	16
2.2 Методи за собирање и анализа на податоците.....	17
2.3 Методолошки ограничувања.....	20
Поглавје III	
МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА НА ПРИДАВКИТЕ ОД	
АНГЛИСКИ НА АЛБАНСКИ ВО ДЕЛОТО <i>ГОЛЕМИОТ</i>	
<i>ГЕТСБИ</i>.....	21
3.1 Појаснување на морфолошки поими.....	21
3.2 Зборообразувањето на англискиот јазик.....	23
3.2.1 Образување на придавките во англискиот јазик.....	23
3.3 Зборообразувањето на албанскиот јазик.....	25
3.3.1 Образување на придавките во албанскиот јазик.....	26
3.4 Придавки образувани со суфикси во англискиот и во албанскиот јазик.....	27
3.4.1 Придавки образувани со суфикси, ексцерпирани во „ <i>Големиот Гетсби</i> “ и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик.....	28
3.5 Партиципативни придавки со <i>-ing</i> и <i>-ed</i>	49
3.6 Придавки образувани со префикси во англискиот и во албанскиот јазик.....	59

3.6.1	Придавките образувани со префикси, на ексцерпирани во „Големiot Гетсби“ и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик.....	60
3.7	Сложени придавки образувани од два полнозначни збора.....	74
3.8	Сложени придавки образувани од два полнозначни збора во „Големiot Гетсби“ и нивните кореспонденти при преведување на албански јазик.....	77
3.8.1	Прилог + <i>ed</i> партицип.....	78
3.8.2	Придавка + <i>ed</i> партицип.....	80
3.8.3	Придавка + <i>ing</i> партицип.....	83
3.8.4	Именка + <i>ed</i> -партицип.....	84
3.8.5	Именка + <i>ing</i> -партицип.....	86
3.8.6	Именка + именка.....	87
3.8.7	Именка + придавка.....	88
3.9	Усогласување на придавките по род, број и падеж во албанскиот јазик.....	89
3.10	Сумарен преглед.....	97

Поглавје IV

СИНТАКСИЧКА И СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА НА ПРИДАВКИТЕ ОД АНГЛИСКИ НА АЛБАНСКИ ВО ДЕЛОТО ГОЛЕМИОТ ГЕТСБИ“ 103

4.1	Појаснување на синтактички поими - англиска и албанска синтакса.....	103
4.2	Придавките во англискиот јазик и нивните синтактички карактеристики.....	109
4.3	Придавките во албанскиот јазик и нивните синтактички карактеристики.....	110
4.4	Функција на придавките.....	111
4.4.1	Придавките во атрибутивна позиција најдени во „Големiot Гетсби“ и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик.....	111
4.4.1.1	Преноминална модификација.....	112
4.4.1.2	Постноминална модификација.....	119
4.4.1.3	Придавките само во атрибутивна позиција.....	122
4.4.2	Редослед на придавките.....	123
4.4.2.1	Правилата за поредок (<i>order</i>) на придавките на англиски јазик.....	125
4.4.2.2	Правилата за поредок (<i>order</i>) на придавките на албански јазик.....	126
4.4.2.3	Две координирани придавки (ко-појавување на придавките).....	127
4.4.2.4	Три координирани придавки (ко-појавување на придавките).....	128
4.4.2.5	Четири координирани придавки (ко-појавување на придавките).....	130
4.5	Придавките во предикативна позиција најдени во „Големiot Гетсби“ и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик.....	132
4.5.1	Предикативни придавки кои функционираат како подмет комплемент....	133
4.5.2	Предикативни придавки кои функционираат како предмет комплемент..	135
4.5.3	Придавките само во предикативна позиција.....	137
4.6	Степенувањето на придавките.....	139
4.6.1	Степенувањето на придавките во англискиот јазик.....	140
4.6.2	Степенување на придавките во албанскиот јазик.....	141

4.6.3	Сличности и разлики при степенување на придавките во англискиот и во албанскиот јазик.....	142
4.7	Зависноста од прилозите	147
4.8	Сумарен преглед.....	153
4.8.1	Синтактички карактеристики на придавките во албанскиот јазик.....	156

Поглавје V

ПРЕВОДОТ НА РОМАНОТ „ГОЛЕМИОТ ГЕТСБИ“ НА АЛБАНСКИ ЈАЗИК.....160

5.1	Првиот превод на Мунтаз Шеху.....	161
5.2	Вториот превод на Ставри Поне.....	163
5.2.1	Општа критика на преводот.....	163
5.2.2	Лексичко-семантички стилски грешки.....	164
5.2.3	Тешкотиите на преведувачот при преведување на придавките.....	171

Поглавје VI

КФАНТИФИКАЦИЈА НА ПРИДАВКИТЕ.....176

6.1	Квантитативни податоци за придавките.....	176
-----	---	-----

Поглавје VII

МЕЃУЈАЗИЧНИТЕ ПЕДАГОШКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ПРИДАВКИТЕ.....180

7.1	Тешкотии при изучување на придавките од англиски на албански јазик.....	180
7.2	Предавање и изучување на придавките од англиски на албански јазик.....	183
7.3	Трансфер при изучување на придавките од англиски на албански јазик.....	183
7.4	Возраста и изучување на придавките на англиски јазик.....	186
7.5	Значењето и важноста од изучување на придавките од англиски на албански јазик.....	189

Поглавје VIII

ЗАКЛУЧОК.....190

БИБЛИОГРАФИЈА.....205

ПРИЛОЗИ.....210

<i>Прилог 1</i>	Листа на табели.....	210
<i>Прилог 2</i>	Листа на графикони.....	211
<i>Прилог 3</i>	Листа на шеми.....	212
<i>Прилог 4</i>	Список на придавки употребени во „Големiot Гетсби“	214
<i>Прилог 5</i>	Пораката на авторок до издавачот.....	235
<i>Прилог 6</i>	Графикон на придавките со суфикси и префикси.....	237

АПСТРАКТ

Овој труд пред сè претставува контрастивна анализа на придавките во англискиот јазик и нивните еквиваленти во албанскиот јазик. За потребите на нашиот труд вршеме ексцерпција на придавки од романот *Големиот Гетсби*, познатото дело на на Ф. Скот Фитцџералд и од неговиот превод на албански јазик (преведен од Ставри Поне). Овие придавки се анализирани и споредени од морфосинтактичка и семантичка гледна точка.

Трудот содржи осум поглавја. Во првото поглавје, односно во воведот правиме преглед на досегашните истражувања и достигнувања во однос на морфо-синтаксата на придавките, како и нивно дефинирање. Исто така, во ова поглавје ги посочуваме главните и споредните хипотези. Второто поглавје се однесува на методологијата на истражувањето и на структурирањето на трудот. Во третото поглавје во центарот на вниманието е морфолошката анализа. Тука ги анализираме различните начини на образување на придавките во англискиот јазик и на нивните албански еквиваленти. Покрај ова, даваме и теоретска поткрепа за придавките во англиски и во албански јазик. Во четвртото поглавје главниот акцент е ставен на синтаксичката анализа на придавките, пред сè на нивната позиција во однос на именките и на заменките. Во ова поглавје интегрирана е и делумна семантичка анализа на придавките, каде што фокусот е ставен врз значењето на придавките во англиски јазик и на нивните албански еквиваленти. Во следното поглавје, односно петтото, правиме компарација на двата албански превода на *Големиот Гетсби*, односно преводот на Мунтаз Шеху и на преводот на Ставри Поне. Освен горенаведеното, во ова поглавје даваме и критичко мислење за преводите, како и за проблемите коишто се јавуваат при преводот на придавките. Во шестото поглавје посочуваме интересни квантитативни податоци за придавките во романот *Големиот Гетсби*. Тука статистичките податоци ги претставуваме преку графикони каде што го посочуваме целокупниот број на придавки, поделбата на придавките по групи, начини на образување на придавките, итн. Седмото поглавје содржи педагошки импликации на придавките, односно како придавките влијаат при изучување на англискиот како странски јазик. Во последното поглавје се дадени заклучоците за сите хипотези. На крајот, трудот го заокружуваме со блигорафијата и прилозите.

Во овој труд даваме подлабока теоретска основа за придавките во англискиот јазик и за нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Исто така, во трудот правиме контрастивна анализа на придавките помеѓу двата јазика. Според нас, на овој начин ќе направиме еден скроман придонес за албанските изучувачи на англискиот јазик како странски, како и за албанските наставници кои го предаваат англискиот јазик.

Клучни зборови: англиски јазик, албански јазик, придавки, морфологија, синтакса, семантика, контрастивна анализа, зборообразување, зборовни групи.

ABSTRACT

This thesis is a contrastive analysis of English adjectives and their Albanian correspondents. The well known novel *The Great Gatsby* by F. Scott Fitzgerald is used as a source of adjectives and its Albanian translation by Stavri Pone. These adjectives are analyzed and compared from morpho-syntactic and semantic point of view.

The thesis is consisted of eight chapters. The first chapter focuses on the development an achievement of theories on the given field so far. Also, this chapter introduces the main and the secondary hypotheses. The second chapter is about the research methodology and its design. The third chapter mainly discusses issues related to morphology. Here are analyzed the different classes of adjective formations and their Albanian correspondents. In addition to this, here it is given a theoretical basis of English and Albanian adjectives. The forth chapter analyses the adjectives from the syntactic perspective, especially the position of adjectives in relation to noun phrases. In this chapter, also, a slight semantic analysis of adjectives is given, where the focus is on the meaning of the English adjectives and their Albanian correspondents. The next chapter contains comparison of both Albanian translations of the *Great Gatsby* by Muntaz Shehu and Stavri Pone. Also, in this chapter is given a critical approach of the Albanian translations, and some issues concerning the translation of adjectives. The sixth chapter gives quantitative data of adjectives in *The Great Gatsby*. Here some graphics present statistical analysis of the whole number of adjectives, types of adjectives etc. In the seventh chapter we discuss the pedagogical implications of adjectives, and the way they affect learning English as a foreign language. The last chapter draws conclusions based on questions raised in the beginning of the research as well as unpredicted findings through this research. The bibliography and appendixes end this thesis.

This thesis as such gives a deeper theoretical basis of English and Albanian adjectives. Also, the thesis contains a contrastive analysis of adjectives between the two given languages. Consequently, this thesis is supposed to be useful for Albanian learners of English as a foreign language as well as for Albanian teachers of English as a foreign language.

Key words: *English language, Albanian language, adjective, morphology, syntax, semantics, contrastive analysis, word formation, part of speech.*

КРАТЕНКИ

Македонски Јазик

Алб.	_____	Албански јазик
Англ.	_____	Англиски јазик
Атриб.	_____	Атрибутивни придавки
Мак.	_____	Македонски јазик
Суф.	_____	Суфикси
Преф.	_____	Префикси
Слож.	_____	Сложени придавки
Пред.	_____	Предикативни придавки

Англиски Јазик

Adj.	_____	Adjective
Adv.	_____	Adverb
Coord.	_____	Coordinator
Det.	_____	Determinant
N	_____	Noun
V	_____	Verb
VP	_____	Verb Phrase
NP	_____	Noun Phrase
S	_____	Subject
Sb. Comp	_____	Subject Complement
Ob.	_____	Object
Ob. Comp	_____	Object Complement

I. ВОВЕД

1.1 Областа на истражување

Секое човечко суштество ѝ припаѓа на некоја општествена група. Општествата имаат свој јазик, своја култура и своја религија. Во овој контекст, јазикот како еден значаен систем е еден вид вредност која ни овозможува комуникација меѓу луѓето низ целиот свет.

Секој јазик ги има своите тешкотии при процесот на изучувањето. Овие тешкотии не се видливи за сите изучувачи, особено ако за изучувачите тоа имаат е мајчин јазик. Меѓутоа, кога јазикот се изучува од страна на изучувач кому тој јазик не му е мајчин јазик, тешкотиите се уште поголеми. Изучувањето на еден јазик во минатото не беше тешко до моментот кога јазиците не почнаа да се учат како втор јазик или како странски јазици. Овие јазични тешкотии, почнуваа да стануваат значајни и се појавуваа токму во ова време. Значи при изучувањето на странските јазици, изучувачот наидува на различни јазични тешкотии. Ладо¹ во неговата книга тврди дека „*оние елементи кои се слични во нивниот мајчин јазик ќе бидат едноставни за нив, а оние елементи кои се различни во неговиот мајчин јазик ќе бидат тешки за нив*“. Споредувајќи ги овие јазични тешкотии со мајчиниот јазик, уште повеќе се јавува потребата за истражување и споредување на појавите на меѓујазичните феномени.

Секој јазик се состои од различни зборови. Секој јазик има одреден број зборови што секогаш е различен во споредба со друг јазик. Меѓутоа зборовите на сите јазици имаат едно заедничко. Зборовите на сите јазици имаат граматички категории што се студираат во областа на граматиката.

Значи областа во која нашето истражување ќе се изведува е областа на граматиката. Граматиката² се дефинира како цел систем и структура на јазикот или на јазиците во целина, обично се состои од синтакса и морфологија (вклучувајќи инфлексии) и понекогаш фонологија и семантика.

¹ Lado, R. (1957) *Linguistics across cultures*, Ann Arbor, Michingam: the University of Michingam Press, p. 2

² *Oxford Dictionary Online*, Преземено 23. 2. 2016, Зборот граматика доаѓа од грчки *grammatikē* (*tekhnē*) '(art) of letters', (уметност на буквите), од *gramma*, *grammat-* 'letter of the alphabet, thing written' (буква на азбуката, нешто напишано).

1. 1. 1 Морфосинтактичка и семантичка област

Овој труд ќе се врши во областа на граматиката особено во морфолошкиот и синтактичкиот дел. Квирк³, терминот граматика го користи за вклучување на морфолошките аспекти, коишто се поврзуваат со деривацијата и инфлексијата (внатрешната структура на зборовите), и синтактички аспекти коишто се поврзуваат со функцијата на зборовите (внатрешната структура на речениците, фразите). Во фокусот на нашиот труд ќе биде само придавката како еден значаен дел во зборовната група. Именката *beauty* и суфиксот *-ful* формираат нов збор којшто претставува придавка *beautiful*, која е еден вид образување што спаѓа во процесот на деривацијата, и истата, спаѓа и во областа на морфологијата. Одма друга страна [*a beautiful girl*] е фраза која на англиски јазик функционира како именска синтагма (ИС) од која придавката *beautiful* е во функција на модификатор (премодификатор во овој случај), и именката *girl* како главен дел од ИС. Ваквите слични анализи спаѓаат во областа на синтаксата.

Во овој труд се разгледани токму овие системи на правилата и категориите од кои се изградени или формирани зборовите, и категориите на функцијата на придавките. Оваа анализа ќе се врши на придавките на англиски јазик преведени на албански јазик. Основа на оваа анализа ќе биде романот *Големиот Гетсби* на Френсис Скот Фицџералд и преводот на албански јазик, преведен од Ставри Поне.

1. 1. 2 Френсис Скот Фицџералд автор на романот *Големиот Гетсби*

Френсис Скот Ки Фицџералд⁴ е американски автор на романи и кратки раскази, каде што неговите дела се прагматични дела на периодот на џезот⁵. Тој се смета за еден од најголемите американски писатели на 20-тиот век. Тој напишал четири романи: *The Side of Paradise*, (Оваа страна на рајот) - (1920),

The Beautiful and Damned, (Убави и проколнати) (1922),

The Great Getsby, (Големиот Гетсби) - (1925), и

Tender Is the Night (Нежност е ноќта) - (1934).

³ Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, England: Pearson Education Limited

⁴ https://mk.wikipedia.org/wiki/Френсис_Скот_Фицџералд

⁵ Добата на џезот е периодот на 1920-тите години во главно во САД, но и во Британија, Франција и на други места. https://en.wikipedia.org/wiki/Jazz_Age Преземена на 26.02.2016

Еден незавршен роман, *The Last Tycoon* (Последниот магнат), (1941), е објавен постхумно. Исто така, Фицџералд пишувал кратки приказни за различни списанија кои третираат теми за младоста и ветувањата заедно со возраста и очаеноста.

Френсис Скот Фицџералд е роден на 24 септември, 1896 година во Сент Пол, Минесота, во семејството на Едвард Фицџералд и Мери Фицџералд. Тој студирал на Универзитетот Пинџтон, но никогаш не го завршил. За да си го дозволи неговиот начин на живеење, повеќето од неговите пишувања се направени за пари, така што тој пишувал кратки приказни и ги продавал на различни списанија. Неговиот финансиски успех како писател дошол по објавата на неговиот прв роман. Што не е случај со другите писатели, или подобро да кажеме дека повеќето писатели никогаш не ги вкусија финансиските бенефиции од нивните уметнички вредности. Неговиот прв роман му донел слава и пари:

„На 26 Март 1920 Скрибнерс го објавија *This Side of Paradise* и прво печатење од 3.000 копии се продало со цена од 1.75\$. Првата реклама го имал слоганот РОМАН ЗА ДЕВОЈКИТЕ НАПИШАН ЗА ФИЛОЗОФИТЕ (*A NOVEL ABOUT FLAPPERS⁶ WRITTEN FOR PHILOSOPHERS*), што било куртоазија на авторот. Издавачката куќа би била задоволна со продажбата на првото издание, 5.000 копии било повеќе од успешно за прв роман. Првите 3.000 копии се продале во првите три дена. Фицџералд не бил изненаден. Како што и предвидел, тој станал познат речиси преку ноќ. Дваесет и тригодишниот романсиер станал славна личност и почнал да држи кореспонденција со познатите писатели... Повеќето критики биле позитивни со мали исклучоци, и истите помогнале при продажбата затоа што генерирале интерес.“ Бруколи⁷.

Неговата животна љубов била Зелда Соир (*Zelda Sayre*), со која имал една ќерка Френсес, не сакала да се омажи за него сè додека не стане богат. По успехот на првиот роман, таа се согласила да излезе пред алтарот.

Романот што го сметаме за основа на овој труд, *Големiot Гетсби* првично се сметало за неуспех. Меѓутоа подоцна почна да свети и стана, најверојатно за многумина критичари, најдобриот роман на американската книжевност.

⁶ Независните и модерните девојките на 20-тите години, Преземено на 28.02.2016

<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/flapper?q=flapper+>

⁷ Brucoli, M. J. (1981). *Some Sort of Epic Grandeur: The Life of F. Scott Fitzgerald* (2nd ed.). South Carolina: University of South Carolina Press, p. 137-138

Фицџералд стана познат и по начинот на живеење со неговата жена и со неговите познати пријатели. Тој заедно со неговото друштво бил таму каде што биле најголемите забави и пијачки. Толку се забавувале што забавите обично траеле со денови. Како и да е, ним не им било секогаш розово. Неговата жена се разболела и имала неколку психички страдања. Во неколку наврати морала да биде сместена во психичките санаториуми. Сите овие дејствија имале свое влијание врз пишувањето меѓутоа истите и го инспирирале. Неговата жена Зелда никогаш не оздравела. Фицџералд останат без многу пари си заминал во Холивуд да работи како сценарист. Тој е сценарист на познатиот филм „*Gone with the Wind*“. Фицџералд го напушил овој свет на прилично млада возраст, починал од срцев удар на 21 декември, 1941, во Лос Анџелос, Калифорнија.

1. 1. 3 Значењето на романот *Големiot Гетсби*

Кога Фицџералд починал во 1940 од срцев удар на возраст од 44 години, биле продадени помалку од 25.000 копии од книгата *Големiot Гетсби*. Тој не го доживеал вистински успехот на книгата. Денеска според Деирдре⁸ романот *Големiot Гетсби* е реден број 2 на списокот на најпродаваните книги во САД. Во целиот свет се продадени 25 милиони копии, 500.000 копии се продаваат годишно, и 185.000 електронски книги се продадени само во 2013 година.

Јазикот на кој пишувал Ф. Скот. Фицџералд, т.е. англиски, е светски јазик, кој се користи од многу луѓе низ светот и држави како што се САД, Велика Британија и Австралија. Згора на тоа, денес за него се смета дека е главниот јазик на планетата. Англискиот јазик има голем фонд на зборови, особено голем број придавки. Ф. Скот Фицџералд профитирал од оваа предност како англиски писател и ја употребил максимално разновидноста на зборовите, некогаш многу ретки зборови, за да ги опишува луѓето, нештата и настаните во неговиот роман.

Големiot Гетсби останува еден од најдобрите романи на англиската книжевност. Тој е релевантен и современ исто како и во времето кога е издаден. Метју Бруколи⁹ во неговиот вовед (preface) за романот *Големiot Гетсби* меѓу друго истакнува следното: „Една димензија на достигнувањата на Ф. Скот. Фицџералд е тоа што многу воодушевени читатели се несвесни за комплексноста на *Големiot Гетсби*,

⁸ Donahue, Deirdre (2013). "The Great Gatsby by the numbers". USA Today. Преземено на 25 Feb 2016

⁹ Matthew J. Bruccoli, (1992), *The Great Getsby Preface* The University of South Carolina, <https://d39smchmfovhlz.cloudfront.net/OmEwzCdpPVEoTTLVZBFgxCG03mvUpU2TFE3gG06ojcnXQ6qS.pdf> Преземено во 23.02.2016

затоа што секогаш е задоволство да се чита... *Големiot Гетсби* е класика – роман што се чита спонтано од тие што бараат задоволство, но исто се чита како дел од студиските програми. Сега за *Големiot Гетсби* конвенционално се реферира како големiot американски роман. Ако оваа фраза значи нешто, тоа значи дека овој роман е голем фантастичен труд, со определени американски тематски квалитети, и дека Џејмс Геџ/ Џеј Гетсби е голем американски лик... Тоа просто е ремек-дело.“

Петте филмски адаптации на романот *Големiot Гетсби* го зголемија значењето на романот. Адаптација на првиот филм¹⁰ е направена во почеток на 1926 година, и била молчалива адаптација (silent adaptation), која денеска за жал е изгубена. Втората адаптација на овој филм¹¹ е направена во 1949 година. Третата адаптација¹², која според нашето мислење е најдобрата, е снимена во 1974 година главната улога ја игра познатиот актер Роберт Редфорд. Четвртиот филм¹³ е адаптација на истиот и е направен во 2000 година. Петтиот филм¹⁴ е направен во 2013, со ѕвездата Леонардо Ди Каприо во главната улога, што исто така е добра адаптација.

На кратко, *Големiot Гетсби* претставува еден огромен придонес, само за да се открие дека успехот е целосна илузија. Тоа ни покажува дека интензивното богатство не донесува среќа или лично усовршување. Тоа ни покажува дека ние можеме да веруваме дека може да се усовршиме, но не можеме да избегаме од минатото; тоа открива дека човековата среќа е често маска која се носи за да се скрие болката, завидувањето и фрустрацијата.

1.2 Потреба за ваков труд

Во врска со придавките и нивните граматички категории, нивната структура и нивните функции, сметаме дека е повеќе од неопходно да се разгледаат од нова друг аспект, односно од друга гледна точка. Една од причините што нè поттикна да истражуваме во оваа област е фактот што јазиците како англискиот јазик и албанскиот јазик се многу различни, тие ѝ припаѓаат на индоевропското јазично семејство, но се

¹⁰ Американски молчалив филм во режија на Херберт Вренон. Прва филмска адаптација на романот *Големiot Гетсби*. Ворнер Бекстер прикажува Џеј Гетсби и Лоис Вилсон како Дејзи Бјукенан

¹¹ Американски драма филм во режија на Елиот Нугент, и произведено од страна на Ричард Меибаум. Главните улоги во филмот се Алан Лад (Гетсби), и Бети Филд (Дејзи)

¹² Американски драма филм во режија Џек Клејтон. Главните улоги во филмот се Роберт Редфорд (Гетсби), и Мија Фароу (Дејзи)

¹³ Филмска адаптација на романот *Големiot Гетсби*, во режија на Роберт Марковиц. Главните улоги во филмот Тоби Стивенс (Гетсби), Мира Сорвино (Дејзи)

¹⁴ Американски драма филм на романот *Големiot Гетсби*, во режија на Баз Лурман. Главните улоги во филмот се ѕвездата Леонардо ди Каприо (Гетсби), и Кери Малиган (Дејзи)

различни гранки. Меѓутоа, во областа на морфологијата и синтаксата, најдовме и потврдивме дека имаат и заеднички карактеристики.

Нашето истражување се фокусира во образувањето на придавките како зборовна група што е дел од реченицата. Акцентот е ставен на морфолошката анализа и синтактичката анализа, односно на зборообразувачките единици и граматичките функции во англискиот јазик споредени со тие на албански јазик.

Истражувањето на придавките на еден јазик е еден многу сложен процес. Кога на ова му се додава компарација помеѓу два различни јазика тоа уште повеќе ги сложува работите. Меѓутоа, некој треба да се одлучи и за ваков труд. Повеќе од јасно е дека ваквите трудови сè повеќе од потребни. Но, јасно е дека слични истражувања се ретки, па дури и нема.

1.3 Значењето на овој труд

Овој труд е значаен бидејќи ќе придонесе кон збогатувањето во многу сфери и тоа во сферата на морфологијата, синтаксата, семантиката и во сферата на преведувањето на книжевните дела. Меѓу друго најмногу влијае на наставниците по англиски јазик како странски јазик и нивните студенти односно изучувачите на англискиот јазик. Наставниците ќе можат да се служат со овој труд а исто така да учат повеќе за придавките и нивната природа. Наставниците преку овој труд ќе ги подготват и ќе им дадат на нивните студенти/изучувачи појасна слика за теоријата и практиката.

Исто така, преведувачите од англиски на албански јазик и обратно ќе можат да ги користат очекуваните теоретски заклучоци на овој труд. Заклучоците од ова истражување ќе им помогнат на преведувачите за да се усовршат уште повеќе за понатамошните преводи.

Вреди да се истакне дека придавките имаат многу важна улога од аспект на опишување и дека нивното користење датира од многу одамна. Aronoff¹⁵, тврди дека придавките се употребени во раните времиња. Тој започнува со терминот *formative* кој го среќава во книгата на Чомски (1964, 1965). Според „Оксфордскиот речник“ терминот *formative*¹⁶ има рана историја. Значи, придавката *formative* ѝ претходи на именката и од историски аспект и од структурален аспект. Структурално, *-ive* е

¹⁵ Aronoff, M. (1994) *Morphology by Itself – Stems and Inflectional Classes*, USA: Massachusetts Institute of Technology

¹⁶ крајот на 15 век: од старофранцускиот *formatif*, *-ive* или средновековен латински *formativus*, од латински *formare* 'to form' " <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/formative?q=formative+>

суфиксот на наведената придавката. Тој понатаму истакнува дека повеќе од 800 зборови кои завршуваат со *-ive* наведени од Вокер 1936, само 25 се именки, а повеќето од нив се технички термини на лингвистиката, на пример: *infinitive, adjective, fricative*. Историски придавката *formative* била цитирана на почетокот на 1490 година, додека именката е цитирана во 1711 година.

1.4 Цели на истражување

Во овој труд во главно ќе се истражуваат сличностите помеѓу придавките на англискиот и албанскиот јазик од морфолошки и синтактички аспект. Анализата ќе се базира на делото на Ф. Скот Фицџералд, *Големиот Гетсби*. Но, не е исклучен фактот дека темата може да биде поврзана со губење на оригиналното значење во текот на преведување на придавките што ќе го покрива семантичкото поле. Најпрвин ќе се идентификуваат и селектираат придавките на англиски јазик и потоа по потреба ќе се најдат и нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Овие придавки ќе се анализираат врз основа на сличностите, разликите на морфолошко и синтактичко ниво и исто така да се види дали оригиналното значење е чувано додека се преведени на албански јазик од семантичка гледна точка. Секоја разлика и сличност ќе се опише точно и јасно за да им се пренесе на читателите важноста на структурата и функцијата што ја имаат придавките додека се преведуваат на албански јазик на сите нивоа што ги спомнавме погоре.

Целта на овој труд ќе бидат следните точки:

- Пронаоѓање на сличностите и разликите меѓу придавките во двата јазика врз морфолошката анализа каде ќе се опфаќаат суфиксите, префиксите и сложените придавките.

На пример:

Табела 1 Пример за пронаоѓање на сличностите и разликите меѓу придавките во двата јазика во областа на морфологијата.

	англиски	албански
суф.	bloody	të gjakosur
преф.	uncontrollable	të papërmbajtshme
слож.	well-rounded	i gjithëdijshëm

- Пронаоѓање на сличностите и разликите меѓу придавките на двата јазика врз основа на синтактичка анализа каде ќе се опфаќаат придавките во атрибутивна и предикативна позиција.

На пример:

Табела 2 Пример за пронаоѓање на сличностите и разликите меѓу придавките во двата јазика во областа на синтаксата.

	англиски	албански
атриб.	<i>practical question</i>	pyetje <i>praktike</i>
пред.	The eyes of Doctor T. J. Eckleburg are blue and gigantic -	Syte e doktor T.Xh. Ekellburgut jane te kalter dhe me permasa gjigante -

- Пронаоѓањето на начинот на соочување на побогатиот англиски вокабулар во споредба со албанскиот вокабулар каде што ќе се направи семантичка анализа на овие придавки преведени на албански јазик.

На пример:

Табела 3 Пример на тешкотии од страна на преведувачот при преведување на романот *Големiot Гетсби*.

англиски	албански
I was confused and a little <i>disgusted</i> (стр.18)	ndihesha i hutuar dhe i kapluar nga një ndjesi e pakëndshme (стр.30)
<i>enchanted</i> life (стр.51)	jetën time e ruajtka një magji (стр.85)
<i>burning</i> gardens (стр.8)	kopshte me ngjyra të ndezura (стр.13)

Последната цел е многу важна точка на истражувањето затоа што е тешко да се најде механизам со што ќе се соочуваме со богатиот речник, особено на низа придавки со многу синоними. Примерите на горенаведената табела ги покажува тешкотиите со кои албанските преведувачи се соочуваат додека преведуваат од англиски на албански јазик. Кога преведувачите се соочуваат со вакви тешкотии од англиски на албански јазик треба да ги забележат зборовите што не се дел од албанскиот речник. Исто така, овие зборови треба да се додаваат на албанскиот речник како заемки, за да имаат нови

зборови младите генерации и во исто време албанскиот јазик да се збогати слично како англискиот јазик кој успеал да вклучува голем број зборови во своите речници.

Исто така, овој труд има за цел да ја покрене свеста кај наставниците и студентите за структурата (морфологија), употребата и функција на придавките (синтакса), исто така и нивните сличните карактеристики што ќе ги поттикне студентите да добијат поефективно знаења од англискиот јазик како и ќе ги научат правилата за употребата на придавките. Значи, потребно е комбинација на теоретските елементи и на граматичките категории на англиски и албански јазик со нивната практична употреба. Овој труд ќе се темели на досегашна практика и врз основа на тоа ќе се изведат заклучоци кои ќе ја усовршат идната практика.

1.5 Предмет на истражување

Грамматика е комплексна област која што ја поседуваат сите светски јазици и факт е дека сите се разликуваат една од друга. Поради ова, ние како млади лингвисти треба да придонесеме и да преземаме понатамошни чекори за зајакнување и разјаснување на проблемите и тешкотиите на најдобар начин. Таков случај би бил и нашето истражување, т.е. контрастивната анализа на придавките од англиски на албански јазик во делото *Големiot Гетсби*.

Предмет на нашето истражување ќе бидат карактеристиките на јазичните особености на придавките во преводот на *Големiot Гетсби* на албански јазик. Во делот на тие преводи ќе се осврнат кон следните проблеми:

1. морфолошка анализа на придавките,
2. синтактичка и семантичка анализа на придавките, и
3. квантификација на придавките.

Како поттема ќе се опфаќа зборообразувањето на придавките на англиски јазик и на албански јазик. Потоа ќе се концентрираме во деривацијата на придавките врз основа на суфиксите, префиксите и сложенките на англиски за да се најдат нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Сличностите и разликите ќе се разјаснат детално давајќи ги типовите од морфолошка гледна точка и од синтактичка и семантичка гледна точка врз примери од преводот на книгата *Големiot Гетсби*.

1.6 Проблем на истражување

Двата етникума, чии јазици ќе се споредуваат, лежат на два различни континента. Нивниот раст како нации поминале преку низа разлики. Економскиот раст е поразличен кога се споредуваат двете земји. Албанците имаат „стара“ уникатна популација со нова земја, додека Американците имаат една постара земја од Албанците и имаат релативно нов идентитет, разновидно и мешано население со мултикултурни елементи. Една важна забелешка е дека јазикот на кој е напишана книгата на *Скот Фицџералд* е англискиот јазик. Англискиот јазик е светски јазик, што се користи од страна на многу луѓе во многу земји. Освен тоа, во денешно време се смета како главен јазик на Земјината топка. Од друга страна, албанскиот јазик е „мал“ јазик кој се користи од страна на неколку милиони луѓе низ целиот свет. Неговите корени доаѓаат од стариот илирски јазик кој нема сличноста со кој било друг индоевропски јазик. Горенаведените факти влијаат на многу начини, во преводот на *Големiot Гетсби*. Како што е наведено, англискиот јазик има многу зборови на располагање, особено широк спектар на придавки.

Романот *Големiot Гетсби* има на располагање голем број придавки. Скот Фицџералд, авторот на овој роман, има предности од лексички аспект кои ги користи овие зборови, понекогаш ретки зборови, за да опише различни нешта и настани во неговиот роман. Лиу¹⁷ смета дека фигуративната употреба на јазикот на Фицџералд „е привлечна за сите сетила“ и дека тој ја постигнува овој стил од неговите чести употреби на придавките.

На пример, во *Големiot Гетсби* опишувајќи го автомобилот на Гетсби, тој користи интересни и различни придавки:

„It was a rich cream color, bright with nickel, swollen here and there in its monstrous length with triumphant hatboxes and supper-boxes and tool-boxes, and terraced with a labyrinth of windshields that mirrored a dozen suns.“ (cmp. 68)

Ова е само еден пример на употребување на придавки што го прави преводот од англиски на албански јазик тежок, исто така, потешко е да се пренесе буквалното значење на тоа. Значи како проблем би го истакнала малиот фонд на зборови што го има албанскиот јазик на располагање (40.000 зборови), за разлика од англискиот јазик

¹⁷ Xiangqi Liu, (2010), *Stylistic Analysis of The Great Gatsby from Lexical and Grammatical Category*, Journal of Language Teaching and Research, Vol. 1, No. 5, стр. 662-667, ISSN 1798-4769, Преземено на 25.2.2006
<http://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol01/05/18.pdf>

којшто има милион зборови во своите речници. Имаме чувство дека албанските читатели не можат да уживаат во романот како што англискиот свет ужива во тоа, или луѓето на кои англискиот им е мајчин јазик го вкусат делото.

1.7 Хипотези

Главната хипотеза:

1. Придавките во англискиот јазик се разликуваат од придавките на албански јазик од морфолошка и од синтактичка гледна точка.

Споредни хипотези:

2. Оригиналот *Големiot Гетсби* има на располагање голем број придавки.
3. Преведувачот Ставри Поне пресретнал на тешкотии при преведување на придавките од англиски јазик.

1.8 Преглед на литература

Придавките на англиски јазик се опширно истражувани од многу автори и се направени многу трудови. Придавките на англискиот јазик се анализирани во многу области. За придавките на англиски јазик во областа на морфологијата пишувале следните автори; Lieber, A (2009), Carstairs-McCarthy, A. (2002), Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985), Eastwood, J. (1994), Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002), Haspelmath, M. (2002), Tucker, H., G., (1998), итн. Во нивните истражувања, наведените автори, придавките ги истражуваат врз основа на зборообразувањето. Според нив главните начините на зборообразување на англискиот јазик се: деривација, композиција (сложенки) и конверзија. Деривација е процес каде што комплексни зборови се формирани со комбинирање на коренот од еден или два деривативни афикси. Според Иствуд (Eastwood, 1994) формите со кои повеќе зборови се образуваат во англискиот јазик се префиксите, суфиксите и сложувања. Нашата анализа во областа на морфологија ќе се врши врз основа на овие три форми на образувања.

Во областа на синтакса, придавките на англискиот јазик, исто така, се истражувани во голем обем. Dixon, W. M. R. & Aikhenvald, Y. A. (2004), Radford, A. (2004), Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985), Huddleston, R., Pullum (2002), Wekker, H., & Haegeman, L., (1985), Mathews, H. P. (2014), се најпознатите автори кои придавките ги истражувале од синтактичка гледна точка. Според нив придавките на англиски јазик функционираат во две позиции и тоа во атрибутивни

функција и предикативна функција. Атрибутивна придавки се тие придавки кои во една именска синтагма функционираат како премодификатор. Предикативните придавки се оние придавки кои се врзуваат со глаголот копула и истите може да функционираат како субјективен комплемент и објективен комплемент.

Но, се поставува прашањето дали за придавката на албански јазик се направени вакви трудови. За жал придавката на албански јазик е занемарена како една од најважните зборовни групи. На албански јазик немаме истражувања каде што предмет на истражување се придавките од морфолошка и синтактичка гледна точка. Во повеќето истражувања, придавките се интегрирани во различни делови на морфологијата¹⁸ и синтаксата¹⁹ на албанскиот јазик. Токму затоа нашата цел во овој труд е да се најдат вистинските еквиваленти на меѓујазичните придавки, со цел да се дојде до една вистинска теоретска база за формата и функцијата на придавката. Нашиот корпус е лимитиран. Може да кажеме дека досега не е направен ваков труд, и дека овој труд е првиот што се прави од аспект на поврзување на придавките + романот + преведувањето.

1. 8. 1 Осврт на претходни трудови поврзани со предметот на истражување

Слични трудови

Еден сличен труд околу придавките е направен од Романиќ²⁰. Целта на овој труд е да се најдат разликите помеѓу придавките користени во литературни делови и придавките користени во нелитературни делови од аспект на формата, позицијата, степенување и семантика. Во првите седум страници кои се извадени од двете книги, резултатите кажуваат дека во романот *The Great Gatsby* има 51% повеќе придавки во споредба со нелитературниот дел *A History of woman*, и дека доминираат атрибутивните придавки.

¹⁸ Demiraj, Sh., Agalliu, F., Angoni, E., Dhrimo, A., Hysa, E., Lafe, E., Likaj, E., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 1*, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave.

¹⁹ Domi, M., Floqi, S., Totoni, M., Përnaska, R., Çeliku, M., Mansaku, S., Prifti, S., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 2*, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave.

²⁰ Jasmina Romanic, Celje, 2011 *A Comparative Analysis of Adjectives in the Novel of The Great Gatsby and the historical text A History of woman* (Primerjalna analiza pridevnikov v romanu The Great Gatsby in zgodovinskem besedilu A History of woman), Univerzav Mariboru Diplomsko Delo Filozofska Fakulteta Oddelek za anglistiko in amerikanistiko

Еден друг труд е објавен од Лиу²¹. Таа во нејзиниот научен труд пишува за стилот во *Големиот Гетсби*. Таа кажува дека „еден од наједноставните и најважните причини што се смета дека е американска класика е неговото употребување на јазикот“. Освен големиот број употребени придавки, таа, исто така, истакнува дека користење на контрадикторните, антонимните придавки како ‘*handsome and horrible*’, ‘*pleasing*’ ‘*contemptuous*’, го означуваат стилот на Фицџералд, и дека преку користење на оваа техника се ‘визуализира карактерот’.

Трудови од областа на контрастивни анализи на преводи

Според Деирдре²² *Големиот Гетсби* е преведен на 42 различни јазици. Исто така се направени многу контрастивни анализи помеѓу оригиналот и преведувањата на различни јазици. Ние подолу ќе ги дадеме некои научници и нивните трудови кои направиле контрастивни анализи помеѓу оригиналот и преводот.

Во продолжение ќе ја споменеме Бос²³ кој направил контрастивна анализа на романот од англиски јазик на холандски јазик. Во неговиот труд Бос вели дека големиот проблем при преведување на романот *Големиот Гетсби* е стилот (романот има на располагање многу мотиви и теми), и специфичните културни елементи (од самиот факт дека книгата го опишува чисто американскиот идентитет).

Шарифијар²⁴ ги проучува културните разликите помеѓу англискиот јазик и персискиот јазик, во смисла на преводи. Тој заклучува дека во целина темите од оригиналната книга адекватно се пренесувани при преведување со мали разлики.

Пичова²⁵ во нејзиниот магистерски труд направила контрастивна анализа на два различни превода на *Големиот Гетсби* на чешки јазик. Таа ги споредува двата чешки превода, едниот од Љубомир Доружка, а другиот од Александар Томски и Рудолф Червенка. Таа сугерира дека свеста, општата култура на преведувачите, во однос на образованието, политичката идеологија и стратегијата на преводот влијаат на преводите. Таа, исто така, наведува дека преводите се важни, затоа што тие влијаат на квалитетот.

²¹ Xiangqi Liu, (2010), *Stylistic Analysis of The Great Gatsby from Lexical and Grammatical Category*, Journal of Language Teaching and Research, Vol. 1, No. 5, стр. 662-667, ISSN 1798-4769, Преземено на 25.2.2006
<http://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol01/05/18.pdf>

²² Donahue, Deirdre (2013). "The Great Gatsby by the numbers". USA Today. Преземено на 25.2.2016

²³ Kim Bos, (2011) *Ain't we got fun? Translating The Great Gatsby Universiteit Utrecht*, Master Vertalen

²⁴ Masoud Sharififar, (2007) *Cultural differences and semiotic variations in English and Persian: a study of translation problems* Universiti Sains Malaysia, Doctoral thesis

²⁵ Michaela Píchová (2014) *Comparative Analysis of Two Czech translations of Francis Scott Fitzgerald's The Great Gatsby* Masaryk University, Faculty of Arts, Department of English and American Studies, Master's Diploma Thesis

Јоветик²⁶ направи контрастивна анализа на преводите во контекст на глаголските синтагми и идиоматичните изрази на *Големiot Гетсби*. Таа заклучува дека при преводот идиоматичните изрази се парафразирани.

Ма и Веи²⁷ преку интересен пристап на двата превода на кинески на *Големiot Гетсби* го привлекуваат вниманието за разликите на лексиката и синтаксата од педагошки аспект. Иако кинескиот и англискиот јазик се разликуваат меѓусебно бидејќи потекнуваат од различни јазични фамилии, сепак применета на контрастивната анализа може да биде корисна. Тие заклучуваат дека треба да се применуваат контрастивни студии по англиски и кинески јазик во TEFL (Teaching English as a Foreign Language) во практика со цел подобрување на ефикасноста на наставата.

Нухиу²⁸ во неговиот магистарски труд направил истражување на двата превода на *Големiot Гетсби* на албански јазик. Тој наведува дека двајцата преведувачи не биле многу запознаени со оригиналната книга *Големiot Гетсби*. Тој сугерира дека преведувачите треба да имаат добро општо знаење на критичниот пристап на книгата за да преведуваат подобро. Нухиу ги анализираше главните симболи на *Големiot Гетсби* и начинот како се адаптирани на албански јазик. Тој заклучува дека двата преводи не го репрезантират основното значење на авторот и помалку во однос на симболите.

Трудови врз основа на контрастивни анализи на придавките

Меѓујазични контрастивни анализи за придавките се многубројни. Анализа на истите се направени во различни јазици:

Ивир²⁹ во неговиот труд за придавките и нивните падежи заклучува дека семантичката содржина на секоја придавка одредува свој синтактички потенцијал и дека придавките кои семантички се разликуваат, исто така, се разликуваат во однос на нивните можни синтаксички трансформации.

²⁶ Tamara Jovetic, (2015) *A Comparative Analysis of Idiomatic Expressions in English and Portuguese*
Diplomski rad, Filozofski Fakultet, Zagreb

²⁷ The Great Gatsby: A Contrastive Study of Its Two Chinese Versions Asian Social Science
www.ccsenet.org/journal.html Vol. 4, No. 8 August 2008 Jinxing ma & Ning Wei Guizhou University, China

²⁸ Bujar Nuhiu, (2013) *Symbolism in The Great Gatsby by F. Scott Fitzgerald A study of Translation Problems*
Master Thesis, South-East European University, Macedonia

²⁹ Vladimir Ivir, (1971) *Case of frames and transformations for clause-expanded adjectives*. Rudolf Filipovic –
The Yugoslav-Serbo-Croatian English Contrastive Project - Ed 121 087 –Center for Applied linguistics,
Washington D.C. – 1971

Фу³⁰ наведува дека придавките на англиски јазик, општо одговараат на глаголи или реченичките членови во кинески јазик. Исто така, постојат голем број случаи каде што на англиски придавката може да има еквивалент само именка во кинескиот. Исто така, како резултат на истражувањето тој утврдил дека една од основните причини поради кои англискиот јазик има поголем фонд на придавки од кинескиот, е фактот дека во многу случаи, во англискиот јазик се користи одредена придавка, наместо именка во „Adj + N-конструкција“ (на пример, *mechanical engineer* vs **machine engineer*), едноставно затоа што придавката е достапна во англискиот речник.

Една контрастивна анализа за придавките од англиски на персиски е направен од Нејад³¹. Тој ги анализира видовите придавки и ги споредува во двата јазика за да извлекува заклучоци за нивните сличности и разлики. Покрај тоа, тој пишува за влијанието на анализата во областа на наставата по англиски јазик како странски јазик.

Мирхасани³² ги споредува придавките од англиски и персиски јазик. Тој констатира дека помеѓу во двата јазици постојат разлики и сличности, кои влијаат на изучувањето и на преводите. Споредувањето на придавките во англискиот и персискиот јазик, покажува дека во персискиот јазик има повеќе придавки со деривација, особено во случај на суфикси, што може да предизвикуваат проблеми за изучувачите и за тие кои преведуваат од англиски јазик на персиски јазик. Исто така, недостатокот на партиципот во персискиот јазик како што постои во англискиот јазик е уште еден извор на конфузија за правење отстапки или грешки.

Маурер-Строх³³ пишувала за придавките во комбинација со именките, кои образуваат именски синтагми и нивните еквиваленти во германски јазик. Таа верува дека нема еквиваленти помеѓу придавките во англиски јазик и во германски јазик. Според неа постојат ретките случаи, но тие претставуваат само исклучоци.

³⁰ Yi-Chin Fu, *English Adjectives and their Chinese Equivalents: A Contrastive analysis*, Преземено на 25.2.2016 (<http://www.ord.ntnu.edu.tw/ntnuj/j25/j25-10.pdf>)

³¹ Leila Zarei, Seyyed Ali Kazemi, Mohammad Hassan Nejad, *Classification of adjectives in terms of English and Persian contrastive analysis*, *International Journal of Language learning and Applied Linguistics World (IJLLALW)* volume 7 (3) November 2014, 300-313 EISSN: 2289-2737&ISSN: 2289-3245 Преземено на 25.2.2016 (<http://www.modares.ac.ir/file/8.pdf?p=L3VwbG9hZHMvVEFSQklBVC9UQkxfUEFHVRV9GSUxFLzducGRmLjI4NzU3MI9QQVRI>)

³² Seyed Akbar Mirhassani, *A contrastive Analysis of English and Persian Adjectives (Noun Modifiers)* — Prof of English language, Tarbiat Modarres University

³³ Philipa Maurer-Stroh, (2005) "*House-high favourites?*" – *A Contrastive Analysis of Adjective-Noun Collocations in German and English*, University of Klagenfurt, English Language Overseas Perspective and Enquires- Slovene Association for the study of English ISSN 1581-8918

II. МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

2.1 Обликување на истражувањето

Овој труд е изграден врз основа на внимателно проучување на литературата со цел да се изработи описно теоретскиот дел, исто така и да се организира практичниот дел. За да се исполнат целите на практичниот дел, ние ќе ги споредуваме и анализираме придавките во делото во оригинал на англиски и преводот на албански јазик. Анализата на секоја појава од теоретскиот дел ќе се поддржи со репрезентативни примери.

Нашата анализа е врз основа на карактеристиките на придавките во англискиот јазик и нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Анализата ќе се врши врз основа на примерите ексцерпирани од романот *Големиот Гетсби*. Анализата на овој труд ќе биде насочена од англиски јазик на албански јазик. Овој труд е осмислен и организиран во седум поглавја.

Првото поглавје е воведот. Тука се наведени теоретските темели кои се од областа на морфологијата, синтаксата, и семантиката. Читателот се познава со авторот (Френсис Скот Фицџералд) и романот (*Големиот Гетсби*). Ова поглавје опфаќа и елементи од преводите на *Големиот Гетсби* на албански јазик. Исто така, во поглавјето има осврт кон моментална и претходна литература за областа поврзана со овој труд.

Второто поглавје е методологија на истражување. Во ова поглавје се објавени три значајни дела, база врз која ќе се заснова нашиот труд. Овие значајни дела се дизајн на истражувањето, методи за собирање и анализа на податоците, и методолошки ограничувања. Со други зборови овој дел е преглед на целиот труд.

Третото поглавје се однесува на морфолошка анализа на придавките од англиски на албански во делото *Големиот Гетсби*. Во ова поглавје се истражувани морфолошките особини на придавките. Истите се анализирани и најдени се и нивните еквиваленти на албански јазик. Поточно овој дел ги опфаќа афиксите (суфикси и префикси) и сложените придавки.

Четвртото поглавје се однесува на синтактичката и семантичката анализа на придавките од англиски на албански во делото *Големиот Гетсби*. Во ова поглавје се истражувани синтактичките особини на придавките. Овие придавки се анализирани врз

основа на три синтактички особини во англискиот јазик, и тоа: функција на придавките (атрибутивни и предикативни придавки), степенување на придавките, и придавките зависни од прилозите. Истите се анализирани и најдени се и нивните кореспонденти на албански јазик.

Петтото поглавје се однесува на квантификација на придавките. Во ова поглавје е претставен вкупниот број на придавките употребени во *Големiot Гетсби*. Понатаму овие придавки се делени во различни групи и тоа морфолошки и синтактички. Изваден е вкупно бројот на придавките со суфикси, префикси и сложени придавки. Исто така, што се однесува на синтактичкиот дел, вкупно овие придавки се делени на атрибутивни и предикативни и овие придавки кои за премодификатор го имаат прилогот. Сите овие бројки и групи се претставени во форма на графикони со точни проценти.

Шестото поглавје се однесува на меѓујазичните педагошки импликации на придавките. Ова поглавје ќе даде нови димензии во сферата на педагогија. Во ова поглавје ќе се претстават следните педагошки импликации: а) тешкотии при изучување на придавките од англиски на албански јазик, б) предавање и изучување на придавките од англиски на албански јазик, в) трансфер при изучување на придавките од англиски на албански јазик, г) возраста и изучување на придавките од англиски на албански јазик и г) важноста на изучување на придавките од англиски на албански јазик.

Седмото поглавје е заклучокот. Во ова поглавје ќе се наведнат општите заклучоци од областа на морфологијата, синтаксата и семантиката. Исто така, ќе се наведнат заклучоци што се однесува на бројот на придавките (поделени во различни групи) употребени во романот од страна на *Френсис Скот Фицџералд*. Сите овие заклучоци ќе се презентираат во форма на графикони со точни проценти.

2.2 Методи за собирање и анализа на податоците

Овој труд ќе се изврши со помош на овие главни методи: компаративната метода и аналитичката метода и со помош на квантитативната емпирска метода и дескриптивната метода. Иако овие методи се класични, сепак сметам дека за да се стигне полесно до целта, употребата на овие методи е неизбежна.

2. 2. 1 Апликација на компаративна метода

За да се аплицира компаративната метода, првин се извадени сите придавки од оригиналниот роман *Големiot Гетсби*. За да ја направиме морфолошката анализа ги поделивме придавките во суфикси, префикси и сложени придавки. За синтактичкиот дел, се најдени атрибутивни придавки и предикативни придавки. Истите придавки во областа на морфологијата и синтаксата се најдени во преводот на албански јазик. Овие примери се земени за анализа.

За полесно наоѓање на примерите од англиски јазик на албански јазик ние направивме план. Подолу е претставена стратегијата за полесно наоѓање на примерите од англиски јазик на албански јазик. Броевите од 4 до 138 ги претставуваат страниците од оригиналот, од друга страна пак броевите од 5 до 226 ги претставуваат страниците на преводот. Така што, ако еден збор или реченица се најдени на страница 10 во оригиналот, автоматски знаеме дека во преводот истите ќе ги најдеме на страница 16. Оваа стратегија е многу значајна кога се работи за слични истражувања.

Шема 1 Помошна скета за оваа истражување

ENG	ALB	ENG	ALB	ENG	ALB	ENG	ALB	ENG	ALB
4-5-6		31-50		58-95		85-139-140		112-	
5-7		32-54		59-97 ⁹⁶		86-141		113-	
6-8-9-10		33-54 ⁵⁵		60-99		87-144		114-	
7-12		34-56		61-100		88-145		115-	
8-12-13 ¹⁴		35-57-59		62-102		89-146		116-188	130 ¹³¹
9-15		36-59 ⁶⁰		63-104		90-148		117-	
10-16		37-62		64-104		91-		118-	
11-18-19		38-63		65-107 ¹⁰⁷		92-152		119-	
12-20		39-		66-107		93-153 ¹⁵⁴		120-	
13-21 ²²		40-64 ⁶⁶		67-109 ¹¹⁰		94-		121-	
14-23 ²⁴		41-68		68-111		95-156		122-	
15-25		42-69 ⁷⁰		69-114		96-157		123-201	
16-27		43-72		70-		97-		124-203 ²⁰⁴	
17-28		44-73		71-116 ¹¹⁷		98-		125-206	
18-30-31 ³²		45-74 ⁷⁶		72-118		99-162		126-207	
19-31		46-77		73-119		100-165		127-	
20-34		47-78		74-121 ¹²²		101-		128-209	
21-35		48-81 ⁸⁰		75-124		102-167		129-	
22-37		49-		76-124		103-		130-	
23-38 ³⁹		50-82 ⁸³		77-127		104-178 ¹⁷¹		131-	
24-40		51-84		78-128		105-172		132-	
25-42		52-86		79-		106-		133-	
26-43		53-87		80-131		107-176		134-220	
27-		54-89		81-133		108-		135-221	
28-		55-90-91		82-135		109-		136-223	
29-48		56-		83-137 ¹³⁵		110-		137-224 ²²⁵	
30-49		57-94		84-138		111-182		138-226	

2. 2. 2 Апликација на аналитичката метода

Откако се ексцерпирани примерите од оригиналот и од преводот, тогаш со помош на аналитичката метода ги анализираваме детално сличностите и разликите помеѓу придавките во двата јазика. Придавките при анализирање во областа на морфологија се поделени во различни типови. Во овие типови спаѓаат групата на суфикси, или префикси на албански јазик што се групирани врз основа на истите особини (исти суфикси или префикси на албански јазик или пак различни групирања). Сложените придавки се анализирани врз основа на преведувањето на албански јазик. Додека во областа на синтаксата и семантиката, анализата е вршена врз основа на трите особини; функцијата на придавките, степенување на придавките и зависноста на придавките од прилозите. Во првата особина (функција на придавките) се анализирани позицијата која придавките ја имаат на англиски јазик и истите се споредени со позицијата на придавките кои тие ја земаат при преведувањето на албански јазик. Во втората особина (степенување на придавките) е анализирана категоријата на степен во двата јазика и нивните меѓујазични сличности и разлики. Во третата особина (придавките кои се зависни на прилозите) е анализирана позицијата на прилозите како премодификатори на придавките со цел да се најдат нивните еквиваленти на албански јазик.

2. 2. 3 Апликација на квантитативна емпириска метода

Преку оваа метода ќе се постигнат статистичките резултати на морфолошката, синтактичката и квантификациската анализа на придавките. Истите ќе бидат презентирани во форма на графикони за морфолошкиот, синтактичкиот дел и за квантификацијата на придавките (бројот на придавките користени во делото Големиот Гетсби).

2. 2. 4 Апликација на дескриптивната метода

Дескриптивната метода ќе се употребува за да се опишуваат јазичните кодови, почнувајќи од воведот каде дескриптивната метода е неизбежна, сè до синтактичката метода. Таму каде што има потреба да се разјаснуваат различните термини, тоа ќе се направи преку дескриптивната метода.

2.3 Методолошки ограничувања

Корпусот на овој труд претставува методолошко ограничување. Поради фактот дека истражувањето се врши врз основа на придавките во романот *Големиот Гетсби* и нивните еквиваленти при превод на албанскиот јазик, фактички нè ограничува при употребувањето на други извори.

III. МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА НА ПРИДАВКИТЕ ОД АНГЛИСКИ НА АЛБАНСКИ ВО ДЕЛОТО *ГОЛЕМИОТ ГЕТСБИ*

3.1 Појаснување на морфолошки поими

Јазикот е главен механизам кој овозможува меѓусебна комуникација на човечкиот свет. Секој човек има сопствен јазик и култура, кои се разликуваат од другите јазици и заедници. Околу 7.000 јазици се зборуваат во светот каде што секој од овие јазици има свои граматичка правила што е предност за соодветниот јазик. Многу лингвисти овие правила и лингвистичките феномени ги истражуваат и вршат контрастивна анализа на различните граматички, јазични, културни, етнолошки, литературни аспекти. Една контрастивна анализа на ниво на граматиката може да биде спроведена на различни области од граматиката, како што се: морфологијата, фонологијата, синтаксата и лексикологијата. Меѓутоа во ова истражување фокусот ќе биде областа на морфологијата и поточно придавките како зборовна група.

Пред да пристапиме понатаму кон анализата на придавките употребени во романот *Големiot Гетсби*, во овој дел на поглавјето ние првин треба да се запознаеме со морфологијата (формата на зборот). Морфологијата се занимава со формирањето на зборови. Сите ние ги знаеме зборовите, но кога треба да ги дефинираме тогаш се губиме во појаснувањето на истите. И покрај тоа што е тешко да се даде една исцрпна дефиниција на зборот, пак корисниците на јазиците, образовани или необразовани, несвесно ги препознаваат зборовите. Ова се случува спонтано бидејќи од почетните години се во можност да ги разликуваат зборовите еден од друг. Со оглед на ова, еден едноставен корисник на јазикот може да мисли дека *book* и *books* се исти зборови. Но, всушност, тие треба да се гледаат како два различни збора врз основа на граматиката. Првиот *book* се користи кога се однесува на предметот на одреден тип, додека вториот, кога зборуваме за некои такви. Елементот кој ја прави разликата помеѓу овие два збора е буквата *s* (*book+s*) граматички елемент (морфолошки), што се користи за означување на еднина или множина. Блумфилд³⁴, зборот го дефинира како најмала слободна форма. Од друга страна Брајсон³⁵, вели дека, „зборот не е кристален, транспарентен и непроменлив, тој е надворешната обвивка на една мисла што живее и може да се промени по боја и значење зависно од времето и средината во која е употребена.“

³⁴ Bloomfield, L. (1933) *Language*, New York: Holt, p. 178

³⁵ Bryson, B. (1990) *The mother tongue: English and how it got that way*, New York: Perennial publishing house, p. 157

Но, што е морфологијата? Областа на граматиката што се занимава со структурата на зборот и со односите помеѓу зборовите вклучувајќи ги морфемите кои се состават од нив, технички се нарекува *морфологија*, кој доаѓа од грчкиот збор *morphe* 'форма, облик'; и каде што морфемите може да се сметаат за минимална единица на морфологијата. Вака ја дефинира морфологијата Меккартхи³⁶. Од друга страна, според Либер³⁷, морфологијата е наука на формирање збор, вклучувајќи начините како новите зборови се создадени во сите јазици на светот, како и начинот како формите на зборовите се различни во зависност од тоа како тие се користат во реченицата. Зборовната група: придавка, глагол, именка, замена и прилог се дел од граматички категории и служат како извор за формирање реченици. Во овој дел ние ќе се занимаваме само со придавките (една зборовна група не толку анализирана од меѓујазична смисла во нашата земја). Според Карни³⁸, морфолошкиот критериум за категоризација на зборовите се занимава со особини на деривација и инфлексија. Од друга страна, во албанскиот јазик придавките се делат врз основа на два критериума, и тоа:

1. според нивното лексичко значење; и
2. според нивните морфолошки карактеристики.

Овие се главни поделби на придавките во двата јазици. Најмалите делови од зборот, обично се нарекуваат морфеме. Очигледно, морфемите кои можат да останат самостојно, се нарекувани *слободни морфеме* (free morpheme), и оние кои не можат да останат самостојно, се оние *врзани морфеме* (bound morpheme). Едноставните зборови како *book, red, dog*, се морфеме, но исто така морфеме се и префиксите како *re-* и *pre-* и суфиксите како *-ize* и *-er*. Контрастивната анализа за морфолошкиот дел ќе се врши врз основа на овие морфеме кои не можат да останат самостојно, поточно за врзаните морфеме. Тие се нарекуваат афикси кои очигледно мора да се врзани. Под еден заеднички поим, префиксите и суфиксите (за сите морфеме кои не се слободни морфеме) се нарекуваат афикси. Значи префикси се нарекуваат оние кои се стават пред коренот (како *in-* во *inconvenient*), додека оние кои се додава по наставка се нарекуваат суфикси (како *-y* во *rainy*, *-less* во *careless*, и *-al* во *natural*). Во романот на *Големимот Гетсби* се среќаваат повеќе придавки со суфикси отколку тие со префикси

³⁶ Carstairs-McCarthy, A. (2002) *An Introduction to English Morphology: Words and Their Structure*, Edinburgh: Edinburgh University Press, p. 16

³⁷ Lieber, R. (2009) *Introducing Morphology*, Cambridge: Cambridge University Press, p. 2

³⁸ Carnie, A. (2011) *Modern Syntax*, New York: Cambridge University Press, p. 19

на англиски јазик, генерално суфиксите се почести од префиксите користени во различни текстови. Меккартхи³⁹, го потврдува овој факт велејќи: „Ние наидовме многу повеќе суфикси отколку префикси, а тоа не е случајност, навистина, во англискиот јазик постојат повеќе суфикси отколку префикси“.

3.2 Зборообразувањето во англискиот јазик

Зборообразување е научна област на лингвистиката која ги проучува моделите од кои јазикот формира нови лексички единици. Ние знаеме дека јазикот е еден динамичен феномен и затоа често зборовите поминуваат низ разни морфолошки процеси што доведуваат до формирање на нови зборови или сосема се создаваат нови зборови што претходно не постоеле. Главните начини на зборообразувањето на англискиот јазик се:

- Деривација (англ.: derivation) (алб.: prejardhja),
- Сложенки (англ.: compounding) (алб.: perberja-kompozitat), и
- Конверзија (англ.: conversion) (алб.: konversioni).

3.2.1 Образување на придавките во англискиот јазик

Секој јазик има свои правила за образување на нов збор. Образувањето на новите зборови постепено ги збогатуваат јазиците. Што се однесува на англискиот јазик, тој веќе има огромен речник, кој според последните нови извори брои околу 1 милион зборови во новите речници, што очигледно претставува еден од побогатите речници во светот. Речничкиот фонд на еден јазик се развива постепено со формирање нови зборови со помош на различни начини. Зборот е основна единица на реченицата каде што сите зборови на различни јазици се состојат од формата и значењето. Зборот се состои од основната форма и откако ја имаме основната форма тогаш може да формираме други зборови со помош на зборообразувачките форми.

Карни⁴⁰, во неговата книга ги поделува две групи на придавките во англискиот јазик, врз основа на нивните суфикси и тоа; деривативни и инфлективни суфикси. Во овој дел, ние ќе се занимаваме само со првата група на деривативните суфикси. Деривација е еден процес каде што комплексни зборови се формирани врз

³⁹ Carstairs-McCarthy, A. (2002) *An Introduction to English Morphology: Words and Their Structure*, Edinburgh: Edinburgh University Press, p. 20

⁴⁰ Carnie, A. (2011) *Modern Syntax*, New York: Cambridge University Press, p. 37

комбинирање на коренот со еден или два деривациски афикси. Според Hansen et al и Cannon⁴¹, овие афикси можат или не треба да го сменат синтактичката категорија од нивните соодветни корени. На пример, суфиксот *-y* може да произведува придавка од една именка.

[wealth]_n → [wealth+y]_{adj}

Но, има и такви случаи каде што суфиксот *-ful*, не произведува граматичка промена.

[waste]_{adj} → [wast(e)+ful]_{adj}

Начините со кои повеќе зборови се формираат во англискиот јазик според Иствуд⁴² се *суфиксите, префиксите и сложување*. Така што во овој дел на морфолошко ниво ќе бидат анализирани:

- а) суфиксите со кои се образувани најчестите употребени придавки во романот *Големiot Гетсби*,
- б) префиксите со кои се образувани најчестите употребени придавки во романот *Големiot Гетсби*, и
- в) сложени придавки, исто така, употребувани во горенаведениот роман.

Тука ќе се истражуваат и анализираат меѓујазичните спаѓања на придавките и нивните суфикси, префикси и композиција од англиски на албанскиот јазик на ниво на сличностите и разликите помеѓу нив.

Во продолжување ќе дадеме некои примери од зборовите образувани со суфикси на англиски јазик:

Именки:

-age (baggage), *-al* (arrival), *-ance/-ence* (reliance, defence), *-dom* (boredom), *-ee* (employee), *-er/-or* (writer, director), *-hood* (brotherhood), *-ism* (capitalism), *-ist* (capitalist), *-ity/-ty* (brutality, equality), *-ment* (amazement), *-ness* (happiness), *-ry* (entry), *-ship* (friendship), и *-sion/-tion/-xion* (expression, population, complexion).

⁴¹ Цит. според Thoms Gräfe, *The Etymology of Derivational Suffixes in the English Language*, Seminar Paper, 2000, Hansen et al 1982, p. 88, Cannon 1987, p.164

⁴² Eastwood, J. (1994) *Oxford Guide to English Grammar*, Oxford: Oxford University Press.

Придавки:

-able/-ible (portable, flexible), *-al* (brutal), *-en* (broken), *-ese* (Chinese), *-ful* (forgetful), *-i* (Iraqi), *-ic* (classic), *-ish* (British), *-ive* (active), *-less* (homeless), *-ly* (daily), и *-y* (cloudy).

Глаголи:

-ate (complicate), *-en* (harden), *-ify* (beautify), и *-ise/-ize* (economise, realise, industrialize).

Прилози:

-ly (calmly), *-ward (s)* (downwards), и *-wise* (clockwise).

Подолу имаме некои примери од зборовите образувани со префикси на англиски јазик. Поради фактот дека префиксите се појавуваат во различни граматички категории на зборот, истите подолу се наведени без поделба на зборовни групи.

an- (anarchy), *aero-* (aeroplane), *ana-* (anachronism), *anti-* (anticlockwise), *auto-* (autopilot), *bi-* (bicycle), *bio-* (biosphere), *biblio-* (bibliography), *centi-* (centimeter), *chrono-* (chronology), *contra-* (contradiction), *de-* (decentralization), и *ergo-* (ergonomics), *ex-* (ex-wife), *extr-* (extraordinary), *hyper-* (hyperactive), *inter-* (internacinal), *mega-* (megabyte), *micro-* (microorganism), *mini-* (miniskirt), *non-* (nonsense), *out-* (outrun), *pre-* (precedent), *re-* (reflection), *sub-* (subway), *super-* (superhuman), *trans-* (transatlantic), *un-* (unconstitutional), *uni-* (unification), *zoo-* (zoology).

3.3 Зборообразувањето во албанскиот јазик

Што се однесува на албанскиот јазик зборообразувањето претставува важна улога во образувањето на нови зборови кој истата спаѓа во областа на морфологијата. Според Беци⁴³, „зборовите на албански јазик не се само тие што се наследени од индоевропски јазици или од кои се преземени од странски јазици, но, исто така, и многу нови зборови. Тие се создадени со посредство на деривација, членување,

⁴³ Beçi, B. (2000) *Gramatika e gjuhës shqipe për të gjithë*, Shkodër: Camaj-Pipa, стр. 37

сложување, конверзија и мешани видови“. Овие зборообразувачки форми може да се групираат:

1. морфолошки начин, каде влегуваат: деривацијата, членувањето, сложувањето, и
2. неморфолошки начин, каде влегува: конверзијата.

Но, исто така, добро е да споменуваме дека заемки (англ.: borrowings, алб.: huazimet) и терминологијата играат една важна улога во зборообразувањето на албанскиот јазик.

3.3.1 Образување на придавките во албанскиот јазик

Според Демирај⁴⁴, придавките кои се образуваат со деривација, каде што припаѓаат (афиксите, членот, членот и афиксот во исто време), конверзија и сложување се викаат изведени придавки. (mbiemra te prejardhur). Изведените придавки на албански јазик се најпродуктивни во смисла на формирање нови зборови односно придавки. Освен овие придавки што се формираат со помош на разни форми и начини, во албанскиот јазик имаме и прости придавки. Простите придавки се придавките што не може да се анализираат врз основа на нивните составни делови, како што се: *i mire, i keq, i ri* (добар, лош, млад) и неколку странски придавки што исто така не може да се анализираат, тие се: на пример: *absolut, banal, elegant*, (Мк: *абсолют, банални, елегантен*) итн. Бројот на овие придавки, (прости придавки) е многу мал во споредба на придавките кои се формираат со деривација. Како што спомнавме погоре, придавки се образуваат на неколку начини, но ние ќе се занимаваме само со изведени придавки формирани со афикси односно со суфикси и префикси. Меѓутоа нашата анализа ќе се врши врз основа на изведени придавки поради фактот дека овие придавки може да претрпат различни измени во формата.

Во понатамошниот текст имаме неколку примери на зборови од албанскиот јазик образувани со суфикси:

-i, -(ë)si dhe -(ë)ri (agronomi, largpamësi, besnikëri), *-(ë)s* (blerës, dëgjues),
etj., *-(ë)se* (përparëse), *-esë* (kthesë), *-ar* (dheargjendar, fshatar), *-tar*
(kujdestar, luftëtar), *-or* (ajror, yjor) *-tor* (murator), *-ore*, (akulllore, bregore),
-ishte/ishtë (barishte, ullishtë), *-o* (afroj, vrapoj) *-(i)sht* (besnikërisht,

⁴⁴ Demiraj, Sh., Agalliu, F., Angoni, E., Dhrimo, A., Hysa, E., Lafe, E., Likaj, E., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 1*, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave, стр. 184

zyrtarisht), *-as*, bashkë me variantet e saj: *-az*, *-azë*, *-azi*, *-aza*: barkas e barkazi, doras, fytas e fytazi etj.; anasjelltas, fshehtas e fshehtazi etj.; *-shëm* (fuqimisht, rrjedhshëm), *-im* (rrezatim, vërtetim), *-imë* (fishkëllimë), *-je* (ecje, vuajtje), *-ent* (referent), *-inë* (luginë), *-ant* (muzikant), *-atë* (dhuratë), *-ak* (ulqinak), *-as* (tiranas), *-ac* (tullac, qullac), *-acak* (frikacak, rrjepacak), *-alaq* (ngordhalaq, shkurtalaq), *-alec* (bishtalec, kambalec), *-z(ë)* (copëz, çupëz), *-th*: (birth, zëth), *-ush* (mamush, lepurush), *-ushkë* (fletushkë, llambushkë), *-zë* (kërthizë).

Во албанскиот јазик се употребуваат некои странски суфикси за образување зборови.

Меѓу нив би ги спомнале:

-izëm (zyrtarizëm, optimizëm), *-ist* (ciklist), *prapashtesën -azh* (grupazh, tonazh), *prapashtesën -ik(ë)* (armik atletikë, metodikë), *prapashtesën -iv* (administrativ, sportiv).

Подоле имаме некои примери од зборови формирни со префикси на алб.ански јазик: *pa-* (pabarazi, padurim), *mos-* (mosarritje, mosbesim), *për-* (përafroj, përcaj), *mbi-* (mbiçmoj, mbijetoj), *jo-* (jobujqësor, jodemokratik), *para-* (paraardhës, paradhënie), *ndër-* (ndërveprim, ndërkat), *kundër-* (kundërsulm, kundërgaz), etj.

Во албанскиот јазик сретнуваме и некои суфикси кои се навлезени во речничкиот фонд заедно со странскиот термин, на пример:

a- (amoral), *anti-* (antikushtetues), *de-* (demoralizoj), *dez-* (dezinformoj), *dis-* (disnivel), *super-* (superfuqi) etj.

3.4 Придавките образувани со суфикси на англиски и албански јазик

Според Куирк⁴⁵ придавките во англискиот јазик образувани со суфикси ги дели во две групи, и тоа:

- а) деноминални суфикси
- б) девербативни суфикси

Во првата група се предвидени два типа суфикси од кои еден тип се оние суфикси од домашно потекло (*-ed*, *-ful*, *--ish*, *-less*, *-like*, *ly*, *-y*) и другиот тип се оние суфикси кои се од

⁴⁵ Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, England: Pearson Education Limited, p. 1552

странско потекло (*-al, -esque, -ic, ous (ious)*). Овие суфикси се познати како деноминални суфикси затоа што повеќето од придавките се формирани од именките.

Во втората група спаѓаат следните суфикси: (*-able, -ive*) и се познати како девербативни суфикси од фактот дека се формирани од глаголите.

Од друга страна според Беци⁴⁶, придавките во албанскиот јазик се делат на две групи, и тоа: со претпозитивен член и без претпозитивен член. Во првата група на членувани придавки спаѓаат следните суфиксни придавки:

- тие што се образуваат со следните суфикси : *-(ë)m (i mesëm), -shëm (i shëndetshëm), -(ët) (i hekurt, i ftohtë)*;
- некои придавки што завршуваат со *-ër* : *i vjetër, i varfër, i shurdhër*

Во групата на придавки без претпозитивен член спаѓаат следниве придавки:

- придавките што се образуваат со следните суфикси *-ar, -tar, -ik, -ist, -iv, -or,*
-tor: bankar, amtar, heroik, feminist, aktiv, verior, baritor;
- придавките образувани со суфиксите *-(ë)s, -ues, -yes*, од сегашен партицип на глаголот: *djegës, ngjitës, vlerësues, ushqyes, rrëmbyes;*

3. 4. 1 Придавките образувани со суфикси ексцерпирани во „Големiot Гетсби“ и нивните кореспонденти при преведување на албански јазик

Во продолжение ги имаме сите придавки со суфикси најдени во книгата.

Табела 4 Во *Големiot Гетсби* ги ексцерпиравме придавките со следниве суфикси,

-ed, -ing, -ful, -ish, -less, -ly, -y, -al, -ic, -ous, -able, и -ive.

<i>-ed</i>			
anchored	domesticated	gratified	reserved
annoyed	damned	garnished	raised
awed	discontented	granted	ragged
abandoned	diminished	glazed	railed
advanced	distinguished	gloved	relieved
amazed	disgusted	hushed	ripped
amputated	depressed	harrowed	reassured
allied	dried	hurried	referred
absorbed	dignified	haunted	surprised
arched	determined	impassioned	stunned
affected	disembodied	interested	subdued

⁴⁶ Beci, B. (2005) *Gramatika e gjuhës shqipe*, Tiranë, Logos-A, стр. 64

astounded	deserted	invited	spotted
astonished	dignified	isolated	shocked
aired	disappointed	joined	spiced
bounded	dishevelled	justified	strained
blurred	dazed	knotted	scared
baked	delighted	killed	suppressed
beaded	discarded	knocked	smearred
bored	disordered	limited	startled
borrowed	darkened	lifted	scalloped
bleared	deranged	locked	squeaked
blessed	dismayed	lighted	shaped
baffled	distorted	laundered	sickantired
babbled	dressed	married	scrawled
barbed	excited	mashed	tapestried
betrayed	enchanted	massed	tanned
bruised	electrocuted	marveled	turbaned
braided	engrossed	muffled	troubled
bundled	embarrassed	mumbled	tired
convinced	employed	measured	tangled
confused	exalted	named	tempted
celebrated	extinguished	overpopulated	terrified
crowded	engrossed	obliged	traced
colored	elevated	obliged	tied
carved	exasperated	observed	unaffected
cobbled	emroidered	privileged	uncivilized
crowded	engaged	paralysed	unexpected
consumed	frosted	painted	unashamed
corrugated	figured	printed	undefined
clothed	flattered	puzzled	undeserted
chilled	flowered	pursued	unprecedented
crushed	fascinated	pertrubed	unopened
compressed	frightened	powdered	unrevealed
created	founded	prolonged	unmoved
clustered	flushed	parted	unlocked
corrected	fascinated	pushed	unrestrained
covered	faded	pervaded	unrolled
cracked	fixed	packed	vanished
closed	fried	ragged	worried
dignified	generalized	reflected	withered
<i>-ing</i>			
absorbing	dancing	grudging	rising
aching	dangling	hardening	roaring
alarming	darkening	harrowing	saddening
amazing	despairing	haunting	shining
appalling	disapproving	homecoming	singing
approving	disconcerting	hulking	single
arresting	dripping	increasing	soothing
astonishing	dumping	interesting	sparkling

astounding	echoing	intriguing	speaking
bantering	elongating	lifting	sporting
blinding	enchanting	lingering	starting
bracing	exciting	mincing	stirring
burning	exhilarating	moving	surprising
caterwauling	extinguished	neighboring	tapping
changing	floating	overwhelming	thrilling
charming	fluctuating	panting	throbbing
charming	following	pervading	trembling
choking	gaspings	pleasing	unreasoning
commuting	gleaming	pressing	unwavering
confounding	glistening	quavering	waiting
connecting	glowing	remaining	yachting
creaking	grieving	ringing	
<i>-ful</i>			
awful	distasteful	powerful	scornful
beautiful	faithful	pitiful	unthoughtful
cheerful	graceful	respectful	unsuccessful
careful	grateful	successful	wonderful
			wasteful
<i>-ish</i>			
Finnish	feverish	modish	thickish
English	foolish	rakish	selfish
<i>-less</i>			
breathless	fingerless	paintless	restless
careless	graceless	pulpless	resltless
colorless	hopeless	purposeless	relentless
deathless	helpless	purposeless	spiritless
endless	lustreless	pointless	shiftless
formless	motionless	penniless	
<i>-ly</i>			
friendly	lovely	melancholy	utterly
elderly	ghastly	pleasantly	worldly
chiefly	ghostly	oddly	silly
lonely	holly	vaguely	
<i>-y</i>			
angry	grocery	musty	scanty
bloody	gaudy	murky	satisfactory
barbary	greedy	noisy	savory
contributory	guilty	necessary	spidery
coney	husky	peremptory	shadowy
contemporary	hardy	powdery	tiny
dilatory	hazy	pottery	transitory
dusty	heady	proprietary	wealthy
dirty	inky	primary	windy
extraordinary	imaginary	probity	weary
emergency	jaunty	rocky	weedy

funny	momentary	sunny	yellowy
frothy	milky	sticky	
foamy	melancholy	smoky	
frosty	muddy	somnambulatory	
<i>-al</i>			
abnormal	divisional	magical	personal
actual	elemental	material	paternal
accidental	external	normal	principal
ancestral	fundamental	natural	reciprocal
bridal	factual	national	special
colonial	formal	original	superficial
cynical	final	obstetrical	several
critical	hysterical	occasional	sentimental
continual	identical	official	theatrical
cordial	impersonal	practical	tropical
confidential	infinitesimal	physical	theoretical
central	inessential	partial	universal
circumstantial	mineral	provincial	unessential
conventional			
<i>-ic</i>			
artistic	electric	orgastic	rhythmic
anaemic	gigantic	pathetic	scientific
automatic	lethargic	prehistoric	spectroscopic
basic	majestic	platonic	specific
dramatic	metallic	pneumatic	teutonic
enthusiastic	nordic	romantic	tragic
ecstatic			
<i>-ous</i>			
amorphous	ferocious	monstrous	presumptuous
adventitious	gorgeous	murmurous	riotous
adventurous	garrulous	marvelous	supercilious
ambitious	glorious	mysterious	suspicious
bulbous	humorous	meretricious	superfluous
contemptuous	incredulous	nebulous	unprosperous
curious	insidious	nervous	various
conscious	joyous	prosperous	vinous
enormous	jealous	punctilious	villainous
famous	melodious	portentious	
<i>-able</i>			
fashionable	irrecoverable	incomparable	perishable
adorable	impenetrable	indefinable	unmistakable
explicable	innumerable	irritable	uncontrollable
considerable	hospitable	inexplicable	unforgettable
agreeable	laudable	intolerable	unutterable
despicable	inconceivable	remarkable	uncommunicable
desirable	incalculable	miserable	unadaptable
comfortable			

<i>-ive</i>			
abortive	authoritative	competitive	oppressive
creative	aggressive	impressive	responsive
expressive	conservative	instinctive	massive

Во горенаведената табела ги имаме сите придавки на англиски јазик што завршуваат со суфикси најдени во романот *Големiot Гетсби*. Меѓутоа во фокусот на истражувањето ќе бидат оние придавки што се образувани со овие суфикси кои се повеќе пати користени во *Големiot Гетсби*, а тие се: *-y*, *-less*, *-al*, и *-ic*. Поточно суфиксите кои независно од коренот, именки или глаголи, може да образуваат придавки.

3. 4. 1. 1 Придавките со суфикс *-y*, и нивните еквиваленти во албански јазик

Суфикс *-y*, им се додава на именката или придавката со цел да се образуваат нови придавки со значење ‘да го има квалитетот на’, на пример: како корен, именка, се употребува зборот *wealth* (богатство), *wealth+y = wealthy* (богат), што се користи да се опише именката, на пример: *some wealthy people*. Но, кога на глаголите им се додава суфиксот *-y*, тогаш имаме нова придавка со значење ‘наклонети’, на пример: како корен се користи глаголот *run* (тече)+*y = runny* (течење), што се користи да се опише именката, на пример: *a runny sprout*. Во продолжение ќе се анализираат 15 примери со суфиксот *-y*, а истите ќе се поделат на три типови врз основа на нивните албански еквиваленти, и тоа:

- Тип 1 (повеќе од 5 примери на *-ur(a)* суфикси во албанскиот јазик),
- Тип 2 (повеќе од 3 примери на *-shëm* суфикси во албанскиот јазик), и
- Тип 3 (примери со различни суфикси *-shme*, *-ër(i)*, *-or*, и *ar*).

Овие типови се поделени врз основа на преведувањето на албански јазик (суфикси и еквивалентите) на придавките образувани со суфиксот *-y* во англискиот јазик.

Тип 1

АНГЛ./КОРЕН + y

АЛБ./КОРЕН + ur(a)

bloody

të gjakosur

(1) АНГЛ.: Then there were **bloody** towels upon the bath-room floor, (cmp.31)

АЛБ.: Fill pas kësaj në dyshtemenë e banjës nisën të flakeshin peshqirë **të gjakosur**; (cmp.50)

wealthy

të pasur

(2) АНГЛ.: I am the son of some **wealthy** people in the Middle West. (cmp.51)

АЛБ.: Rrjedh nga paraardhës **të pasur** në Perëndimin e mesëm nga të cilët asnjëri s'jeton më. (cmp.84)

husky

të ngjirur

(3) АНГЛ.: Daisy began to sing with the music in a **husky**, rhythmic whisper, bringing out a meaning in each word that it had never had before and would never have again. (cmp.83)

АЛБ.: Dejzi filloi të këndonte duke ndjekur muzikën me një pëshpëritje ritmike **të ngjirur** dhe duke i dhënë çdo fjalë një kuptim që s'e kishte pasur kurrë më parë dhe s'do ta kishte kurrë. (cmp.137)

weary

e rraskapitur

(4) АНГЛ.: I picked it up with a **weary** bend and handed it back to her, (cmp.88)

АЛБ.: U përkula, mora kuletën me dorën **e rraskapitur** dhe ia zgjata gruas në mënyrë të dukshme, (cmp.145)

primary

të ndezura

(5) АНГЛ.: and already the halls and salons and verandas are gaudy with **primary** colors, (cmp.33)

АЛБ.: hollet dhe sallonet dhe verandat ishin plot me ngjyra **të ndezura** (cmp.54)

Тип 2

АНГЛ./КОРЕН + у

АЛБ. /ПРЕДЛОГ + ИМЕНКА

dusty

gjithë pluhur

(6) АНГЛ.: Tom threw on both brakes impatiently, and we slid to an abrupt **dusty** stop under Wilson's sign. (cmp.94)

АЛБ.: I nervozuar, Tomi u mëshoi fort të dyja frenave dhe rrotat ndaluan ne vend, por makina vazhdoi të rrëshqiste në zonën **gjithë pluhur**, poshtë tabelës së zotit Wilson. (cmp.155)

muddy

gjithë baltë

(7) АНГЛ.: Once more it was pouring, and my irregular lawn, well-shaved by Gatsby's gardener, abounded in small, **muddy** swamps and prehistoric marshes. (cmp.68)

АЛБ.: Lëndina ime e paniveluar, por me barin e kositur mirë nga kopshtari i Getsbit, ishte plot me pellgje të vogla **gjithë baltë** dhe me ligatina që nuk thaheshin kurrë. (cmp.111)

windy

me erë

(8) АНГЛ.: And so it happened that on a warm **windy** evening I drove over to East Egg to time see two old friends whom I scarcely knew at all. (cmp.8)

АЛБ.: Pra, një pasdite të ngrohtë dhe **me erë** mora makinën dhe shkova në Ist Eg për të takuar dy miqtë e mi të vjetër, të cilët tashmë thuajse nuk i njihja fare. (cmp.12)

Тип 3

АНГЛ./КОРЕН + у

АЛБ. /КОРЕН+shëm

noisy

të zhurmshëm

(9) АНГЛ.: until she seemed to be revolving on a **noisy**, creaking pivot through the smoky air. (cmp.26)

АЛБ.: derisa arriti në një pikë kur ajo të krijonte përshtypjen se rrotullohej rreth një boshti kërkëllitës dhe **të zhurmshëm** në një atmosferë mbushur me tym. (cmp.43)

hardy**të fuqishëm**

(10) ANGL.: but I doubt if even Miss Baker, who seemed to have mastered a certain **hardy** scepticism, (cmp.15)

алб.: por dyshoj se edhe zjsh. Bejkër, e cila dukej se zotëronte një skepticizëm **të fuqishëm**, (cmp.25)

Тип 4

АНГЛ./КОРЕН + y

АЛБ. /КОРЕН + **shme, ëri, or, ar,****funny****të çuditshme**

(11) ANGL.: When it was almost morning the waiter came up to him with a **funny** look and says somebody wants to speak to him outside. (cmp.55)

алб.: Në të zbardhur të mëngjesit, kamarieri shkoi tek ai me një pamje **të çuditshme** dhe i tha se dikush jashtë restorantit kërkonte të fliste me të.(cmp.90)

peremptory**të ashpër**

(12) ANGL.: Something was making him nibble at the edge of stale ideas as if his sturdy physical egotism no longer nourished his **peremptory** heart. (cmp.18)

алб.: Diçka e shtynte të shkonte deri atje sa të gëlltiste ide të mykura, a thua se vetëkënaqësia për fizikun e tij të fuqishëm s'i mjaftonte më për të ushqyer zemrën e tij **të ashpër** (cmp.30)

jaunty**plot gjallëri**

(13) ANGL.: She was hurrying off as she talked — her brown hand waved a **jaunty** salute as she melted into her party at the door. (cmp.42)

алб.: Dhe teksa të fliste, largohej me nxitim, dhe me dorën e bronzuar nga dielli më dha një përshëndetje **plot gjallëri**, pastaj u shkri me grupin e saj që qëndronte te dera (cmp.70)

rocky**shkëmbor**

- (14) англ.: Gatsby's gorgeous car lurched
up the **rocky** drive to my door and gave
out a burst of melody from its
three-noted horn. (cmp.50)
- алб.: makina luksoze e Getsbit
erdhi duke u troshitur përgjatë
rrugës automobilistike të oborrit tim
shkëmbor deri te dera e shtëpisë
sime dhe boria e saj lëshoi një
melodi të forte prej tri notash.
(cmp.82)

imaginary**imagjinar**

- (15) англ.: He supplied an **imaginary**
noun with another wave of his
hand. (cmp.57)
- алб.: Ai sikur zëvendësoi një emër
një emër **imagjinar** me një tundje
tjetër të dorës. (cmp.93)

Што се однесува на Типот 1, сите пет суфикса на придавките на англиски завршуваат со -у, пример (1) англ.: *blood+у*, (5) англ., *primar+у*, но во албанскиот јазик според преведувањето овие придавки завршуваат со суфиксот *-ur(a)*, на пример (1) алб.: *të gjakos+ur*, и (5) алб.: *të ndezur+ura*.

Во Типот 2 се работи за истиот суфикс на англиски јазик со -у, пример (6) англ.: *dust+у*, и (8) англ., *wind+у*, но во албанскиот јазик се преведени како предлог/прилог+именка форма, (6) алб., *gjithë pluhur*, каде прилогот е неопределена замена, и (8) алб, *me erë* предлог *me*. Овој тип суфикси кога се преведуваат на албански јазик ја губат зборовната група т.е. од придавка на англиски се преведуваат со именска група, односно со прилог/предлог + именка во албанскиот јазик. Ова се случува поради фактот дека овој вид придавки нема еквивалент на албански јазик, значи може да се адаптира само со оваа форма наведена погоре (прилог + именка). Вреди да се спомне дека повеќето придавки на англиски јазик кои означуваат карактеристика на времето, како: *windy*, *sunny*, *snowy*, *rainy*, итн., не може да се преведуваат како придавки на албански јазик т.е. не се најдени нивни еквиваленти како придавки. Истите на албански јазик се преведуваат со помош на предлог *me*, на пример: *me erë*, *me diell*, *me borë*, и *me shi*.

Типот 3 содржи придавки кои, исто така, на англискиот јазик завршуваат со суфикс -у, (9) англ.: *nois-е+у*, но во албанскиот јазик овој вид суфикси се преведуваат со суфиксот *-shëm*, (6) алб.: *të zhurm-ë--shëm*).

Типот 4 содржи мешани суфиксни придавки кои, исто така, на англискиот јазик завршуваат со -у, пример (11) англ.: *fun+y=funny*, (14) англ.: *rock+y*, но во албанскиот јазик овој вид суфикси се преведуваат со суфиксот *-shme*, *-ëri*, *-or*, *-ar*, (11) Алб.: *të çudi(t)+shme*, (14) алб.: *shkëmb+or*), и бидејќи овие придавки се ретки во преведувањето затоа ги собиравме како еден тип.

3. 4. 1. 2 Придавките со суфикс *-less*, и нивните еквиваленти во албанскиот јазик

Придавките кои во англискиот јазик се образуваат со суфиксот *-less* се, исто така, едните од најупотребуваните во романот *Големиот Гетсби*. Овој вид суфикс *-less* кога се додава на одредена именка или глагол образува придавка. Именката *sleeve* (значи *ракав* на македонски), но кога ѝ се додава суфиксот *-less* тогаш имаме придавка *sleeveless* (што значи *без ракави* на македонски). Овој суфикс го менува значењето кога станува придавка и во англискиот јазик се познава како суфикс што значи ‘без’ или ‘недостаток’. Со овој тип на суфикси се наведени 15 примери за анализа најдени во романот *Големиот Гетсби* на англиски јазик. Примерите со овој вид суфикс *-less* врз основа на тоа како се преведуваа ќе се поделат на три типови:

- Тип 1 (повеќе од 8 исти суфикси во албанскиот јазик),
- Тип 2 (повеќе од 2 исти суфикси во албанскиот јазик), и
- Тип 3 (примери со различни суфикси).

Овие типови се поделени врз основа на преведувањето на албански јазик (суфикси и еквивалентите) на придавките образувани со суфиксот *-less* во англискиот јазик.

Тип 1

англ./корен + *less*

алб./*pa* + корен

doubtless

padyshim

(16) англ.: *Doubtless* there was a certain struggle and a certain relief. (cmp.116)

алб.: Në zemrën e saj kishte *padyshim* njëfarë lufte dhe njëfarë lehtësimi. (cmp.191)

endless**e pandërprerë**

(17) АНГЛ.: After two years I remember the rest of that day, and that night and the next day, only as an *endless* drill of police and photographers (*cmp.125*)

алб.: Edhe tani, pas dy vjetësh, pjesën të asaj dite, të natës që pasoi dhe të ditës tjetër, i sjell në mendje vetëm si një lëvizje *e pandërprerë* policësh, fotografësh (*cmp.205*)

purposeless**të pakuptimtë**

(18) АНГЛ.: He came alive to me, delivered suddenly from the womb of his *purposeless* splendor. (*cmp.61*)

алб.: M'u përhi krejt i gjallë përpara syve ai njeri, por tani i dalë papritmas nga mbështjështjellja e shkëlqimit të tij *të pakuptimtë* (*cmp.100*)

motionless**e palëvizur**

(19) АНГЛ.: She was extended full length at her end of the divan, completely *motionless*, (*cmp.9*)

алб.: Ajo rrinte shtrirë në anën e saj të divanit krejt *e palëvizur* (*cmp.15*)

graceless**të pahijshëm**

(20) АНГЛ.: old men pushing young girls backward in eternal *graceless* circles, superior couples tortuously, (*cmp.37*)

алб.: burra të moshuar shtynin pas vajzat e reja në rrahë të vazhdueshëm dhe *të pahijshëm*; çifte të klasës së lartë, (*cmp.62*)

deathless**e pavdekshme**

(21) АНГЛ.: with its fluctuating, feverish warmth, because it couldn't be over-dreamed — that voice was a *deathless* song. (*cmp.74*)

алб.: me ngrohtësine e tij dallgëzuese dhe të ethshme sepse, mbi të gjitha, ai zë s'mund të tejkalohet në kurfarë ëndrre - ai zë ishte një këngë *e pavdekshme* (*cmp.121*)

relentless**e pandërprerë**

(22) АНГЛ.: The *relentless* beating heat was beginning to confuse me (*cmp.135*)

алб.: vapa *e pandërprerë* dhe e padurueshme po fillonte të me binte në kokë (*cmp.221*)

lustreless**pa shkëlqim**

(23) ANGL.: crouching under a sullen,
overhanging sky and a
lustreless moon. (cmp.135)

алб.: të strukura në një qiell të
zymtë dhe kërcënues dhe
me një hënë *pa*
shkëlqim (cmp.221)

fingerless**pa gishta**

(24) ANGL.: her face the same brown
tint as the *fingerless*
glove on her knee. (стр.135)

алб.: dhe me fytyrën ngjyrë bronzi
si ngjyra e dorezave *pa gishta*
që mbante mbi gjunjë (cmp.222)

Тип 2

англ./корен + less**алб./sh + корен****careless****të shkujdesur**

(25) ANGL.: They were *careless* people,
Tom and Daisy — they smashed up
things and creatures and then retreated
back into their money or their
vast carelessness, (cmp.137)

алб.: Tomi dhe Dejzi ishin *të*
shkujdesur-dërrmonin gjëra e
njerëz dhe pastaj ktheheshin sërish
ose të paratë e tyre, ose të
perandoria e gjërë e
shkujdesjes së tyre (cmp.224)

restless**të shqetësuar**

(26) ANGL.: his head moving sharply here
and there, adapting itself to his
restless eyes. (cmp.136)

алб.: dhe me kokën që e lëvizte
andej-këndeje duke ia përshtatur
syve *të shqetësuar* (cmp.223)

Тип 3

англ./корен + less**алб./разновидни придавки****formless****e hallakatur**

(27) ANGL.: with the absence of lifting
work or rigid sitting in youth and,
even more, with the *formless* grace
of our nervous, sporadic games.(cmp.50)

алб.: nga mungesa e edukatës
ose nga lirshmëria e lëvizjeve
në rini dhe, ca më shumë, nga
hijeshia *e hallakatur* e lojërave
tona nervoze dhe sporadike
(cmp.82)

spiritless**i plogësht**

(28) англ.: He was a blond, *spiritless* man, anaemic, and faintly handsome. (cmp.21)

алб.: Pronari ishte një burrë biond, **i plogësht**, anemik dhe njëfarësoj i pashëm. (cmp.35)

shiftless**endacakë**

(29) англ.: His parents were *shiftless* and unsuccessful farm people — his imagination had never really accepted them as his parents at all. (cmp.76)

алб.: Prindërit e tij ishin fermerë **endacakë** dhe të varfër — dhe imagjinata e tij s'i kishte pranuar kurrë si prindërit e tij të vërtetë. (cmp.124)

breathless**frymëmbajtëse**

(30) англ.: as if her heart was trying to come out to you concealed in one of those *breathless*, thrilling words. (cmp.14)

алб.: a thua se zemra e saj përpiqej të vraponte drejt tjetrit e mbeshtjellë me njërën nga ato fjalë **rymëmbajtëse** dhe ekzaltuese (cmp.23)

Врз основа на примерите на Типот 1, сите девет придавки во англискиот јазик завршуваат со *-less*, пример (16) англ.: *doubt+less=doubtless*, (23) англ.: *lustre+less=lustreless*), но во албанскиот јазик овие придавки се преведуваат со именки образувани со префиксот *pa-* (16) алб.: *pa+dyshim=padyshim*, *pa-* (23) алб.: *pa+shkëlqim = pashkëlqim*).

Типот 2 содржи придавки кои исто така на англискиот јазик завршуваат со суфикс *-less*, (25) англ.: *care+less=careless*, но во албанскиот јазик овие придавки се преведуваат со придавки образувани со префиксот *-sh* (25) алб.: *të sh+kujdesur=shkujdesur*. Значи овој вид суфикси на англиски јазик, кога се преведуваат на албански јазик се ја менуваат деривацијата од суфикси на префикси.

Типот 3 содржи придавки на англискиот јазик коишто завршуваат со истиот суфикс *-less*, (27) англ.: *formless*, (28) англ.: *spiritless*, но во албанскиот јазик нивните еквиваленти се преведуваат со суфиксот *-shme*, *-ër(i)*, *-ur*, *-ar*, (27) алб.: *hallakat+ur* е *hallakatur*, (28) алб., *i plogësht*, и бидејќи овие придавки се ретки при преведување, затоа истите ги собираваме како еден тип.

3. 4. 1. 3 Придавките образувани со суфикс *-al* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик

Овој вид придавки образувани со суфиксот *-al*, може да се образуваат од различни форми на зборови, најчесто именки. Според *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*⁴⁷, овој суфикс се користи за додавање значење 'поврзани со' кај придавките: *medical* (поврзани со медицината), или 'акција на' кај именките: *approval* (чинот на одобрување).

Во продолжение ќе се земаат предвид до 15 примери на придавките во англискиот јазик со суфикс *-al*. Овие примери ќе се поделат на три типа врз основа на преведувањето во албанскиот јазик, поточно, кои се нивните еквивалентни суфикси во албанскиот јазик:

-Тип 1 (повеќе од 5 примери со *-al(e)* суфикси во албанскиот јазик),

-Тип 2 (повеќе од 5 примери со *-e* суфикси во албанскиот јазик), и

-Тип 3 (повеќе од 3 примери со *-shëm* суфикси во албанскиот јазик).

Овие типови се поделени врз основа на преведувањето на албански јазик (суфикси и еквивалентите) на придавките образувани со суфиксот *-al* во англискиот јазик.

Тип 1

англ./корен + *al*

алб./корен + *al(e)*

colonial

kolonial

(31) англ.: Their house was even more elaborate than I expected, a cheerful red-and-white Georgian *Colonial* mansion, (cmp.8)

алб.: shtëpia e tyre doli se ishte shumë e sterholluar nga ç'e kisha pandehur-një vilë gazmore me ngjyra kuq e bardhë e stilit gjeorgjian colonial, (cmp.13)

⁴⁷ *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*, (2003), Преземено на 22.2.2016 <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/al>,

tropical**tropikal**

(32) ANGL.: My own face had now assumed
a deep **tropical** burn. (cmp.67)

алб.: Unë ndieja fytyrën të më
digjte si të ndodhesha nën
diellin **tropikal** (cmp.110)

normal**normal**

(33) ANGL.: The abnormal mind is quick to
detect and attach itself to this
quality when it appears in a **normal**
person, (cmp.4)

алб.: Një mendje e shtrembër e
pikas dhe e përqafton menjëherë
këtë cilësi, kur ajo shfaqet te një
njeri **normal** (cmp.5)

sentimental**sentimentale**

(34) ANGL.: A succulent hash arrived, and Mr.
Wolfsheim, forgetting the more
sentimental atmosphere of the
old Metropole, (cmp.55)

алб.: Na sollën tasqebap gjithë lëng
dhe z. Ullfshajm, duke e harruar
atmosferën akoma me **sentimentale**
të metropolit të vjetër (cmp.91)

provincial**provinciale**

(35) ANGL.: at least in my **provincial**
inexperience I believed
they didn't, (cmp.40)

алб.: s'besoja të ishte e mundur -
të paktën sipas mendjes sime
provinciale, (cmp.66)

formal**ceremoniale**

(36) ANGL.: A chauffeur in a uniform of
robin's-egg blue crossed my lawn
early that Saturday morning
with a surprisingly **formal** note
from his employer: (cmp.34)

алб.: Atë të shtunë në mëngjes
lëndinën time e përshkoi një
shofer me uniformë të kaltër, pak
a shumë si ngjyra e vezës së
gushëkuqit, dhe më dha një
pusulle çuditërisht **ceremoniale** që
ma dërgonte zotëria i tij
Getsbi, (cmp.56)

Тип 2

АНГЛ./КОРЕН + *al*

алб. /корен + *ik(e)*

physical

fizike

(37) АНГЛ.: Her husband, among various
physical accomplishments, (cmp.7)

алб.: Tomi, i shoqi i Dejzit, ndër
vetitë e tjera *fizike* të shquara,
(cmp.12)

theoretical

teorike

(38) АНГЛ.: The immediate contingency
overtook him, pulled
him back from the edge
of the *theoretical* abyss. (cmp.93)

алб.: Prania e një realiteti e
mposhti, e largoi nga buza e
greminës *teorike*. (cmp.154)

cynical

cinike

(39) АНГЛ.: She hesitated. "Well, I've
had a very bad time, Nick,
and I'm pretty *cynical*
about everything." (cmp.16)

алб.: Ajo ngurroi. Kam kaluar
çaste shumë të vështira dhe
jam bërë shumë *cinike* për
gjithçka (cmp.26)

practical

praktike

(40) АНГЛ.: From the moment I telephoned
news of the catastrophe to West Egg
village, every surmise about him, and
every *practical* question, (cmp.125)

алб.: Që nga çasti kur dhashë me
telefon lajmin e katastrofës në fshatin
West Eg, çdo hamendje për Getsbin,
çdo pyetje *praktike*, më referohej
mua (cmp.206)

personal

vetjake

(41) АНГЛ.: they were merely casual
events in a crowded summer,
and, until much later, they
absorbed me infinitely less than
my *personal* affairs. (cmp.45)

алб.: ato kanë qenë thjeshtë disa
ngjarje të zakonshme në një verë
të mbushur me plot të tilla, madje,
me kalimin e kohës, në krahasim
me punët e mia *vetjake*, (cmp.74)

national**kombëtare**

- (42) англ.: It appreciated fully the chain of **national** circumstances which had elicited this tribute from Montenegro's warm little heart. (cmp.52)
- алб.: Ajo ishte një vlerësim i plotë për zinxhirin e rrethanave **kombëtare** të Malit të Zi, zemra e vogël dhe e ngrohtë e të cilit kishte prodhuar këtë nderim për të (cmp.86)

Тип 3

англ./корен + al**алб./корен + shëm****original****i hershëm**

- 43) англ.: I was a guide, a pathfinder, an **original** settler. (cmp.6)
- алб.: Tashmë isha një udhërrëfyes, një eksplorues rrugësh, një kolon **i hershëm** (cmp.9)

general**i përgjithshëm**

- (44) англ.: and the **general** opinion in the village was that the new people weren't servants at all. (cmp.87)
- алб.: dhe opinion **i përgjithshëm** në fshat ishte se të ardhurit e rinj s'ishin fare shërbëtorë. (cmp.144)

natural**të natyrshëm**

- (45) англ.: There was an unmistakable air of **natural** intimacy about the picture, and anybody would have said that they were conspiring together. (cmp.111)
- алб.: Tabloja përfshinte në vetvete një skenë intimiteti **të natyrshëm** dhe kushdo do të thoshte se ishin duke u përбетuar për diçka (cmp.182)

Што се изнесува на Типот 1, сите шест придавки во англискиот јазик завршуваат со *-al*, (32) англ.: *tropic+al=tropical*, (33) англ.: *norm+al=normal*, а според преведувањето на албанскиот јазик, еквивалентите на овие придавки завршуваат со суфикс *-al* (32) алб.: *tropik+al=tropikal*, (33) алб.: *norm(ë)+al=normal*. Овие придавки при преведување го имаат скоро истиот суфикс *-al*, што може да се каже дека се еден тип синонимни суфикси.

Типот 2 содржи придавки кои исто така во англискиот јазик завршуваат со *-al*, (37) англ.: *physica(s)+al=physical*, (39) англ.: *cynic+al=cynical*, но според преведувањето на албанскиот јазик, еквивалентите на овие придавки завршуваат со суфикс *-ik(e)* (37) алб.: *fzik(ë)=fizike*, (39) алб.: *cinik=cinike*.

Типот 3 содржи придавки во англискиот јазик кои завршуваат со истиот суфикс *-al*, (43) англ.: *origin+al=original*, (45) англ.: *nature+al=natural*, но според преведувањето на албанскиот јазик, еквивалентите на овие придавки завршуваат со суфикс *-shëm*, (43) алб.: *i hershëm*, (45) алб.: *të natyrshëm*.

Треба да се спомне дека овие придавки се од интернационално потекло. И повеќето од нив се преведени во идентична форма. Овие видови придавки претставуваат меѓујазични синоними.

3. 4. 1. 4 Придавките образувани со суфикс *-ic* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик

Овој вид придавки образувани со суфиксот *-al*, може да се образуваат од различни форми на зборови, најчесто именки. Според *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*⁴⁸, овој суфикс се користи за додавање значење на именката, и тоа 'кои се однесуваат на' на пример: *dramatic* (што се однесува на драмата).

Во продолжение ќе се земаат предвид и анализираат до 15 примери на придавките во англискиот јазик со суфикс *-ic*, кои се почести користени во книгата. Тие ќе се поделат на два типови врз основа на преведувањето на албански јазик и нивните еквивалентни суфикси:

-Тип 1 (повеќе од 12 примери со *-(t)ik(e)* суфикси во албанскиот јазик) и

-Тип 2 (примери со различни суфикси *-shme, -uar* во албанскиот јазик).

Овие типови се поделени врз основа на преведувањето на придавките на албански јазик и нивните суфикси.

⁴⁸ *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*, (2003), Преземено на 25.2.2016
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ic>

Тип 1

АНГЛ./КОРЕН + ic

АЛБ. /КОРЕН + (t)ik(e)

dramatic

dramatike

(46) АНГЛ.: but I felt that Tom would drift on forever seeking, a little wistfully, for the **dramatic** turbulence of some irrecoverable football game. (cmp.67)

АЛБ.: kurse sa për Tomin mendoja se ishte i gatshëm të endej përherë duke kërkuar, disi i përmalluar, turbullimet **dramatike** të shkaktuara nga një ndeshje futbollit e humbur (cmp.12)

Nordic

nordike

(47) АНГЛ.: "I can't seem to remember, but I think we talked about the **Nordic** race. (cmp.18)

АЛБ.: S'më kujtohet mirë, por më duket se biseduam për racën **nordike**. (cmp.29)

metallic

metalike

(48) АНГЛ.: followed by Daisy and Jordan wearing small tight hats of **metallic** cloth and carrying light capes metalike over their arms. (cmp.92)

АЛБ.: i pasuar nga Dejzi dhe Xhordana që kishin vënë kapela të vogla të ngushta prej cope **metalike** dhe mbanin mantele të lehta në duar. (cmp.152)

romantic

romantike

(49) АНГЛ.: I liked to walk up Fifth Avenue and pick out **romantic** women from the crowd (cmp.45)

АЛБ.: Më pëlqente të ecja avenjусë së Pestë duke piketuar me sy gra **romantike** në mes të turmave (cmp.75)

pathetic

zemërake

(50) АНГЛ.: There was something **pathetic** in his concentration, (cmp.13)

АЛБ.: Kishte diçka **zemërake** në përqëndrimin e tij (cmp.22)

rhythmic**ritmike**

(51) АНГЛ.: Daisy began to sing with the music in a husky, **rhythmic** whisper, (cmp.83)

алб.: Dejzi filloi të këndonte duke ndjekur muzikën me një përshpëritje **ritmike** (cmp.137)

enthusiastic**entuziaste**

(52) АНГЛ.: forgotten on the spot, and **enthusiastic** meetings between women who never knew each other's names. (cmp.33)

алб.: që menjëherë harroheshin, dhe nga takimet **entuziaste** midis grave që s'ua dinin as emrat e njëra-tjetrës (cmp.55)

lethargic**letargjike**

(53) АНГЛ.: A massive and **lethargic** woman, (cmp.82)

алб.: Një grua trupmadhe dhe **letargjike** (cmp.135)

gigantic**gjigante**

(54) АНГЛ.: The eyes of Doctor T. J. Eckleburg are blue and **gigantic** — their irises are one yard high. (cmp.20)

алб.: Sytë e doktor T.Xh. Ekëllburgut janë të kaltër dhe me përmasa **gjigante** iridat e tyre janë gati një metër të larta. (cmp.34)

artistic**artistik**

(55) АНГЛ.: He informed me that he was in the “**artistic** game,” and I gathered later that he was a photographer (cmp.25)

алб.: Më tha se bënte pjesë në “profesionin **artistik**” dhe më pas kuptova se ishte fotograf (cmp.42)

Gothic**gotik**

(56) АНГЛ.: On a chance we tried an important-looking door, and walked into a high **Gothic** library, panelled with carved English oak, (cmp.36)

алб.: Dhoma ishte një librari e tipit **gotik** me tavan të lartë, e veshur me panele druri, (cmp.61)

specific**specifik**

(57) АНГЛ.: He had changed it at the age of seventeen and at the **specific** moment that witnessed the beginning of his career (cmp.75)

алб.: Emrin e kishte ndërruar në moshën 17-vjeçare, domethënë në atë çast **specifik** të jetës së tij që kishte shënuar edhe fillimin e karrierës së tij (cmp.124)

Platonic**platonik**

(58) АНГЛ.: The truth was that Jay Gatsby of West Egg, Long Island, sprang from his **Platonic** conception of himself. (cmp.76)

алб.: E vërteta është se Xhej Getsbi nga Uest Egu i Long Ajlendit buronte nga koncepti i tij **platonik** për vetveten (cmp.124)

Тип 2

АНГЛ./КОРЕН + **ic**алб. /корен + **shme, -uar****basic****të theksuar**

(59) АНГЛ.: I felt the **basic** insincerity of what she had said. (cmp.16)

алб.: ndjeva një mungesë **të theksuar** sinqeriteti për gjithçka që kishte thënë (cmp.27)

automatic**e gatshme**

(60) АНГЛ.: The **automatic** quality of Gatsby's answer set us all back at least another minute. (cmp.67)

алб.: Përgjigjja kaq **e gatshme** e Getsbit bëri që të krijohej përsëri një heshtje prej të paktën një minutë tjetër. (cmp.110)

Што се однесува на типот 1, сите тринаесет придавки во англискиот јазик завршуваат со *-ic*, (46) англ.: *drama+tic=dramatic*, *-ik*, (51) англ.: *rhythm+ic=rhythmic*, (55) англ.: *artist+ic=artistic*, (56) англ.: *Goth+ic=Gothic*, исто така, и при преведувањето на албанскиот јазик имаме придавки со ист суфикс, т.е. нивните еквиваленти завршуваат на суфикс *-(t)ike*. Овие придавки при преведување го имаат скоро истиот суфикс (46) алб.: *dramë+ik=dramatik*, (51) алб.: *ritëm+ike= ritmike*, (55) алб.:

artist+ik=artistik, (56) алб.: *got+ik=gotik*, што може да се каже дека се еден тип синонимни суфикси, исто така, од интернационално потекло.

Типот 2 содржи придавки кои во англискиот јазик завршуваат со истиот суфикс *-ic*, (59) англ.: *bas(e)+ic=basic*, (60) англ.: *automat+ic=automatic*, но во албанскиот јазик овие придавки се преведуваат со придавки образувани со суфиксот *-uar*, и *-shme* (59) алб.: *të theks+uar=theksuar*, (60) алб.: *të gati(i)+shme= të gatshme*.

3.5 Партиципативни придавки со *-ing* и *-ed*

Постојат многу придавки во англискиот јазик што имаат ист суфикс како партиципот *-ing* и *-ed* (во глаголска форма). Според Квирк⁴⁹ Овие вид придавки се нарекуваат партиципни придавки. Бајбер⁵⁰, исто така, објаснува дека двата случаја со *-ing* (сегашниот партицип) и *-ed* (минат партицип) како форми на партиципот, и дека може да се користат како партиципни придавки. Повеќето од овие придавки, на пример: *promising*, *surprised*, и *determined*, може да функционираат и како главен глагол, но исто така и како придавка. Во повеќето случаи, партиципните придавки може да се анализираат врз основа на нивното потекло од глаголот (на пример: *following*, *working*, *alleged*, *frightened*) во англискиот јазик. Но при преведување на албански јазик овие придавки освен нивното потекло од глагол тие може да се и од различни зборовни групи. Оваа анализа ќе се врши со сегашниот партицип бидејќи при преведување на албански јазик не се појавуваат никакви разлики за да може да се групираат во различни типови. Од друга страна за минатиот партицип се најдени различни групирања кои се претставени во групи.

3.5.1 Сегашен партицип како придавка

Долунаведените примери ќе ни ја разјаснат оваа форма на партиципот, анализирајќи го понатаму преводот на придавките во албанскиот јазик. Значи сите овие придавки во англискиот јазик имаат суфикс *-ing*, што значи дека овој суфикс го покажува сегашниот партицип. Подолу ќе видиме како овие придавки се преведуваат на албански и дали овие придавки потекнуваат исто така од глаголи во албански јазик.

⁴⁹ Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, England: Pearson Education Limited, p. 413

⁵⁰ Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., Finegan, E., Quirk, R., (1999) *Longman Grammar of Spoken and written English*, England: Pearson Education Limited

Од 20 примери дадени подолу ќе констатираме како овие придавки се преведени на албански јазик. Со оглед на фактот дека на англиски јазик овој вид придавки се претежно образувани од глаголи, нивните еквиваленти на албански јазик се придавки кои се образуваат од: глагол, именка, прилог и директно од придавка. Оваа анализа ќе се направи бидејќи на албански јазик нема никакви типови на суфикси т.е. нема суфикси кои може да се групираат.

Тип 1

англ./корен + *ing*

алб. /глагол=придавка

Овој вид на поделба се базира на албанскиот превод на овие придавките и тоа од глагол образувана е придавка. Следниот пример (61) англ.: *frightening* го разјаснува ова објаснување како што кажавме и погоре. Од *frightening* имаме *frighten* што е глагол додека *frightening* е глагол и придавка на англиски јазик, но во овој случај функционира како придавка *frightening* која ја опишува именката *leaves*. Од другата страна *frikë* на албански јазик е именка, а *të frikshme* е придавка. Во овој пример немаме различни меѓујазични зборовни групи додека се преведувале, што значи дека од придавката на англиски остана придавка на албанскиот јазик и со исто потекло од глагол. Ова појаснување се однесува и на следните примери.

frightening

të frikshme

(61) англ.: He must have looked up at an unfamiliar sky through *frightening* leaves and shivered as he found what a grotesque thing a rose is and how raw the sunlight was upon the scarcely created grass. (*cmp. 124*)

алб.: Duhej të kishte parë mbi kokë, përmes gjetheve *të frikshme*, një qiell të panjohur, dhe do t'i qe dredhur trupi teksa kishte zbuluar se çfarë gjëje groteske është një trëndafil dhe sa e vrazhdë ishte drita e diellit në barin e rralluar. (*cmp. 203*)

charming

më magjepsës

(62) англ.: She had caught a cold, and it made her voice huskier and more *charming* than ever, (*cmp. 116*)

алб.: Ajo ishte me rrufë, çka ia bënte zërin më të ngjirur dhe *më magjepsës* (*cmp. 188*)

surprising**të habitshme**

- (63) АНГЛ.: She showed a **surprising** amount of character about it too — looked at the coroner with determined eyes under that corrected brow of hers, and swore that her sister had never seen Gatsby, (cmp.125)
- алб.: Madje tregoi një forcë **të habitshme** karakteri – e shikonte sherifin me një palë sy seriozë poshtë vetullave të saj të korrigjuara dhe betohej se motra saj s’ë kishte parë Getsbin kurrë, (cmp. 206)

connecting**të ndërlidhura**

- (64) АНГЛ.: I followed Daisy around a chain of **connecting** verandas to the porch in front. (cmp.15)
- алб.: shkoja pas Dejit nëpër një varg verandash **të ndërlidhura** derisa mbërritëm te tremja ballore e godinës. (cmp. 25)

insulting**fyes**

- (65) АНГЛ.: Then Tom’s voice, incredulous and **insulting**: (cmp.10)
- алб.: Pastaj u dëgjua zëri i Tomit, mosbesues dhe **fyes**: (cmp.162)

gathering**që po dendësohej**

- (66) АНГЛ.: it came out of the **gathering** darkness, (cmp.105)
- алб.: ai doli nga errësira **që po dendësohej**, (cmp.173)

increasing**që po shtohet**

- (67) АНГЛ.: Aware of the loud beating of my own heart I pulled the door to against the **increasing** rain. (cmp.67)
- алб.: Duke ndier të rrahura të forta në zemër, unë mbylla derën dhe veshët më ranë rehat nga zhurma e shiut **që po shtohet**. (cmp.109)

burning**me ngjyra të ndezura**

- (68) АНГЛ.: jumping over sun-dials and brick walks and **burning** gardens (cmp.8)
- алб.: duke kërcyer mbi orë diellore, rrugëva të shtruara me kalldrëm tullash dhe kopshte **me ngjyra të ndezura**. (cmp.13)

thrilling**therës**

(69) англ.: She turned to me, and her voice, dropping an octave lower, filled the room with **thrilling** scorn: (cmp.101)

алб.: Ajo u kthye nga unë dhe zëri i saj, i ulur një oktavë më poshtë, mbushi dhomën me një përçmim **therës**. (cmp. 166)

haunting**që më mundonte**

(70) англ.: At the enchanted metropolitan twilight I felt a **haunting** loneliness sometimes, (cmp.45)

алб.: Në muzgun magjepsës të metropolit ndieja hera-herën një vetmi **që më mundonte** (cmp.76)

Тип 2

англ./корен + ing**алб./именка=придавка**

Вториот вид на поделба се базира на превод на овие придавки на албански јазик и тоа со зборообразувачки модел од именка да се образува придавка. Следниот пример (71) англ.: *overwhelming* го појаснува ова објаснување што го наведнавме погоре. Од *overwhelming* имаме *overwhelm* што е глагол додека *overwhelming* е глагол и придавка на англиски јазик, но во овој случај *overwhelming* функционира како придавка. Од другата страна *madh* на албански јазик е именка, а *të madhe* е придавка и тука имаме зборообразувачки модел од именка да се образува придавка. Зборовната група за време на преведување не е изменета што значи дека придавката од англискиот јазик се преведува со придавка во албанскиот јазик. Оваа појаснување се однесува и на следните примери.

overwhelming**të madhe**

(71) англ.: To my **overwhelming** surprise the living-room was deserted. (cmp.66)

алб.: Për habinë time **të madhe**, dhoma e ndenjës ishte bosh. (cmp. 108)

alarming**shqetësuse**

(72) англ.: and peering toward the bleared windows from time to time as if a series of invisible but **alarming** happenings were taking place outside. (cmp.65)

алб.: dhe nisi të hidhte vështrimin herë pas here te dritaret e veshura nga mjegulla, a thua se jashtë po ndodhin një sërë ngjarjesh të padukshme, por **shqetësuse**. (cmp. 107)

commuting**vendor**

- (73) англ.: — though here and
there was a face I had noticed
on the **commuting** train. (cmp.34)
- алб.: ndonëse aty-këtu shihja ndonjë
fytyrë që e kisha ndeshur në
trenin **vendor**. (cmp.56)

pressing**të ngutshme**

- (74) англ.: He looked at his watch as
if there was some **pressing** demand
on his time elsewhere. (cmp.66)
- алб.: Pa orën e dorës sikur gjetkë
e prisnin punë shumë
të ngutshme. (cmp.107)

Тип 3

англ./корен + ing**алб./придавка**

Овој вид на поделба се базира на придавките на албанскиот превод и тоа директно е преведена како придавка. Следниот пример (75) англ.: *pleasing* го прецизира ова објаснување што го наведнавме погоре. Од овој вид придавка во англискиот јазик е *pleasing* имаме *please* што е глагол додека *pleasing* се користи и како глагол и како придавка, а во овој случај функционира како придавка *pleasing*, во албанскиот јазик не е исто. Во албанскиот јазик *e këndshme* е чиста придавка без никаква потекнување. И во овој пример немаме различни меѓујзични зборовни групи за време на преведување, што значи дека придавката на англиски се преведува со придавка во албанскиот јазик. Ова појаснување се однесува и на следните примери.

pleasing**e këndshme**

- (75) англ.: I knew now why her face
was familiar — its **pleasing**
contemptuous expression (cmp.17)
- алб.: Tani e kuptova përse fytyra
e saj më ishte dukur e njohur –
shprehja e saj **e këndshme** dhe
përçmuese (cmp.28)

intriguing**interesante**

- (76) англ.: To a certain temperament
the situation might have seemed
intriguing — (cmp.15)
- алб.: Një tipi tjetër, me temperament
të ndryshëm nga imi, gjendja mund
t'i dukej **interesante**, (cmp.25)

baking**në këtë të nxehtë**

- (77) англ.: “I don’t want to get stalled
in this **baking** heat.” (cmp.94)
- алб.: S’kam qejf të na lërë makina në
mes të udhës **në këtë të nxehtë**.
(cmp.155)

grudging**zvargur**

- (78) англ.: “None.” After a pause he added
 “sir” in a dilatory, **grudging**
 way. (cmp.87)
- алб.: Dhe pas një pauzë shtoi sër
 me një ton të **zvargur** dhe të
 inatosur. (cmp. 143)

Тип 4

англ./корен + ing**алб./прилог= именка /придавка**

Последниот вид на поделба исто така е врз основа на албанскиот превод на овие придавките и тоа со зборообразувачки форми од прилог или именка се образува придавка. Следниот пример (79) англ.: *changing* го појаснува ова објаснување што веќе го прикажавме погоре. Од *changing* имаме *change* што е глагол додека *changing* е глагол и придавка во англискиот јазик и дека во овој случај *changing* функционира како придавка. Во албанскиот јазик *ndryshe* е прилог додека *në ndryshim* е именка, што значи дека имаме образување од прилог во именка. Во овој пример имаме различни меѓујазични зборовни групи за време на преведување, што значи придавката во англискиот јазик се преведува со именка во албанскиот јазик. Последниот пример (80) англ.: од *developing* имаме *develope* што е глагол додека *developing* е глагол и придавка во англискиот јазик и дека во овој случај *developing* функционира како придавка. Во албанскиот јазик *ngadalë* е прилог додека *të ngadaltë* е придавка, што значи дека имаме образување од прилог. Во овој пример немаме различни меѓујазични зборовни групи за време на преведување, што значи придавката во англискиот јазик се преведува со придавка во албанскиот јазик.

changing**në ndryshim**

- (79) англ.: glide on through the
 sea-change of faces and voices
 and color under the constantly
changing light. (cmp.33)
- алб.: rrëshqisnin më tej përmes
 atij deti fytyrash dhe zërash dhe
 ngjyrash përherë në ndryshim nën
 një dritë përherë **në ndryshim**. (cmp.55)

developing**të ngadaltë**

- (80) англ.: and one emotion after another
 crept into her face like objects into
 a slowly **developing** picture. (cmp.96)
- алб.: dhe njëri emocion pas tjetrit
 rrëshqiste në fytyrën e saj si sendet
 në një film me xhirim **të
 ngadaltë**. (cmp.157)

3. 5. 2 Минат партицип како придавка

Примерите дадени подолу се придавки кои завршуваат со *-ed*, и истите ќе ни овозможат да го имаме појасно оваа форма на партиципот, анализирајќи го понатаму преводот на албански јазик. Значи сите овие придавки во англискиот јазик завршуваат со суфиксот *-ed*, и дека овој суфикс го покажува партиципот во минатото време. Подолу ќе видиме како овие придавки се преведени на алб.ански, и кои се нивните еквиваленти на алб.ански јазик. Вкупно сме земале 20 примери и ги делевме на три типови, и тоа:

- Тип 1 (повеќе од 4 примери со *-ur(a)* суфикси во алб.анскиот јазик),
- Тип 2 (повеќе од 5 примери со *-uar(a)* суфикси во алб.анскиот јазик), и
- Тип 3 (примери со различни придавки).

Тип 1

англ./корен + ed

алб./корен + ur(a)

Примерите од Типот 1 го разјаснуваат објаснувањето кажано погоре. Тоа значи дека сите овие придавки на англ.искиот јазик функционираат освен како придавка и како глагол но тоа не значи дека во алб.анскиот јазик важи истата правила. Во алб.анскиот јазик овие придавки се образуваат претежно од глаголите но и од именките. Во овој тип, придавките поточно нивните суфикси во алб.анскиот јазик излегуваат со суфиксот *-ur(a)*. Овој суфикс на алб.ански јазик произлегува од суфиксот *-(ë)s*, т.е. *-ur(a)* служи како зборообразовна форма за придавките кои дериват од глаголските партиципи што завршуваат со согласка, на пример: *magjepsës-magjepsur*, *ngjyrosës-ngjyrosur*, *ngritës-ngritur*, *ngjeshës-ngjeshur*, итн.

fascinated

të magjepsur

(81) англ.: Gatsby stood in the centre

of the crimson carpet and gazed

around with **fascinated** eyes. (cmp.89)

алб.: Getsbi qëndronte në mes të

tapetit të purport dhe shikonte

përqark me sy **të magjepsur**. (cmp.146)

colored

të ngjyrosur

(82) англ.: and enough **colored** lights

to make a Christmas tree

of Gatsby's enormous

garden. (cmp.32)

алб.: dhe një numër të pafundmë

poçash **të ngjyrosur** për ta

shndërruar kopshtin e pamatë të

Getsbit në një pemë

Krishtlindjesh. (cmp. 54)

advanced**më të ngritur**

(83) англ.: “Everybody thinks so
— the most *advanced*
people. (cmp.16)

алб.: Të gjithë kështu
mendojnë... njerëzit *më të
ngritur*, e kam fjalën. (cmp.26)

crowded**të ngjeshura**

(84) англ.: — his wife and Catherine
scolding and consoling as they
stumbled here and there
among the *crowded* furniture
with articles of aid, (cmp.31)

алб.: e shoqja dhe Kethrina shanin
dhe ngushëllonin dhe ecejaknin duke
u penguar këtu e atje përmes
mobilieve *të ngjeshura* për qamet
dhe duke mbajtur në duar sende
të ndihmës së shpejtë. (cmp.50)

vanished**të zhdukura**

(85) англ.: Its *vanished* trees, the
trees that had made way for
Gatsby’s house, (cmp.138)

алб.: Pemët e tij *të zhdukura*, pemët
që ja kishin lënë vendin shtëpisë
së Getsbit, (cmp. 226)

Тип 2

англ./корен + ed**алб./корен + uar(a)**

Примерите од Типот 2 се однесуваат на преведување на придавките и нивните суфикси на албанскиот јазик. Тоа значи дека сите овие придавки на англискиот јазик функционираат освен како придавка и како глагол, но тоа не значи дека во албанскиот јазик важи истата правила. Во албанскиот јазик овие придавки излегуваат претежно од глаголите, но и од именките. Во овој тип, придавките поточно нивните суфикси во албанскиот јазик излегуваат со суфиксот *-uar(a)*. Исто така и овој суфикс на албански јазик повеќе од нив произлегува од суфиксот *-(ë)s*, т.е. *-uar(a)* кој служи како зборообразувачка форма за придавките кои дериват од глаголските партиципи што завршуваат со согласка, на пример: *shques-shquar*, *emocionuse-emocionuar*, *turbullues-turbullur*, но има и случаи кои некои придавки со овој суфикс произлегуваат од различни именки, на пример: *interesim-interesuar*, *martesë-martuar*, *privilegj-privilegjuar*, итн.

Celebrated**të shquar**

(86) АНГЛ.: "I keep it always full of interesting people, night and day. People who do interesting things. *Celebrated* people." (cmp.70)

алб.: – E mbaj përherë plot me njerëz interesantë, natë e ditë. Njerëz që merren me gjëra interesante. Njerëz *të shquar*. (cmp.115)

excited**të emocionuar**

(87) АНГЛ.: and all day long the telephone rang in her house and *excited* young officers from Camp Taylor (cmp.58)

алб.: dhe gjatë gjithë ditës telefoni buçiste në shtëpinë e saj, ku vinin oficerë *të emocionuar* nga kampi Tejlор (cmp.95)

interested**i interesuar**

(88) АНГЛ.: while, trying to look pleasantly *interested* and a little deaf, (cmp.15)

алб.: ndërsa unë, duke u hequr sikur isha kënaqshëm *i interesuar* dhe njëkohësisht paksa i shurdhër. (cmp.25)

embarrassed**i turbulluar**

(89) АНГЛ.: "You're just *embarrassed*, that's all," and luckily I added: (cmp.68)

алб.: -Jeni *i turbulluar*, kjo është e gjitha, thashë unë dhe, për fat të mirë, shtova: (cmp.111)

married**i martuar**

(90) АНГЛ.: He felt *married* to her, that was all. (cmp.115)

алб.: Por ai ndihej *i martuar* me të, kjo është e gjitha. (cmp. 188)

privileged**të privileguara**

(91) АНГЛ.: I wanted no more riotous excursions with *privileged* glimpses into the human heart. (cmp.5)

алб.: nuk doja më çetime të shfrenuara me tejshikime *të privileguara* në zemrën njerëzore. (cmp. 6)

Тип 3

англ./корен + ed

алб./различни придавки

Примерите од Типот 3, исто така, се однесуваат на преведување на придавките на англиски јазик и нивните кореспонденти на албанскиот јазик. Тоа значи дека сите овие придавки на англискиот јазик функционираат освен како придавка и како глагол. Во албанскиот јазик овие придавки се образуваат на различни форми и тоа зависно од контекстот на реченицата што преведувачот се обидел да ја адаптира истата. Меѓутоа во овој тип треба се спомне дека за време на преведување имаме губење на зборовната група, т.е. од придавката на англиски јазик се претворила во глагол на албанскиот јазик, на пример (92) алб.: *u lodh*. Ова појаснување се однесува и на следните примери од овој тип.

tired

u lodh

(92) англ.: “She only married you because I was poor and she was ***tired*** of waiting for me. (cmp.100)

алб.: – U martua me ju se unë isha i varfër dhe ajo ***u lodh*** duke më pritur. (cmp.165)

stunned

të thellë

(93) англ.: Almost any exhibition of complete selfsufficiency draws a ***stunned*** tribute from me. (cmp.10)

алб.: Thuajse çdo shfaqje e vetëmjaftueshmërisë së plotë njerëzore ngjall tek unë një admirim ***të thellë***. (cmp.16)

disappointed

të zhgënjyer

(94) англ.: Mr. Wolfsheim seemed ***disappointed***. (cmp.55)

алб.: Z. Ullfshajm mori një pamje ***të zhgënjyer***. (cmp.91)

determined

seriozë

(95) англ.: — looked at the coroner with ***determined*** eyes under that corrected brow of hers, (cmp.125)

алб.: – e shikonte sherifin me një palë sy ***seriozë*** poshtë vetullave të saj të korrigjuara (cmp. 206)

borrowed**të marrë hua**

(96) англ.: she left a **borrowed**
car out in the rain with the
top down, (cmp.46)

алб.: ajo la jashtë, në shi,
me mbulesën të ulur, një
automobilë **të marrë hua** (cmp. 76)

spotted**me pikla**

(97) англ.: Her face, above a **spotted**
dress of dark blue crepe-dechine,
(cmp.22)

алб.: Fytyra e saj, që i spikaste
mbi fustanin prej krepri ngjyrë të
bruztë të errët **me pikla** (cmp. 36)

reserved**pa fjalë të tepërta**

(98) англ.: He didn't say any more,
but we've always been unusually
communicative in a
reserved way, (cmp.4)

алб.: S'më tha gjë tjetër, por ne gjithnjë
ishim marrë vesh për bukuri me
njëri-tjetrin **pa fjalë të
tepërta** (cmp. 5)

enchanted**e ruajtka një magji**

(99) англ.: It was a great relief, and I
tried very hard to die, but I seemed to
bear an **enchanted** life. (cmp.51)

алб.: Qe një ngushëllim i madh
për mua dhe bëra çmos të vdisja,
por me sa duket jetën time **e ruajtka
një magji**. (cmp. 85)

disgusted**i kapluar nga një ndjesi e pakëndshme**

(100) англ.: — nevertheless, I was
confused and a little **disgusted**
as I drove away. (cmp.18)

алб.: -megjithatë, teksa ngisja makinën
ndihesha i hutuar dhe **i kapluar
nga një ndjesi e pakëndshme**. (cmp.30)

3.6 Придавките образувани со префикси во англискиот јазик и во албански јазик

Куирк⁵¹ во неговата книга, придавките во англискиот јазик со префикси ги дели во десет групи, и тоа:

а) Негативни префикси; (*a-*, *dis-*, *in-*, *non-*, *un-*),

⁵¹ Quirk, et al, (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, England: Pearson Education Limited, p. 1540-1546

- б) Спротивни префикси; (*de-, dis-, un-*),
- в) Пејоративни префикси; (*mal-, pseudo-*),
- г) Префикси на степен или големина; (*arch-, co-, hyper-, mini-, out-, over-, sub-, super-, sur-, ultra-, under-*),
- ѓ) Префикси на ориентација и став; (*anti-, contra-, counter-, pro-*),
- е) Локатив префикси; (*fore-, inter-, sub-, super-, trans-*),
- ж) Префикси за време и за цел; (*ex-, fore-, post-, pre-, re-*),

Неокласични елементи

- з) Префикси што покажуваат број; (*bi-, poly-, semi-, tri-*)
- с) Разни неокласични префикси; (*auto-, extra-, neo-, paleo-, pan-, proto-, tele-, vice-*)
- и) Префикси за конверзија; (*a-, be-, en-, em-*)

Во албанскиот јазик зборообразувањето со префикс не е многу продуктивна форма и овие придавки се различни, што значи се квалитативни и односни придавки. Во продолжение ќе спомнеме некои префикси каде Демирај во неговиот текст ги споменува, а овие се: *ra-* и *jo-* се најпродуктивни префикси, кои образуваат придавки во одречено значење. Семантички ист со префиксот *ra-*, но помалку продуктивен е префиксот *mos-* и се додава на придавките без претпозитивен член. Префиксот *анти-* формира односни придавки без претпозитивен со спротивно значење, додека префиксот *para-* укажува дека карактеристиката на дадениот атрибут му припаѓа повеќе на претходниот период, а не означува карактеристиката што ја пренесува коренот од кој се образува придавката. Овие се тие префикси кои најмногу се користат во албанскиот јазик.

3. 6. 1 Придавките образувани со префикси најдени во „Големiot Гетсби“ и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик

Табела 5 Придавките со префикси *a-, dis-, in-, un-, non-, de-, over-, sub-, under-, pre-, re-, semi-, extra-, tele-*, и *en-*, ексцерпирани во романот *Големiot Гетсби*

<i>a-</i>			
abnormal	alive	alone	Amorphous
<i>dis-</i>			
discontented	discordant	dishonest	disconcerting
disembodied	disappointed	discarded	disordered

distasteful	dissolving	dismayed	
<i>in-</i>			
infinite	indeterminate	intense	inappropriate
invisible	innumerable	inexhaustible	indifferent
indignant	inconceivable	indefinite	indiscreet
inevitable	incalculable	incomparable	indefinable
inexplicable	incoherent	indiscernible	incorruptible
interminable	intolerable	inessential	
<i>un-</i>			
unknown	unmistakable	unaffected	unbroken
unsought	unusual	uncivilized	unexpected
unthoughtful	unashamed	unpleasant	unquiet
unprosperous	unsteady	uncontrollable	uncertain
unheard	undefined	unfamiliar	unfathomable
unintelligible	undeserted	unnecessary	unhappy
unforgettable	unreal	unreasoning	unsuccessful
unprecedented	unbelievable	unwavering	unutterable
unimportant	unopened	uncommunicable	uneasy
unrevealed	unquestionable	unable	untrue
unessential	unmoved	unlocked	unpunctual
unrestrained	unrolled	unadaptable	
<i>non-</i>			
nonexistent			
<i>de-</i>			
delighted	deranged		
<i>over-</i>			
overpopulated	overwhelming	overwound	over-dreamed
<i>sub-</i>			
subway			
<i>under-</i>			
understand	understanding		
<i>pre-</i>			
premature	prehistoric	presumptuous	
<i>re-</i>			
remarkable	recurrent	reassuring	reassured
returning			
<i>semi-</i>			
semi-final			
<i>extra-</i>			
extraordinary			
<i>tele-</i>			
telephone			
<i>en-</i>			

enchanted	engrossed	engaged	
-----------	-----------	---------	--

Префиксите се врзани морфеме кои се поставени на почетокот на зборот со цел да се образува нов збор со различно значење. Префиксите може да му дадат на деривираниот збор спротивно значење. Тие, исто така, можат при образување на зборовите, да им пренесат на новообразуваните зборови негативни карактеристики или тие може да изразат односи за време, место или начин. Врз основа на овие поделби, во горенаведената табела сите придавки што завршуваат со овие префикси се најдени во романот *Големiot Гетсби*. Меѓутоа во фокусот на нашето истражување ќе бидат само придавките кои се образувани со префикси и се сретнуваат најчесто во книгата *Големiot Гетсби*, а тоа се префиксите *un-*, *in-*, и *-dis*. Поточно овие префикси кои независно од коренот произлегуваат како придавка.

3. 6. 1. 1 Придавките образувани со префикс *un-* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик

Префиксот *un-*, се додава на почетокот на зборот со цел да образува придавка со спротивно значење од основната тема. Според *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*⁵² овој префикс значи 'не', 'недостаток', и 'спротивно на', на пример: зборот *uncontrollable* како зборобразувачка форма е придавката *controllable* (контролиран) но, кога на овој збор и ќе се додаде префиксот *un-*, тогаш добиваме нов збор и ново значење: *un+controllable= uncontrollable* што значи (неконтролиран). Според Либер⁵³, префиксот може да се додаде на придавките (што значи не) и на глаголите (што значи обратна акција), но со овој суфикс не може да се образуваат нови зборови од именки, на пример:

- *un-* на придавките: *uncommon, unkind, unserious*
- *un-* на глаголите: *untie, untwist, undress, unsnap*
- *un-* на именките: **unchair, *unidea, *ungiraffe*⁵⁴

⁵² *Online Cambridge Advanced Learner's Dictionary*, (2003), Преземено на 27. 2.2016
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/un>

⁵³ Lieber, R. (2009) *Introducing Morphology*, Cambridge: Cambridge University Press

⁵⁴ * Свездичката пред еден збор или реченица се става за да се покаже дека реченицата не е добро формулирана или пак истата е неприфатлива

Во продолжение дадеме 15 примери на придавките во англискиот јазик со префикс *un-* и ќе се поделат на два типа според префиксот на еквивалентниот превод на албански јазик:

-Тип 1 (повеќе од 12 примери со префиксот *pa-* во албанскиот јазик), и

-Тип 2 (придавки со негативен репрезентатив *s*’).

Тип 1

англ. / ***un*** + корен

алб. / ***pa***+ корен

uncontrollable

të papërmbajtshme

(101) англ.: We were sitting at a table with a man of about my age and a rowdy little girl, who gave way upon the slightest provocation to ***uncontrollable*** laughter. (cmp.38)

алб.: Rrinim ulur në një tryezë bashkë me një burrë rreth moshës sime dhe me një vajzë trupvogël zhurmëmadhe, që shpërthente në të qeshura ***të papërmbajtshme*** edhe nga një fjalë e thënë kot më kot. (cmp.63)

uncivilized

i paqytetëruar

(102) англ.: “You make me feel ***uncivilized***, Daisy,” (cmp.13)

алб.: Ti më bën të ndihem ***i paqytetëruar***, Dejzi. (cmp.21)

unquiet

e paqetë

(103) англ.: and I was alone again in the ***unquiet*** darkness. (cmp.19)

алб.: dhe ndodhesha përsëri i vetëm në errësirën ***e paqetë***. (cmp.31)

unutterable

të pamasë

(104) англ.: He was silent, and I guessed at his ***unutterable*** depression. (cmp.84)

алб.: Heshti dhe e mora me mend ligështimin e tij ***të pamasë***. (cmp.138)

unknown

të panjohur

(105) англ.: And as I sat there brooding on the old, ***unknown*** world, I thought of Gatsby’s wonder when he first picked out the green light at the end of Daisy’s dock. (cmp.138)

алб.: Dhe ndërsa rrija ulur atje duke përsiatuar rreth botës së vjetër ***të panjohur***, më shkoi në mendje habia e Getsbit kur pa për herë të parë dritën e gjelbër në skajin e molit të Dejzit.(cmp.226)

undefined

(106) АНГЛ.: So my first impression, that he was a person of some **undefined** consequence, (cmp.50)

të papërcaktuar

алб.: Kështu që përshtypja ime e parë se ai person kishte diçka **të papërcaktuar** në vetvete, por të çmuar, (cmp.83)

unwavering

(107) АНГЛ.: one moment of magical encounter, would blot out those five years of **unwavering** devotion. (cmp.84)

të palëkundur

алб.: brenda çastit të nje takimi magjik do t'ia fshinte krejt ato pesë vite përkushtimi **të palëkundur**. (cmp.138)

unbroken

(108) АНГЛ.: If personality is an **unbroken** series of successful gestures, (cmp.5)

i pandërprerë

алб.: Në qoftëse personaliteti i njeriut është një vargan **i pandërprerë** bëmash të suksesshme, (cmp.6)

uncommunicable

(109) АНГЛ.: But they made no sound, and what I had almost remembered was **uncommunicable** forever. (cmp.86)

e pashprehshme

алб.: Por ato nuk lëshuan zë dhe ajo që pothuajse e kisha rikujtuar u bë **e pashprehshme** një herë e përgjithmonë. (cmp.141)

unopened

(110) АНГЛ.: After a moment Tom got up and began wrapping the **unopened** bottle of whiskey in the towel. (cmp.104)

e pahapur

алб.: Pas një çasti Tomi u ngrit dhe filloi të mbështillte me peshqir shishen **e pahapur** të uiskit. (cmp.170)

unheard

(111) АНГЛ.: Forms leaned together in the taxis as they waited, and voices sang, and there was laughter from **unheard** jokes, (cmp.46)

të pakapshme

алб.: Në taksitë që rrinin në pritje dukeshin figura njerëzish që përkuleshin drejt tyre, dëgjoheshin zëra që këndonin, të qeshura që shkrepnin nga shaka **të pakapshme** (cmp.76)

unhappy**të pakënaqur**

(112) ANGL.: Gatsby got himself into a shadow and, while Daisy and I talked, looked conscientiously from one to the other of us with tense, **unhappy** eyes. (cmp.67)

алб.: Getsbi u struk paksa mënjanë dhe ndërsa Dejzi bisedonte me mua, ai shikonte më shumë vëmendje herë mua e herë ate me një palë sy të tendosur dhe **të pakënaqur**. (cmp.110)

unreal**te pavartetësisë**

(113) ANGL.: Tom and Daisy stared, with that peculiarly **unreal** feeling that accompanies the recognition of a hitherto ghostly celebrity of the movies. (cmp.81)

алб.: Tomi dhe Dejzi e vështruan me ndjesinë karakteristike **të pavartetësisë** që shoqëron njohjen e një ylli kinemaje që deri atë çast e ke menduar si një qenie të mbinatyrshme. (cmp.133)

Тип 2

англ. / **un** + кореналб. / **s'**(негативно)+ приставка**unimportant****s'ka rëndësi**

(114) ANGL.: "Old sport, the dance is **unimportant**." (cmp.84)

алб.: Vallëzimi **s'ka rëndësi**, miku im. (cmp.139)

unnecessary**s'ishin të domosdoshme**

(115) ANGL.: The flowers were **unnecessary**, for at two o'clock a greenhouse arrived from Gatsby's, with innumerable receptacles to contain it. (cmp.65)

алб.: Lulet **s'ishin të domosdoshme** sepse, në orën dy, nga shtëpia e Getsbit sollën një sërë të tërë me lule dhe vazo të panumërta për t'i vënë. (cmp.106)

Овие приставки во англискиот јазик се најдени со префикс *un-*, но во албанскиот јазик повеќето приставки од овој тип имаат свои еквиваленти кои се образувани со префиксот *pa-*, па некогаш имаме и негативна честичка **s'** (*s'ka*, *s'ishin*, *s'kishin*).

Типот 1 содржи придавки кои на англиски почнуваат со префикс *un-*, на пример: (109) англ: *un+communicable=uncommunicable*, (112) англ: *un+happy= unhappy*, кои на албански јазик се преведени еквивалентни придавки образувани со суфикс *pa-* и (109) алб.: *e pa+shprehshme= pashprehshme*; (112) алб: *të pa+kënaqur= pakënaqur*.

Типот 2 содржи придавки кои на англиски јазик, исто така, почнуваат со префикс *un-*, на пример: (114) англ.: *un+important= unimportant*, (115) англ.: *un+necessary= unnecessary*, и истите на албански јазик се најдени во негативни форми со *s'*, на пример *s'*негатив + именка: (114) алб.: *s'ka rëndësi* и *s'*негатив + придавка: (115) алб.: *s'ishin të domosdoshme*. Овие форми на состав *s'*негатив + именка или придавка и на албански јазик значат 'не', 'недостаток' и 'спротивно на'. Семантички овие придавки имаат исто значење.

3. 6. 1. 2 Придавките образувани со префикс *in-* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик

Според *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*⁵⁵, овој вид префикс, исто така, значи 'не', 'недостаток', и 'спротивно на', на пример: зборообразувачка основа на зборот *invisible* е придавката *visible* (видлив) но, кога на овој збор ќе се додаде префиксот *in-*, тогаш имаме ново значење: *in+visible= invisible* што значи 'невидлив' на македонски.

Во продолжение ќе дадеме 15 примери на придавките од англискиот јазик со префикс *in-*, и ќе се поделат на три типа на придавките преведени на албански јазик, и тоа:

- Тип 1 (повеќе од 9 примера со префиксот *pa-* во албанскиот јазик),
- Тип 2 (2 примера со префиксот *in-* во албанскиот јазик), и
- Тип 3 (различни придавки во албанскиот јазик).

⁵⁵ *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*, (2003), Преземено на 27. 2.2016
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/in>

Тип 1

англ. / **in** + корен

алб. / **pa**+ корен

invisible

të padukshme

(116) англ.: an indefinite procession
of shadows, who rouged and
powdered in an ***invisible***
glass. (cmp.83)

алб.: një pafundësi hijesh të
lëvizshme, që zbukuroheshin
e pudroseshin përpara një
pasqyrë ***të padukshme***. (cmp. 136)

indeterminate

të papërcaktuar

(117) англ.: In a basket swung from his
neck cowered a dozen very recent
puppies of an ***indeterminate***
breed. (cmp.23)

алб.: Në kanistrën që mbante varur
në qafë ndodheshin rreth një dyzine
këlyshë të vegjël të një race ***të***
papërcaktuar. (cmp. 38)

inevitable

të pashmangshëm

(118) англ.: I would have
thought of it as a thing
that merely HAPPENED,
the end of some ***inevitable***
chain. (cmp.57)

алб.: do të kisha menduar për
diçka që thjeshtë kishte ndodhur,
që kishte qenë pasojë e një zinxhiri
të pashmangshëm. (cmp. 94)

innumerable

të panumërta

(119) англ.: The flowers were unnecessary,
for at two o'clock a greenhouse arrived
from Gatsby's, with ***innumerable***
receptacles to contain it. (cmp.65)

алб.: Lulet s'ishin të domosdoshme
sepse, në orën dy, nga shtëpia e
Getsbit sollën një sërrë të tërë me
lule dhe vazo ***të panumërta***
për t'i vënë. (cmp. 106)

inconceivable

(120) англ.: He had been full of the idea
so long, dreamed it right through
to the end, waited with his teeth set,
so to speak, at an ***inconceivable***
pitch of intensity. (*cmp.71*)

të pakonceptueshëm

алб.: Ky përfytyrim e kishte
mbushur të tërin prej një kohe
shumë të gjatë, ai e kishte
ëndërruar ate në të gjitha zhvillimet
e tij dhe kishte pritur, si të
thuash, me durim të hekurt derisa
tensioni kishte arritur një nivel ***të
pakonceptueshëm*** intensiteti.
(*cmp.117*)

indefinite

(121) англ.: I began to walk about the
room, examining various ***indefinite***
objects in the half darkness. (*cmp.72*)

të papërcaktuara

алб.: Fillova te ecja nëpër dhomë
duke këqyrur në gjysmërrësirë
objekte të ndryshme ***të
papërcaktuara***. (*cmp.118*)

incomparable

(122) англ.: he could climb to it, if he
climbed alone, and once there he
could suck on the pap of life, gulp
down the ***incomparable*** milk
of wonder. (*cmp.85*)

e pakrahasueshëm

алб.: ai mund të ngjitej atje, po
qe se ngjitej i vetëm, dhe sapo të
mbërrinte në majë do të mund të
thithte limfën e jetës, do të
mund të gelltiste qumështin ***e
pakrahasueshëm*** të mrekullisë.
(*cmp.140*)

inexplicable

(123) англ.: but on Myrtle Wilson's face
it seemed purposeless and ***inexplicable***
until I realized that her eyes, wide
with jealous terror, (*cmp.96*)

e pashpjegueshme

алб.: por në fytyrën e Mertillit
ajo dukej si e paqëllimtë dhe
dhe ***e pashpjegueshme***, derisa
kuptova se sytë e saj, të
zgurdulluar nga një tmerr
xhelozie (*cmp.157*)

indefinable

(124) англ.: Daisy looked at Tom frowning, and an ***indefinable*** expression, at once definitely unfamiliar and vaguely recognizable, as if I had only heard it described in words, passed over Gatsby's face. (*cmp.93*)

e papërcaktuar

алб.: Dejzi e vështroi Tomin me vetulla të ngrysur, ndërsa fytyrën e Getsbit e përshkoi një shprehje ***e papërcaktuar***, hem krejt e panjohur, hem paksa e njohur, jo sikur ta shifja me sytë e mi, po sikur të kisha dëgjuar të tjerë ta përshkruanin me fjalë. (*cmp.153*)

inexhaustible

(125) англ.: I was within and without, simultaneously enchanted and repelled by the ***inexhaustible*** variety of life. (*cmp.29*)

e pashtershme

алб.: Unë isha edhe brenda edhe jashtë, njëherazi edhe i magjepsur edhe i neveritur nga larmia ***e pashtershme*** e jetës njerëzore. (*cmp.48*)

Тип 2

англ. / in + корен**алб. / in + корен*****intense***

(126) англ.: I looked once more at them and they looked back at me, remotely, possessed by ***intense*** life. (*cmp.74*)

intensive

алб.: U hodha edhe një vështrim dhe ata ma kthyen vështrimin, por krejt të largët, të pushtuar nga një jetë ***intensive***. (*cmp. 122*)

indifferent

(127) англ.: after attempting to laugh at the situation in a dignified and ***indifferent*** way, (*cmp.41*)

indiferente

алб.: pasi u përpoq ta përballonte situatën me një buzëqeshje dinjitoze dhe ***indiferente***, (*cmp.69*)

Тип 3

АНГЛ. / **in** + корен

АЛБ. / **различни придавки**

indiscreet

të shpenguar

(128) АНГЛ.: “She’s got an **indiscreet** voice,”
I remarked. “It’s full of —”
I hesitated. (cmp.92)

АЛБ.: Ajo ka një zë kaq **të shpenguar**-vura në dukje unë.
—E ka plot me ...Pastaj
ngurrova. (cmp.152)

indignant

të zemëruara

(129) АНГЛ.: The hall was at present occupied
by two deplorably sober men and their
highly **indignant** wives. (cmp.42)

АЛБ.: Ne holl qëndronin dy burra
krejt esëll bashkë me gratë e tyre
tejet **të zemëruara**. (cmp.69)

inappropriate

pa kuptim

(130) АНГЛ.: “Let’s get out,” whispered
Jordan, after a somehow wasteful
and **inappropriate** half-hour. (cmp.36)

АЛБ.: —Eja të ikim,- më përshpëriti
Xhordana pas një gjysmë ore të
harxhuar thuajse kot dhe **pa kuptim**, (cmp.60)

Овие придавки во англискиот јазик се најдени со префикс *in-*, но повеќето нивни еквиваленти во албанскиот јазик почнуваат со префиксот *pa-*.

Врз основа на Типот 1, придавките на англиски јазик почнуваат со префикс *in-*, (117) англ.: *in+determinate=indeterminate*, (123) англ.: *in+explicable=inexplicable*, но во албанскиот јазик овие префикси почнуваат со префикс *pa-*, (117) алб.: *të pa+percaktuar= papercaktuar*, (123) алб.: *pa+shpjegueshme= pashpjegueshme*.

Типот 2 на англиски продолжува со префиксот *in-*, (126) англ.: *in+different=indiferent*, кои на албански јазик се преведени со ист префикс *in-*, (126) алб.: *in+diferente=indiferente*. Образувањето на придавките во албанскиот јазик е со идентичен префикс како во англискиот јазик, а во албанскиот јазик овие придавки спаѓаат во групата на интернационализмите.

Типот 3 содржи придавки кои на англискиот јазик почнуваат со префикс *in-* (128) англ.: *in+discreet=indiscreet*, (129) англ.: *in+indignant=indignant*. Овие придавки при

преведувањето имаат различни форми на префикси (128) алб.: *sh+penguar=shpenguar*, па некогаш се образуваат и со суфикси, (129) алб.: *zemër+uara=zemëruara*.

3. 6. 1. 3 Придавките образувани со префиксот *dis-* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик

Придавките образувани со префиксот *dis-*, изразуваат спротивни карактеристики од основната тема, *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*⁵⁶ 2003. Овој вид префикс значи 'не' и 'спротивно на', на пример: зборообразувачка тема на зборот *disordered* е глаголот во форма минат партицип *ordered* (наредено), но кога на оваа тема се додава горенаведениот префикс, тогаш добива нов збор и ново значење: *dis+ordered= disordered* што значи (растроено).

Во продолжение ќе дадеме 15 примери на придавките од англискиот јазик со префиксот *dis-* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Еквивалентите на придавките со префиксот *dis-*, на албански јазик немаат определен префикс за да можеме да ги категоризираме, значи тие се преведени со придавки образувани од различни префикси, но има и случаи каде придавките се образувани со суфикси.

англ./dis + корен

алб./различни придавки

disordered

e çrregullt

(131) англ.: His life had been confused and *disordered* since then, (cmp.85)

алб.: Që atehërë jeta e tij kishte qenë e përshtjelluar dhe ***e çrregullt***, (cmp. 140)

disappointed

të zhgënjyer

(132) англ.: Mr. Wolfsheim seemed *disappointed*. (cmp.55)

алб.: Z. Ullfshajm mori një pamje ***të zhgënjyer***. (cmp. 91)

⁵⁶ *Online Cambridge Learner's Dictionary*, Преземено на 27. 02.2016
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/dis>

disgusted

(133) АНГЛ.: -nevertheless, I was confused and a little **disgusted** as I drove away. (cmp.18)
(cmp. 30)

e pakëndshme

алб.: –megjithatë, teksa ngisja makinën, ndihesha i hutuar dhe kapluar nga i një ndjesi **e pakëndshme**.

disconcerting

(134) АНГЛ.: And then came that **disconcerting** ride. (cmp.10)

shqetësuese

алб.: Pastaj erdhi ikja ime me të në makinën e tij që mu duk disi **shqetësuese**. (cmp. 83)

dishevelled

(135) АНГЛ.: intruding into one chamber where a **dishevelled** man in pajamas was doing liver exercises on the floor. (cmp.71)

të shprishur

алб.: që lidheshin me një dhomë, ku një burrë me flokë **të shprishur** bënte ushtrime gjimnastikore kundër problemeve të mëlqisë (cmp.116)

disembodied

(136) АНГЛ.: Unlike Gatsby and Tom Buchanan, I had no girl whose **disembodied** face floated along the dark cornices and blinding signs, (cmp.62)

e transfiguruar

алб.: Ndryshe nga Getsbi dhe Tom Bukanani, une s'kisha ndonjë vajzë, fytyra **e transfiguruar** e së cilës të pluskonte pergjatë kornizash të errëta dhe tabelash verbuese, (cmp. 102)

discontented

(137) АНГЛ.: Her gray sun-strained eyes looked back at me with polite reciprocal curiosity out of a wan, charming, **discontented** face. (cmp.11)

të mërzhitur

алб.: Sytë e saj bojehiri, të picërruar nga dielli, iu pergjigjën veshtrimit tim me një kureshtje dashamirëse të ndërsjellët dhe vura re se fytyrën e kishte të zbehtë, të hijshme dhe **të mërzhitur**.(cmp. 19)

dismayed

(138) АНГЛ.: It was Gatsby's father, a solemn old man, very helpless and **dismayed**, (cmp.128)

i tronditur

алб.: Ishte babai i Getsbit, një plak i hijshëm, i dërrmuar dhe **i tronditur** në kulm, (cmp.209)

dishonest**një hileqare**

(139) АНГЛ.: She was incurably
dishonest. (cmp.46)

алб.: Ajo ishte *një hileqare* e
pandreçshme. (cmp. 77)

dismal**e zymtë**

(140) АНГЛ.: the passengers on waiting trains
can stare at the *dismal* scene
for as long as half an hour. (cmp.20)

алб.: pasagjerët që presin trenin mund
ta shikojnë me nge peizazhin e zymtë,
për rreth gjysmë ore. (cmp. 34)

discordant**shurdhuese**

(141) АНГЛ.: However, as they had left their
cars blocking the road, a a harsh,
discordant din (cmp.43)

алб.: nga makinat që qëndronin pas
degjohej një zhurmërimë *shurdhuese*
dhe çjerrëse, (cmp. 72)

discarded**letra karamesh**

(142) АНГЛ.: He broke off and began to
walk up and down a desolate path
of fruit rinds and *discarded* favors
and crushed flowers. (cmp.85)

алб.: E la fjalën në mes dhe filloi të
ecte lartë e poshtë në një rrugicë të
shkretë të mbushur me lëvozhga
frutash, *letra karamesh* dhe lule të
shkelura. (cmp. 139)

dissolving**daravitej**

(143) АНГЛ.: which had just emerged,
pale and enormous, from the
dissolving night. (cmp.123)

алб.: që ishte shaqur i zbehtë
por me permasa gjigante, nga
errësira e natës që po *daravitej*
(cmp.201)

disapproving**qortim**

(144) АНГЛ.: the red, white, and blue banners
in front of all the houses stretched out
stiff and said TUT-TUT-TUT-TUT, in
a *disapproving* way. (cmp.58)

алб.: flamujt e-kuq-e-bardhë-e-blu
përpara të gjitha shtëpive tendoseshin
fort nga era dhe ia bënin fap-fap-fap
me *qortim* (cmp.95)

distraught***të hutuar***

(145) англ.: and from this position his
distraught eyes stared down
at Daisy, (*cmp.67*)

алб.: dhe nga ai pozicion sytë e tij
të hutuar shikonin Dejzin (*cmp.109*)

Еквивалентните придавки во албанскиот јазик не се образувани со ист префикс, така во англискиот јазик тие се со префиксот *dis-*, (131) англ.: *dis+ordered=disordered*, (132) англ.: *dis+appointed=disappointed*, (133) англ.: *dis+gusted=disgusted*), но во албанскиот јазик истите почнуваат со различни префикси коишто му даваат негативно значење на новообразуваниот збор. Тие префикси се: *ç-*, *zh-*, *pa-* *sh-*, *-ic*, (131) алб.: *ç+rregullat = çrregullt*, (132) алб.: *zh+gënjyer= zhgënjyer*, (133) алб.: *pa+këndshme = pakëndshme* и од гледна точка на семантиката овие придавки се во ред. Некогаш овие придавки (142) англ.: *discarded*, (143) англ.: *dissolving*, (144) англ.: *disapproving*, целосно се разликуваат кога се преведуваат на албански јазик, на пример: (142) алб.: *letra karamesh*; (143) алб.: *daravitej*; (144) алб.: *qortim*, па имаме и случаи каде што овој вид придавки образувани со префиксот *dis-*, (141) англ.: *discordant*, (145) англ.: *distraught*, се преведени како придавки со различни суфикси (141) алб.: *shurdhuese (-ese)*, (145) алб.: *hutuar (-uar)*.

3.7 Сложени придавки образувани од два полнозначни збора

3.7.1 Сложени придавки образувани од два полнозначни збора во англискиот јазик

Еден од најзначајните начини на зборообразување во англискиот и во албанскиот јазик се сложените придавки образувани од два полнозначни збора. Овој вид зборообразување во континуитет предизвикува интерес за лингвистите. Истражувачите на морфологија ги третираат сложенките како многу значителен процес на зборообразувањето, но и истражувачите на синтакса наоѓаат внатрешна синтактичка врска и тоа поради односот поставен помеѓу составните делови на реченицата. Квирк⁵⁷ ги дефинира сложенките како процес на зборообразувањето од кој се формира една лексичка единица која содржи повеќе од еден корен и која функционира граматички и семантички како еден збор. Во неговиот текст Бауер⁵⁸ сложенките ги дефинира како формирање на една нова лексема од спојување на две

⁵⁷ Quirk, R. et al, (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, England: Pearson Education Limited, p. 1567

⁵⁸ Bauer, L. (2003) *Introducing Linguistics Morphology*, Edinburgh, Edinburgh University Press, p. 40

или повеќе лексеми. Меѓутоа не треба да се заборави дека нашето истражување се однесува на граматичката категорија – *придавка*. Значи тука ќе се анализираат сложените придавки кои се образуваат од два полнозначни збора најдени во *Големiot Гетсби* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Сложените придавки може да се добијат од спојување на зборовите од различни категории, но тие имаат значење на една единствена придавка. Иако овој вид придавки во англискиот јазик се пишува со цртичка според критериумот на образување, но, може да се пишуваат и без цртичка. Пулум и Хадлтсон⁵⁹ сложените придавки ги класифицира во три категории, и тоа врз основа на категоријата на главниот елемент:

1. Сложени придавки со придавка-центар,
2. Сложени придавки со глагол-центар и
3. Преостаната категорија со именка-центар.

Од друга страна, Бајбер⁶⁰, сложените придавки ги гледа како форми со различни корени и дава примери на образување што повеќе се користени, и нашата анализа ќе се врши врз оваа поделба, на пример:

- прилог + придавка, *already-tight, critically-ill, highly-sensitive*
- прилог + *-ed* партицип, *carefully-planned, recently-installed, urgently-needed*
- прилог + *-ing* партицип, *brightly-shining, constantly-shining, rapidly-growing*
- повторливи, *lovely-dovey, okey-dokey, curly-whirly*
- придавка + придавка на боите, *silvery-green, royal-blue, light-blue*
- придавка + придавка, *sectoral-zonal, abdomino-perineal, infinite-dimensional*
- придавка + *-ed* партицип, *clean-shaven, ready-made, white-washed*
- придавка + *-ing* партицип, *biggest-selling, double-crossing, funny-looking*
- именка + придавка, *age-old, battle-weary, iron-rich*
- именка + *-ed* партицип, *church-owned, classroom-based, family-oriented*
- именка + *-ing* партицип, *eye-catching, hair-raising, life-prolonging*
- придавка + именка, *big-name, cutting-edge, fast-food*

Во овој дел ќе се анализираат само оние сложени придавки најдени во книгата и истите ќе се споредуваат со сложените придавки еквиваленти во албанскиот јазик. Исто така, ќе се анализираат две нови сложени придавки најдени во *Големiot Гетсби* што излегуваат како нови форми неистакнати од Бајбер, тие се: именка + именка, *semi-*

⁵⁹ Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press, p. 1656-1659

⁶⁰ Biber, D., Johansson, S. Leech, G., Conrad, S., Finegan, E, Quirk, R., (1999) *Longman Grammar of Spoken and written English*, England: Pearson Education Limited, p. 533

final и, именка + придавка, *cotton-white*. Значи ќе бидат исклучени следните образувања: *прилог + придавка*, *прилог + ing- партицип*, *повторлива придавка*, *придавка + придавка на боите*, *придавка + придавка*, и *придавка +именка*, и тоа, поради фактот дека овој вид образување не е најдена во книгата на *Големiot Гетсби*.

3. 7. 2 Сложени придавки образувани од два полнозначни збора во албанскиот јазик

Сложенките во албански јазик немаат екстензија на сите зборовни групи; претежно се образуваат од именки и придавки и помалку од глаголи. Според Чабеј и Ликај⁶¹ сложенките се концептираат и формално и семантички како единствена единица со еден главен акцент. Во албанскиот јазик сложените придавки се образуваат од обединувањ на два (понекогаш и три) корена во еден единствен збор. Сложените придавки се еден од најбогатите зборовни групи што во континуитет се збогатува и овој вид образување во албанскиот јазик е многу продуктивен. Според Демирај⁶², имаме два типа од овој вид придавки:

- а) со состав на координирани елементи
- б) со состав на елементи со подредена врска.

Сложените придавки со состав на координирани елементи се карактеристични за литературниот јазик и најчесто се сретнуваат во публицистичкиот стил. Како зборобразувачки теми може да се појават два (или три) збора, кои се еквивалентни како семантички така и синтаксички, така што: тие не се зависни едни од други, ниту го дефинираат едниот со другиот, но само до одреден степен се надополнуваат меѓусебно, на пример: *amerikanojaponez*, *teknikoshkencor*, *sovjetao-anglo-amerikan*, *material-teknik*, итн. Од друга страна, сложените придавки со состав на елементи во подредена врска се многу продуктивни во албанскиот јазик. Карактеристика на овој вид образувања е детерминантната особина на еден од елементите во сложниот збор. Еден од елементите, некогаш определен (алб.: *i përcaktuari*) и некогаш определувачот (алб.: *përcaktuesi*), именува еден поширок поим отколку целата образувана придавка. Според продуктивните зборови што учествуваат во формирање на овој вид придавки, имаме образувања од:

⁶¹ Likaj, E., Çabej, M., (2010) *Morfologjia e shqipes standarde*, Tiranë, стр. 25

⁶² Demiraj, Sh., Agalliu, F., Angoni, E., Dhrimo, A., Hysa, E., Lafe, E., Likaj, E., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 1*, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave, стр. 197

- а) две именски корени; *hundëshkabe, sylesh, vetullorrhë, zemërgurë*, итн.
- б) еден именски корен и придавски корен; *ballëhapët, kokëprerë, dorëmbarë, zemërgjerë*, итн.
- в) две придавски корени: *elektromagnetik, elektromekanik, gjermanolindor, koreanojugor*, итн.
- г) придавки образувани од една прилог корен и една именка и обратно; *keqdashës, largpamës, largvajtës, kokëjashte*, итн.
- д) придавки образувани со броеви (алб.: *numëror*) (или определен прилог што кажува количина) и една придавка; *dyvjecar, disaditor, dykatësh, shumëngjyrësh*, итн.
- ѓ) придавки образувани од еден партицип како корен и еден прилог како корен; *dashamire, dashakeq, ngrenekeq*, итн.

3.8 Сложени придавки образувани од два полнозначни збора најдени во *Големiot Гетсби* и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик

Табела 6 Сложени придавките ексцерпирани во романот *Големiot Гетсби*

<i>Сложени придавки на англиски јазик</i>			
apple-green	lavender-colored	red-belted	weather-proof
ash-gray	light-headed	red-haired	well-concealed
caramel-colored	many-colored	rosy-colored	well-disciplined
cotton-white	many-keyed	seventeen-year-old	well-fanned
cream-colored	many-windowed	shell-rimmed	well-kept
crimson-lighted	middle-aged	short-sighted	well-loved
dust-covered	mid-summer	short-winded	well-rounded
flat-footed	moving-picture	slow-thinking	well-shaved
flat-nosed	non-olfactory	small-breasted	well-to-do
flower-like	ocean-going	snub-nosed	whitewashed
gold-colored	old-fashioned	southeastern	wholesale
half-fierce	over-dreamed	straw-haired	wholesome
half-lazy	over-enlarged	straightforward	worn-out
hard-boiled	overpopulated	sun-strained	wine-colored
hard-drinking	overwhelming	three-cornered	

Сложени придавки на англиски јазик			
homecoming	overwound	three-noted	
important-looking	owl-eyed	weather-beaten	

Во овој дел од анализата ќе видиме како сложените придавки образувани од два полнозначни збора се преведени на албански јазик. Од долунаведената анализа овие придавките во англискиот јазик се претставени како сложенки, што значи дека тие се претставени во различен состав, вклучувајќи: *прилог + -ed-партицип*, *придавка + -ed-партицип*, *придавка + -ing-партицип*, *именка + -ed-партицип*, *именка + -ing-партицип*, *именка+именка*, и *именка +придавка*, од друга страна на албански овие придавки се преведени освен како сложени придавки, и во други форми како: *именки*, *именска синтаagma*, *придавска синтаagma*, итн. Во продолжение ќе видиме како овие придавки се преведени на албански во преводот на *Големiot Гетсби*.

3. 8. 1 Прилог + ed-партицип (Adverb + ed-participle)

well-rounded

i gjithëdijshëm

(146) англ.: — and now I was going to bring back all such things into my life and become again that most limited of all specialists, the “*well-rounded* man.” (cmp.6)

алб.: - dhe tani shkrime të tilla do të zinin vend sërish në jetën time, do të bëhesha përsëri më i madhi i të gjithë ekspertëve: “*njeriu i gjithëdijshëm*” (cmp.10)

well-kept

e mirëmbajtur

(147) англ.: —there was a sharp line where my ragged lawn ended and the darker, *well-kept* expanse of his began. (cmp.63)

алб.: –atje ku mbaronte lëndina ime e çrregullt dukej një vijë e mprehtë, përtej së cilës fillonte hapësira e tij *e mirëmbajtur*, paksa më e errët. (cmp.104)

Додека на англиски јазик двете придавки пример (146) англ.: *well-rounded* и (147) пример англ.: *well-kept* се сложени придавки и тоа образувани од прилог + -ed-партицип, на албански се преведени како сложени придавки, но не со исти елементи на образување. На албански јазик (146) алб.: *i gjithëdijshëm* е преведена придавка образувана од заменка + придавка (*gjithë*-заменка и *dijshëm*-придавка), додека примерот (147) алб.: *e mirëmbajtur* е уште една сложена придавка образувана од придавка + придавка (придавка-*mirë* и придавка-*mbajtur*).

well-shaved**të kositur mirë**

(148) англ.: Once more it was pouring, and
my irregular lawn, **well-shaved** by
Gatsby's gardener, abounded
in small, muddy swamps and
prehistoric marshes. (cmp.68)

алб.: Lëndina ime e paniveluar, por me
barin **të kositur mire** nga kopshtari i
Getsbit, ishte plot me pellgje të vogla
gjithë baltë dhe me ligatina që nuk
thaheshin kurrë. (cmp.111)

Примерот 148 (*well-shaved*), исто така, е придавка образувана од прилог + -ed, партицип форма, но на албански јазик е преведена како глаголска синтагма. Глаголската синтагмата според структурата е многу комплициран тип. Во овој случај:, *të kositur mirë* е форма образувана од глаголска придавка (алб.: mbiemër prejfoljor) + прилог.

over-dreamed**të tejkalohet në kurrfarë ëndrre**

(149) англ.: I think that voice held him most,
with its fluctuating, feverish warmth,
because it couldn't be **over-dreamed**
— that voice was a deathless
song. (cmp.74)

алб.: Mendoj se ishte pikërisht ai zë
që ia gufmonte zemrën me ngrohtësinë
e tij dallëzuese dhe të ethshme sepse,
mbi të gjitha, ai zë s'mund **të tejkalohet
në kurrfarë ëndrre** – ai zë ishte një
këngë e pavdekshme. (cmp.122)

Примерот (149) англ.: *over-dreamed*, исто така, е придавка образувана од прилог + -ed-партицип, но на албански јазик е преведена како сложена глаголска синтагма. Глаголската синтагма според структурата претставува многу комплициран тип. Во овој случај; (149) алб.: *të tejkalohet në kurrfarë ëndrre* е составено од глагол+именка+именка.

well-dressed**i veshur mirë**

(150) англ.: A pale **well-dressed** negro
stepped near. (cmp.107)

алб.: Një zezak i zbehtë, **i veshur
mirë**, u afrua drejt tyre.
(cmp.176)

Примерот (150) англ.: *well-dressed*, придавката на англиски е образувана од прилог + -ed-партицип, но на албански јазик е преведена како придавска синтагма. Овој вид синтагма често се спојува и со другите зборовни групи, т.е. формира други видови синтагми; (150) алб.: *i veshur mirë* претставува придавска синтагма образувана од придавка + прилог.

well-loved

të dashuruar marrëzisht

(151) англ.: He hadn't once ceased looking
at Daisy, and I think he revalued
everything in his house according
to the measure of response
it drew from her *well-loved*
eyes. (cmp.71)

алб.: Getsbi s'ia kishte hequr syte
Dejzit për asnjë çast dhe mendova
se ai tregonte gjithçka që kishte në
shtëpinë e tij në përputhje me masën
e reagimit që vinte re në sytë e saj
të dashuruar marrëzisht prej tij.
(cmp.116)

Горенаведениот пример (151) англ.: *well-loved* на англиски јазик е исто така сложена придавка и е образувана од прилог + -ed-партицип, но на албански јазик се преведува како придавска синтагма. Овој вид синтагма често се спојува и со другите зборовни групи, т.е. формира други видови синтагми; (151) алб.: *të dashuruar marrëzisht* претставува придавска синтагма образувана од придавка + прилог.

well-forgotten

e harruara

(152) англ.: was too wise ever to
carry *well-forgotten* dreams
from age to age. (cmp.104)

алб.: ishte tepër e zgjuar për t'i
mbartur ëndërrat *e harruara* nga
një epike në tjetrën. (cmp.171)

На англиски јазик ова придавка пример, (152) англ.: *well-forgotten* е сложена, и тоа: *прилог + -ed, партицип*, додека на албански јазик е преведена директно како придавка (152) алб.: *e harruara*.

3. 8. 2 Придавка + -ed-партицип (Adjective + ed- participle)

hard-boiled

vetullngrysur

(153) англ.: with special reference to the
rather *hard-boiled* painting
that hangs in father's office, (cmp.5)

алб.: por duke pasur parasysh
një portret *vetullngrysur* të tij që
qëndron i varur në zyrën e
babait tim, (cmp.7)

red-haired**flokëkuqe**

(154) англ.: One of the girls in yellow
was playing the piano, and beside
her stood a tall, **red-haired**
engaged in song. (cmp.41)

алб.: Njëra nga vajzat me të verdha
po luante në piano dhe pranë saj
qëndronte në këmbë një zonjushë
e re **flokëkuqe** trupgjatë, (cmp.68)

flat-nosed**hundështypur**

(155) англ.: A small, **flat-nosed** Jew raised his
large head and regarded me with two fine
growths of hair which luxuriated in either
nostril. (cmp.54)

алб.: Një çifut i vogël **hundështypur**
ngriti kokën e tij të madhe dhe më
vështroi jo me sy, por me dy xhufka
qimesh të harlisura, që i dilnin
nga secila vrimë e hundës.
(cmp.89)

На англиски јазик овие три придавки пример, (153) англ.: *hard-boiled*, (154) англ.: *red-haired* и (155) англ.: *flat-nosed*) се образувани од: придавка *+ed*, партицип, додека на албански јазик исто така се преведени како сложени придавки, но образувани од други основи. На албански јазик (153) алб.: *vetullngrisur*, (154) алб.: *flokëkuqe* и (155) алб.: *hundështypur* се сложени придавки образувани од именка + придавка (*vetull-*именка и *ngrisur* –придавка), (именка-*flokë* и придавка-*kuqe*), и (*hundë*-именка и *shtypur* –придавка).

rosy-colored**në ngjyrë të trëndafiltë**

(156) англ.: We walked through a high
hallway into a bright **rosy-colored**
space, (cmp.9)

алб.: Ecëm përgjatë një mesoreje
të lartë dhe dolëm në një hapësirë të
ndritshme **në ngjyrë të trëndafiltë**,
(cmp.14)

gold-colored**ngjyrë ari**

(157) англ.: An hour later the front
door opened nervously, and
Gatsby, in a white flannel suit,
silver shirt, and **gold-colored** tie,

алб.: Një orë më pas dera kryesore
u hap me tërsëllemë dhe hyri Getsbi
me rrëmbim, i veshur me kostum
fanellate të bardhë, këmishë ngjyrë

hurried in. (cmp.65)

argjendi dhe kravatë *ngjyrë ari*.
(cmp.106)

caramel-colored

në ngjyrë karamele

(158) англ.: We hadn't reached
West Egg village before Gatsby
began leaving his elegant sentences
unfinished and slapping himself
indecisively on the knee of his
caramel-colored suit. (cmp.50)

алб.: Ne ende s'kishim arritur në fshatin
Uest Eg, kur ai filloi t'i linte në mes ato
fjalitë e tij elegante dhe të godiste lehtas
gjurin e vet mbi pantallonat e kostumit
të tij *në ngjyrë karamele* të ëmbël.
(cmp.83)

red-belted

vija të kuqe

(159) англ.: We passed Port Roosevelt,
where there was a glimpse of *red-belted*
ocean-going ships, (cmp.53)

алб.: Kaluam përpara Port Ruzveltit
ku na zunë sytë anije transoqeanike
me *vija të kuqe* në brinjë, (cmp.87)

crimson-lighted

me ngjyrën e tyre të kuqe të thellë

(160) англ.: I saw him opening a chest of
rubies to ease, with their *crimson-lighted*
depths, the gnawings of his
broken heart. (cmp.52)

алб.: e shihja tek hapte një kuti me
rubinë për të qetësuar dhimbjet e
zemrës së tij të copëtuar *me ngjyrën
e tyre të kuqe të thellë*. (cmp.87)

Англиските примери (156) англ.: *rosy-colored*, (157) англ.: *gold-colored*, (158) англ.: *caramel-colored*, и (159) англ.: *red-belted*, на англиски јазик се сложени придавки образувани од: *придавка + -ed-напртицип*, но на албански јазик се преведени како именски синтагма. Овој вид синтагма често се спојува и со другите зборовни групи, т.е. формира други видови синтагми; (156) алб.: *në ngjyrë të trëndafiltë*, (157) алб.: *ngjyrë ari*, (158) алб.: *në ngjyrë karamele*, и (159) алб.: *vija të kuqe*, именски синтагми образувани од *именка+придавка*, коишто изразуваат однос помеѓу предметот и квалитетот што го карактеризира. Меѓутоа и примерот (160) англ.: *crimson-lighted* на албански е преведен како именска синтагма, (159) алб.: *15 me ngjyrën e tyre të kuqe të thellë*, образувана од: *именка + придавка + придавка*.

light-headed

të shkujdesur

(161) англ.: The evening had made me
light-headed and happy; I think I

алб.: Mbrëmja më kishte bërë
të shkujdesur dhe të lumtur dhe më

walked into a deep sleep
as I entered my front door. (cmp.64)

duket se me të të kuptuar derën
kryesore të shtëpisë, gati më zuri
gjumi në këmbë. (cmp.105)

old-fashioned

të vjetëruara

(162) англ.: By God, I may be **old-fashioned**
in my ideas, but women run
around too much these days to
suit me. (cmp.80)

алб.: Për atë zot, unë mund të kem
idenë **të vjetëruara**, porn ë ditët e sotme
grate bredhin si shumë, çka s'më duket
hiç mirë. (cmp.131)

На англиски јазик овие придавки и (161) англ.: *light-headed*, и (162) англ.: *old-fashioned*, се сложени придавки образувани од *придавка* + *-ed-нартицип*, додека на албански јазик истите се преведени како придавки и тоа; и (161) алб.: *të shkujdesur* и (160) алб.: *të vjetëruara*.

3. 8. 3 Придавка + *-ing*-партицип (Adjective + ing-participle)

important-looking

madhështore

(163) англ.: On a chance we tried an
important-looking door, (cmp.36)

алб.: Teksa ecnim kuturu, na doli
përpara një derë **madhështore**,
(cmp.61)

gray-turning

të përhimët

(164) англ.: filling the house with
gray-turning, gold-turning
light. (cmp.116)

алб.: të cilat në fillim e mbushën
shtëpinë me një dritë **të përhimët**
dhe më pas të pruar. (cmp.191)

Англиските примерите (163) англ.: *important-looking* и (164) англ.: *gray-turning*, на англиски јазик се образувани од: *придавка* + *ing-нартицип*, но на албански јазик се преведени како придавки и тоа придавка без претпозитивен член (163) алб.: *madhështore* и членувана придавка (164) алб.: *të përhimët*.

hard-drinking

pine pa hesap

(165) англ.: It's a great advantage not
to drink among **hard-drinking**
people. (cmp.60)

алб.: Është avantazh i madh të
mos pish në një mjedis ku të gjithë
pine pa hesap. (cmp.99)

Англискиот примерот (165) англ.: *hard-drinking*, исто така, е придавка образувана од *придавка + -ing-партицип*, но на албански јазик е преведена како глаголска синтагма. Глаголската синтагма според структурата претставуваа еден комплициран тип. Во овој случај; (165) алб.: *pine pa hesap* глаголска синтагма образувана од глагол + именка и предлогот *pa*.

3.8.4 Именка + *-ed*-партицип (Noun + ed –participle)

weather-beaten

(166) англ.: He found the house, a *weather-beaten* cardboard bungalow at eighty a month, (cmp.6)

të rrëguara nga moti

алб.: Ai e gjeti shtëpinë, një karakatinë njëkatëshe me verandë, me mure kartoni *të rrëguara nga moti*, për tetëdhjetë dollar në muaj, (cmp.8)

sun-strained

(167) англ.: Her gray *sun-strained* eyes looked back at me with polite reciprocal curiosity out of a wan, face. (cmp.11)

të picërruar nga dielli

алб.: Sytë e saj bojëhiri, *të picërruar nga dielli*, iu përgjigjën vështirimit tim me kureshtje dashamirëse të ndërsjellë dhe vura re se fytyrën e kishte të zbehtë, të hijshme dhe të mërzitur. (cmp.19)

Претходните примери (166) англ.: *weather-beaten*, и (167) англ.: *sun-strained* на англиски јазик се сложени придавки образувани од: *именка + -ed-партицип*, но на албански јазик се преведени како придавска синтагма. Во овој случај; (166) алб.: *të rrëguara nga moti* и (167) алб.: *të picërruar nga dielli* се придавски синтагми образувани од придавка+именка со предлог *nga*. Синтагмите образувани од именка и со предлогот (*nga*) ја лимитираат сферата на опфатот на квалитетот.

owl-eyed

(168) англ.: A stout, middle-aged man, with enormous *owl-eyed* spectacles, (cmp.36)

si sytë e bufit

алб.: Një mesoburrë me trup të shëndoshë dhe paksa i dehur, me një pale syze gjigante rrumbullake *si sytë e bufit*, (cmp.61)

shell-rimmed

(169) англ.: He went out of the room calling “Ewing!” and returned in a few minutes accompanied by an embarrassed, slightly worn young man, with *shell-rimmed* glasses and scanty blond hair. (cmp.73)

me skelet kocke

алб.: Doli nga dhoma duke thirrur “Juing!” dhe pas disa minutash u kthye i shoqëruar nganjë djalosh me pamje të turbulluar, paksa i hequr, me një pale syze *me skelet kocke* breshke dhe me flokë të rrallë të çelët. (cmp.119)

straw-haired

(170) англ.: Now he was a sturdy *straw-haired* man of thirty with a rather hard mouth and a supercilious manner. (cmp.8)

me flokët ngjyrë kashte

алб.: Tani ishte një burrë trupngjeshur tridhjetëvjeçar, *me flokët ngjyrë kashte*, i rëndë nga goja dhe me pamje fodulle. (cmp.13)

wine-colored

(171) англ.: and then rippled over the *wine-colored* rug, making a shadow on it as wind does on the sea. (cmp.9)

në ngjyrë verë të kuqe

алб.: dhe pastaj i zhubroste në drejtimin poshtë, mbi qilimin *në ngjyrë verë të kuqe*, mbi të cilën krijonte një hije, siç bën era në det. (cmp.15)

Примерите (168) англ.: *owl-eyed*, (169) англ.: *shell-rimmed*, (170) англ.: *straw-haired*, и (171) англ.: *wine-colored*, на англиски јазик се сложени придавки образувани од: *придавка* + *-ed-нартицип*, но на албански јазик се преведени како именски синтагми, и примерот (171) алб.: како сложена именска синтагма. Овој вид синтагма често се спојува и со другите зборовни групи, т.е. формира други видови синтагми; (168) алб.: *si sytë e bufit*, (169) алб.: *me skelet kocke*, (170) алб.: *me flokët ngjyrë kashte* се познаваат како синтагми образувани од именка+именка, коишто изразуваат однос помеѓу предметот и квалитетот што го карактеризира. Меѓутоа англискиот пример (171) англ.: *wine-colored* на албански е преведен како сложена именска синтагма (171) алб.: *me ngjyrë vere të kuqe*, образувана од: именка + именка + придавка.

dust-covered**e mbushur me pluhur**

(172) англ.: The interior was unprosperous and bare; the only car visible was the **dust-covered** wreck of a Ford which crouched in a dim corner. (cmp.21)

алб.: Mjedisi i brendshëm ishte i varfër dhe i zbrazët; e vetmja makinë që dukej atje ishte karakatina **e mbushur me pluhur** e një Fordi, e degdisur në një qoshe të errët. (cmp.35)

Горенаведениот пример (172) англ.: *dust-covered*, на англиски јазик претставува сложена придавка образувана од: *именка + -ed-партицип*, но на албански јазик преведена е како придавска синтагма. Во овој случај; (172) алб.: *e mbushur me pluhur* претставува придавска синтагма образувана од *придавка+именка*.

3. 8. 5 Именка + *-ing*-партицип (Noun + ing –participle)

breath-giving**jetëdhënës**

(173) англ.: There was so much to read, for one thing, and so much fine health to be pulled down out of the young **breath-giving** air. (cmp.6)

алб.: Së pari, kisha plot gjëra që më duhej t'i lexoja. Së dyti, kisha një shëndet rinor të mrekullueshëm që duhej fuqizuar nga ai ajër **jetëdhënës** ku gjendesha. (cmp.9)

На англиски јазик горенаведениот пример (173) англ.: *breath-giving*, е сложена придавка образувана од *именка + -ing-партицип*, додека на албански јазик е преведена исто така како сложена придавка, но со други зборообразувалки елементи. На албански јазик (173) алб.: *jetëdhënës* е сложена придавка образувана од *именка+придавка (jetë-именка и dhënës –придавка)*.

gold-turning**të praruar**

(174) англ.: filling the house with gray-turning, **gold-turning**

алб.: të cilat në fillim e mbushën shtëpinë me një dritë të përhimët

light. (cmp.116)

dhe më pas *të praruar*.
(cmp.191)

Англискиот примерот (174) англ.: *gold-turning* исто така претставува сложена придавка образувана од *именка* + *-ing-партицип*, но, на албански јазик е преведена како придавка со претпозитивен член (174) Алб.: *të praruar*.

3. 8. 6 Именка + Именка (Noun+noun)

weather-proof

të papërshkueshëm nga të ftohtit dhe uji

(175) англ.: — changed hands and settled
down into Mrs. Wilson’s lap,
where she fondled the *weather-proof*
coat with rapture. (cmp.23)

алб.: —ndërroi pronar dhe zuri vend
në prehrin e znj. Uillson, e cila, shend e
verë, zuri të ledhatonte gëzofin
e tij *të papërshkueshëm nga të
ftohtit dhe uji*. (cmp.39)

Горенаведениот пример (175) англ.: *weather-proof*, на англиски јазик е сложена придавка образувана од *именка* + *именка*, додека на албански јазик е преведена како придавска синтагма. Во овој случај (175) алб.: *të papërshkueshëm nga të ftohtit dhe uji* претставува синтагма образувана од придавка+именка+именка со предлог *nga*. Синтагмите образувани од *именка* и со предлогот (*nga*) ја лимитираат сферата на опфатот на квалитетот .

Machine-gun

Mitralierëve

(176) англ.: I was in the Ninth *Machine-gun*
Battalion.” (cmp.38)

алб.: Në Batalionin e Nëntë *të
Mitralierëve*. (cmp.63)

drug-stores

farmacitë

(177) англ.: “He owned some drug-stores,
a lot of *drug-stores*. (cmp.103)

алб.: Kam marr vesh se çfarë kanë qenë
ato “*farmacitë*” tuaja. (cmp.168)

Англиските примерите (176) англ.: *gold-turning* и (177) англ.: *drug-stores* на англиски јазик се сложени придавки образувани од *именка* + *именка*, додека на албански јазик се преведени како именки (176) алб.: *Mitralierëve* и (177) алб.: *farmacitë*.

semi-final**gjysmëfinale**

(178) англ.: — a suggestion that she had moved her ball from a bad lie in the **semi-final** round. (cmp.46)

алб.: — flitej se në ndeshjen **gjysmëfinale** ajo e kishte lëvizur vjedhurazi topin nga një pozicion i vërtetë. (cmp.77)

Примерот (178) англ.: *semi-final* на англиски е сложена придавка образувана од *именка + именка*, но на албански јазик е преведена како придавка без претпозитивен член (178) алб.: *gjysmëfinale*.

3. 8. 7 Именка + Придавка (Noun+adjective)

cotton-white**të bardha si pambuku**

(179) англ.: and Edgar Beaver, whose hair, they say, turned **cotton-white** one winter afternoon for no good reason at all. (cmp.48)

алб.: dhe Edgar Bivëri, flokët e të cilit, siç flitej, u bënë **të bardha si pambuku** brenda një pasditeje dimri pa ndonjë arsye. (cmp.80)

Горенаведениот пример (179) англ.: *weather-proof* претставува сложена придавка на англиски јазик образувана од *именка + придавка*, додека на албански јазик е преведена како придавска синтагма. Овој вид синтагма често се спојува и со другите зборовни групи, т.е. формира други видови синтагми; (179) алб.: *të bardha si pambuku* претставува синтагма образувана од придавка+именка со сврзник *si*.

apple-green**ngjyrë molle**

(180) англ.: — shirts with stripes and scrolls and plaids in coral and **apple-green** and lavender and faint orange, and monograms of Indian blue. (cmp.71)

алб.: — këmisha me riga, me kutira, me pala, me ngjyratë kuqe të ndezur, **ngjyrë molle**, ngjyrë livande, ngjyrë portokallie të çelët, ngjyrë llullaqi me monograme. (cmp.117)

Примерот (180) англ.: *apple-green*, претставува сложена придавка образувана од *именка + придавка* на англиски јазик, додека на албански јазик овој вид придавка е преведена како именска синтагма образувана од именка+придавка, (180) алб.: *ngjyrë molle*.

3.9 Усогласување на придавката по род, број и падеж во албанскиот јазик

Според Доми⁶³, усогласувањето претставува координирана врска која се изразува кон пристапот на формата на зависниот збор со зборот кој е зависен со заедничките граматички категории (род, број и падеж). Во реченицата; *Fushat e mëdha i punonte një djalë i pashëm*, придавката *e mëdha* е усогласена со именката *Fushat* по род, број, и падеж исто така, и *i pashëm* е усогласен со именката *një djalë* во истата категорија. Во албанскиот јазик, за разлика од англискиот јазик придавката се усогласува по род, број и падеж. Ова усогласување на придавките по род, број и падеж не се случува на англискиот јазик, што значи дека придавките во англискиот јазик не разликуваат род, број и падеж. Подолу ќе ги разгледуваме овие усогласувања преку давање на конкретни примери.

3.9.1 Усогласување на придавката по род

Во постарата албанска граматика, именката разликувала три рода што значи дека и придавката имало три рода, и тоа машки род женски род и среден род. Меѓутоа, Демирај⁶⁴ во неговиот текст, средниот род го смета како еден род кој е на пат кон негово исчезнување, па дури и тука, во овој дел од анализата ќе се дискутира само машкиот и женскиот род. Според Беци придавки, за разлика од некои именки кои имаат само еден род, (на пример: *djalë, vëlla*, само машки род, и *vajzë, motër*, само женски род), имаат и машкиот и женскиот род⁶⁵. Значи придавката има различни форми при дефинирањето машки род и при дефинирање на женски род, име на пример:

<i>gj. m</i>	<i>gj. f</i>
djalë <i>i mençur</i> mb	vajzë <i>e mençur</i> mb
djem <i>të mençur</i> mb	vajza <i>të mençura</i> mb

Формата на машкиот род е основната форма на придавката што значи дека од формата за машкиот род се формира се образува формата за женски род, преку правилата што се различни за придавките со претпозитивен член и за придавки без претпозитивен член.

⁶³ Domi, M., Floqi, S., Totoni, M., Përnaska, R., Çeliku, M., Mansaku, S., Prifti, S., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 2*, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave, стр. 85

⁶⁴ Demiraj, Sh., et al (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 1*, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave

⁶⁵ Beci, B. (2000) *Gramatika e gjuhës shqipe për të gjithë*, Shkodër: Camaj-Pipa, стр. 65

Образување на женскиот род на придавките со претпозитивен член се прави менувајќи го членот *i* од машки род со *e*, на пример: *i* plotë –*e* plotë. Понатамошните примери се земени од романот *Големиот Гетсби*. Тие примери ќе ги разјаснат горенаведените објаснувања.

formless

i - e hallakatur

(181) англ.: even more, with the *formless* grace of our nervous, sporadic games. (cmp.50)

алб.: ca më shumë, nga hijeshia *e hallakatur* e lojërave tona nervoze dhe sporadike (cmp.82)

disordered

i - e çrregullt

(182) англ.: His life had been confused and *disordered* since then, (cmp.85)

алб.: Që atëhere jeta e tij kishte qenë e përshtjelluar dhe *e çrregullt*, (cmp. 140)

Образување на женскиот род на придавки без претпозитивен член се прави на неколку начини, со:

а) додавање на коренот на машкиот род, суфикс –*e*: *kombetar* – *kombetare*,

б) одржување непроменета форма од машкиот род: *gojëmjaltë*.

a)

rhythmic

ritmike

(183) англ.: Daisy began to sing with the music in a husky, *rhythmic* whisper, (cmp.83)

алб.: Dejzi filloi të këndonte duke ndjekur muzikën me një përshpëritje *ritmike* (cmp.137)

national

kombëtare

(184) англ.: It appreciated fully the chain of *national* circumstances which had elicited this tribute from Montenegro's warm little heart. (cmp.52)

алб.: Ajo ishte një vlerësim i plotë për zinxhirin e rrethanave *kombëtare* të Malit të Zi, zemra e vogël dhe e ngrohtë e të cilit kishte prodhuar këtë nderim për të (cmp.86)

б)

hard-boiled

vetullngrysur

(185) англ.: with special reference to the rather **hard-boiled** painting that hangs in father's office, (cmp.5)

алб.: por duke pasur parasysh një portret **vetullngrysur** të tij që qëndron i varur në zyrën e babait tim, (cmp.7)

flat-nosed

hunështypur

(186) англ.: A small, **flat-nosed** Jew raised his large head and regarded me with two fine growths of hair which luxuriated in either nostril. (cmp.54)

алб.: Një çifut i vogël **hunështypur** ngriti kokën e tij të madhe dhe më vështroi jo me sy, por me dy xhufka qimesh të harlisura, që i dilnin nga secila vrimë e hundës. (cmp.89)

3.9.2 Усогласување на придавката по број

Во албанскиот јазик придавката разликува два броја, еднина и множина во зависност од тоа дали е придавката со претпозитивен или без претпозитивен член, што во двата случаја бројот варира. Понатамошните примери се земени од романот *Големимот Гетсби* и ќе го разјаснат горенаведеното.

Придавки со претпозитивен член

Образувањето на множината од машкиот род се врши со преминување на претпозитивниот член *i* во *të*, на пример: *i pastër* - *të pastër*.

basic

i - të theksuar

(187) англ.: I felt the **basic** insincerity of what she had said. (cmp.16)

алб.: ndjeva një mungesë të theksuar sinqeriteti për gjithçka që kishte thënë (cmp.27)

automatic

i - të gatshme

(188) англ.: The **automatic** quality of Gatsby's answer set us all back at least another minute. (cmp.67)

алб.: Përgjigjja kaq e gatshme e Getsbit bëri që të krijohej përsëri një heshtje prej të paktën një minute tjetër. (cmp.110)

Образување на множината кај придавките од женскиот род се прави со менување на претпозитивниот член *e* во *të*, добивајќи истовремено и суфикс *a*, на пример: *e* kuqe - *të* kuqe, *e* madhe – *të* mëdha.

bloody

e - të gjakosur

(189) англ.: Then there were ***bloody*** towels upon the bath-room floor, (*cmp.31*)

алб.: Fill pas kësaj në dyshemënë e banjës nisën të flakeshin peshqirë ***të gjakosur***; (*cmp.50*)

wealthy

e - të pasur

(190) англ.: I am the son of some ***wealthy*** people in the Middle West. (*cmp.51*)

алб.: Rrjedh nga paraardhës ***të pasur*** në Perëndimin e mesëm nga të cilët asnjëri s'jeton më. (*cmp.84*)

primary

të ndezur - të ndezura

(191) англ.: and already the halls and salons and verandas are gaudy with ***primary*** colors, (*cmp.33*)

алб.: hollet dhe sallonet ishin plot me ngjyra ***të ndezura*** (*cmp.54*)

Придавки без претпозитивен член:

Образување на множината кај придавките од машкиот род што не се придавки со претпозитивен член се образува на неколку начини:

- а) добивајќи суфикс *ë*, на пример: *vendor-vendorë*
- б) иста форма како и во еднина, на пример: *krijues*
- в) добивајќи суфикт *-nj*, на пример: *inatçinj*

a)

determined

seriozë

(192) англ.: — looked at the coroner with ***determined*** eyes under that corrected brow of hers, (*cmp.125*)

алб.: – e shikonte sherifin me një palë sy ***seriozë*** poshtë vetullave të saj të korrigjuara (*cmp. 206*)

shiftless**endacakë**

(193) англ.: His parents were *shiftless* and unsuccessful farm people — his imagination had never really accepted them as his parents at all. (cmp.76)

алб.: Prindërit e tij ishin fermerë *endacakë* dhe të varfër — dhe imagjinata e tij s'i kishte pranuar kurrë si prindërit e tij të vërtetë. (cmp.124)

б)

overhanging**kërcënues**

(194) англ.: crouching under a sullen, *overhanging* sky and a lustreless moon. (cmp.135)

алб.: te strukura në një qiell të zymtë dhe *kërcënues* dhe me një hënë pa shkëlqim. (cmp.221)

Множината кај придавките од женскиот род има иста форма со едината, на пример: *fshatare*.

disconcerting**shqetësuese**

(195) англ.: And then came that *disconcerting* ride. (cmp.10)

алб.: Pastaj erdhi ikja ime me të në makinën e tij që mu duk disi *shqetësuese*. (cmp. 83)

cynical**cinike**

(196) англ.: She hesitated. “Well, I’ve had a very bad time, Nick, and I’m pretty *cynical* about everything.” (cmp.16)

алб.: Ajo ngurroi. Kam kaluar çaste shumë të vështira dhe jam bërë shumë *cinike* për gjithçka (cmp.26)

3. 9. 3 Усогласувањето на придавката по падеж

Знаеме дека имаме постојат придавки со претпозитивен и без претпозитивен член. Придавките без претпозитивен член, кога се стојат по именката која ја определуваат, не подлежат на никакви промени по падеж затоа што не се деклинираат, од друга страна придавките со претпозитивен член се менуваат по падеж, а ова е прикажано во следната табела. Придавките се деклинираат заедно со именките, тие имаат различни форми кога именката е во неопределена форма и други форми кога именката е во определена форма. Затоа, и податоците на табелата е предвидена, овој

феномен да се прикаже на поедноставен начин заради фактот дека граматиката на албанскиот јазик е малку посложена.

Табела 7 Деклинација на придавката со претпозитивен член во албанскиот јазик

Деклинација на претпозитивниот член				
	Машки род		Женски род	
Еднина	неопределена именка+ придавка со претпозитивен член	определена именка+ придавка со претпозитивен член	неопределена именка+ придавка со претпозитивен член	определена именка+ придавка со претпозитивен член
	Em. <i>vëlla i mirë</i> Gj. <i>i vëllai të mirë</i> Dh. <i>vëllai të mirë</i> Rr. <i>vëllai të mirë</i> K. <i>vëlla të mirë</i>	Em. <i>vëllai i mirë</i> Gj. <i>i vëllait të mirë</i> Dh. <i>vëllait të mirë</i> Rr. <i>vëlla të mirë</i> K. <i>vëllanë e mirë</i>	Em. <i>motër e mirë</i> Gj. <i>e motre të mirë</i> Dh. <i>motre të mirë</i> Rr. <i>motre të mirë</i> K.. <i>motër e mirë</i>	Em. <i>motër e mirë</i> Gj. <i>e motre të mirë</i> Dh. <i>motre të mirë</i> Rr. <i>motre të mirë</i> K.. <i>motër e mirë</i>
Множи на	Emër i pashquar+ mb. i nyjshëm	Emër i shquar+ mb. i nyjshëm	Emër i pashquar+ mb. i nyjshëm	Emër i shquar+ mb. i nyjshëm
	Em. <i>vëllezër të mirë</i> Gj. <i>i vëllezërve të mirë</i> Dh. <i>vëllezërve të mirë</i> Rr. <i>vëllezërish të mirë</i> K. <i>vëllezër të mirë.</i>	Em. <i>vëllezërit e mirë</i> Gj. <i>i vëllezërve të mirë</i> Dh. <i>vëllezërve të mirë</i> Rr. <i>vëllezërve të mirë</i> K. <i>vëllezërit e mirë</i>	Em. <i>motra të mira</i> Gj. <i>e motrave të mira</i> Dh. <i>motrave të mira</i> Rr. <i>motrash të mira</i> K.. <i>motra të mira</i>	Em. <i>motrat e mira</i> Gj. <i>e motrave të mira</i> Dh. <i>motrave të mira</i> Rr. <i>motrave të mira</i> K.. <i>motrat e mira</i>

Кога именката во множина е во нечленувана форма при делкинација придавките со претпозитивен член како во женски род така и во машки род не претрпуваат промени.

Врз основа на горенаведената табела, ние подолу ќе ги дадеме некои примери од книгата Големиот Гетсби покажувајќи го родот, бројот и падежот на дадената придавка, исто така и определеноста на именката која се определува од соодветната придавка.

***fascinated* eyes**

sy të magjepsur

(197) англ.: Gatsby stood in the centre
of the crimson carpet and gazed
around with *fascinated* eyes. (cmp.89)

алб.: Getsbi qëndronte në mes të
tapetit të purport dhe shikonte
përqark me *sy të magjepsur*.
(cmp.146)

Примерот (197) алб.: „*sy të magjepsur*“, оваа придавка е од машки род, број еднина, а што се изнесува до падежот, тоа е во номинатив, а именката е во неопределена форма.

gray-turning**të përhimët**

(198) англ.: filling the house with
gray-turning, gold-turning
light. (cmp.116)

алб.: të cilat në fillim e mbushën
shtëpinë me një dritë *të përhimët*
dhe më pas të praruar. (cmp.191)

Следниот пример е (198) алб.: „dritë të përhimët“, што според горенаведената табела оваа придавка се деклинира по род со именката која ја определува, и во овој случај оваа придавка е во женски род. Што се однесува до бројот, таа е во еднина додека според падежот е во акузатив, и именката е во нечленувана форма.

incomparable**e pakrahasueshëm**

(199) англ.: he could climb to it, if he
climbed alone, and once there he
could suck on the pap of life, gulp
down the *incomparable* milk
of wonder. (cmp.85)

алб.: ai mund të ngjitej atje, po
qe se ngjitej i vetëm, dhe sapo të
mbërrinte në maje do të mund të
thithte limfën e jetës, do të mund të
gelltiste qumështin *e*
pakrahasueshëm të mrekullisë.
(cmp.140)

Во продолжение ќе го видиме примерот (199) алб.: „qumështin *e pakrahasueshëm*“, и граматичката форма. Оваа придавка е во машки род и во еднина, додека според падежот е во акузатив, а именката е во определена форма.

weary**e rraskapitur**

(200) англ.: I picked it up with a *weary* bend
and handed it back to her, (cmp.88)

алб.: U përkula, mora kuletën me dorën
e rraskapitur dhe ia zgjata
gruas në mënyrë të
dukshme, (cmp.145)

Албанскиот пример (200) алб.: „dorën *e rraskapitur*“, придавката *e rraskapitur* е во женски род и во еднина. Според падеж е во акузатив, а именката *dorën* е во определена форма.

restless**të shqetësuar**

(201) англ.: his head moving sharply here
and there, adapting itself to his
restless eyes. (cmp.136)

алб.: dhe me kokën që e lëvizte
andej-këndej duke ia përshtatur
syve *të shqetësuar* (cmp.223)

Примерот (201) алб.: „*syve të shqetësuar*“ придавката *të shqetësuar* е во машки род и во множина, додека по падеж е во датив, и именката *syve* е во определена форма.

frightening

të frikshme

(202) Англ.: He must have looked up at
an unfamiliar sky through <i>frightening</i>
leaves and shivered as he found
what a grotesque thing a rose is and
how raw the sunlight was upon the
scarcely created grass. (<i>cmp.124</i>) | Алб.: Duhej të kishte pare mbi kokë,
përmes gjetheve <i>të frikshme</i> , një qiell
të panjohur, dhe do t'i qe dredhur trupi
teksa kishte zbuluar se çfarë gjëje
groteske është një trëndafil dhe sa e
vrazhdë ishte drita e diellit në barin e
rralluar. (<i>cmp. 203</i>) |
|---|--|

Следниот пример (202) алб.: „*gjetheve të frikshme*“, е во женски род и во множина, и што се однесува до падежот е во аблатив, а именката *gjetheve* е во определена форма.

bloody

të gjakosur

(203) англ.: Then there were <i>bloody</i> towels
upon the bath-room floor, (<i>cmp.31</i>) | алб.: Fill pas kësaj në dyshemenë
e banjës nisën të flakeshin peshqirë
<i>të gjakosur</i> ; (<i>cmp.50</i>) |
|---|--|

primary

të ndezura

(204) англ.: and already the halls and
salons and verandas are gaudy
with <i>primary</i> colors, (<i>cmp.33</i>) | алб.: hollet dhe sallonet dhe verandat
ishin plot me ngjyra <i>të ndezura</i> (<i>cmp.54</i>) |
|---|---|

Претпоследните два примера (203) алб.: *të gjakosur*, и (204) алб.: *të ndezura*, се во множина, а што се однесува до категоријата род, примерот (203) алб.: *të gjakosur* е во машки род, додека (204) алб.: *të ndezura*, е во женски род. Вреди да се спомне дека овие придавки не се разликуваат кога се деклинираат. Значи, по именките кои се во неопределена форма, во множина, машки и женски род, придавки со претпозитивен член не седеклинираат според падежот што значи се деклинираат без никакви промени.

Вреди да се спомне дека придавки без претпозитивен член кога се ставени по именката тие не се деклинираат, што значи дека немаат разлика во формата на придавката по падеж, на пример: *djalë trim*, i djali *trim*, djali *trim* итн.

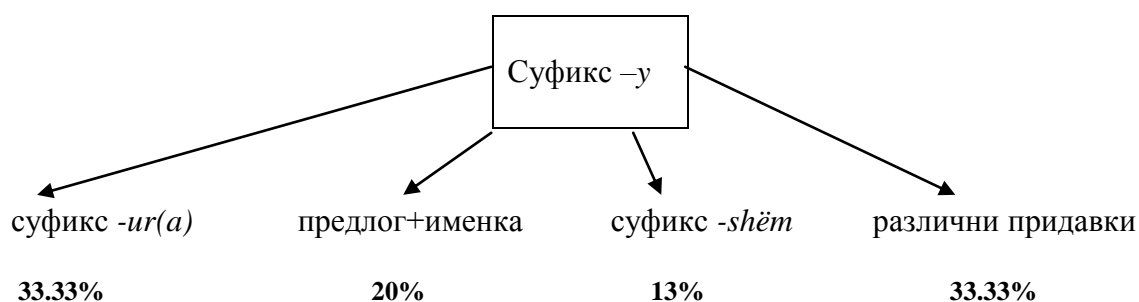
Од горенаведените примери почнувајќи од усогласувањето на придавката по род, број и падеж во албанскиот јазик, може да се констатира дека придавките во англискиот јазик се различни од придавките во албанскиот јазик. Значи придавките во англискиот јазик не се усогласуваат со именката и немаат род, број и падеж.

3. 10 Сумарен преглед

Анализирајќи ги детално сите третираани аспекти во ова поглавје, и ставајќи го суштинскиот фокус во третирањата на морфолошките вредности од аспект на афиксите и сложените придавки на англиски при преведување на албански јазик врз основа на примерите исцрпени од романот *Големiot Гетсби*, наидуваме сличности и разлики помеѓу двата јазика. Ова поглавје содржи детална анализа на суфиксите, префиксите и сложените придавки исцрпени во горенаведениот роман, така што ќе се наведнат кратки заклучоци за достигнувањата во ова поглавје.

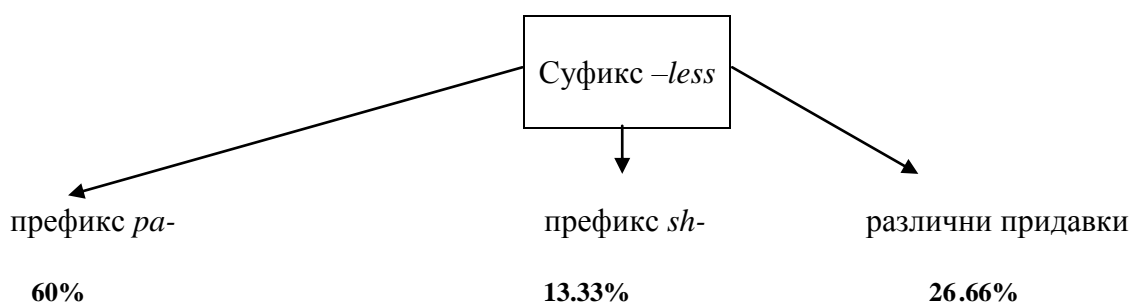
Што се однесува на суфиксите ние направивме анализа на некои суфикси, и тоа *-y*, *-less*, *-al*, и *-ic*. Во долунаведените шеми, овие суфикси и нивните еквиваленти во албанскиот јазик ќе се дават на еден едноставен начин и со проценти (вкупно 15 примери се земени за секој суфикс *-y*, *-less*, *-al*, и *-ic*).

Шема 2 Придавките со суфикс *-y*, и нивните кореспонденти на албански јазик

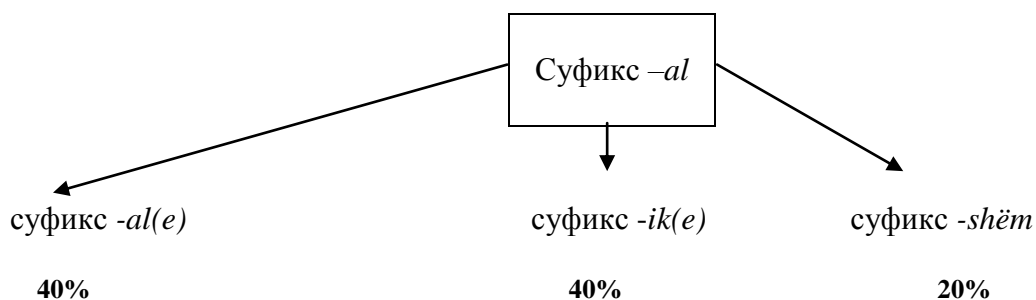
Придавките на англиски јазик со суфикс *-y*, на албански јазик се преведени со различни форми на суфикси. Во шемата поднесена погоре гледаме дека овој вид придавка со суфиксот *-y*, при преведување на албански нема прилагодување со некој посебен суфикс, но еквивалентниот на истиот се појавува во различни форми на суфикси, и тоа: повеќе се најдени со *ur(a)*, *предлог+именка*, и помалку се најдени со суфиксот *-shëm*, и *различни*.

Шема 3 Придавките со суфикс *-less*, и нивните кореспонденти на албански јазик

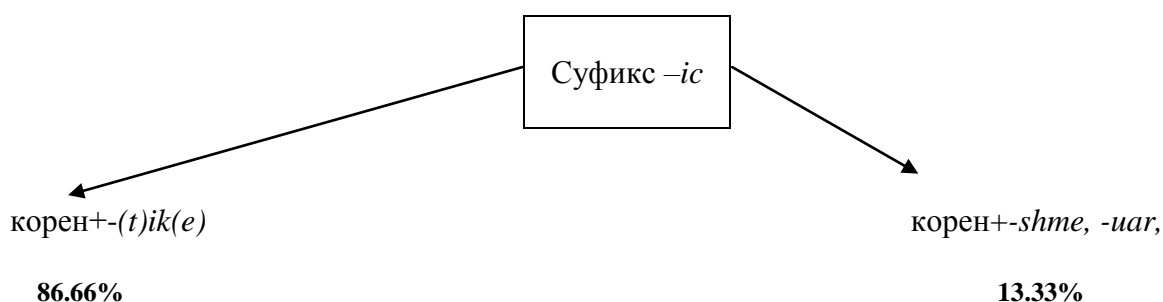
Придавките на англиски јазик со суфиксот *-less*, на албански јазик се преведени во различни форми на суфикси. Во шемата поднесена погоре гледаме дека овој вид придавка со овој суфикс *-y*, на албански нема прилагодување со некој посебен суфикс, еквивалентниот на истиот се појавува во различни форми на суфикси, и тоа: *ur(a)*, *предлог+именка*, *-shëm*, и *различни*.

Шема 4 Придавките со суфикс *-al*, и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките на англиски јазик со суфикс *-al*, на албански јазик се преведени со три различни суфикса. Во горенаведената шема гледаме дека овој вид придавка со овој суфикс *-al*, на албански има повеќе прилагодување со суфиксот *-al(e)* и *-e*, исто така и со суфиксот *-shëm*, но во мал процент.

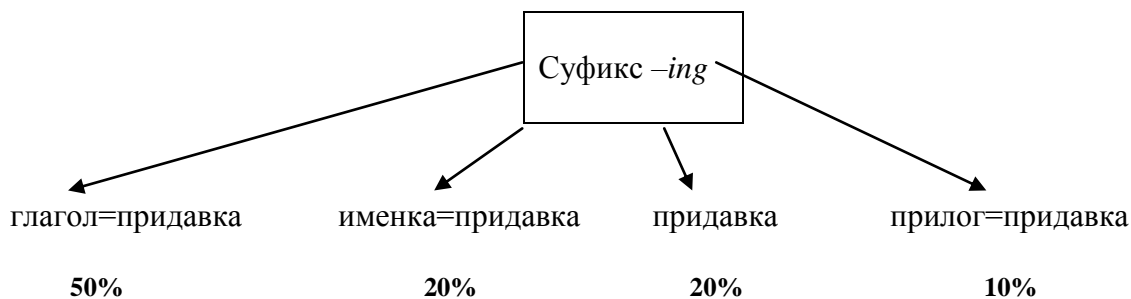
Шема 5 Придавките со суфикс *-ic*, и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките на англиски јазик со овој суфикс *-ic*, на албански јазик се преведени со различни форми на суфикси. Горенаведената шемата претставува кратка анализа на овој суфикс и неговите еквиваленти во албанскиот јазик. Така што, во албански јазик на суфиксот *-ic* од англискиот јазик, повеќе му соодветствува суфиксот *-(t)ik(e)* и поради овој факт може да кажеме дека оваа група суфикси претставува и синонимија. Освен со овој суфикс, во албанскиот јазик еден мал процент на придавките од овој тип е преведено со суфиксот *-shme*, и *-uar*.

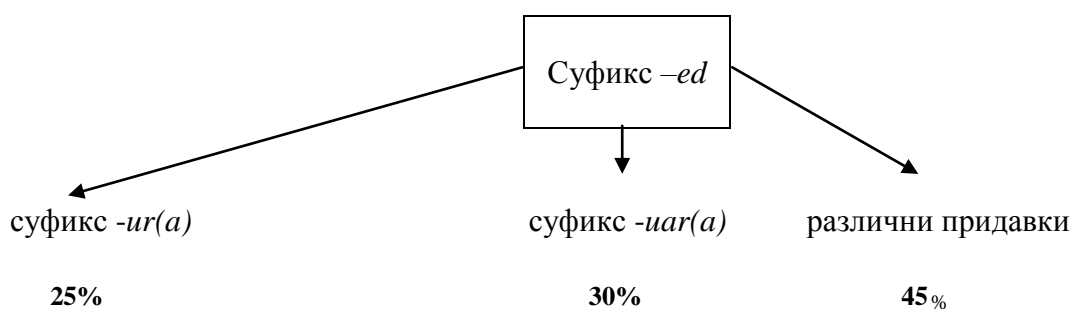
Во продолжение ќе дадеме краток преглед што се однесува на формите на партиципот и нивните суфикси, и тоа *-ing* и *-ed*. Во овој дел на анализата се земани вкупно 20 примери со *-ing* и 20 со *-ed*. Формата со *-ing* е анализиран врз основа на аспект на поранешниот корен и образувањето на придавката. Овој вид анализа е направена бидејќи сите придавки во англискиот јазик со овој суфикс *-ing* во албанскиот јазик се преведени со различни форми, факт што ја направи невозможно категоризацијата во групи. Во врска со суфиксот *-ed*, тука имаме категоризација на типови врз основа на еквивалентите на суфиксот *-ed* во албанскиот јазик. Шемите од двата суфикса *-ing* и *-ed* и нивните еквиваленти во албанскиот јазик се дадени подолу.

Шема 6 Придавките со суфикс *-ing*, и нивните кореспонденти на албански јазик

Од шемата што е претставена погоре можеме да констатираме дека половина од овие придавки на албански како зборообразувачка основа им служи *глаголот* за да образуваат придавки. Исто така, голем број придавки како зборообразувачка основа им служи *именката* и имаме случаи каде што директно се преведени како *придавки*. Околу 10 % од придавките на албански јазик како зборообразувачка основа им служи *прилогот*.

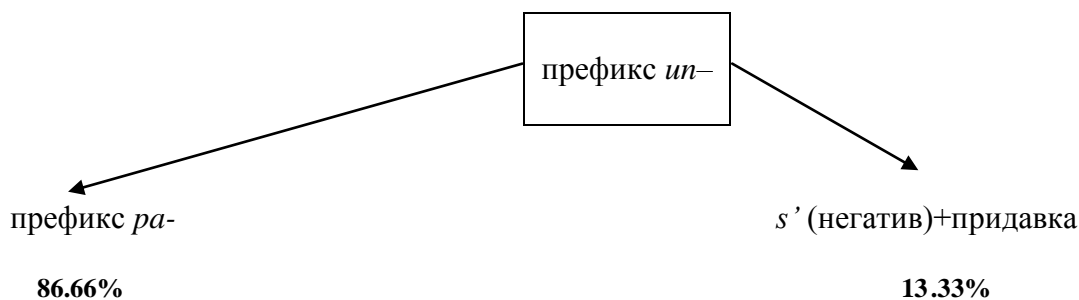
Шема 7 Придавките со суфикс –ed, и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките на англиски јазик во форма на минат партицип –ed, на албански јазик се преведени со различни форми на суфикси. Од горенаведената шема се забележува дека овој вид придавка образувани со овој суфикс –ed, на албански јазик има совпаѓање со суфиксот –ur(a) и -uar(a), и во различни форми на истата.

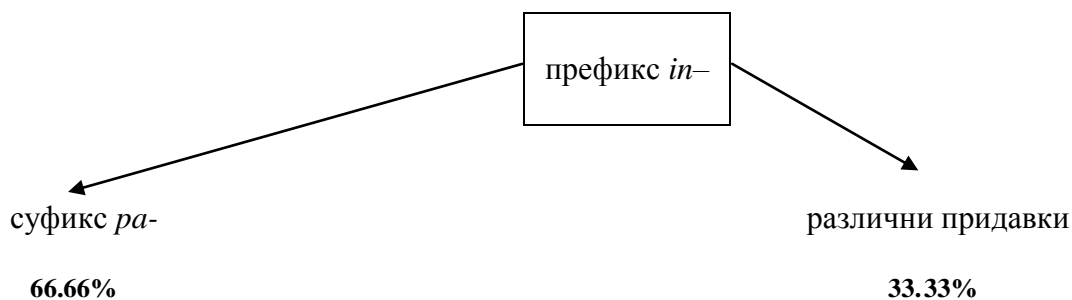
Што се изнесува на префиксите, исто така е направена анализа на некои префикси што се почести користени во книгата, и тоа: *in-*, *in-* и *dis-*. Во долунаведените шеми, овие префикси и нивните кореспонденти на албански јазик ќе се претстават на едноставен начин преку шема (вкупно 15 примери се земени за секој префикс *in-*, *in-* и *dis-*).

Шема 8 Придавките со префикс *in-*, и нивните кореспонденти на албански јазик

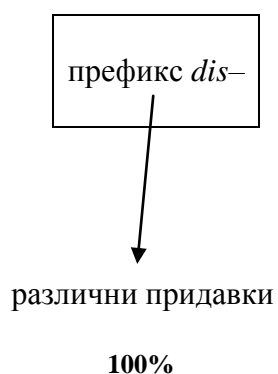
Оваа придавка со суфикс *in-*, на албански јазик е преведена во голем процент со придавка образувана со префикс *pa-*, каде што на албански јазик овој префикс значи 'без' или 'недостаток' и мал број придавки на албански јазик се излезени со одречната честичка *s'* (*s'ka*, *s'ishin*), (нема, не беа-на македонски јазик) т.е. семантички е во ред, но не претставува некој сопствен префикс.

Шема 9 Придавките со префикс *in-*, и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавката со префикс *in-*, исто така на албански јазик се преведува во голем процент со префиксот *ra-*, а на албански јазик овој префикс значи ‘без’ или ‘недостаток’ и еден мал број придавки на албански јазик се преведени со различни придавки.

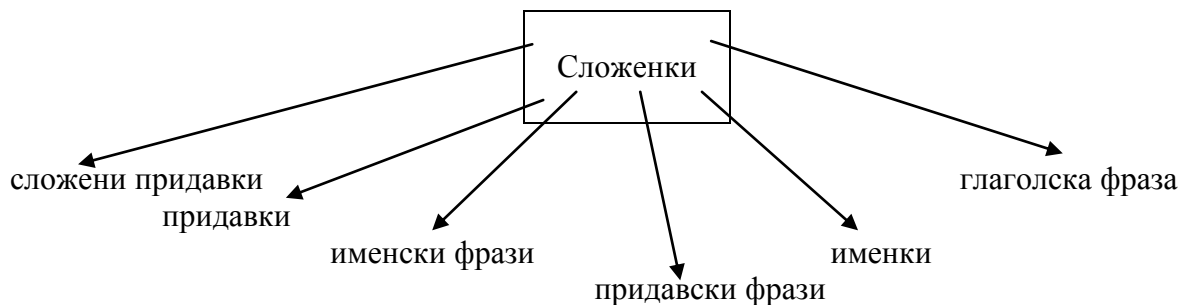
Шема 10 Придавките со префикс *dis-*, и нивните кореспонденти на албански јазик

Со оглед на различноста на овие форми на суфикси преведени на албански, нивното групирање е невозможно поради фактот дека истите на албански јазик се појавија со различни префикси, суфикси, фрази и сложени придавки.

Во продолжение ќе се претстават во кратка содржина сложените придавки образувани од два полнозначни збора и нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Во англискиот јазик овие придавки се прикажани во состав на два збора со цртичка помеѓу нив, но како придавки имаат едно значење. Вкупно се земено 35 примери во различен состав, и тоа: *прилог + -ed-партицип*, *придавка + -ed-партицип*, *придавка + -ing-партицип*, *именка + -ed-партицип*, *именка + -ing-партицип*, *именка+именка*, и *именка +придавка*. Од друга страна на албански јазик овие придавки освен како сложени придавски образувања, се појавени во различни форми каде што ќе се претставуваат подолу.

Шема 11 *Сложените придавки и нивните кореспонденти на албански јазик*

Од горенаведената шема се гледа дека во албанскиот јазик овие придавки се преведени освен како сложени придавки и како придавки, именки, и различни синтагми. Значи не секогаш сложените придавки може да се преведуваат со иста граматичка категорија. Овој феномен се случува поради недостаток на сложенки во албанскиот речник. Преведувачот во вакви случаи треба да се снајде со адаптирање на зборовите или речениците со цел да не се губи главната мисла на авторот во оригиналниот роман.

IV. СИНТАКТИЧКА И СЕΜΑΝТИЧКА АНАЛИЗА НА ПРИДАВКИТЕ ОД АНГЛИСКИ НА АЛΒΑΝСКИ ВО ДЕЛОТО „ГОЛЕМИОТ ГЕТСБИ“

4.1 Појаснување на синтактички поими - англиска и албанска синтакса

Луѓето секојдневно зборуваат, читаат, слушаат и пишуваат. Секој јазик има сопствени правила за правилно употребување на јазикот. Правилата според кои зборовите се употребуваат за формирање реченици, универзално се познати под името граматика. Граматиката, меѓу друго, се дели на две меѓусебно поврзани области на истражување: морфологија и синтакса. Во ова поглавје анализите ќе бидат насочени кон областа на синтаксата. Синтаксата е дел од граматиката што го проучува начинот на кој зборовите се структурираат за формирање на фрази и реченици.

Според Чомски⁶⁶, синтаксата е еден сет на правила, принципи, и процеси кои ја уредуваат структурата на реченицата во дадениот јазик, специфично редоследот на зборовите. Терминот синтакса, исто така, се користи за да се реферира на истражувањето на таквите принципи и процеси. Целта на голем број синтаксичари е да ги најдат заедничките синтактички правила на јазиците. Зборот синтакса доаѓа од старогрчкиот збор *синтаксис* (σύνταξις) што значи *координација*, кој е составен од *син* (σύν), што значи *заедно*, и (*τάξις*) *таксис*, што значи *еден ред*⁶⁷. Оксфордскиот речник, синтаксата на англискиот јазик го дефинира како уредување на зборови и фрази за да се создадат добро формирани реченици во еден јазик.

Синтаксата на англискиот јазик, или анализата на синтаксата на англискиот јазик, според Векер и Хагемен⁶⁸ се дефинира како:

- а) пронајдување на релевантни компонентни делови на реченицата, и
- б) опишување на овие граматички делови.

Составните делови на реченицата се нарекуваат реченични членови (Анг: constituents).

Со други зборови, синтаксата има две тесни поврзани задачи:

- а) поделба на речениците според нивните реченични членови и

⁶⁶ Chomsky, N. (1956) *Syntactic Structures*, Gravenage: Mouton

⁶⁷ <https://en.wikipedia.org/wiki/Syntax>

⁶⁸ Wekker, H., & Haegeman, L., (1985), *A Modern Course in English Syntax*. London: Routledge
Cambridge Advanced Learner's Dictionary, (2003), Cambridge, Cambridge University Press, стр. 5-11

- б) одредување на некои граматички ознаки на секои реченични членови, наведувајќи каков тип на реченични членови е (или граматичка категорија), и каква граматичка функција има.

Оваа дефиниција на анализата на синтаксата значи дека тргнуваме од она што се смета како најголема единица на синтактичкиот опис – реченицата - и продолжува додека не дојде до најмалите значајни единици, наведени како фрази и зборови. Векер и Хагемен⁶⁹ донесуваат (традиционална) хиерархија на реченицата во составните делови, како што е прикажано во дијаграмот што следува. Истата може да се чита и од поголемата единица која е реченицата и од малата единица која е морфемата:

SENTENCE \longleftrightarrow CLAUSE \longleftrightarrow PHRASE \longleftrightarrow WORD \longleftrightarrow MORPHEME

Иствуд⁷⁰, дава подетално опишување на овие единици, кои ќе ги дадеме подолу. Граматичките единици на англискиот јазик се зборовите (Анг: words), фразите (Анг: phrases), дел-речениците (Анг: clauses) и речениците (Анг: sentences).

- а) *Зборовите* - зборови се сметаат следните: *evening, ladies, и gentlemen.*
 б) *Фразите и дел-речениците* – користиме фрази за да изградиме дел-реченици.

На пример:

Subject	Verb	Complement
Анг: (noun phrase)	(verb phrase)	(noun phrase)
дел-реченица (Анг: clause)		
<i>Our flight time</i>	<i>will be</i>	<i>approximately forty-five minutes.</i>
Мк: (именска фраза)	(глаголска фраза)	(именска фраза)

Тука именската фраза *Our flight time* е подмет на дел-реченицата (Анг: *clause*). Глаголската фраза *will be* е прирок на дел-реченицата. Именската фраза *approximately forty-five minutes* е прилог за време. Дел-реченицата има и подмет и прирок. Исто така, има и други фрази.

⁶⁹ Wekker, H., & Haegeman, L., (1985). *A Modern Course in English Syntax*. London: Routledge
 Cambridge Advanced Learner's Dictionary, (2003), Cambridge, Cambridge University Press

⁷⁰ Eastwood, J. (1994) *Oxford Guide to English Grammar*, Oxford: Oxford University Press, *cmp.* 1-4

в) *Речениците* - може да бидат составени од една единствена дел-реченица.

On behalf of British Island Airways, Captain Massey and his crew welcome you on board the Start Heraldflight to Southampton.

Една реченица нормално почнува со голема буква (*On*) и завршува со точка на крај.

Исто така, може да се комбинираат две дел-реченици, кои се спојуваат со сврзници (во овој случај со сврзникот *and*), со цел за да се формира една сложена реченица.

На пример:

Ourflight time will be approximatelyforty-five minutes, and we shall be climbing to an altitude ofeight thousandfeet and cruising at a speed of two hundred and fifty miles an hour.

Според Векер и Хагемен⁷¹, една реченица на англиски јазик ја анализираме преку два начина со загради и со шема. Подолу, овие видови анализи (загради и шема) ќе бидат претставени на двата начини:

Шема 12 Синтактичка анализа на реченицата на англиски јазик преку загради

The alligator killed the deer and swallowed it.

[[[[The] [aligator]] [[killed]] [[the]] [deer]]]]
[and]
[[[swallowed] [[it]]]]]

Каде подолу ќе се дели на:

реченица:

1а. [The alligator killed the deer and swallowed it]

дел-реченица:

1б. [[The alligator killed the deer] and [swallowed it]]

фраза:

1в. [[[The alligator] [killed [the deer]]] and [[swallowed [it]]]]

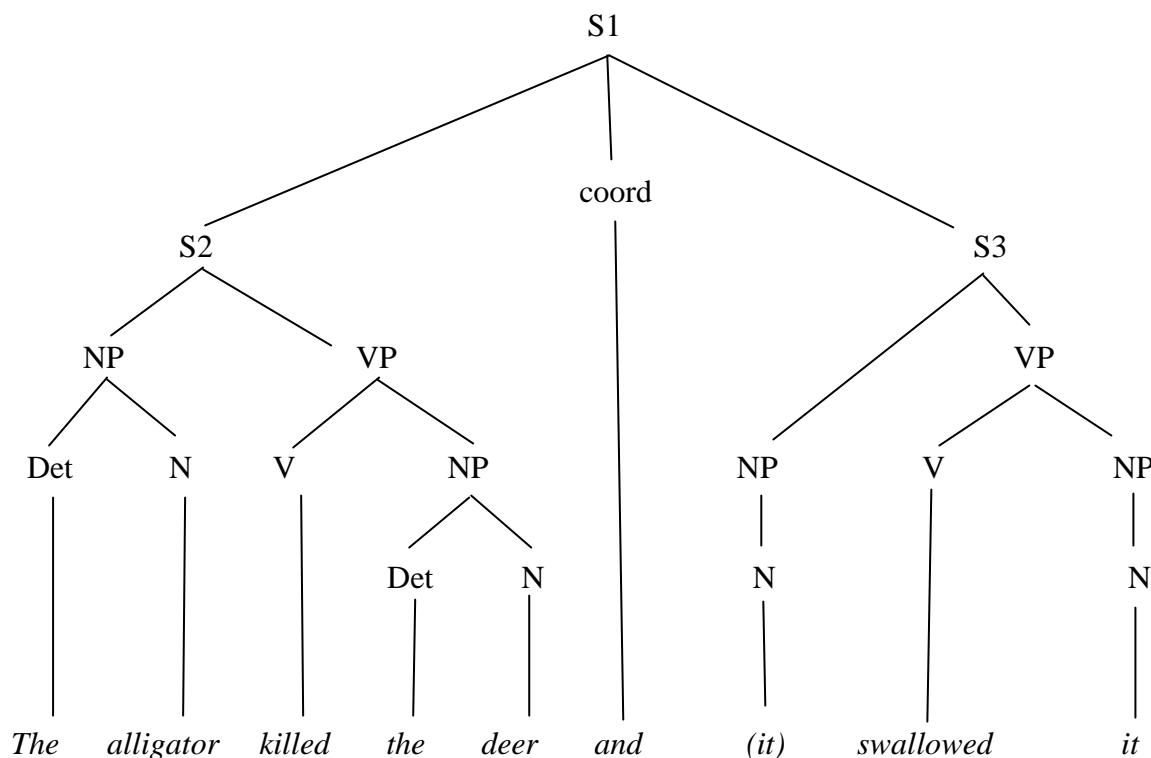
зборови:

1г. [[[[The] [alligator]] [[killed]] [[the]] [deer]]]]
[and]
[[[swallowed] [[it]]]]]

⁷¹ Wekker, H., & Haegeman, L., (1985). A Modern Course in English Syntax. London: Routledge
Cambridge Advanced Learner's Dictionary, (2003), Cambridge, Cambridge University Press, *стр.* 5-11

Шема 13 Синтактичка анализа на реченицата на англиски јазик преку шема

The alligator killed the deer and (it) swallowed it.

На англиски јазик анализата на една реченица функционира како горенаведените примери. Анализата почнува од целосна реченица и завршува на зборови. Од друга страна во албанскиот јазик не се врши иста анализа поради фактот што синтаксата е различна. Во албанскиот јазик недостасуваат фразите и зборовите на синтактичка анализа во споредба со англискиот јазик. Истите на албански јазик може да се заменат со слични зборови кои ја немаат истата функција како фразите и зборовите.

Сепак се поставува прашањето како може да се анализира горенаведената реченица на албански јазик? Во продолжение ќе се потрудиме да даваме детален синтактички опис при поделба на оваа реченица во нејзините реченични членови на албански јазик.

Шема 14 Синтактичка анализа на реченицата на албански јазик

Një alligator e mbyti një dre dhe e gëlltiti atë.

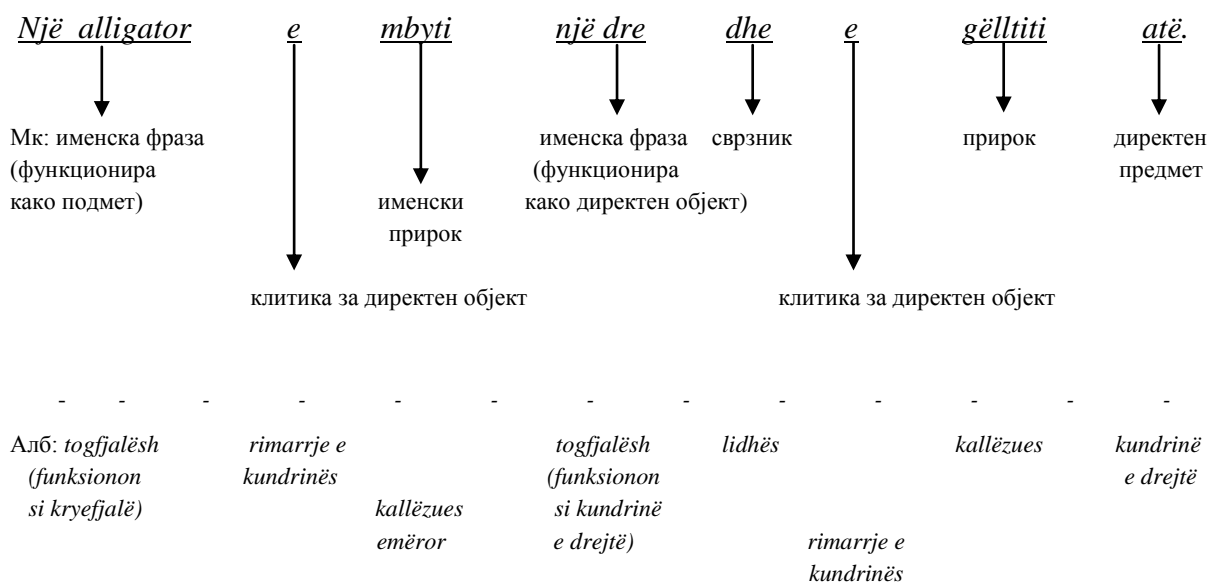
Мк: Независносложена реченица
 Алб: *Fjali e përbërë (periudhë) me bashkërenditje*

Një alligator

e mbyti një dre dhe e gëlltiti atë.

Мк: именски дел
 Алб: *pjesë emërore*

глаголски дел
pjesë foljore

Според Доми⁷², основниот проблем на синтаксата е во што ќе се засноваат дефинициите, класификацијата на синтактичките единици и фактите. Светската лингвистика, за овој проблем дава различни решенија според почетната точка, според критериумите, така и според конкретните реализации. Пред сè, ги имаат предвид логичко-граматичкиот отсек и формално-граматичкиот отсек. Како основа за првиот се внатрешноста, логичките категории и семантичките елементи. Вториот отсек се заснова на начинот на изразувањето и формалните јазични елементи.

Во албанскиот јазик, како препознатливи синтактички единици се: реченицата (алб: *fjalía*), сложената реченица (алб: *periudha*), именска група (фраза) (алб: *togfjalësh*), и реченичните членови (алб: *gjymtyrë fjalie*).

⁷² Domi, M., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 2*, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave, стр. 53-64

Реченицата е дел од говорот составен од две или повеќе зборовни целини соединети според определени односи, според правилата на соодветниот јазик, во една единствена семантичка, интонациска и граматичка целина.

Примери од реченици на албански јазик:

I flihej.

Shiu kish pushuar.

Shqipëria, dikur një vend i skllavëruar gjysmëkolonial,

është sot një vend i lirë, i pacënuar, sovran dhe i paprekshëm.

Сложената реченица, е целосна семантичка, структурирана и интонирана поврзана единица, составена од две или повеќе глаголски единици во реченичка форма, во одредена поврзаност.

Примери од сложени реченици на албански јазик:

Ishte ende herët dhe bënte freskët.

Thellë gumëzhinte lumi i Devollit, që ish bumyer nga shirat.

Kur iu afrua mullirit kapërceu një hendek e doli në rrugën

që të shpinte drejt e në qytet.

Именска група (фраза) е структурална единица формирана од соединување на два или повеќе зборови со значење и во одредена меѓусебна поврзаност.

Примери од именски групи (фрази) на албански јазик:

Kishte hyrë vjeshta e tretë.

Vuante nga mëlqia e zezë.

Реченични членови се викаат зборовите што произлегуваат од независните синтактички единици од функцијата што ја имаат во реченицата.

Примери од реченични членови на албански јазик:

Po dilte korriku.

Askush nuk qeshi.

Të nesërmen u zgjuan si me natë.

Целта на истражувањето во ова поглавје се синтактичките особини на категоријата на придавката, и тоа според поделбата на Пулум и Хадлестон⁷³. Овие особини на придавките истакнати од горенаведените автори ќе бидат анализирани од аспект на функцијата на придавките (англ.: *function*), степенувањето на придавките (англ.: *gradability*) и зависноста од прилозите (англ.: *dependents*). Во првата особина спаѓаат атрибутивните и предикативните придавки, односно преглед на позицијата на

⁷³ Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press

придавката во англискиот и во албанскиот јазик со конкретни примери за нивните сличности и разлики. После како втора особина ќе биде степенувањето на придавките, особина што само придавките ја имаат, тие можат да бидат степенувани и нестепенувани (англ: *gradable and non-gradable*). Исто така, со примери ќе се анализираат и најдат албанските еквиваленти со цел да се најдат нивните сличности и разлики. Последната особина се занимава со позицијата на прилогот која е пред придавката во англискиот јазик и функционира како премодификатор (англ.: *pre-modifier*) и исто така ќе се најдат нивните албански еквиваленти. Целта на ова истражување е откривањето на досегашните достигнувања во оваа област, како и евидентирањето на проблематиката со цел отворање патишта за нови студии.

Во центарот на вниманието ќе бидат научните трудови, главните граматички книги од различни автори како Хадлестон и Пулум, Ивир В., Филиповиќ Р., Куирк ет ал, Бибер Д., Доми М., Флоки С., Тотони М., Пернаска Р., Челику М., Мансаку С., и Прифти С.

4.2 Придавките во англискиот јазик и нивните синтактички карактеристики

Заедно со глаголите, именките, заменките, прилозите, исто така, и придавките се дел од основната зборовна група. Тие се дефинирани како зборови кои го изразуваат квалитетот на предметите, појавите и др.. Поточно нивната главна синтактичка улога е да ја квалификуваат именката. На англиски јазик, придавките се поврзани со именките во реченицата. Ако тие ја модифицираат именката велиме дека тие се појавуваат во функција на атрибут, но ако тие функционираат како комплемент на подметот или комплемент на предметот во една реченица тогаш велиме дека тие се појавуваат како предикативни придавки. На англиски јазик имаме конкретни трудови кои се занимаваат само со придавката од синтактичка гледна точка, но на албански јазик не постои ваква поделба и ова ја отежнува во смисла на оваа анализа. Меѓутоа, ние ќе се потрудиме да извадиме заклучоци кои ќе се темелат врз теоретска база: што се однесува на една синтактичка поделба само на придавките на албански јазик.

За придавките на англиски јазик пишувале многу истражувачи (Quirk et al, Huddleston and Pullum, Biber et al, Eastwood, J., Dixon R.M.W, итн). Меѓу нив вреди да

се спомне Хаделстон и Пулум⁷⁴ кои тврдат дека категоријата на придавките на англискиот јазик ги имаат следните синтактички особини.

Нашата анализа ќе се спроведе според овие три особини на придавките:

1. функцијата,
2. степенувањето и
3. зависноста од прилозите.

Првата особина, односно функцијата на придавките, се занимава со местоположбата на придавките во однос на именката или заменката што ја појаснува. Се разликуваат две главни функции на придавките, и тоа атрибутивни придавки и предикативни придавки.

Втората особина, степенувањето, ги опфаќа споредувањето на придавките каде се редат придавките од суперлатив, придавките на компаратив, и придавките на нпозитив.

Последната по ред, или зависните придавки карактеристично земаат прилози како модификатори, на пр. [*extremely*_{adv.} **cold**_{adj.}], [*amazingly*_{adv.} **intelligent**_{adj.}].

Сите особини ќе се објаснуваат детално со примери од делото *Големимот Гетсби* како примарен извор на придавките на англискиот јазик и споредување на истите со албанскиот јазик.

4.3 Придавките во албанскиот јазик и нивните синтактички карактеристики

Албанскиот јазик нема синтактичка поделба на придавките како што има англискиот јазик. Меѓутоа функцијата на придавките на албанските еквиваленти на преноминалните атрибутивни придавки на англиски јазик, најблиску се совпаѓаат со именските групи (именски фрази) во состав на именка+придавка (алб.: *togfjalësh emëror*, *emër+mbiemër*), чија местоположбата на придавките стои по именките. Повеќето од постноминалните атрибутивни придавки во англиски јазик се совпаѓаат со именски групи (именски фрази) образувани од именка+придавка (алб.: *togfjalësh emëror*, *emër + mbiemër*). Предикативните придавки на англиски јазик кога се преведуваат на албански ја имаат истата структура, но не и иста функција. Меѓутоа, во последниот дел од ова поглавје, откако ќе се врши анализа на овие придавките, ќе се потрудиме да дадеме вистински податоци за синтактичка функција на придавката во албанскиот јазик.

⁷⁴ Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press, p. 528

4.4 Функција на придавките

Функцијата на придавките е најбитната работа кога станува збор за синтаксата на придавките во англискиот јазик. Слободно може да се каже дека оваа особина е исто така и најсложена во однос на останатите категории, односно споредувањето на придавките и зависноста од прилозите.

Во англискиот јазик постојат придавки кои може да се појават пред именката или по копулативните глаголи (англ.: *linking verbs*), наместо пред именката.

the *pink* rose ~ the rose is *pink*
the *young* woman ~ the woman is *young*
the *happy* boys ~ the boys are *happy*

Придавките кои стојат пред именката се викаат атрибутивни придавки. Тие придавки кои стојат по копулативните глаголи (англ.: *linking verbs*) наместо пред именката, се викаат предикативни придавки.

Во продолжение ќе се земат предвид 10 примери во атрибутивна позиција односно во преноминална позиција, и 5 примери во постноминална позиција најдени во романот *Големiot Гетсби*. Потоа ќе се земат вкупно 15 примери во предикативна позиција од кои 10 примери од кои придавките ќе се претстават како комплемент на подметот и 5 примери од кои придавките ќе се претстават како комплемент на предметот. Анализирајќи ги овие видови придавки ќе се потрудиме да даваме заклучоци врз основа на меѓујазичните сличности и разлики помеѓу овие придавки.

4.4.1 Придавките во атрибутивна позиција што се употребуваат во романот „Големiot Гетсби“ и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик

Атрибутивни придавки се тие што означуваат некој признак на именките, а истите можат да бидат преноминални и постноминални. Во преноминална позиција се тие придавките кои функционираат како премодификатори на една именска фраза. Постноминална е таа позиција во која местоположбата на придавката им е по именката и истите функционираат како постмодификатори на именска фраза.

4. 4. 1. 1 Преноминална модификација

Според Квирк⁷⁵ придавките се во атрибутивна преноминална позиција кога тие го премодифицираат главниот член (мак.: *глава*) (англ.: *head*) во именската фраза, на пример:

a *big* house

[a *big* house] = именска фраза

[a *big*] = главен член (Мк: глава) (Анг: head) како премодификатор

Преноминалните атрибутивни придавки се редат пред именката или заменката што ја означуваат. Значи местоположбата пред именките или придавките ги прави преноминални. Во главно, преноминалните атрибутивни придавки означуваат општи именки. Подолу ќе дадеме 10 примери на атрибутивни придавки преземени од делото *Големiot Гетсби* и нивните еквиваленти на албански јазик. Преноминалните атрибутивните придавки на англиски јазик се означени во болд и италик, и истите се означени и на албански јазик, но во друга позиција:

practical

praktike

(1) англ.: From the moment I telephoned
news of the catastrophe to West Egg
village, every surmise about him, and
every ***practical*** question, (стр. 125)

алб.: Që nga qasti kur dhashë me
telefon lajmin e katastrofës në
fshatin Uest Eg, çdo hamendje për
Getsbin, çdo pyetje ***praktike***, më
referohej mua (стр. 206)

formless grace

hijeshia e hallakatur

(2) англ.: with the absence of lifting
work or rigid sitting in youth and,
even more, with the ***formless*** grace
of our nervous, sporadic games. (стр. 50)

алб.: nga mungesa e edukatës
ose nga lirshmëria e lëvizjeve
në rini dhe, ca më shumë, nga
hijeshia e hallakatur e lojërave
tona nervoze dhe sporadike (стр. 82)

⁷⁵ Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) A Comprehensive Grammar of the English Language, England: Pearson Education Limited, p. 417

funny look**pamje të çuditshme**

(3) АНГЛ.: When it was almost morning the waiter came up to him with a **funny** look and says somebody wants to speak to him outside. (стр. 55)

алб.: Në të zbardhur të mëngjesit, kamarieri shkoi tek ai me një pamje **të çuditshme** dhe i tha se dikush jashtë restorantit kërkonte të fliste me të. (стр. 90)

restless eyes**sy të shqetësuar**

(4) АНГЛ.: his head moving sharply here and there, adapting itself to his **restless** eyes. (стр. 136)

алб.: dhe me kokën që e lëvizte andej-këndej duke ia përshtatur syve **të shqetësuar** (стр. 223)

dramatic turbulence**turbullimet dramatike**

(5) АНГЛ.: but I felt that Tom would drift on forever seeking, a little wistfully, for the **dramatic** turbulence of some irrecoverable football game. (стр. 67)

алб.: kurse sa për Tomin mendoja se ishte i gatshëm të endej përherë duke kërkuar, disi i përmalluar, turbullimet **dramatike** të shkaktuara nga një ndeshje futbollit e humbur (стр. 12)

frightening leaves**gjetheve të frikshme**

(6) АНГЛ.: He must have looked up at an unfamiliar sky through **frightening** leaves and shivered as he found what a grotesque thing a rose is and how raw the sunlight was upon the scarcely created grass. (стр. 124)

алб.: Duhej të kishte parë mbi kokë, përmes gjetheve **të frikshme**, një qiell të panjohur, dhe do t'i qe dredhur trupi teksa kishte zbuluar se çfarë gjëje groteske është një trëndafil dhe sa e vrazhdë ishte drita e diellit në barin e rralluar. (стр. 203)

fascinated eyes**sy të magjepsur**

(7) АНГЛ.: Gatsby stood in the centre of the crimson carpet and gazed around with **fascinated** eyes. (стр. 89)

алб.: Getsbi qëndronte në mes të tapetit të purport dhe shikonte përçark me sy **të magjepsur**. (стр. 146)

invisible* glass** pasqyre ***të padukshme

- (8) англ.: an indefinite procession
of shadows, who rouged and
powdered in an ***invisible***
glass. (стр. 83)
- алб.: një pafundësi hijesh të
lëvizshme, që zbukuroheshin
e pudroseshin përpara një
pasqyre ***të padukshme***. (стр. 136)

indefinable* expression** shprehje ***e papërcaktuar

- (9) англ.: Daisy looked at Tom frowning,
and an ***indefinable*** expression, at once
definitely unfamiliar and vaguely
recognizable, as if I had only
heard it described in words,
passed over Gatsby's face. (стр. 93)
- алб.: Dejzi e vështroi Tomin me
vetulla të ngrysur, ndërsa fytyrën
e Getsbit e përshkoi një shprehje ***e***
papërcaktuar, hem krejt e panjohur,
hem paksa e njohur, jo sikur ta shifja
me sytë e mi, po sikur te kisha
dëgjuar të tjerë ta përshkruanin me
fjalë. (стр. 153)

deathless* song** këngë ***e pavdekshme

- (10) англ.: with its fluctuating, feverish
warmth, because it couldn't be
over-dreamed — that voice
was a ***deathless*** song. (стр. 74)
- алб.: me ngrohtësine e tij
dallgëzuese dhe të ethshme
sepse, mbi të gjitha, ai zë
s'mund të tejkalohet në kurfare
ëndrre - ai zë ishte një këngë
e pavdekshme (стр. 121)

Како што може да се забележи, сите горенаведени примери на англиски јазик се преноминални атрибутивни придавки. Оваа позиција на англиски јазик каде што придавката се става пред именката ја прави семантички комплетна, во спротивно истата не би имала значење. Во овој случај значењето ја ограничува позицијата на придавката на англиски јазик. Од друга страна, секоја придавка преведена на албански јазик останала атрибутивна придавка, меѓутоа местоположбата им е сменета. Сите придавки преведени на албански јазик се преместени по именките и како резултат на тоа станале постноминални.

Сепак Ивир⁷⁶ во неговата книга тврди дека придавките и се подлежат на некои трансформации и како резултат се добиени од различни извори. Во продолжение ќе видиме како овие трансформации се случуваат од различни извори.

4. 4. 1. 1. 1 Атрибутивна деривација-атрибутивни од предикативни придавки

practical

praktike

- (11) англ.: From the moment I telephoned news of the catastrophe to West Egg village, every surmise about him, and every *practical* question, (стр.125)
- алб.: Që nga qasti kur dhashë me telefon lajmin e katastraofës në fshatin Uest Eg, çdo hamendje për Getsbin, çdo pyetje *praktike*, më referohej mua (стр.206)

Примерот кој го дадовме погоре е најден во *Големiot Гетсби*, и истиот подолу ќе може да се гледа како е подложен на разни трансформации.

Многу атрибутивни придавки всушност произлегуваат од предикативна позиција. Овие придавки се познати како описни придавки или обични придавки, кои служат да претставуваат квалитет. Долунаведениот пример ќе ја објасни подетално оваа трансформација.

(11a) She asks a question. The question is *practical*.

→ She asks a question that is *practical*.

→ She asks a *practical* question.

Но, идентична трансформација не се случува на албански јазик.

(11б) Ajo parashtrroi një pyetje. Pyetja është *praktike*.

→ Ajo parashtrroi një pyetje e cila është *praktike*.

→ Ajo parashtrroi një pyetje *praktike*.

Од горенаведените примери гледаме дека разликата помеѓу овие два примера е врз основа на фактот дека на албански јазик една придавка зависи од именката т.е. придавката на албански јазик се адаптира по род, број и падеж (адаптација по род, број и падеж се пошироко објаснети во морфолошкото поглавје 4.7). Исто така една друга разлика се наоѓа во последниот извор каде во англискиот јазик имаме именска фраза;

⁷⁶ Ivir, V. (1983) A Contrastive Analysis of English Adjectives and their Serbo-Croatian Correspondents, Zagreb: Institute of Linguistics Faculty of Philosophy University of Zagreb

придавка + именка, каде придавката функционира како премодификатор, додека на албанскиот јазик имаме именска група (фраза) (алб.: *togëfjalëshin emëror*); именка + придавка и придавката во овој случај функционира како пост-модификатор.

Се поставува прашањето ако се става придавката пред именката на албански јазик, дали реченицата ќе има значење? Подолу ќе се даде истиот пример, но со подредување придавка + именка на албански јазик:

→ She asks a *practical* question.

→ *Ajo parashtroi një *praktike* pyetje.

Подредување *придавка+именка* на албански јазик не и дава значење на реченицата. Значи ова подредување нема да има значење и задолжително овие придавки на албански јазик се во постноминална позиција. Позицијата на придавката во албански јазик е важна што се однесува на семантиката.

4. 4. 1. 1. 2 Атрибутивна деривација - трансформација од прилог

Другата трансформација која следува има извор од прилог, но не од *be* - предикација.

small ***i vogël***

- (12) Ang: Gatsby identified him, adding that he was a *small* producer. (стр. 81) Alb: Getsbi e kuptoi se për kë e kishte fjalën dhe i tha se ishte një producent *i vogël*. (стр. 133)

be - предикација

- (12a) → He is a producer. → He is *small*.
 → He is a producer who is *small*. → *He is a producer *small*.
 → He is a *small* producer.

На албански јазик немаме никаква разлика што се однесува на оваа трансформација. Единствената разлика се покажува во последниот пример каде придавката на албански јазик ја заменува позицијата т.е. на англиски придавката *small producer*: е во преноминална позиција додека на албански јазик поминува на постноминална позиција *prodhues i vogël*.

- (126) → Ai është prodhues. → Ai është *i vogël*.
 → Ai është prodhues i cili është *i vogël*. → Ai është prodhues *i vogël*.
 → Ai është prodhues *i vogël*.

Трансформација од прилог

(12в) → He produces. → He is a producer.
→ He produces *small*. → He is a *small* producer.

На албански јазик имаме сличност што се однесува на овој вид трансформација.

(2г) → Ai prodhon. → Ai është prodhues.
→ Ai prodhon *pak*. → Ai është prodhues *i vogël*.

Од горенаведените примери се гледа дека и на албански јазик ја имаме истата трансформација. Оваа група придавки се трансформираат од прилози на пример: (He produces *small*_{adv}), (Ai prodhon *pak*_{adv}). Вреди да се спомне дека фразите како: a *beautiful* dancer, an *interesting* writer, a *heavy* smoker, a *frequent* visitor, придавката нормално го модифицира дејството, но не лицето.

4. 4. 1. 1. 3 Атрибутивна деривација - релативна дел-реченица: глагол трансформација

charming* little laugh** një të qeshure absurde, të lehtë dhe ***të magjishme

(13) англ.: then she laughed, an absurd, <i>charming</i> little laugh, and I laughed too and came forward into the room. (стр. 10)	алб.: pastaj i dha të qeshurit, një të qeshure absurde, të lehtë dhe <i>të</i> <i>magjishme</i> çka më bëri edhe mua të qeshja dhe të ecja përpara. (стр. 16)
--	--

Горенаведениот пример е најден во *Големiot Гетсби*, и истиот пример ќе го разгледаме како претрпува различни трансформации.

Уште еден извор на атрибутивни придавки е глаголот од релативната дел реченица (англ.: *relative clause*). Овие глаголи се со форма на *-ing*, кои се сметат за придавки кои може да се користат и во атрибутивна и во предикативна позиција. Тие потекнуваат од група глаголи кои земаат еден неопределен човечки објект (англ.: *indefinite human object*)- еден, луѓе, секој, итн.

(13а) She has a laugh. Her laugh charms one.
→ She has a laugh that charms one. → She has a laugh that charms.
→ She has a laugh that is charming. → *She has a laugh charming.
→ She has a *charming* laugh.

Во албанскиот јазик ја имаме истата трансформација, освен адаптација на придавката и последниот пример каде придавката на албанскиот јазик ја променува позицијата.

(13б) Ajo ka një buzëqeshje. Buzëqeshja e saj magjeps dikend.

→ Ajo ka një buzëqeshje e cila magjeps dikend. → Ajo ka një buzëqeshje e cila të magjeps.

→ Ajo ka një buzëqeshje e cila është *magjepsëse*. → Ajo ka një buzëqeshje *magjepsëse*.

→ Ajo ka një buzëqeshje *magjepsëse*.

4. 4. 1. 1. 4 Атрибутивна деривација- трансформација од именска фраза

empty

pa shprehje

(14) Ang: I remember the portrait of him up in Gatsby's bedroom, a gray, florid man with a hard, *empty* face — (стр.77)

Alb: Më kujtohet portreti i tij i varur në dhomën e gjumit të Getsbit: një burrë me flokë të përhimët, i shëndetshëm, me një fytyrë të thatë dhe si *pa shprehje* -(стр. 127)

Друг извор на трансформација на атрибутивни придавки е именската фраза, која го содржи глаголот кој може или не мора да се појави во изградба на придавката. Во долунаведениот пример придавката е поврзана со именска фраза.

(14a) She showed him her *empty* face.

(14б) Ajo ia tregoi atij *fytyrën* e saj *pa shprehje*.

Придавките на англиски јазик во атрибутивна функција кои спаѓаат во оваа група се објаснети не врз основа на нивната употреба на предикатив, туку врз основа на именска фраза: фактички нивната предикативна употреба е секундарна – движење на придавките од примарна атрибутивна позиција во предикативна: *empty face* не е лице која е празна, но е лице која изразува празно (без израз).

4. 4. 1. 1. 5 Атрибутивна деривација- деноминални придавки

principal

kryesor

(15) Анг: The young Greek, Michaelis, who ran the coffee joint beside the ashheaps was the *principal* witness at the inquest.(стр. 104)

Алб: Djaloshi i ri grek me emrin Mikelis, pronar i një kafeneje pranë grumbujve të hirit, ishte dëshmitari *kryesor* në hetime. (стр. 171)

Освен горенаведените трансформации на придавките ги постојат и трансформациите што се однесуваат на деноминалните придавки. Од примерот *principal witness* гледаме дека како фраза не е **witnesses who are principal* (затоа почнуваат со овие основни реченици: *These are witnesses* и **The witnesses are principal*). Со друди зборови, тука атрибутот не е описна придавка, но повеќе ограничува или класифицира (Анг: *limiting or classified*). Придавката *principal* има функцијата и на именка, исто така, значи овој збор го наоѓаме како придавка и како именка, но во конкретниот пример директно е аплициран со именката *witness* за семантички да одговори на *сведоците* кои се *основни*.

4. 4. 1. 2 Постноминална модификација

Постноминалните атрибутивни придавки се оние што местоположбата им е по именката. Според Хадлстон⁷⁷ во англискиот јазик оваа употреба на придавката во таква позиција не е норма, стандард, туку се користи како архаична и во поезијата како на пример: *they heard creatures **unseen***, одредени традиционални фрази на пр. *heir **apparent***, и одредени посебни граматички конструкции на пр. *those **anxious to leave***. И овој вид придавки не се користат многу често и истите се многу ретки и во изворното дело.

Како што може да се забележи кај некои од примерите, некои постноминални придавки следат по општи именки. Тоа се случува многу ретко. Обично постноминалните придавки следат по неопределени заменки.

Постноминалните атрибутивни придавки се оние што местоположбата им е по именката или заменката. И овој вид придавки не се користат многу често и истите се многу ретки и во изворното дело. Во продолжение ќе дадеме 5 примери во постноминална позиција и истите ќе бидат анализирани.

car *visible*

veturë *që dukej*

(16) Анг: The interior was unprosperous and bare; the only car ***visible*** was the dust-covered wreck of a Ford which crouched in a dim corner. (стр. 21)

Алб: Mjedisi i brendshëm ishte i varfër dhe i zbrazët; e vetmja makinë ***që dukej*** atje ishte karantina e mbushur me pluhur e një Fordi, e degdisur në një qoshe të errët. (стр. 35)

⁷⁷ Huddleston, R., (1988), *English Grammar, An Outline*, CUP p. 109

nothing better**s'kisha ndonjë gjë tjetër *më të mirë***

- (17) Анг: The supercilious assumption was that on Sunday afternoon I had *nothing better* to do. (стр. 21)
- Алб: Sipas tij, të shtunave pasdite unë s'kisha ndonjë gjë tjetër *më të mirë* për të bërë. (стр. 35)

something *significant, elemental, and profound***ne diçka *të qenësishme, bazale dhe të thellë***

- (18) Анг: I had taken two finger-bowls of champagne, and the scene had changed before my eyes into something *significant, elemental* and *profound*. (стр. 38)
- Алб: Kisha pirë dy gota shampanje dhe, në sytë e mi, skena tashmë qe shëndruar në diçka *të qenësishme, bazale dhe të thellë*. (стр. 63)

something very *sad***diçka *tejet të trishtuar***

- (19) Анг: ...and trying to forget something very *sad* that had happened to me long ago." (стр. 51)
- Алб: ... duke u përpjekur të harroja diçka *tejet të trishtuar* që më ka ndodhur shumë kohë më parë. (стр. 85)

anything so *selfish***diçka kaq *egoiste***

- (20) Анг: Never heard anything so *selfish* in my life." (стр. 42)
- Алб: S'më kanë zënë veshët kurrë diçka kaq *egoiste* në jetën time. (стр. 69)

Како што се забележува, во сите пет примери земени од романот, постноминалните атрибутивни придавки преведени на албански заземале место по именките што ги означуваат. Во оваа позиција како може да се забележеи нема разлика помеѓу овие позиции т.е. од постноминални на англиски се преведени во постноминални на албански јазик, бидејќи правило е во албанскиот јазик придавките да бидат по именката.

Горенаведениот примерот (16) англ.: car *visible*, (16) алб.: veturë *që dukej*, спаѓа во објаснувањето на Квирк⁷⁸ кој вели дека овие придавки функционираат како постмодификатори поради употребата на *only* (мак.: само) како еден друг вид на придавка во суперлатив. Во продолжение ќе дадеме примери и објаснувања за истите:

⁷⁸ Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) A Comprehensive Grammar of the English Language, England: Pearson Education Limited

- а) Придавките кои завршуваат во *-able*, или *-ible* (кај **visible**) може да се користат и во преноминална позиција, но тогаш ќе се појавуваат со различни значења. На пример: *car visible*, укажува автомобил, кој е видлив во одреден момент во или привремено, додека **visible** *car*, го носи значењето на автомобил кој може да се види трајно.

Албанскиот јазик ја прифаќа само употребата на придавката во постноминална позиција, и во овој случај имаме; *veturë që dukej*, од друга страна оваа придавка во преноминална позиција ***që dukej** *veturë* нема апсолутно никакво значење и семантички не функционира.

- б) Во многу институционални изрази повеќе за официјални називи се користат постноминалните придавки, на пример: *court martial*, *secretary general*

Во албански јазик овие придавки во оваа позиција, исто така, се користат само во постноминална: *gjyqi i luftës*, *sekretar gjeneral* и дека во преноминална позиција нема да има значење, ***i luftës** *gjyqi*, ***gjeneral** *sekretar*.

- в) Сложените неопределени заменки кои се образувани со прилози *-body*, *-one*, *-thing*, *-where*.

Освен овие случаи каде придавките се користат во постноминална позиција во англискиот, имаме и други случаи каде употребата на овие придавки е само во постноминална позиција каде доаѓаат предвид сложените неопределени заменки кои се образувани со прилози *-body*, *-one*, *-thing*, *-where* = *anybody*, *somebody*, *anyone*, *someone*, *anything*, *something*, *anywhere*, *somewhere*. Придавките што се користат со неопределени заменки се: *something expensive*, *nothing new*, *somebody old*, etc.

Горенаведените примери (17) англ., (18) англ., (19) англ., и (20) англ., ја направат јасно ова користење (17) англ.: I had *nothing better* to do, и на албански јазик според преводот имаме (17) алб.: Unë s'kisha *ndonjë* gjë tjetër **më të mirë** për të bërë, овој случај не ја менува позицијата на албански јазик, што значи дека дури и на албански јазик се користи во постноминална и не во преноминална позиција.

4. 4. 1. 3 Придавките само во атрибутивна позиција

Повеќе придавки можат да бидат во атрибутивна позиција на пример: *beautiful girl*, или во предикативна позиција пример: *The girl is beautiful*. Но, неколку придавки одат само во една позиција, но не и во другата. Значи имаме некои придавки во преноминална позиција што не може да се најдат нивните деривации и затоа овој вид придавки се појавуваат само во атрибутивна позиција. Овој вид придавки се како што следат: *chief, main, mere, sheer, utter*, и други слични придавки кои ја сочинуваат оваа група. Според Иствуд⁷⁹, следните придавки имаат детално објаснување:

а) *Little* е повеќе во атрибутивна позиција.

a little/small cottage *The cottage is small.*

б) *Same* не може да се направи во предикативна позиција со исклучок на *the*.

Yes, I had the same experience. / *Yes, my experience was **the same**.*

в) Една именка како модификатор е само во атрибутивна позиција.

a tennis club *a water pipe* *afternoon tea*

Но, именките кои укажуваат на тоа од што е направено нешто може да оди во двете позиции.

It's a metal pipe. / *The pipe is metal.*

Долунаведените примери се употребени во книгата *Големiot Гетсби*, а понатаму ќе се обезбеди детално објаснување за овие придавки.

main hall

hollin **kryesor**

(21) англ.: In the **main** hall a bar with
a real brass rail was set up, (стр.32)

алб.: Në hollin **kryesor** ishte ngritur një
bar me parmakë tunxhi të vërtetë (стр. 54)

sheer embarrassment

për shkak të sëkëlldisë që ndieja

(22) англ.: I was on my way to get roaring
drunk from **sheer** embarrassment
when Jordan Baker came out
of the house (стр. 34)

алб.: Isha gati duke u rumbullosur
mirë me pije thjesht për shkak të
sëkëlldisë që ndieja, kur pashë se
nga shtëpia doli Xhordana Bejker (стр. 57)

⁷⁹ Eastwood, J. (1994) Oxford Guide to English Grammar, Oxford: Oxford University Press, p. 254

- (21a) → That was the *main* hall. → *That hall was *main*.
 (21б) → Aty ishte holli *kryesor*.
- (22a) → This si a *sheer* embarrassment. → *This embarrassment is *sheer*.
 (22б) → Kjo është një sèkëlldisje *e dukshme*.

На англиски јазик овие придавките се атрибутивни и во преноминална позиција, додека нивните еквиваленти на албански јазик се исто така во атрибутивна позиција, но во албански јазик овие придавки се најдени во постноминална позиција, но не во предикативна позиција.

4.4.2 Редоследот на придавките

Природата на англискиот јазик е таква што дозволува повеќе придавки да ја означуваат именката. Многу често се употребуваат две придавки, а исто така има случаи кога се употребуваат три па дури и четири придавки. За разлика од англискиот јазик, албанскиот јазик не практикува таква слобода на употреба на придавки. Како и да е, како веќе е споменато, во делото *Големiot Гетсби* придавките се многубројни. Освен што се многубројни, исто така, многу често именките се сочуваат со две, три па дури и четири придавки. Сето ова треба да одговори на неизбежното прашање, а тоа гласи: по кој ред ќе биде редоследот на придавките, кога има повеќе од една при означување на истата именка односно замена?

Слободата во употребата на придавките во англискиот јазик си има своја цена. Така стандардизирањето на јазикот поставува правила за редоследот на придавките што означуваат иста именка односно замена. Подолу ќе се наведе редоследот на придавките во англискиот јазик. Но, најпрвин ќе се разјаснат видовите на придавките според значењето.

Постојат неколку вида на придавки во англискиот јазик. Тие се делат на:

1. Придавки за општо мислење како што се *добро*, *лошо*, *одлично* и *убаво* (Анг: *good*, *bad*, *brilliant*, *beautiful*). Овие се употребуваат речиси со секоја именка односно замена.
2. Придавки за специфично мислење се употребуваат со специфични именки. На пример придавки за специфично мислење на именките поврзани со храна, односно ручек, сендвич, сутлијаш можат да бидат *вкусно* и *солено* (англ.: *tasty*, *salty*). Примери за лица можат да бидат

паметно, срамежливо (англ.: *clever, shy*). Исто така, примери за именки поврзани за *мебел*, како *фотелја*, се *удобно* и *неудобно* (англ.: *comfortable, uncomfortable*).

3. Придавките за големина покажуваат колку е големината на дадената именка односно заменка. Вакви придавки се *големо*, *ситно* и *мало* (англ.: *big, tiny, small*).
4. Придавките за облик специфицираат во каква форма е именката. Примери за ваквите придавки се *тркалезно*, *рамно* и *широко* (англ.: *round, flat, wide*).
5. Придавките за возраст даваат информации за староста на именката односно заменката. *Ново*, *старо*, *младо* и *античко* (англ.: *new, old, young, ancient*) се стандардни придавки за возраста на именката односно заменката што е означува.
6. Придавките за боја покажуваат каква боја е именката или заменката. Тука спаѓаат сите бои што постојат, како што се *црвено*, *зелено* (англ.: *red, green*) и така натаму.
7. Придавките за потекло се употребуваат за потеклото на именката односно заменката. Примери за придавки за потекло се *западен*, *албански*, *американски*, и *лунарно* (англ.: *western, Albanian, American, lunar*).
8. Деноминални придавки се тие што се формираат од именки на кои обично им се додаваат суфикси. Деноминални придавки се *политичко*, *владино*, и *статистичко* (англ.: *political, governmental, statistical*).
9. Придавките за материјал обично го покажуваат материјалот од кој е направена одредена именка. Такви примери се *дрвен*, *челичен* и *пластичен* (англ.: *wooden, iron, plastic*).
10. Придавките за намена се употребуваат за да ја означат целта на именката односно заменката. Придавките за намена се формираат од глаголи и со помош на суфиксот *-ing*, познати како *герунди* (англ.: *gerund*). Заради фактот што нема еквиваленти на таквите придавки, ќе се споменуваат

прилагодувањата како што се за *спиене*, за *возење*, и за *купување* (англ.: *sleeping, driving, shopping*).

Како што може да се забележи, придавките во англискиот јазик се разновидни од гледна точка на значењето. Овој факт доведува до потреба за правила за редослед на придавките што ја означуваат истата именка односно заменка.

4. 4. 2. 1 Правилата за редоследот (order) на придавките во англискиот јазик

Како што веќе истакнавме придавките можат да бидат многубројни при определување на една именка односно заменка. Исто така, придавките се разновидни според значењето. Редоследот според кој се редат придавките што ја означуваат истата именка односно заменка е како следи: прво се редат придавките за општо мислење, потоа следат придавките за специфично мислење, потоа придавките за големина, па придавките за облик, петти по ред се придавките за возраст, шести се придавки за боја, следат придавките за потекло, деноминалните придавките, придавките за материјал и последни се придавките за намена.

Во продолжение ќе се илустрира табеларно горенаведената теорија за редоследот на придавките на англиски јазик за иста именка односно заменка.

Табела 8 Редоследот на придавките во англискиот јазик

Број	Вид на придавка	Пример 1-фотелја (<i>armchair</i>)	Пример 2- машина (<i>machine</i>)
1	за општо мислење	добра (<i>good</i>)	одлична (<i>briliant</i>)
2	за специфично мислење	удобна (<i>comfortable</i>)	корисна (<i>useful</i>)
3	за големина	средна (<i>average</i>)	мала (<i>small</i>)
4	за облик	тркалезна (<i>round</i>)	четириаголна (<i>square</i>)
5	за возраст	стара (<i>old</i>)	нова (<i>new</i>)
6	за боја	црвена (<i>red</i>)	бела (<i>white</i>)
7	за потекло	турска (<i>Turkish</i>)	кинеска (<i>Chinese</i>)
8	деноминални	претседателска (<i>presidential</i>)	експериментална (<i>experimental</i>)
9	за материјал	кожна (<i>leather</i>)	пластична (<i>plastic</i>)
10	за намена	за спиење (<i>sleeping</i>)	за перење (<i>washing</i>)

Примерот 1 во табелата ги опфаќа придавките за именката *фотелја* (англ.: *armchair*).

Додека примерот 2 ги опфаќа придавките за именката *машина* (англ.: *machine*).

4. 4. 2. 2 Правилата за редоследот (order) на придавките во албанскиот јазик

Кога се споредуваат англискиот јазик со албанскиот јазик во смисла на позицијата на придавките, секогаш треба да се има предвид дека за разлика од англискиот јазик каде именките следат по придавките, во албанскиот јазик е обратно – со неколку исклучоци – именката е обично пред придавките, се разбира во именска фраза.

Како и да е, како во англискиот јазик така и во албанскиот јазик, кога една именска фраза е означена со две или повеќе придавки, постојат правила според кој редослед треба да се користат придавките. Иако ваквите случаи се многу ретки, сепак правилата за распоред се задолжителни.

Редоследот на многубројните придавки што ја означуваат истата именка, според Јани Паноли⁸⁰ е претставен во табелата што следи:

Табела 9 Редоследот на придавките во албанскиот јазик

Број	Вид на придавка	Пример 1-автомобил (<i>veturë</i>)	Пример 2-апарат (<i>aparat</i>)
1	за возраст -5	нов (<i>e re</i>)	старо (<i>i vjetër</i>)
2	за големина-3	голем (<i>e madhe</i>)	мало (<i>i vogël</i>)
3	за општо мислење-1	убав (<i>e bukur</i>)	добро (<i>i mirë</i>)
4	за облик-4	тркалезен (<i>e rrumbullaktë</i>)	квадратно (<i>katror</i>)
5	за боја-6	жолт (<i>e verdhë</i>)	бело (<i>i bardhë</i>)
6	за намена-10	за работа (<i>punë</i>)	домашно (<i>shtëpie</i>)
7	деноминални-8	автоматски (<i>automatike</i>)	електронско (<i>elektronik</i>)
8	за потелко-7	грчки (<i>greke</i>)	кинеско (<i>kinez</i>)
9	за материјал-9	бронзен (<i>e bronzët</i>)	метално (<i>metalik</i>)

Примерот 1 во табелата ги опфаќа придавките за именката *автомобил* (алб.: *veturë*).

Додека примерот 2 ги опфаќа придавките за именката *апарат* (алб.: *aparat*).

⁸⁰ Panolli, J. (2000) *Aspects of the Corrective Contrastive Grammar*. Tiranë: Shtëpia botuese e Librit Universitar

Во продолжение се издвоени неколку примери најдени во романот *Големиот Гетсби* каде имаме две, три и четири координирани придавки или придавки кои функционираат како премодификатори на именска фраза. Истите се споредувани со албанските еквиваленти односно преводите од горенаведениот роман.

4. 4. 2. 3 Две координирани придавки (истовремено користење на две придавки)

wild, unknown men **të njerëzve të çrregullt dhe të panjohur**

- (23) Англ: because I was privy to Алб: meqë isha në dijeni
the secret griefs of *wild,* të dhimbjeve të fshehta të
unknown men. (стр. 4) njerëzve *të çrregullt* dhe
 të panjohur (стр. 5)

Во овој пример именката *луѓе* ги содржи придавките *диви* и *непознати*. Двете придавки на англиски јазик се за општо мислење. Придавката *диви* во овој случај има предност пред придавката *непознати* заради фактот што првата е типична, а другата е партиципативна односно потекнува од глагол. Од друга страна на албански јазик овие две придавки спаѓаат во групата на придавките за општо мислење и редоследот не претставува проблем.

acute limited excellence **një shkëlqim kaq të ndritur**

- (24) англ.: one of those men who reach алб.: një nga ata njerëz që arrijnë një
such an *acute limited* excellence shkëlqim kaq *të ndritur* në moshën
at twenty-one that everything njëzetenjëvjeçarë, saqë gjithçka tjetër
afterward savors of anti-climax. (стр. 7) që bëjnë më pas duket si e kundërta e
 bujës së dikurshme (стр. 12)

Во горенаведениот пример, именката *совершенство* ги содржи придавките *акутна* и *ограничена*. Како и во првиот пример, и во овој случај типичната придавка има предност.

Преводот на албански има само една придавка за општо мислење и автоматски редоследот не може да се анализира. Сепак, по наше мислење, во овој случај преведувачот не требало да ја изостави придавката *ограничен (limited)*, заради фактот што без оваа придавка именката добива различна конотација.

shining arrogant eyes **sy të shndritshëm dhe përçmues**

- (25) англ.: Two **shining arrogant** eyes had established dominance over his face and gave him the appearance of always leaning aggressively forward. (стр. 8)
- алб.: Në fytyrën e tij merrnin përparësi dy sy të **shndritshëm** dhe **përçmues** që i jepnin pamjen e një njeriu hijerëndë dhe që kërkon përherë të jetë në sulm (стр. 13)

Во овој пример, именката очи е означена со придавките *сјајни* и *арогантни*. На прв поглед, придавката *сјајни* изгледа како герунд, кој треба да биде последен според редоследот. Меѓутоа во суштина, *сјајни* е придавка со општо значење. На албански јазик, двете придавки се за општо мислење и за редоследот нема простор за дискусија.

rapid, deft movements **levizje të shpejta e të shkathëta**

- (26) англ.: for she yawned and with a series of **rapid, deft** movements stood up into the room. (стр. 11)
- алб.: gogësi dhe me disa lëvizje të shpejta e të shkathëta u ngrit nga divani (стр. 18)

Во овој пример именката движења ги содржи придавките *брзи* и *вешти*. Двете придавки се за општо мислење и нема некој разлика во распоред. Може да се констатира дека во случаите кога именките означени со две придавки, редоследот е според правилата на распоредување на придавките.

На албански јазик, исто така двете придавки се за општо мислење и истите се распоредени како и на англиски јазик.

4. 4. 2. 4 Три координирани придавки (истовремено користење на три придавки)

absurd, charming little laugh **një të qeshure absurde, të lehtë dhe të magjishme**

- (27) англ.: then she laughed, an **absurd, charming little** laugh, and I laughed too and came forward into the room. (стр. 10)
- алб.: pastaj I dha të qeshurit, një të qeshure **absurde, të lehtë** dhe **të magjishme**, çka më bëri edhe mua të qeshja dhe të ecja përpara. (стр. 16)

Наведените повеќекратни придавки, односно три придавки, *абсурдна*, *шармантна*, и *мала* ја означуваат именката *насмевка*. Првата придавка е со општо

значење и е поставена на соодветното место. Втората придавка исто така е со општо значење и исто така е поставена на соодветното место. Последната, односно третата придавка е за големина и е поставена на соодветното место по придавките со општо значење.

Придавката која на англиски е за големина, на албански јазик е адаптирана како придавка за општо мислење. Во таков случај трите придавки спаѓаат во иста група на придавки и го прават распоредувањето по просто.

<i>gray, scrawny Italian</i> child	<i>një djalë italian i përhimët dhe kockë e lëkurë</i>
(28) англ.: a <i>gray, scrawny Italian</i> child (стр. 22)	алб.: një djalë <i>italian i përhimët dhe kockë e lëkurë</i> (стр. 37)

Повеќекратните придавки *сиво*, *кокалесто* и *италијанско* во овој пример ја означуваат именката *dete*. Тука придавката *кокалесто* би требало да биде прва, поради тоа што е придавка која означува големина. Во овој случај, втора би требало да биде придавката *сиво*, бидејќи е придавка која означува боја. Истото би се случило и во случај придавката *кокалесто* да се сметало како придавка за облик. И во тој случај придавката *кокалесто* би била прва. Третата придавка за потекло, *италијански*, е на соодветното место во именската група.

Албанскиот превод на овие придавки како прва придавка ја има придавката за потекло *италијанско* поради тоа што истата е нечленувана. Потоа следува придавката *сиво*. Третата придавка е адаптирана со именска фраза и е ставена по придавките.

<i>large uncertain dancing</i> shoe	<i>një këpucë të madhe vallëzimi</i>
(29) англ.: Then, very gradually, part by part, a pale, dangling individual stepped out of the wreck, pawing tentatively at the ground with a <i>large uncertain dancing</i> shoe. (стр. 44)	алб.: Pastaj, shumë ngadalë dhe pjesë-pjesë, nga gërmadhat doli një person i zbehtë, me figurën që lëkundej e pasigurtë, që preku truallin me një këpucë <i>të madhe vallëzimi</i> si të donte të provonte fortësine (стр. 73)

Во овој пример именката *чевел* е определена со придавките *голем*, *несигурен* и *танчарски*. Повторно се сретнува непочитување на правилата на редоследот. Придавката *несигурен* би требало да биде ставена прва, затоа што е придавка за општо значење. После треба да следи придавката *голем* како придавка за големина. И повторно третата придавка е на место како придавка за намена.

На албански јазик една од придавките, односно придавката *несигурен* е изоставена без потреба. И во овој случај именката го губи оригиналното семантичко значење поради несоодветниот превод на придавките. Останатите придавки се распоредени според правилата. Прво е ставена придавката за големина проследена од придавката за намена.

4. 4. 2. 5 Четири координирани придавки (истовремено користење на четири придавки)

cheerful...* mansion** ***një vilë gazmore...

(30) Англ: *cheerful, red-and-white Georgian Colonial* mansion (стр. 8) Алб: *një vilë gazmore* me ngjyra *kuq e bardhë* e stilit *gjeorgjian kolonial* (стр. 13)

Во овој пример именката *замок* ја определуваат придавките *весел, црвено-бел, горѓиски* и *колонијален*. Тука придавките се редени според правилата. Првата придавка е со општо значење, втората за боја, третата и четвртата се за потекло.

Во овој пример, преведувачот намерно додавал именски фрази пред придавките за боја и за потекло за да го избегне големиот број на последователни придавки. Во овој случај се согласуваме со преведувачот затоа што автентичните албански текстови било тие литературни дела или други, не практикуваат голем број последователни придавки. Следствено, не може да се прави анализа и компаративна анализа на редоследот на придавките

great, ... specimen ***tip të vrazhdë ...me një prototip force fizike***

(31) англ.: *great, big, hulking physical* specimen (стр. 12) алб.: *tip të vrazhdë, gjigant, avdall...* me një *prototip force fizike* (стр. 20)

Тука именката примерок ги содржи придавките *велик, голем, крупен, физички*. Првите две се придавки за големина и истите се поставени на соодветното место. Третата придавка е за облик и е поставена на соодветното место. Четвртата придавка е деноминална и истата е поставена на соодветното место. При преводот на албански јазик, на една придавка и е додадена именска фраза и тоа го оддалечува од останатите три придавки. Сепак три придавки се последователни. Правата по ред е придавката за облик и истата не може да се стави пред втората, која е придавка за големина. Трета

придавка, со општо значење, и истата би требало да биде во средина, односно пред придавката за облик и по придавката за големина.

His wife was *shrill*,...

një grua *fjalamane*,...

(32) англ.: His wife was *shrill, languid, handsome and horrible* (стр. 25)

алб.: një grua *fjalamane, e plogësht, e bukur dhe e tmerrshme* (стр. 42)

Во последниот пример, именката жена е означена исто така со четири придавки и тоа *зборлеста, апатична, згодна и страшна*. Во овој случај сите придавки се за општо мислење и тука редоследот не е важен затоа што придавките спаѓаат во иста група.

Куриозитет на овој пример е фактот што при преводот на албански јазик сите четири придавки се ставени последователно. Редоследот исто така не е проблематичен затоа што и на албански јазик сите четири придавки се со општо значење. Сепак, предност и е дадена на придавка без претпозитивен член и таа е поставена прва.

Може да се констатира дека со неколку исклучоци, редоследот на придавките во *Големимот Гетсби* како на англиски така и на албански јазик е според правилата. Исто така вреди да се наспомене дека овие придавки на англиски јазик се координираат врз основа на атрибутивна и предикативна позиција. Кога имаме две координирани придавки во атрибутивна позиција поточно во функција на премодификатор, нормално придавките се состават *со* или *без* запирка, на пример; *wild, unknown* man, додека во предикативна позиција истите се состават со *and* (мак.: *и*), на пример; He is *wild and unknown*. Семантички последната реченица на англиски јазик не би имала значење ако помеѓу нив ставаме запирка; *He is *wild, unknown*. На албански јазик не важат овие правила поради фактот дека во атрибутивна и во предикативна позиција две координирани придавки се состават само со *dhe* (мак.: *и*), на пример: *njeri i çmendur dhe i panjohur*, во атрибутивна позиција, каде веќе знаеме дека на албански придавката функционира како постмодификатор, и *Ai është i çmendur dhe i panjohur*, каде придавката е во предикативна позиција.

4.5 Придавките во предикативна позиција најдени во романот „Големiot Гетсби“ и нивните еквиваленти при преведување на албански јазик

Предикативна употреба е можно кога придавките не се дел од именските фрази, но се поврзуваат со именските фрази со копулативните глаголи. Предикативните придавки се оние што го означуваат подметот и предметот во реченицата со помош на копулативните глаголи *be, seem, look, find, make*, итн. Значи местоположбата на овие придавки е по копулативните глаголи. Во делото кој е предмет на ексцерпирање примери за овој труд, предикативните придавки се многубројни. Но, пред да ги раскажеме функциите кои предикативните придавки ги имаат, ние првин треба да се запознаеме со терминот *комплемент* (англ.: *complement*). На англиски јазик комплемент е дел на дел-реченица (англ.: *clause*) што обично следува по глаголот и дава повеќе информации за подметот или предметот.

Квирк⁸¹, вели дека придавките се предикативни кога функционираат како комплемент на подметот или комплемент на предметот. Има копулативна врска помеѓу подметот и комплементот на подметот од една страна, и од другата страна имаме врска помеѓу директен предмет (англ.: *direct object*) и комплементот на предметот (англ.: *object complement*).

Во дел-реченици со копулативни глаголи (англ.: *linking verbs*) *be, seem, become*, комплементот што следува по глаголот и што дава повеќе информации за подметот се вика комплемент на подметот (англ.: *subject complement*), на пример:

Ana is *smart*. (додавање информации за Ана),

All of them seemed *surprised*. (додавање информации за ‘сите нив’)

Од друга страна, комплементот што дава повеќе информации за предметот се викаат комплемент на предметот, на пример:

He makes **me** very *angry*. (додавање информации за **me** маж.: мене)

⁸¹ Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, England: Pearson Education Limited, p. 417

4. 5. 1 Предикативни придавки кои функционираат како подмет комплемент

Ваквите примери и многу други во делото на Ф. Скот Фицџералд ги има во голем обем. Значи предикативните придавки се чести. Синтактички, овие придавки се далеку попусти во однос на атрибутивните придавки. Придавката функционира како комплемент на подметот кога имаме копулативна врска помеѓу подметот (Анг: *subject*) и комплементот на подметот (Анг: *subject complement*). Комплемент на подметот може да биде еден збор или повеќе збора. Тие доаѓаат по копулативните глаголи, како: *is, are, was, become, seem, grow, taste, smell, и feel*.

Следуваат 10 примери на предикативни придавки кои функционираат како комплемент на подметот. Примерите се земени од книгата *Големуот Гетсби* и ќе се врши анализа на истите од преводот, од кои ќе произлезат еквивалентните во албанскиот јазик.

is *unimportant* **s'ka *rëndësi***

- (33) англ.: “Old sport, the dance is *unimportant*.” (стр. 84) алб.: Vallëzimi *s'ka rëndësi*, miku im. (стр. 139)

are *blue* **janë *të kaltër***

- (34) англ.: The eyes of Doctor T. J. Eckleburg are *blue* and gigantic — their irises are one yard high. (стр. 20) алб.: Sytë e doktor T.Xh. Ekëllburgut janë *të kaltër* dhe me përmasa gjigante –iridat e tyre janë gati një metër të larta. (стр. 34)

seemed *intriguing* **dukej *interesante***

- (35) англ.: To a certain temperament the situation might have seemed *intriguing* — (стр. 15) алб.: Një tipi tjetër, me temperament të ndryshëm nga imi, gjendja mund t'i dukej *interesante*, (стр. 25)

was *sure* **Isha *i sigurt***

- (36) англ.: I was *sure* that they were selling something: bonds or insurance or automobiles. (стр. 34) алб.: Isha *i sigurt* se shishnin diçka: aksione, siguracione ose automobile. (стр. 57)

seemed <i>disappointed</i>	një pamje <i>të zhgënjyer</i>
(37) ANGL.: Mr. Wolfsheim seemed <i>disappointed</i> . (стр.55)	алб.: Z. Ullfshajm mori një pamje <i>të zhgënjyer</i> . (стр.91)

was <i>confused</i>	ndihesha <i>i hutuar</i>
(38) ANGL.: — nevertheless, I was <i>confused</i> and a little disgusted as I drove away. (стр. 18)	алб.: -megjithatë, teksa ngisja makinën ndihesha <i>i hutuar</i> dhe i kapluar nga një ndjesi e pakëndshme. (стр. 30)

were <i>unnecessary</i>	s'ishin <i>të domosdoshme</i>
(39) ANGL.: The flowers were <i>unnecessary</i> , for at two o'clock a greenhouse arrived from Gatsby's, with innumerable receptacles to contain it. (стр. 65)	алб.: Lulet <i>s'ishin të domosdoshme</i> sepse, në orën dy, nga shtëpia e Getsbit sollën një serrë të tërë me lule dhe vazo të panumërta për t'i vënë. (стр. 106)

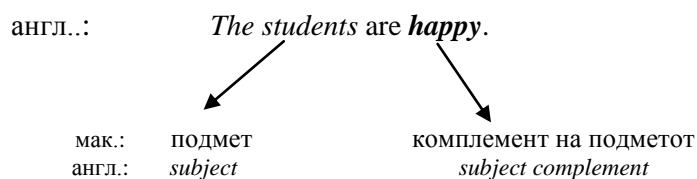
seemed <i>superfluous</i>	m'u duk <i>romantike</i>
(40) ANGL.: The request seemed <i>superfluous</i> when I wrote it. (стр. 59)	алб.: Kjo kërkesë m'u duk <i>e tepërt</i> kur e shkrova (стр. 96)

are <i>rude</i>	silleni... <i>pa edukatë</i>
(41) ANGL.: "Not only that, but you're <i>rude</i> . Daisy's sitting in there all alone." (стр. 68)	алб.: Po silleni si çun i vogël. Jo vetëm kjo, por edhe <i>pa edukatë</i> . E latë Dejzin vetë. (стр. 111)

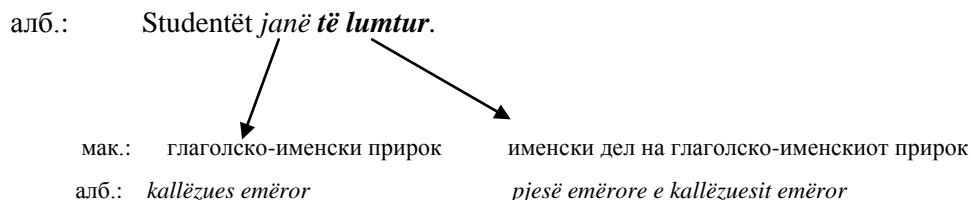
are <i>embarrassed</i>	jeni i <i>turbulluar</i>
(42) ANGL.: "You're just <i>embarrassed</i> , that's all," and luckily I added: (стр. 68)	алб.: -Jeni <i>i turbulluar</i> , kjo është e gjitha, thashë unë dhe, për fat të mirë, shtova: (стр. 111)

Горенаведените придавки на англиски јазик се појавуваат во предикативна позиција и функционираат како комплемент на подметот. На албански јазик ја имаме истата структура, но во друга функција. Оваа меѓујазична разлика на функцијата на придавките се појавува поради фактот дека синтаксата на придавката е различна во двата јазика. За појасно објаснување на функцијата на придавката во предикативна позиција на двата јазици, подолу ќе се даваат шеми за подетална форма.

Шема 15 Придавката во функција на комплемент на подметот

Шема 16 Придавката во функција на именски дел на именскиот прирок

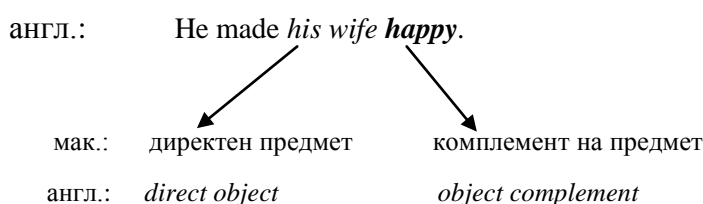

Придавките во албанскиот јазик немаат соодветен термин како предикативните придавки во англискиот јазик иако ја имаат истата структура. Местоположбата на предикативните придавки е иста како во англиски јазик така и во албански јазик. Веќе истакнавме дека во албанскиот јазик нема поделба на придавките од функцииска гледна точка. Сепак на албански јазик придавката во функција на именски дел (алб.: *pjesë emërore*) на именскиот прирок (алб.: *e kallëzuesit emëror*) покажува квалитативна карактеристика на подметот.

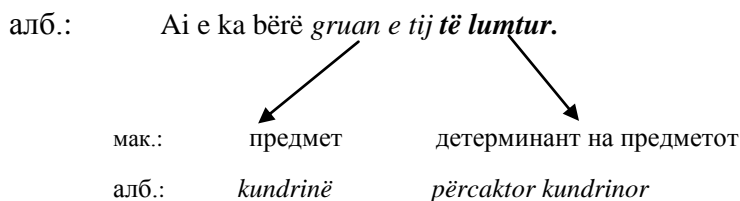
4.5.2 Предикативни придавки кои функционираат како предмет комплемент

Погоре ги објаснивме и анализиравме предикативните придавки кои функционираат како комплемент на подметот, во овој дел од анализата ќе се фокусираме кај придавките кои функционираат како комплемент на предметот. Употребата на придавките како комплемент на предметот е слична со постноминалната позиција. Придавката функционира како комплемент на предметот кога имаме копулативна врска помеѓу директниот предмет (англ.: *direct object*) и комплементот на предметот (англ.: *object complement*). Комплемент на предметот може да биде еден или повеќе збора. Тие го следат директниот предмет и го модифицираат истиот. Комплементот на предметот го опишува предметот или го преименува, тоа може да биде именка, придавка, или група на зборови кои функционираат како именка или придавка.

Шема 17 Придавката во функција на комплемент на предметот

Шема 18 Придавката во функција на детерминант на предметот

Следуваат 5 примери во кои придавките функционираат како комплемент на предметот. Примерите се извадени од романот *Големуот Гетсби* и ја имаат токму оваа функција на англиски јазик, истите ќе ги анализираме и ќе ги најдеме нивните еквиваленти на албански јазик.

me feel *uncivilized*

(43) англ.: “You make me feel *uncivilized*,
Daisy,” (стр. 13)

ndihem *i paqytetëruar*

алб.: Ti më bën të ndihem *i paqytetëruar*,
Dejzi. (стр. 21)

made me *light-headed and happy*

(44) англ.: The evening had made me
light-headed and happy; I think
I walked into a deep sleep as I
entered my front door. (стр. 64)

më kishte bërë *të shkujdesur dhe të lumtur*

алб.: Mbrëmja më kishte bërë të
shkujdesur dhe të lumtur dhe më
duket se me të kaptuar derën kryesore
të shtëpisë, gati më zuri gjumi
në këmbë. (стр. 105)

made them less remotely *rich*

(45) англ.: Their interest rather touched
and made them less remotely rich —
nevertheless, I was confused and a little
disgusted as I drove away. (стр. 18)

m’u dukën si më pak *të pasur*

алб.: Interesimi i tyre gjithsesi më
preku dhe sepse m’u dukën si më pak
të pasur – megjithatë, teksa ngisja
makinën, ndihesha i hutuar dhe i
kapluar nga një ndjesi e pakëndshme.
(стр. 30)

made you a little *angry*

duket se ju *mërzita*

(46) англ.: “Look here, old sport,” said Gatsby, leaning toward me, “I’m afraid I made you a little angry this morning in the car.” (стр. 56)

алб.: -Dëgjoni, miku im, - tha Getsbi duke u përkulur drejt meje. – Më duket se ju mërzita pak sot në mëngjes në makinë. (стр. 92)

made me *uneasy*

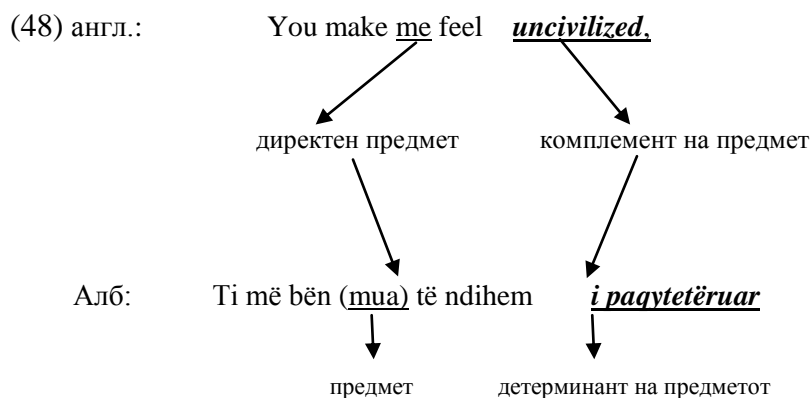
ma humbi *qetësinë*

(47) англ.: It made me uneasy, as though the whole evening had been a trick of some sort to exact a contributory emotion from me. (стр. 16)

алб.: Kjo ma humbi qetësinë dhe pata përshtypjen se e gjithë mbrëmja kishte qenë një lloj marifeti për të shtrydhur nga unë një ndjenjë simpatie. (стр. 27)

Првиот пример ќе го илустрираме подолу, а истото ќе важи и за другите примери во оваа функција. Во албанскиот јазик се појавува истата структура каде *mua* е предмет и придавката *i paqytetëruar* е комплемент на предметот. Односот помеѓу предметот и комплементот се гледа во двата јазици, само во англискиот јазик имаме термин кои се предикативни придавки, но на албански јазик ја имаме таа функција, но во различна синтактичка анализа.

Пример:

4. 5. 3 Придавките само во предикативна позиција

Освен придавките кои ги среќаваме само во атрибутивна форма, имаме и некои придавки кои можеме да ги сретнеме само во предикативна позиција. Овој вид придавки се наведени подолу:

1. Некои зборови со префикс *a*: *asleep, awake, alive, afraid, ashamed, alone, alike*
2. Некои зборови што изразат чувства: *pleased, glad, content, upset*
3. Некои зборови што се користат со здравјето: *well, fine, ill, unwell,*

и други кои ја сочинуваат оваа група. Според Иствуд⁸², придавките во продолжение имаат подетално објаснување:

а) Многу од овие придавки може да бидат атрибутивни ако се модифицираат од прилог

the wide awake children *an extremely pleased customer*

б) Некогаш имаме збор кој може да го користиме како атрибут наместо тие со префикс *a*.

a sleeping child NOT *an asleep child*

a living person NOT *an alive person*

the frightened animal NOT *the afraid animal*

Исто така, имаме и некои други зборови кои изразуваат чувства кои може да ги користиме во атрибутивна позиција.

a satisfied/contented customer NOT *a pleased customer*

в) *Pleased, glad* и *upset* може да бидат во атрибут само ако не се реферираат директно на луѓето.

a pleased expression *the glad news* *an upset stomach*

Примерите во продолжение се земени од книгата и подолу ќе се објаснат подетално.

I was asleep

(49) англ.: “I was *asleep*,” cried
Mr. Klipspringer, in a,
spasm of embarrassment. (стр. 73)

Po flija-глагол

алб.: -Po *flija*, - bërtiti z. Klipspringer
shumë i turbulluar. (стр. 120)

you were alive

(50) англ.: “She didn’t know you
were *alive*. (стр. 102)

ti ishe gjallë-именка

алб.: – Ajo nuk e dinte që ti
ishe gjallë. (стр. 167)

I’m afraid

(51) англ.: Sorry. I’m *afraid* no
one’s there. (стр. 126)

por s’besoj-глагол

алб.: Më vjen keq, por *s’besoj*
të këtë njeri atje. (стр. 207)

I was alone

(52) англ.: I was *alone* and it
was almost two. (стр. 41)

Mbeta vetëm-прилог

алб.: Mbeta *vetëm* dhe pashë orën,
po shkonte 2 e natës. (стр. 68)

⁸² Eastwood, J. (1994) Oxford Guide to English Grammar, Oxford: Oxford University Press, p. 254

I was glad
(53) англ.: I was **glad** that the sight of
Gatsby's splendid car was,
included in their sombre
holiday. (стр. 54)

unë u gëzova-глагол
алб.: dhe unë **u gëzova** që pamja
e makinës së shkëlqyer të
Getsbit u përfshi në ceremoninë
e tyre të zymtë. (стр. 89)

was content
(54) англ.: They were out in the open at
last and Gatsby was **content**. (стр. 99)

ishte i kënaqur-придавка
алб.: Më në fund ishin në betejë të hapur
dhe Getsbi **ishte i kënaqur**. (стр. 163)

looks well
(55) англ.: "My house **looks well**,
doesn't it?" (стр. 69)

ka pamje të bukur-придавка
алб.: Shtëpia ime **ka pamje**
të bukur, apo jo? (стр. 114)

a fine book
(56) англ.: Well, it's a **fine** book, and
everybody ought to read it. (стр. 13)

libër i bukur-придавка
алб.: Është libër **i bukur**, të gjithë
duhet ta lexojnë. (стр. 21)

Придавките кои на англиски јазик се најдени само во предикативна позиција, на албански јазик нивните еквиваленти ги се од различни зборовни групи, и тоа именки, придавки, глаголи и прилози.

4.6 Степенување на придавките

Придавките во англискиот јазик што претставуваат карактеристики на степенот (англ.: *gradable*) се познати како степенувани. Исто така постојат мал број на придавки што не се степенуваат познати како нестепенувани Бајбер⁸³.

Овој дел од трудот ќе се занимава со степенот на придавките, односно со категоријата на степенувањето на придавките во англискиот јазик и во албанскиот јазик. Во овој дел ќе го споредуваме степенувањето на придавките во двата јазика. За споредбата на степенувањето на придавките, примери ќе се земаат од роман *Големiot Гетсби* од Ф. Скот Фицџералд и албанскиот превод на Ставри Поне како главен и единствен извор на податоци.

⁸³ Biber, D., Johansson, S. Leech, G., Conrad, S., Finegan, E, Quirk, R., (1999) Longman Grammar of Spoken and written English, England: Pearson Education Limited

4. 6. 1 Степенувањето на придавките во англискиот јазик

Во англискиот јазик придавките што можат да се споредуваат во неколку релации.

Куирк⁸⁴ ги класификува како следи:

- Високото ниво
- Истото ниво и
- Ниското ниво

Високото ниво има два вида и тоа компаратив и суперлатив. Компаративната форма се користи за степенување на две именки со иста придавка, но една од двете именки се разликува повеќе од другата. Истата се прави во помош на суфиксот *-er*, кога придавката е еднословна или двословна што завршува на самогласка и со помош на *more* кога придавката е двословна или повеќесловна. Суперлативната форма се користи за да се разликува една именка во однос на одредена група. Суперлативот се прави со помош на суфиксот *-est*, кога придавката е еднословна или двословна што завршува на самогласка и со помош на *most* кога придавката е двословна или повеќесловна. Последново исто така го користи и претпозитивниот член (детерминатор) (англ.: *determiner*) *the*.

На пример: Jeta is *taller* than Susan. (едносложен компаратив)

Jeta is the *tallest* student in the class. (едносложен суперлатив)

Susan is *more beautiful* than Jeta. (повеќесложен компаратив)

Susan is the *most beautiful* girl in the club. (повеќесложен суперлатив)

Споредувањето од истото ниво се користи кога две именки ги определува истата придавка и односот е еднаков. Тоа се прави со помош на *as* (*придавка*) *as*.

Н.п. Fisnik is *as tall as* Jeta.

Ниското ниво се користи, исто така, за степенување, но во негативна форма. Истата има две форми. Првата форма се користи кога споредуваме две именки со иста придавка и едната е во пониско ниво во однос на другата. Оваа форма се прави со помош на предлогот *less*.

На пример: Jeta is *less gorgeous* than Fisnik.

⁸⁴ Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) A Comprehensive Grammar of the English Language, England: Pearson Education Limite, p. 453

Втората форма се користи кога една именка поседува помалку карактеристики на иста придавка во однос на одредена група. Истата се прави со помош на предлогот *least*.

На пример: *Jeta is the least gorgeous in the class.*

Треба да се наспомене дека придавките што имаат спротивен кореспонденти, не можат да земаат ниска форма.

4.6.2 Степенување на придавките на албанскиот јазик

На албански јазик квалитативните придавки се тие придавки што се степенуваат, но има и квалитативни придавки кои нивната семантика не дозволува да се степенуваат, на пример: *i vdekur, i verbër, i çmendur*, (мак.: *мртов, слеп, луд*), итн. На англиски јазик овие видови придавки се нарекуваат англ.: *non-gradable*, додека во албанскиот јазик нема таков термин, но доколку постои таква функција, лесно е и да се преземе и да се адаптира на албански јазик овој термин.

Според Беци⁸⁵ и Демирај⁸⁶ постојат три степена кај придавките во албанскиот јазик: афирматив, компаратив и суперлатив.

Афирмативот ја означува именката или заменката без никакво споредување.

На пример: *Ajo është vajzë e bukur.*

Компаративот ја означува именката или заменката споредувајќи ја со означувањето на друга именка или замена. Според Демирај⁸⁷, компаративот се занимава со:

- а) истото означување, гледано од две или повеќе именки односно замени: *Gjini është më i gjatë dhe më i bukur se ti.*
- б) истото означување, гледано кај истата именка или замена, но во различни услови и различно време: *Tani dhoma Mimozës i duket më e pasur dhe më e bukur se herët e tjera.*
- в) истото означување, гледано кај цела група каде именката или заменката припаѓа: *Gëzimin e çmojnë dhe e mbrojnë të gjithë si një ndër djemtë më të zgjuar e më të dashur të fshatit tonë.*

⁸⁵ Beci, B. (2000) Gramatika e gjuhës shqipe për të gjithë, Shkodër: Camaj-Pipa

⁸⁶ Demiraj, Sh., Agalliu, F., Angoni, E., Dhrimo, A., Hysa, E., Lafe, E., Likaj, E., (2002) Gramatika e gjuhës shqipe 1, Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave

⁸⁷ ibid

г) неколку означувања на истата именка односно замена, гледано во целост: Me Besimin djaloshin e lidhte një *histori* sa *e ndërlikuar* aq edhe *e papëlqyer*.

Придавките во албански јазик имаат компаративен степен на еднаквост на пример: *Ai me dëgjonte me vëmendje sikur të isha po aq e pjekur dhe e rrahur në jetë sa ai* и нееднаквост. Компаративниот степен на нееднаквост се дели на три дела: компаративен степен на релативен суперлатив на пр.: *Doktori ishte më i verdhë se ne të dy*, компаративен степен на апсолутен суперлатив на пр.: *Ai duhet të ishte ndeshur me rrugët më të vështira të jetës*, и компаративен степен на низина на пр.: *Pse nuk bën si ai shoku yt, që nuk ishte më pak i zgjuar nga ti?*

Суперлативот на придавките покажува дека даденото значење е во едно повисоко ниво над било какво споредување на пр.: *Midis reve dukej një copë qielli shumë e kaltër*.

4. 6. 3 Сличностите и различностите на степенот на придавките на англиски јазик и албански јазик

Придавките во англискиот јазик може да се споредуваат во три форми:

- високиот степен (компаратив и суперлатив),
- истиот степен и
- нискиот степен

Придавките во албанскиот јазик може да се споредуваат, исто така, во три форми:

- афирматив,
- компаратив (кој се дели на компаративен степен на еднаквост, и компаративен степен на нееднаквост. Компаративен степен на нееднаквост се дели на: компаративен степен на релативен суперлатив, компаративен степен на апсолутен суперлатив, и компаративен степен на низината) и
- суперлатив.

Анализата што следи ќе се врши врз основа на поделбите на придавките во англискиот јазик кои Квирк ги класифицира (високото ниво, истото ниво и ниско ниво). Овие карактеристики кои придавките ги имаат при степенување ќе бидат анализирани и за истите ќе се најдат сличностите и разликите, поточно, нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Исто така, посебно внимание ќе им се обрне на

придавките кои се степенуваат (англ.: *gradable*) и на тие кои не се степенуваат (англ.: *non-gradable*) за да се најдат нивните и еквиваленти во албанскиот јазик.

Во продолжение ќе направиме анализа на придавките кои се степенуваат (Анг: *gradable*). Придавките кои се степенуваат влегуваат во систем на степенување, и тоа: (англ.: *inflectionally*) и аналитички (англ.: *analytically*).

Флексиски систем

ПОЗИТИВ	КОМПАРАТИВ	СУПЕРЛАТИВ
tall	taller	tallest
small	smaller	smallest

Аналитичкиот систем е образување на степенот со *more* и *most* во препозиција (Анг: *pre-head*).

ПОЗИТИВ	КОМПАРАТИВ	СУПЕРЛАТИВ
difficult	more difficult	most difficult
careful	more careful	most careful

Примерите ќе бидат земени од романот кој е предмет на истражувањето.

4. 6. 3. 1 Придавките на високиот степен во англискиот јазик

Споредувањето на овие придавки се прави со помош на суфиксите *-er* и *more* во компаратив и *-est* и *most* во суперлатив. Во англискиот јазик следните придавки се претставени како придавки на високиот степен, меѓутоа при превод на албански јазик овие придавки во повеќето случаи ја држат истата функција, но со различни терми. Така што подолу преку примери ќе се најдат меѓујазичните термилошки еквиваленти на оваа особина, односно високиот степен.

Примерите на англискиот јазик наведени подолу (57) англ.:, (58) англ.:, (59) англ.:, (60) англ.:, и (61) англ.:, најдени се во горенаведениот роман и спаѓаат во групата на високиот степен на англиски јазик и тоа компаративни и суперлативни. Во продолжение придавките во англискиот јазик *younger* и *more vulnerable* се појавуваат во компаратив. При преводот на албански јазик (57) англ.: првата придавка (*younger*) е преведена со именска група (*vitet e para*), додека втората придавка (*more vulnerable*) ја изгубила категоријата на степенот (*kur isha ende aguridhe*).

younger and more vulnerable years Në vitet e para të rinisë sime, kur isha ende aguridhe...

(57) англ.: ...*younger and more vulnerable years*... (стр. 4)

алб.:...Në vitet e para të rinisë sime, kur isha ende aguridhe... (стр. 5)

Примерите на англиски јазик во продолжение се појавуваат во високиот степен и тоа во суперлатив (58) англ.: *the strongest*, (59) англ.: *the most powerful*, (60) англ.: *the longest*, (61) англ.: *the most superficial*, додека на албански јазик овие примери поминуваат во степенот на нееднаквост, односно во компаративен степен на апсолутен суперлатив (58) алб.: *më të çuditshme të Amerikës*, (59) алб.: *më të fuqishëm të futbollit*, (60) алб.: *ditën më të gjatë të vitit* и (61) алб.: *ky etiketim është më i përcepti për të shprehur*.

the strongest communities lagjet më të çuditshme

(58) алб.:...*the strongest communities*... (стр. 6)

алб.:...në një nga lagjet më të çuditshme të Amerikës... (стр. 10)

the most powerful ends lojtarët më të fuqishëm

(59) алб.:...*the most powerful ends*... (стр. 7)

алб.: ... si një nga lojtarët më të fuqishëm të futbollit... (стр. 12)

the longest day ditën më të gjatë

(60) алб.:...*the longest day*... (стр. 12)

алб.:...ditën më të gjatë të vitit... (стр. 19)

a most superficial tag ky etiketim është më i përcepti

(61) алб.:...*a most superficial tag*... (стр. 7)

алб.:...ndonëse ky etiketim është më i përcepti për të shprehur... (стр. 10)

Примерот на англиски јазик во продолжение (62) алб.: *I'm stronger and more of a man than you are*, се појавуваат во високиот степен односно во компаратив, меѓутоа при преводот на албански јазик овој вид категорија спаѓаат на компаративниот степен на релативен суперлатив пример (62) алб.: *më i fortë e më burrë sesa ti*.

I'm stronger and more of a man than you are jam më i fortë e më burrë sesa ti

(62) Англ.:...*I'm stronger and more of a man than you are*... (стр. 8)

Алб.:...ngaqë jam më i fortë e më burrë sesa ti... (стр. 14)

4. 6. 3. 2 Придавките од истиот степен на англиски јазик

Споредувањето на придавките во однос на истиот степен се прави со помош на прилогот *as ...as* и со прилогот *so ...as*. Во продолжение, придавките на англиски јазик се појавуваат како придавки на истиот степен, но при преводот на албански јазик, овие придавки не го следат истиот квалитет.

Според примерите (63) англ.: *as long as*, (64) англ.: *as lovely as*, и (65) англ.: *as long as*, придавките на англискиот јазик припаѓаат на истиот степен, меѓутоа и овие придавки при преводот на албански јазик не секогаш се појавуваат во компаративниот степен на еднаквоста. Значи се подразбира дека некогаш и ја губат категоријата на степен. Примерите (63) алб.: *sa bari i lëndinës sime*, и (64) алб.: *e bukur si një degë e lulëzuar prilli*, на албански јазик се појавуваат во компаративен степен на еднаквост поради тоа што вториот дел на споредувањето се врзува со сврзникот *sa* и *si*. Примерот (65) алб.: *Zura rrënjë në këtë divan*, при преводот на албански јазик ја изгубил категоријата степен. Очигледно, преведувачот не можел да најде соодветен збор за адаптација така што ја прерифразирал истата.

as long as *sa bari i lëndinës sime*

(63) англ.: ...the grass on his lawn алб.:...bari i lëndinës së tij ishte
had grown *as long as* mine...(стр. 137) rritur *sa bari i lëndinës sime*...(стр. 225)

as lovely as June *e bukur si një degë e lulëzuar prilli*

(64) англ.: ... *as lovely as* алб.:...e bukur *si një*
June... (стр. 59) degë e lulëzuar prilli... (стр. 97)

lying on that sofa for as long as I can remember *Zura rrënjë në këtë divan*

(65) англ.: ...I've been lying on that sofa алб.:...Zura rrënjë
for *as long as* I can remember... (стр. 11) në këtë divan...(стр. 18)

4. 6. 3. 3 Придавките на нискиот степен на англиски јазик

Споредувањето на придавките во англиски јазик во однос на нискиот степен се прави со помош на прилозите *less* и *least*. Во англискиот јазик, придавките во продолжение се појавуваат во нискиот степен (66) англ.: *less fashionable*, (67) англ.: *less than an hour old*, (68) англ.: *less surprising* и (69) англ.: *less charming*). На албански јазик,

овие придавки, исто така, се појавуваат во нискиот степен (66) алб.: *më pak i modës*, и (67) алб.: *më shumë se një orë që kishte lindur*, (68) алб.: *më pak i habitshëm* и (69) алб.: *fare magjepsjen e saj*. Битно е да се каже дека во албанскиот јазик нискиот степен на придавките на англиски јазик како еквивалент го има компаративниот степен на нееднаквост и тоа во поделбата на компаративниот степен на низата.

the less fashionable of the two ***më pak i modës sesa zona tjetër***

(66) англ.:...*the less fashionable*
of the two,...(стр. 7)

алб.:...*më pak i modës sesa*
zona tjetër... (стр. 10)

less than an hour old ***s'kishte më shumë se një orë që kishte lindur***

(67) англ.:...*she was less than*
an hour old...(стр. 16)

алб.:...*vajza s'kishte më shumë*
se një orë që kishte lindur... (стр. 26)

less surprising than ***më pak i habitshëm sesa***

(68) англ.:...*less surprising*
than that he ...(стр. 18)

алб.:...*ishte më pak i habitshëm*
sesa... (стр. 30)

less charming ***fare magjepsjen e saj***

(69) англ.:... an irrelevant criticism that
made it no *less charming*...(стр. 10)

алб.:...*një kritikë e kotë, që nuk e zbehte*
fare magjepsjen e saj...(стр. 16)

Важно е да се каже дека сите овие придавки и на албански јазик се степенуваат (англ: *gradable*) со различни правила, а тоа претставува меѓујазична семантичка сличност при степенување, иако при преведување ги немаат истите термилошки особини. Така што овие придавки кои на англиски јазик спаѓаат во високиот степен истите на албански јазик имаат еквиваленти во компаративот и суперлативот. Придавките на англиски јазик од истиот степен при преведување кои спаѓаат во компаративниот степен на еднаквост и понекогаш ја губат категоријата на степенување. Последното степенување на англиски јазик според Квирк се придавките на нискиот степен и истите на албански јазик имаат еквиваленти во компаративниот степен на нееднаквост и тоа во поделбата на компаративен степен на низата.

Меѓутоа на албански јазик има и придавки кои не се степенуваат поради нивното семантичко ограничување. Значи феноменот нза нестепенување (англ.: *non-gradable*) на придавките што го има англискиот јазик, за албанските истражувачи на

англискиот јазик, не е нешто сосема ново поради тоа што истиот феномен се појавува и кај придавките во албанскиот јазик. Подолу ќе дадеме неколку примери каде придавките на англиски јазик се (англ.: *non-gradable*) додека на албански јазик истите можат да се степенуваат.

На пример:

complete ***e plotë***

(70) англ.: which were a *complete*
super in themselves (стр. 29)

алб.: dhe kësisoj darka jonë
do të ishte *e plotë* (стр. 48)

perfect ***i përkryer***

(71) англ.: handsome to look at and
a *perfect* gentleman (стр. 55)

алб.: Goxha i pashëm dhe
xhentëlmen *i përkryer*. (стр. 92)

Во примерите на англиски јазик (71) англ.: *complete* и (72) англ.: *perfect* придавките не се степенуваат. Овие придавки на англиски јазик не може да земат *-er*, *-est* или *more*, *most* за да се степенуваат, т. е **completer*, **completest*, **more perfect*, **most perfect*; и затоа се придавки кои не се степенуваат (*non-gradable*) од друга страна пак на албански јазик истите придавки може да се степенуваат *e plotë* може да се степенира на *më e plotë se*, *shumë e plotë*, *më e plotë nga*, *jo shumë e plotë*. Може да истакнеме дека во двата јазика постојат придавки што се степенуваат и придавки што не се степенуваат, но видот на придавките коишто не се степенуваат е различен кај двата јазика.

4.7 Зависноста од прилозите

Освен функцијата и степенувањето кои ги објаснувавме и анализиравме погоре, според Хадлстон и Пулум⁸⁸ имаме и третата особина на придавките која е зависноста од прилозите каде што прилогот е модификатор на придавката. Граматички, модификаторот е еден опционален елемент во една фраза или една дел-реченица (англ.: *clause*) на реченицата. Модификатор се вика така бидејќи е определен да модифицира (да го промени значењето на) еден друг елемент во една структура, во која е зависна. Типично модификаторот може да се отстрани без да влијае граматички на реченицата. На пример, во англискиот јазик реченицата *This is a blue car*, придавката *blue* е

⁸⁸ Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press

модификатор, кој ја модифицира именката *car*. Отстранување на модификаторот *blue* нема да влијае граматички на реченицата т. е. *This is a car*, е еднакво во структура како оригиналната реченица, но семантички не е иста поради фактот дека во првата реченица веќе знаеме дека колата е сина, но не и во втората реченица каде што не знаеме за каква кола се работи. Ние знаеме дека придавките ги модифицираат именките, заменките, и другите структури кои функционираат како именки. Значи придавките одговараат на следните прашања: Каков вид? Што? или Како? Од друга страна прилогот ги модифицира глаголите, другите прилози и придавките. Прилогот одговара на следните прашања: Како?, Кога?, или Каде?. При анализата на една реченица, треба да бидеме способни и да го најдеме зборот кој ја врши оваа функција т.е. кој е модификатор. Хадлестон и Пулум⁸⁹ велат дека нормално премодификаторот на придавките кој е прилогот спаѓа во категоријата на прилозите, како во атрибутивна позиција а [*highly controversial*] *proposal*- или во предикативна позиција *This proposal is [*highly controversial*]*. Овие видови прилози кои модифицираат придавки се нарекуваат *intensifiers* (интенсификатори). Оваа карактеристика е во врска со последната особина во кои прилошките модификации најчесто укажуваат степен и оваа карактеристика е нивната единствена семантичка функција.

Во овој дел ќе се врши анализа помеѓу придавките и нивните премодификатори (прилог) од англискиот и нивните еквиваленти во албанскиот јазик. Вкупно ќе се анализираат 20 примери од кои ќе се извадат заклучоци врз основа на анализата т.е. дали и на албанскиот јазик прилогот функционира како премодификатор. Во долунаведените примери овој вид придавки се поделени во два типови од кои типот 1 (со тотално 14 примери ја имаат истата позиција и на албански јазик), и типот 2 (6 примери кои се преведени на различни позиции).

Тип 1

англ./прилог + придавка \ алб. / прилог + придавка

enormously wealthy \ *jashtëzakonisht e pasur*

(72) англ.: His family were

алб.: Familja e tij ishte

enormously wealthy — (стр. 7)

jashtëzakonisht e pasur. (стр. 12)

⁸⁹ Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press

continually disappointed

(73) АНГЛ.: It was sharply different from the West, where an evening was hurried from phase to phase toward its close, in a *continually disappointed* anticipation or else in sheer nervous dread of the moment itself. (стр. 12)

vazhdimisht zhgënjyese

алб.: Këtu gjërat ishin krejt ndryshe nga atje, në Perëndim, ku një mbrëmje vraponte drejt fundit të saj duke kaluar nga njëra fazë në tjetrën në një pritshmëri *vazhdimisht zhgënjyese*, çka ishte më mire sesa çdo çast të ishte i mbushur në vetvete me një frikë dhe ankth absolut. (стр. 20)

faintly stout

(74) АНГЛ.: She was in the middle thirties, and *faintly stout*, but she carried her surplus flesh sensuously as some women can. (стр. 22)

paksa e shëndoshë

алб.: Ishte rreth të tridhjetë e pestave dhe *paksa e shëndoshë* e megjithate, në të gjitha linjat e saj, ishte goxha sensuale, siç vihet re te disa gra. (стр. 36)

surprisingly formal

(75) АНГЛ.: A chauffeur in a uniform of robin's-egg blue crossed my lawn early that Saturday morning with a *surprisingly formal* note from his employer: the honor would be entirely Gatsby's, it said, if I would attend his "little party." that night. (стр. 33)

çuditërisht ceremonial

алб.: Atë të shtunë në mëngjes lëndinën time e përshkoi një shofer me uniformë të kaltër, pak a shumë si ngjyra e vezës së gushëkuqit, dhe më dha një pusullë *çuditërisht ceremonial*, që ma dërgonte zotëria e tij Getsbi, I cili do të ndihej fort I nderuar nëse do të merrja pjesë në "festën e tij të vogël" atë natë. (стр. 56)

absolutely real

(76) АНГЛ.: Matter of fact, they're *absolutely real*. (стр. 37)

absolutisht autentikë

алб.: Por fakti është se janë *absolutisht autentikë*. (стр. 61)

infinitely astonishing***pafundësisht e habitshme***

(77) АНГЛ.: The fact was *infinitely astonishing* to him, and I recognized first the unusual quality of wonder, and then the man — it was the late patron of Gatsby’s library. (стр. 43)

алб.: Kjo ngjarje i dukej *pafundësisht e habitshme*. Në fillim pikasa cilësinë e pazakontë të habitës së tij dhe pastaj burrin- ishte admiruesi i mbramë i bibliotekës së Getsbit, tashmë i njohur prej meje. (стр.72)

pleasantly interested***kënaqshëm i interesuar***

(78) АНГЛ.: Tom and Miss Baker, with several feet of twilight between them, strolled back into the library, as if to a vigil beside a perfectly tangible body, while, trying to look *pleasantly interested* and a little deaf, I followed Daisy around a chain of connecting verandas to the porch in front. (стр. 15)

алб.: Tomi dhe zjsh. Bejkër, të ndarë nga njëri-tjetri nga disa decimetra muzgu, u çapitën ngadalë drejt bibliotekës sikur po shkonin për të përgjuar një kufomë tejet të spikatur, ndërsa unë, duke u hequr sikur isha *kënaqshëm i interesuar* dhe njëkohësisht paksa i shurdhër, shkoja pas Dejzit nëpër një varg verandash të ndërlidhura derisa mbërritëm te tremja ballore e godinës. (стр. 25)

remotely rich***më pak të pasur***

(79) АНГЛ.: Their interest rather touched me and made them less *remotely rich* — nevertheless, I was confused and a little disgusted as I drove away. (стр. 18)

алб.: Interesimi i tyre gjithsesi më preku sepse m’u dukën si *më pak të pasur* - megjithatë, teksa ngisja makinën, ndihesha i hutuar dhe i kapluar nga një ndjesi e pakëndshme. (стр. 30)

honestly surprised***e habitur vërtetë.***

(80) АНГЛ.: “You mean to say you don’t know?” said Miss Baker, *honestly surprised*. “I thought everybody knew.” (стр. 14)

алб.: -Do të thuash se nuk e di? -tha zjsh. Bejkër *e habitur vërtetë*. -Mendoja se të gjithë e dinë. (стр. 24)

very witty **shumë hokatare,**

- (81) ANGL.: She laughed again, as if she said something *very witty*, and held my hand for a moment, (p. 10)
- алб.: Qeshi përsëri, si të kishte thënë diçka *shumë hokatare*, dhe e mbajti dorën time në të sajën për disa çaste (стр. 16)

very profound **shumë i thellë**

- (82) ANGL.: “Tom’s getting *very profound*,” said Daisy, (стр. 13)
- алб.: Tomi po bëhet *shumë i thellë*, tha Deji...(стр. 21)

very romantic **shumë romantike**

- (83) ANGL.: “I looked outdoors minute, for a and it’s *very romantic* outdoors. (стр. 15)
- алб.: –Hodha një sy jashtë për një minutë dhe m’u duk *shumë romantike* çka pashë. (стр. 24)

too poor **shumë i varfër**

- (84) ANGL.: It’s libel. I’m *too poor*.” (стр. 18)
- алб.: Fjalë koti. Unë jam *shumë i varfër*. (стр. 29)

too large **shumë të mëdha**

- (85) ANGL.: The living-room was crowded to the doors with a set of tapestried furniture entirely *too large* for it, (стр. 24)
- алб.: Dhoma e ndenjes ishte e mbushur çip më çip, deri te dera, me mobilie të veshura me tapiceri *shumë të mëdha* për hapësirën e saj, (стр. 40)

Тип 2

анг./прилог + придавка **алб./различни**

utterly abandoned **braktisjeje absolute**

- (86) ANGL.: I woke up out of the ether with an *utterly abandoned* feeling, and asked the nurse right away if it was a boy or a girl. (стр. 16)
- алб.: U zgjova nga narkoza me një ndjenjë *braktisjeje absolute* dhe pyeta infermierën menjëherë nëse foshnja ishte djalë apo vajzë.(стр. 26)

immediately perceptible**dallohej menjëherë një lloj gjallërie**

(87) англ.: Her face, above a spotted dress of dark blue crepe-dechine, contained no facet or gleam of beauty, but there was an *immediately perceptible* vitality about her as if the nerves of her body were continually smouldering. (стр. 22)

алб.: Fytyra e saj, që i spikaste mbi fustanin prej krepri ngjyrë të bruztë të errët me pikla, s'nxirrte në pah ndonjë tipar apo shenjë bukurie, mirëpo në gjithë figurën e saj dallohej menjëherë një lloj gjallërie, sikur nervat e trupit t'i kishte përherë nën trysninë e një gjallërie. (стр. 36)

unnaturally loud**buçiti krejt i panatyrshëm**

(88) англ.: My voice seemed *unnaturally loud* across the garden. (стр. 34)

алб.: Zëri im buçiti krejt i panatyrshëm anëmbanë kopshtit. (стр. 57)

merely casual**thjeshtë disa ngjarje të zakonshme**

(89) англ.: On the contrary, they were *merely casual* events in a crowded summer, and, until much later, they absorbed me infinitely less than my personal affairs. (стр. 45)

алб.: Në të vërtetë është e kundërta; ato kanë qenë thjeshtë disa ngjarje të zakonshme në një verë të mbushur me plot të tilla, madje, me kalimin e kohës, në krahasim me punët e mia vetjake, ato nisën të ma tërheqnin vëmendjen përherë e më pak. (стр. 74)

incurably dishonest**një hileqare e pandreqshme**

(90) англ.: She was *incurably dishonest*. (стр. 46)

алб.: Ajo ishte një hileqare e pandreqshme. (стр. 77)

slightly older**më të rritur**

(91) англ.: She went with a *slightly older* crowd — when she went with anyone at all. (стр. 59)

алб.: Ajo shoqërohej me djem më të rritur, nëse ia kishte qejfi të shoqërohej me ndonjë. (стр. 96)

Што се изнесува на тип 1, сите седум придавки во англискиот јазик се модифицирани од прилог, (72) англ.: *enormously wealthy*, (73) англ.: *continually disappointed*, и според преведувањето на албанскиот јазик овие придавки ја имаат истата позиција т. е. и на албански прилогот функционира како премодификатор. (72)

алб.: *jashtëzakonisht e pasur*, (73) алб.: *vazhdimisht zhgënjyese*). Овие придавки при преведување ја имаат истата функција и прилог *jashtëzakonisht* (како премодификатор) и придавка *e pasur*. На албански јазик некогаш може прилогот да биде и во постмодификаторска позиција, и семантички да не прикажува амбигвитет, како кај примерот (80) алб.: *tha zjsh. Bejkër vërtetë e habitur*, и *-tha zjsh. Bejkër e habitur vërtetë*, каде *e habitur* е придавка и *vërtetë* е прилог.

Типот 2 содржи придавки кои, исто така, во англискиот јазик се модифицирани од прилог (86) англ.: *utterly abandoned*, (87) англ.: *immediately perceptible*, но на албански јазик овој вид придавки се преведени во различни форми на фрази или различни синтактички структури (86) алб.: *braktisjeje absolute*, (87) алб.: *dallohej menjëherë një lloj gjallërie*).

Во овој дел вреди да се спомне дека во придавска фраза со состав прилог + придавка, прилогот функционира како премодификатор на главниот зборот што е придавката, но има и случај каде што прилогот може да функционира како постмодификатор. Прилогот *enough* е еден таков случај кој се користи само во позиција на постмодификатор, на пример: *He was crazy enough to kill me...* (cmp. 136), *...it was blue enough* (cmp. 122), и *Is it hot enough for you?* (cmp. 88). Во овој случај на албански јазик семантички би имало значење само кога прилогот е во функција на премодификатор на придавката, на пример: *Ai ishte mjaft i çmendur saqë të me vriste, ishte mjaftë i kaltër*, и *është mjaftë i nxehët për ty*.

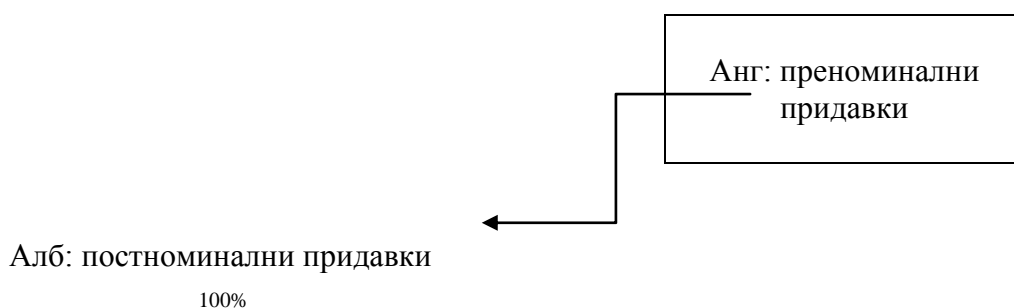
4.8 Сумарен преглед

4.8.1 Меѓујазични сличности и разлики на атрибутивните придавки во преноминална позиција

Големата разлика помеѓу овие придавки во нивната позиција е дека преноминалната позиција во англискиот јазик се претвора на постноминална позиција во албанскиот јазик. Придавките на англиски јазик во преноминална позиција (*practical question*) на албански јазик при преведување се претворат во постноминална позиција (руетје *praktike*). На албански јазик ваквите случаи кога придавката е во постноминална позиција се познаваат како именски групи (именски фрази), (алб.: *togfjalësh emëror*) со состав именка + придавка (алб.: *emër+mbiemër*).

Ние ќе ги илустрираме преку шеми ваквите примери, во која поточно ќе се гледаат разликите на позицијата помеѓу двата јазика. Преноминалната атрибутивна позицијата на англиски јазик кога се преведува, позицијата на албански јазик се сменува на постноминална и тоа поради фактот дека семантички овие придавки на албански јазик немаат значење ако се ставаат пред именката. Придавката на албански јазик може да се стави пред именката само со употребување на предлогот *nga* и сврзникот *si* на пример: *i ri nga mosha*, *e bukur si hëna* кои се ретки случаи. Од преземените примери, 100% од придавките кои на англиски се преноминални, на албански јазик станале постноминални.

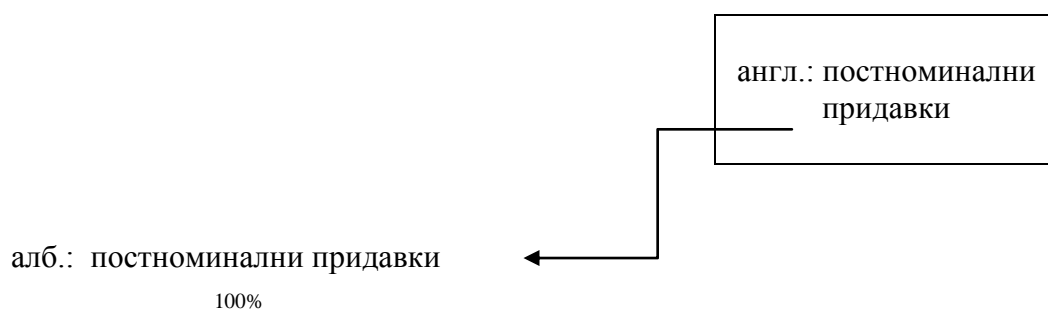
Шема 19 Преноминалните придавки и нивните еквиваленти на албански јазик

4. 8. 2 Меѓујазични сличности и разлики на атрибутивните придавки во постноминална позиција

Постноминалните атрибутивни придавки, преведени на албански стојат по именките коишто ги означуваат. Разлика помеѓу овие позиции нема т.е. од постноминални на англиски се преведени во постноминални на албански јазик. Тоа што го истакнавме погоре важи и за оваа позиција која е постноминална позиција на албански јазик. Овие придавки се преведуваат како именски групи (именска група), (алб.: *togfjalësh emëror*) со состав именка + придавка (алб.: *emër+mbiemër*).

Шема 20 Постноминалните придавки и нивните еквиваленти на албански јазик

4. 8. 3 Меѓујазични сличности и разлики на предикативните придавки

Придавките на англиски јазик се во предикативна позиција кога функционираат како комплемент на подметот и комплемент на предмет. Придавките на албански ја имаат истата структура, но по функција се различни. Придавката која е во предикативна позиција и што функционира како комплемент на подметот еквивалентите во албанскиот јазик е придавката која функционира како именски дел на глаголско-именскиот прирок. Значи во долунаведениот пример (92) алб.: *janë të kaltër* е именски дел и придавката *të kaltër* функционира како именски дел на глаголско-именскиот прирок.

are *blue*

janë *të kaltër*

(92) англ.: The eyes of Doctor

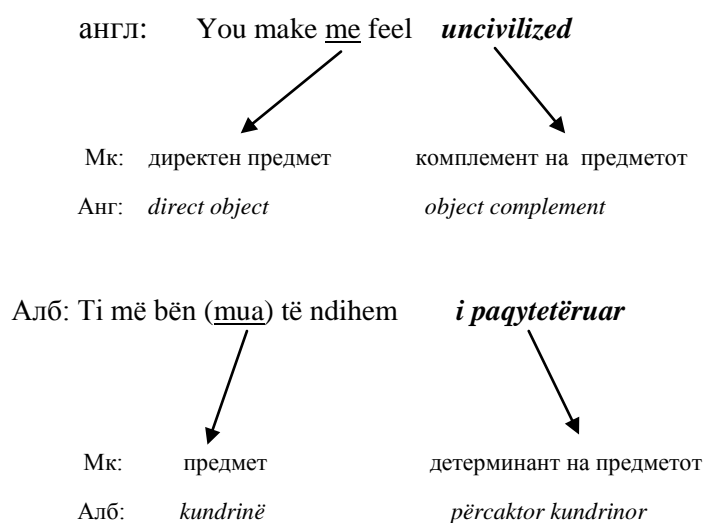
алб.: Sytë e doktor T.Xh.

T. J. Eckleburg are *blue* and
gigantic — their irises are
one yard high. (стр.20)

Ekëllburgut janë *të kaltër* dhe
me përmasa gjigante –iridat
e tyre janë gati një metër
të larta. (стр.34)

Меѓутоа придавките кои на англиски јазик функционираат како комплемент на предметот во албанскиот јазик имаат иста структура. Функцијата на оваа придавка на албански јазик е различна. Тоа значи дека *mua* е предмет и придавката *i paqytetëruar* е детерминант на предметот. Односот помеѓу предметот и комплементот се гледа во двата јазика, само функцијата ја имаме во различна меѓујазична синтактичка анализа.

Шема 21 Предикативна структурата на придавките кои функционираат како комплемент на предмет

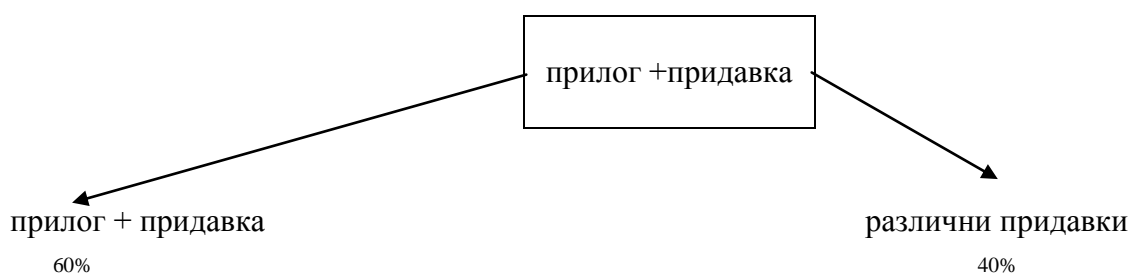
4. 8. 4 Меѓујазични сличности и разлики на категоријата степен на придавките

Овие придавки и на албански јазик се степенуваат (англ.: *gradable*) со различни правила. Сличностите и разликите на категоријата на придавките при преведување можат да ја наследат категоријата на степенот, може да преминат во друга категорија на степен и можат ја губат категоријата на степенот, а да го чуваат значењето. Меѓутоа на албански јазик има и придавки кои не се степенуваат поради нивната семантичко ограничување, но не значи дека станува збор за истите придавки со исто значење.

4. 8. 5 Меѓујазични сличности и разлики на придавките што се зависни од прилозите

Според анализата што е направена за оваа карактеристика, овој вид придавки се делени во два типови според преведувањето, од кои типот 1 (со вкупно 14 примери кои функционираат како премодификатор и на албански јазик) и типот 2 (6 примери кои се преведени со различни форми, фрази и зборовни групи). Значи и на албански јазик во повеќето случаи позицијата на прилогот е пред придавката. Семантички оваа позиција условно го поврзува прилогот пред придавката.

Шема 22 Прилозите како премодификатори на придавките и нивните еквиваленти на албански јазик

4. 8. 6 Синтактички карактеристики на придавките во албанскиот јазик

Веќе истакнавме дека за придавката на албански јазик немаме синтактичка поделба. На англиски јазик веќе знаеме дека придавките се атрибутивни и предикативни. Меѓутоа, според нашата синтактичка анализа направена погоре за

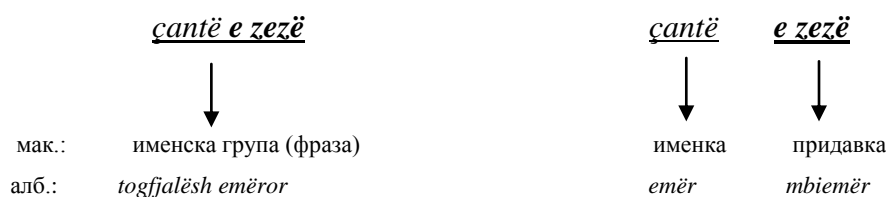
придавките на англиски и албански јазик и нивните еквиваленти, може да се каже дека на албански јазик придавката врши четири синтактички функции, и тоа:

1. придавката како подреден дел и како главен дел. (алб.: Mbiemri si pjesë e nënrenditur dhe si pjesë kryesore);
 - а) како подреден дел ја наоѓаме кај именската група (фраза) образувана од именка + придавка. (алб.: si pjesë e nënrenditur e gjejmë te togfjalëshi emëror; emër + mbiemër)
 - б) како главен дел ја наоѓаме исто така во именска група (фраза) во состав придавка + именка. (алб.: si pjesë kryesore e gjejmë te togfjalëshi mbiemëror; mbiemër + emër)
2. Придавката како именски дел од глаголско-именскиот прирок. (алб.: Mbiemri si pjesë emërore e kallezuesit emëror)
3. Придавката како детерминант на подметот и предметот. (алб.: Mbiemri si përcaktor kryefjalor dhe kundrinor)
4. Придавката како детерминант на предикативот. (алб.: Mbiemri si përcaktor kallëzuesor)

4. 8. 6. 1 Придавката како подреден дел и како главен дел

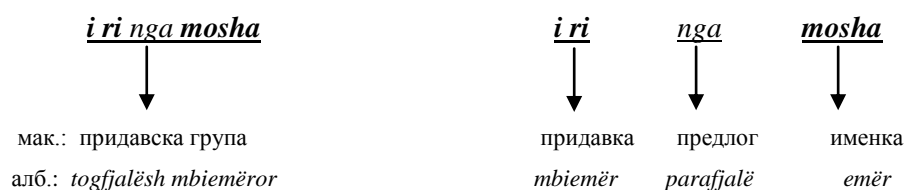
а) Како подреден дел ја наоѓаме во именската група во состав именка + придавка.

Шема 23 Придавката како именска група на албански јазик

б) Како главен дел ја најдеме, исто така, во именска група (фраза) во состав придавка +именка).

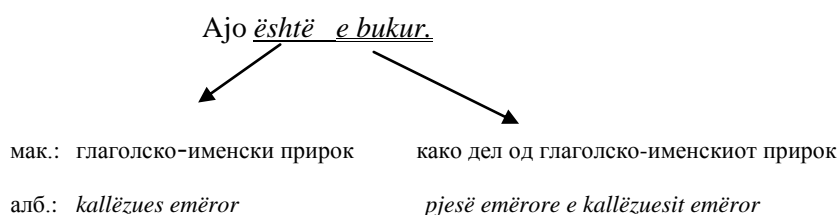
Шема 24 Придавката како придавска група на албански јазик

Повеќето придавки кои на англиски јазик се атрибутивни односно во преноминална и постноминална позиција, нивните еквиваленти на албански јазик се најдени како именска група (фраза) именка + придавка и именска група (фраза) придавка + именка.

4. 8. 6. 2 Придавката како дел од глаголско-именскиот прирок

Шема 25 Придавката како дел од глаголско-именскиот прирок

Горенаведената функција на придавката е и на албански јазик. Именскиот прирок се формира од два дела: од копулата и од именскиот дел. Така што може да се констатира дека еквивалентот на оваа функција на англиски јазик е предикативна во функција на комплемент на подметот.

4. 8. 6. 3 Придавката во функција на детерминант на подметот и детерминант на предметот

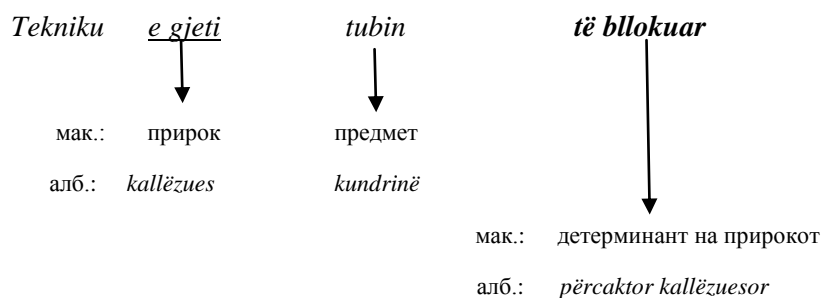
Шема 26 Придавката во функција на детерминант на подметот и детерминант на предметот

Синтактички и овој пример е една карактеристика на албански јазик. Придавката во оваа функција на албански јазик функционира како детерминант на подметот и како детерминант на предметот.

4. 8. 6. 4 Придавката во функција на детерминант на прирокот

Шема 27 Придавката во функција на детерминант на прирокот

Детерминантот на прирокот треба да има двонасочни врски: со предметот (*tubin*) и со прирокот (*gjeti*). За да се реализира функцијата како детерминант на прирокот, реченицата треба да има значење. Во реченицата *Tekniku e gjeti tubin të bllokuar* иако го отстранивме зборот *tubin* (како предмет), реченицата сè уште семантички ќе има значење, на пример: *Tekniku e gjeti të bllokuar*. Имаме случај каде што е иста структурата, на пример: *Vajza lexoi një libër të ri*, каде *lexoi* е прирок и *libër* е предмет, но нема двонасочни врски. Во овој случај *të ri* не е детерминант на прирокот затоа што реченицата нема двонасочни врски, така што, ако го тргнеме предметот *libër* реченицата нема да има значење, на пример: **Vajza lexoi të ri*. Значи оваа функција не може да се реализира поради фактот дека со отстранување на предметот реченицата нема значење.

V. ПРЕВОДОТ НА РОМАНОТ *ГОЛЕМИОТ ГЕТСБИ* НА АЛБАНСКИ ЈАЗИК

Романот на Френсис Скот Фицџералд *The Great Gatsby* (*Големииот Гетсби*) за прв пат е објавен во Њујорк во април 1925, и до денешни дни доживеал уште десетици изданија. Овој роман е прифатен како еден од најпознатите романи на американската книжевност.

Во 1922 година Ф. Скот Фицџералд изјавува дека ќе напише, „нешто ново - нешто необично, нешто едноставно и убаво, истовремено компликувана во форма“⁹⁰, која што резултираше на убавиот и извонредниот роман *The Great Gatsby* (*Големииот Гетсби*). Романот *Големииот Гетсби* репрезентира љубов од една страна и пари, амбиција, алчност и ветување за нов почеток од друга страна. Но, исто така, романот *Големииот Гетсби* е трагична приказна. Преку извонредната приказна кој авторот го опишува врз горенаведените вредности, го запознаваат читателот со реалноста. Милионерот Гетсби илегално заработува многу пари со цел да ја врати изгубената љубов, но на крај тој е изневерен од Дејзи и убиен од едноставен човек.

Меѓутоа, целите и пораките на авторот на оригиналот, се од посебна важност кога книгата би била преведена на било кој јазик, што значи преведувачот треба да биде што поблиску на оригиналот во однос на стилистиката и семантиката при преведување, како и општата граматика. Романот *Големииот Гетсби* на албански јазик е преведена два пати од две различни преведувачи. Првиот превод е преведен од страна на покојниот Шеху⁹¹, и вториот превод е направен од страна на преведувачот Поне⁹².

⁹⁰ 1922, Писмо до неговиот уредник, Maxwell Perkins

Dear Mr. Perkins:

Glad you liked the addenda to the Table of Contents. I feel quite confident the book will go. How do you think *The Love Legend* will sell? You'll be glad to know that nothing has come of the movie idea & I'm rather glad myself. At present working on my play — the same one. Trying to arrange for an Oct. production in New York. Bunny Wilson (Edmund Wilson Jr.) says that it's without doubt the best American comedy to date (that's just between you and me.)

Did you see that in that Literary Digest contest I stood 6th among the novelists? Not that it matters. I suspect you of having been one of the voters.

Will you see that the semi-yearly account is mailed to me by the 1st of the month — or before if it is ready? I want to see where I stand. *I want to write something new — something extraordinary and beautiful and simple & intricately patterned.*

As Usual

⁹¹ Fitzgerald, F. S. (1994). (Muntas Shehu, Превод). *Getsbi i madh*. Tiranë: Albin

⁹² Fitzgerald, F. S. (2012). (Stavri Pone, Превод) *Getsbi i madh*. Tiranë: Botime Shqiptare

5.1 Првиот превод на Мунтаз Шеху

Според мојата сопствена анализа на албанскиот превод на *Големиот Гетсби* преведен од покојниот Мунтаз Шеху, можам да кажам дека преводот е неадекватен. Во него има многу грешки. Преводот е направен збор по збор, и воопшто нема адаптација.

Познатиот албански преведувач Ставри Поне, за преводот на Шеху, во неговиот напис *Масакрирањето на ремек-делото Големиот Гетсби од Ф. Скот. Фицџералд*⁹³, дава сурова критика за овој превод нарекувајќи го масакрирање на ремек-дело. Тој истакнува:

„Кога првпат го прочитав овој превод, бев изненаден како критиката го толкува овој труд како ремек-дело. Меѓутоа по некое време откако го прочитав оригиналот и откако го споредував со овој превод, заклучив дека делото всушност е убаво, меѓутоа трудот на преведувачот бил беден...

...преведувачот направил толку грешки што ме тераат да мислам дека можеби бројките не ги знае... На пример, “*she is two years old*” - двојката е преведена како тројка, “*five years ago*” - петката е преведена како четворка, “*I only stayed five months*” - петката е преведена како деветка, и “*twelve minutes to my train*” - дванаесет е преведено како десет. ...

...Морално и културно е непростливо да се земе странско дело, да се преведе на албански и да се масакрира. Згора на тоа, кога станува збор за превод на едно ремек-дело како што е *Големиот Гетсби*, од беспрекорниот американски писател Ф. Скот Фицџералд, современик на Хемингвеј⁹⁴:

Јас целосно се согласувам со Поне затоа што има многу грешки. Почнувајќи од фактот што преведувачот никогаш не научил и не знаел англиски заклучуваме дека делото е преведено на албански од рускиот превод. Анализирајќи го преводот, лесно е да се најдат дополнителни грешки што го утврдуваат фактот за скандалозниот превод.

nineteen –seventeen

(1)англ.: “That was **nineteen**
-**seventeen**.” (стр. 75)

njëqind e shtatëmbëdhjetë

алб.: “Кjo ndodhi më **njëqind e**
shtatëmbëdhjetë.” (стр. 73)

⁹³ <http://www.peshkupauje.com/2011/09/masakrimi-i-nje-kryevepre-getsbi-i-madh>

⁹⁴ Ернест Милер Хемингвеј (Ernest Miller Hemingway; 21 јули 1899 — 2 јули 1961) — е американски писател, добитник на Нобеловата и Пулицеровата награда-современик на Фицџералд.

Во горенаведениот пример илјада деветстотини и седумнаесетта година (*nineteen –seventeen*) е преведена како (*njëqind e shtatëmbëdhjetë- cmo u cemdumnaesemma*). Очигледно е направена грешка и преведувачот ја испуштил годината, така што би требало да биде илјада деветстотини и седумнаесетта година (*një mijë e nëntëqind e shtatëmbëdhjetë*).

a brute of a man, a **great big hulking physical** specimen një burrë **të keq**, me një **gjigand**

(2)англ.: “That's what I get for marrying a brute of a man, a **great big hulking physical** specimen of a...” (стр. 12) алб.: “Ja përfundimi kur njeriu martohet me një burrë **të keq**, me një **gjigand**...” (стр. 14)

Во овој случај (горенаведениот пример на англиски јазик) има четири координирани придавки, додека на албански јазик не дека само се изгубени две придавки, туку и е наведена придавката *të keq*.

Преведувачот направил многу грешки, дури и во фуснотите, за кои во продолжение ќе се дадат дополнителни примероци.

(3) *Claretta* – (стр. 14)

Според Шеху *claretta* е еден вид на вино. Всушност *claretta* е 1984 историски италијанска драма филм режирана и напишана од Паскал Скитиери⁹⁵. Покрај тоа, *Bordeaux* е еден вид вино произведено во Франција. Таа е една од најскапите и престижни вина на светот кои 89% од виното е црвена (наречен „claret“ во Велика Британија). Очигледно преведувачот погрешно го напиша зборот *claretta* наместо *claret*.

(4) *Belasco* – (стр. 45) е фуснота каде што нема никакво објаснување на истата.

(5) *Bangëlën* - фуснота. (стр. 4)

Bangëlën е вид на куќа. Преведувачот Шеху за оваа фуснота дава објаснување за 1951 година, која нема врска со горенаведената фуснота (*Bangëlën*).

⁹⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/Claretta>

Албанскиот превод на *Големiot Гетсби* преведен од Мунтаз Шеху е несоодветен, со многу грешки, полно со фрази што немаат значење, да не ја земеме предвид специфичната природа на разните стилски фигури и тешкотиите за пренесувањето на нивното значење. Како таков, овој превод треба да се отстрани од јавноста, со што ќе нема недоразбирања од лошо интерпретирање на делото.

5. 2 Вториот превод на Ставри Поне

Овој дел се однесува ексклузивно на вториот превод на албански јазик на книгата *The Great Gatsby* (*Големiot Гетсби*) од Френсис Скот Фицџералд. Еден превод од Ставри Поне објавен од издавачка куќа *Bota Shqiptare Publishing House* во 2012 година.

Преведувачот Ставри Поне е познат како некој кој ја напишал критиката што ја цитиравме погоре. Кога ја читав критиката, со која се согласувам, не очекував дека рецензентот ќе го преведе одново овој роман. Како и да е, кога критикуваме за некоја книга или научно дело, треба да бидеме свесни дека не можеме да ги направиме нештата совршено. Стилот на Ставри Поне користен во неговиот превод *Големiot Гетсби* е стандарден албански јазик. Но, колку совршен е направен вториот превод на *Големiot Гетсби*, во продолжување ќе се наведне нашата критика со дополнителни примери. Нашата критика за овој превод ќе се де дели на три дела, и тоа:

- а) општа критика на преводот,
- б) лексичко-семантички стилски грешки, и
- в) тешкотиите на преведувачот при преведување на придавките

5. 2. 1 Општа критика на преводот

Почнувајќи од насловната страница се забележуваат две неправилности. Од една страна, името на авторот е напишан во оригинал *F. Scott Fitzgerald* т.е. на англиски, и од друга страна пак насловот на книгата е преведена и усвоена на албански јазик, *Getsbi i Madh*. Името *Gatsby* е усвоен на албански јазик во согласност со правилата на албанскиот правопис и правилата за транскрибирање *Getsbi*.

Целта е името на авторот *F. Scott Fitzgerald* треба да биде транскрибирано на албански јазик, слично како името на главниот лик *Getsbi*. Правилата на албанскиот правопис се прецизни и јасни: странските имиња на луѓете, кога се преведени на албански јазик, треба да се прилагодат на албански јазик, така како што се читаат.

Покрај тоа, дизајнот на насловната страница, предната корица содржи фотографија која е несоодветна. Оваа слика е направен од краткото рекламno видео на најновата верзија за филмот *The Great Gatsby* во режија на Баз Лурман (Baz Luhrmann), слика која е користена нелегално затоа што филмот воопшто не бил пуштен кога преводот бил објавен. Сето овој хаос би можеле да се одбегне доколку му биле платени средства на фотографот. Но, во преводот нема информации за оваа слика. Така што, насловната страница останува со неовластена слика од некој друг. Исто така, важно е да се каже дека задната корица од овој превод содржи некои критики за *Големiot Гетсби* преземени од Метју Бруколи⁹⁶, и исто така и 108 фусноти кој преведувачот ги редел на крајот на преводот, истите не се цитирани. Повторно, преводот станува предмет на непристојно академско однесување, каде целосно би можела да се избегне со едноставно цитирање на оригиналниот автор. Овој факт нè поттикнува да заклучиме дека непристојно академско однесување што го спомнавме погоре, не е пропуст, тоа е неодговорност.

5. 2. 2 Лексичко-семантички стилски грешки

Книжевниот превод не е едноставно проследување на текстот од еден јазик на друг јазик, бидејќи процесот се однесува на број критериуми и предизвиците со кои се поврзани со значењето на оригиналниот текст, апсолутна лојалност и естетски ефект кон оригиналот. Кога се однесува на литературни текстови и нивниот стил, ми доаѓа на памет естетското задоволство што им се праќаат на читателите. Но, дали преведувачот може целосно да го чува значењето на оригиналноста на романот, во овој случај *Големiot Гетсби*. Подолу се ексцерпирани некои примери каде преведувачот би можел да најде посоодветни придавки или пак фрази со цел да се чува оригиналниот ефект при преведување.

shiftless

(1) англ.: His parents were *shiftless* and unsuccessful farm people — his imagination had never really accepted them as his parents at all. (стр.76)

endacakë

алб.: Prindërit e tij ishin fermerë *endacakë* dhe të varfër — dhe imagjinata e tij s'i kishte pranuar kurrë si prindërit e tij të vërtetë. (стр.124)

⁹⁶ Brucoli, M. J. (1981). *Some Sort of Epic Grandeur: The Life of F. Scott Fitzgerald*, South Carolina: University of South Carolina Press

Придавката *shiftless* (мрзелив) преведувачот ја преведува како *endacakë* (скитник). Преведувачот го сменува значењето на оваа придавка што авторот ја наведнува во оригиналот. Всушност наместо *endacakë* (скитник) би требало да биде *të ngathët*. Во овој случај ќе се разбере дека родителите на Гетсби никогаш не го смениле живеалиштето, односно останаа во истото место цел живот. Факт што оваа нивна статичност за американската публика се подразбира како неуспех. Алтернативата што ја дава Поне подразбира постојана раздвиженост односно скитање. Ова е во спротивност со значењето на оригиналот.

pathetic

zemërake

(2) англ.: There was something *pathetic*
in his concentration, (стр.13)

алб.: Kishte diçka *zemërake* në
përqëndrimin e tij (стр.22)

Придавката *pathetic* (патетично) преведувачот ја преведува како *zemërake* (лут). Всушност наместо *zemërake* (лут) би требало да биде *patetik*. Во овој случај преведувачот треба да биде многу повнимателен. Оваа грешка е кардинална заради фактот што оваа придавка е синонимна. Така како што стои сега придавката *zemërake* (лут) има сосема друго семантичко значење.

basic

të theksuar

(3) англ.: I felt the *basic* insincerity
of what she had said. (стр.16)

алб.: ndjeva një mungesë *të*
theksuar sinqeriteti për
gjithçka që kishte thënë
(стр.27)

Придавката *basic* (основно) преведувачот ја преведува како *të theksuar* (истакнат). Всушност наместо *të theksuar* (истакнат) би требало да биде *themelor*. Во овој случај грешката не е голема и тешко се забележува. Меѓутоа, сметаме дека поестетично би звучило кога и во овој случај би се внел адекватниот превод. Освен неадекватниот превод на оваа придавка и определеноста не е соодветен. На англиски јазик именската фраза е определена додека на албански јазик истата именка заедно со придавката се неопределени. Нема никаква пречка што би довела до неопределување на оваа именка и придавка. Предлагаме придавката *basic* да се преведе како *themelor* и истата да биде определена заедно со именката. Во вој случај реченицата би била *ndjeva josinqeritetin themelor për gjithçka që kishte thënë*.

overwhelming**të madhe**

- (4) англ.: To my **overwhelming** surprise the living-room was deserted. (стр.66) алб.: Për habinë time **të madhe**, dhoma e ndenjës ishte bosh. (стр. 108)

Придавката **overwhelming** (огромно) преведувачот ја преведува како **të madhe**, (големо). Всушност наместо **të madhe** (големо) би требало да биде **të pamasë**. Во овој случај разликата меѓу тоа како што треба да биде и како што е не е многу голема и значајна од семантичка гледна точка. Меѓутоа веќе истакнавме дека стилот на Фицџералд со разновидни придавки не би требало да се запостави заради естетиката. Сакаме да истакнеме дека ваквите „мали пропусти“ ја рушат концепцијата на стилот на авторот.

commuting**vendor**

- (5) англ.: — though here and there was a face I had noticed on the **commuting** train. (стр.34) алб.: ndonëse aty-këtu shihja ndonjë fytyrë që e kisha ndeshur në trenin **vendor**. (стр.56)

Во овој случај авторот ја употребил оваа придавка (**commuting**) да ни стави до знаење дека местото за коешто станува збор има јавен транспорт до работните места и назад. Преведувачот не можел да најде соодветен термин заради општа причина што на албански јазик таков термин не постои. За да се извлече од оваа ситуација тој употребил друга придавка (**vendor**) соодветно за транспортни средства (локални). Сметаме дека во ваков случај подобро би било придавката да се опише со други зборови за да не се елиминира основното значење. Тука би предложили да се отстрани придавката и да се стави именската фраза *për në punë* (за на работа).

embarrassed**i turbulluar**

- (6) англ.: “You’re just **embarrassed**, that’s all,” and luckily I added: (стр.68) алб.: -Jeni **i turbulluar**, kjo është e gjitha, thashë unë dhe, për fat të mirë, shtova: (стр.111)

Уште една придавка што не е преведена адекватно е придавката **embarrassed**. Оваа придавка е преведена како **i turbulluar** (матен). Значењето на придавката

embarrassed е засрамен. Нема никаква причина наместо *i turpëruar* (засрамен) да стои *i turbulluar* (матен).

disapproving

qortim

(7) англ.: the red, white, and blue banners
in front of all the houses stretched out
stiff and said TUT-TUT-TUT-TUT, in
a *disapproving* way. (стр.58)

алб.: flamujt e-kuq-e-bardhë-e-
blu përpara të gjitha shtëpive
tendoseshin fort nga era dhe ia
bënin fap-fap-fap me *qortim*
(стр.95)

Во овој пример придавката *disapproving* е преведена како *me qortim* (со прекор или со опомена). И во овој случај предлагаме горенаведената придавка да се преведе како *mohuese* (одречно) со малку разликување на составот на оваа реченица, така што оваа придавка би звучило подобро ако се наведе како: *në mënyrë mohuese*.

Кога станува збор за првиот превод на *Големимот Гетсби* преведено од Мунтас Шеху, со преведувачот на вториот превод споделуваме една единствена заедничка мисла и тоа е фактот што двајцата се согласуваме дека првиот превод е несоодветен. Веќе го истакнавме своето мислење погоре, додека преведувачот Поне своето мислење за првиот превод го има искажано во весникот „Шекули“ (*Shekulli* 2011). Во својата критика Поне звучи многу остар. Никој најпрвин не очекувал дека тој самиот ќе го преведе истиот роман, ниту очекувал слични грешки да ги повтори, а во меѓувреме да биде во можност да го преведе од англиски на албански јазик (особина што ја немал првиот преведувач: се знае дека тој го преведувал од руски на албански јазик).

Спорните придавки што ги наведнавме погоре можат да се образложат како моментално губење на концентрацијата на преведувачот. Не можеме и толку многу да го обвиниме заради општата причина што секој преведувач при превод си прави по некоја грешка. Тоа е нормално и е човечки.

Меѓутоа не може да се толерира грешка во смисла на броеви. Во неколку наврати преведувачот ги грешел бројките. Кога би била само една грешка во тој случај би го сметале како лапсус и воопшто не би го споменувале како грешка. Имено грешките при превод на бројките се многубројни и чести. Меѓу најфрапантните грешки со општите бројки се како што следи:

five months**gjashtë muaj**

(8) англ.: “It was in nineteen-nineteen,
I only stayed **five** months.
That’s why I can’t really call
myself an Oxford man.” (стр. 99)

алб.: Në vitin 1919. Ndenja vetëm
gjashtë muaj. Prandaj s’ mund
ta quaj veten mirëfilli student
i Oksfordit. (стр. 162)

Ја одвоивме горенаведената грешка каде од пет (**five**) месеци се направени шест (**gjashtë**) месеци.

two hundred oranges**katërqind portokalleve**

(9) англ.: There was a machine in the
kitchen which could extract the
juice of **two hundred** oranges in
half an hour if a little button was
pressed **two hundred** times by a
butler’s thumb. (стр. 32)

алб.: Në kuzhinë ishte një makinë
e aftë që, brenda një ore, të
shtrydhte lëngun e **katërqind**
portokalleve, mjafton që gishti
i maxhordomit të shtypte një
buton të vogël **katërqind** herë
(стр. 54)

Во горенаведениот случај двесте (**two hundred**) портокали стануваат четиристотини (**katërqind**) портокали.

four years**tre vjet**

(10) англ.: After she had obliterated **four**
years with that sentence they could
decide upon the more practical
measures to be taken. (стр.84-85)

алб.: Dhe pasi, nëpërmjet asaj fjalie,
ajo të kishte fshirë **tre** vjet nga
jeta e saj, ata mund të vendosnin
për hapat më konkretë që do të
bënin (стр. 139)

Во горенаведениот случај четири (**four**) години стануваат три (**tre**) години.

Преведувачот не е сигурен или нема точни податоци за еквивалентите на јарди (*Yards*) и милји (*Miles*). Јард (*yard*) е англиска и американска единица за должината односно системи за мерење, кој се состои од 3 чекори или 36 инчи. Тоа е со меѓународен договор во 1959 година стандардизирано како точно 0,9144 метри од друга страна, милја (*mile*) е англиска и американска единица за должината еднаква на 1.760 јарди и стандардизирано како точно 1,609.344 метри, исто така, со меѓународен договор во 1959 година. Како и да е, подолу ќе се наведнат неколку примери што преведувачот ги замешал.

Јарди (YARDS)

fifty yards**dyzet metra**

(11) англ.: my house was at the very tip of the egg, only **fifty** yards from the Sound, (*cmp.7*)

алб.: Shtëpia ime ndodhej mu në skaj të vezës, rreth **dyzet** metra larg ngushticës, (*cmp. 11*)

Во горенаведениот пример педесет јарди (**fifty** yards) се преведени како четириесет јарди (**dyzet** metra). Тука разликата не е многу голема, меѓутоа точниот еквивалент би било четириесет и шест метри.

hundred yards**pesëdhjetë metra**

(12) англ.: I followed him over a low whitewashed railroad fence, and we walked back a **hundred** yards along the road (*cmp.20*)

алб.: Ecja pas tij përgjithë hekurudhës, anës një gardhi të ulët të lyster me gëlqere, pastaj morëm një rrugë rreth **pesëdhjetë** metra të gjatë (*cmp. 35*)

Во горенаведениот пример сто јарди (**hundred** yards) се преведени како педесет метри (**pesëdhjetë** metra). Тука разликата е многу голема, а точниот еквивалент би било деведесет и еден метар.

hundred yards**njëqind metra**

(13) англ.: The other car, the one going toward New York, came to rest a **hundred** yards beyond, (*cmp.105*)

алб.: Automobili tjetër, ai që po shkonte drejt Nju Jorkut, u ndal rreth **njëqind** metra larg (*cmp. 173*)

Во горенаведениот пример сто јарди (**hundred** yards) се преведени сто метри (**njëqind** metra). Тука разликата не е многу голема, меѓутоа точниот еквивалент би било деведесет и еден метар.

twenty yards**njëzet hapa**

(14) англ.: I hadn't gone **twenty** yards when I heard my name and Gatsby stepped from between two bushes into the path. (*cmp. 109*)

алб.: S'kisha bërë më shumë se **njëzet** hapa, kur dëgjova dikë të më thërriste në emër dhe pashë Getsbin duke dalë nga kaçubet dhe ecte drejt meje nëpër rrugëz. (*cmp. 179*)

Во горенаведениот пример дваесет јарди (*twenty yards*) се преведени како дваесет чекори (*njëzet* хара). Точниот еквивалент би било шеесет чекори.

one yard **një metër**

(15) англ.: The eyes of Doctor T. J.
Eckleburg are blue and gigantic
— their irises are one yard high. (<i>cmp.20</i>) | алб.: Sytë e T.Xh. Ekëllburgut janë
të kaltër dhe me përmasa gjigante
-iridat e tyre janë gati një metër të
larta. (<i>cmp. 34</i>) |
|---|---|

Во горенаведениот пример еден јард (*one yard*) е преведен како еден метар (*një metër*). Точниот еквивалент би било деведесет и еден центиметар.

Милји (*MILES*)

ten thousand miles **dhjetë mijë kilometra**

(16) англ.: as if he were related to one
of those intricate machines
that register earthquakes ten
thousand miles away. (<i>cmp. 5</i>) | алб.: tamam sit ë kishte qenë i
lidhur me ato makineritë e
ndërlikuara që regjistrojnë
edhe tërmete që ndodhin dhjetë
mijë kilometra larg. (<i>cmp. 7</i>) |
|--|--|

Во горенаведениот пример десет илјади милји (*ten thousand miles*) се преведени како десет илјади километри (*dhjetë mijë kilometra*). Преведувачот пак направил грешка во милји. Во овој пример разликата е многу голема, така што точниот еквивалент би било шеснаесет илјади километри.

Twenty miles **tridhjetë kilometra**

(17) Англ: Twenty miles from the city a
pair of enormous eggs, (<i>cmp.6</i>) | Алб: Rreth tridhjetë kilometra nga
qyteti, mbi sipërfaqen (<i>cmp. 10</i>) |
|---|--|

Во горенаведениот пример десет дваесет милји (*twenty miles*) е преведен како триесет километри (*tridhjetë kilometra*). Во овој пример разликата не е многу голема, така што точниот еквивалент би било триесет и два километра.

thirty or forty **gjashtëdhjetë a shtatëdhjetë**

(18) англ.: she ran out there an' the one
comin' from N'york knock
right into her, goin' thirty or
forty miles an hour." (<i>cmp.107</i>) | алб.: Ajo doli me vrap në rrugë dhe
e goditi makina që vinte nga
Nju Jorku. Ecte gjashtëdhjetë
a shtatëdhjetë në orë (<i>cmp. 176</i>) |
|--|---|

Во горенаведениот пример триесет или четириесет милји (*thirty* or *forty* miles) е преведено како шеесет или седумдесет (*gjashtëdhjetë* а *shtatëdhjetë*). Во овој пример точниот еквивалент би било четириесет и осум и шеесет и четири километри.

5. 2. 3 Тешкотиите на преведувачот при преведување на придавките

Книжевните преводи некогаш свесно и некогаш несвесно ги губат оригиналните вредности. Пристапот на преведувачот Поне во категоријата на придавката е флексибилен пристап од самиот факт што не секогаш категоријата на придавката на англиски јазик може да има еквивалентен во албанскиот јазик. Тешкотиите што преведувачот ги пресретнал при преводот на придавките од англиски јазик на албански јазик се во главно сложени придавки, координирани придавки, придавките само во предикативна позиција и временските придавки. Преведувачот во повеќето случаи, врз основа на овој факт, ги дава еквивалентите на придавките во други граматички категории. Мерките што преведувачот ги презема се следните:

- а) придавките од англискиот јазик имаат еквивалентни именки во албанскиот јазик;
- б) придавките од англискиот јазик имаат еквивалентни глаголи во албанскиот јазик;
- в) придавките од англискиот јазик имаат еквивалентни именски фрази во албанскиот јазик;
- г) придавките од англискиот јазик имаат еквивалентни придавски фрази во албанскиот јазик; и
- д) придавките од англискиот јазик се изгубени при преведување.

5. 2. 3. 1 Придавките од англискиот јазик имаат еквиваленти именки во албанскиот јазик

Machine-gun

(20) англ.: I was in the Ninth *Machine-gun* Battalion.” (cmp.38)

Mitralierëve

алб.: Në Batalionin e Nëntë *të Mitralierëve*. (cmp.63)

alive

(21) англ.: “She didn’t know you were *alive*.” (cmp. 102)

gjallë

алб.: –Ajo nuk e dinte që ti *ishe gjallë*. (стр..167)

На албански јазик тешко е да се најдат еквиваленти за сложените придавки од англискиот јазик. Исто така, и предикативни придавки (кои се користат само како предикативни) понекогаш се појавуваат како именки понекогаш и со други зборовни групи. Во некој случај се јавува потребата за да се најдат еквиваленти при преведување на книжевните дела, со цел да се зачува оригиналното значење. Како и да е, горенаведените примери покажуваат јасно дека ваквите адаптирање на овој вид придавка е неизбежна. Што значи при преведување овие придавки се преведени како именки на албански јазик.

5. 2. 3. 2 Придавките од англискиот јазик имаат еквиваленти глаголи во албанскиот јазик

tired

u lodh

(22) англ.: “She only married you because I was poor and she was **tired** of waiting for me. (cmp.100)

алб.: – U martua me ju se unë isha i varfër dhe ajo **u lodh** duke më pritur. (cmp.165)

I was asleep

Po flija

(23) англ.: “I was **asleep**,” cried Mr. Klipspringer, in a spasm of embarrassment.(cmp.73)

алб.: -Po **flija**, - bërtiti z. Klipspringer shumë i turbulluar. (cmp.120)

Во вие примери се гледа дека придавката на англиски јазик при преведување е направена глагол на албански јазик. Со цел да се избегне конфузија и да се чува естетиката и значењето, преведувачот направил добар чекор направајќи ги глаголи.

5. 2. 3. 3 Придавките од англискиот јазик имаат еквиваленти именски фрази во албанскиот јазик

apple-green

ngjyrë molle

(26) англ.: — shirts with stripes and scrolls and plaids in coral and **apple-green** and lavender and faint orange, and monograms of Indian blue. (cmp.71)

алб.: –këmisha me riga, me kutira, me pala, me ngjyratë kuqe të ndezur, **ngjyrë molle**, ngjyrë livande, ngjyrë portokallie të çelët, ngjyrë llullaqi me monogram. (cmp.117)

gold-colored**ngjyrë ari**

(27) англ.: An hour later the front door opened nervously, and Gatsby, in a white flannel suit, silver shirt, and **gold-colored** tie, hurried in. (cmp.65)

алб.: Një orë më pas dera kryesore u hap me tërsëllemë dhe hyri Getsbi me rrëmbim, i veshur me kostum fanellate të bardhë, këmishë ngjyrë argjendi dhe kravatë **ngjyrë ari**. (cmp.106)

Освен фактот дека придавките од англискиот јазик при преведување ја менуваат зборовната група, тие понекогаш се преведени и со фрази. Горенаведените примери докажуваат дека на албански јазик овие придавки подобро би се преведеле со именски фрази.

5. 2. 3. 4 Придавките од англискиот јазик имаат еквиваленти придавски фрази во албанскиот јазик

well-dressed**i veshur mirë**

(28) англ.: A pale **well-dressed** negro stepped near. (cmp.107)

алб.: Një zezak i zbehtë, **i veshur mirë**, u afrua drejt tyre. (cmp.176)

well-loved**të dashuruar marrëzisht**

(29) англ.: He hadn't once ceased looking at Daisy, and I think he revalued everything in his house according to the measure of response it drew from her **well-loved** eyes. (cmp.71)

алб.: Getsbi s'ia kishte hequr syte Dejzit për asnjë çast dhe mendova se ai tregonte gjithçka që kishte në shtëpinë e tij në përputhje me masën e reagimit që vinte re në sytë e saj **të dashuruar marrëzisht** prej tij. (cmp.116)

Горенаведените примери на англиски јазик се појавуваат како сложени придавки. Веќе истакнавме дека преведувачот има тешкотии при преведување на овие придавки. Затоа на албански јазик овие придавки се преведени на придавски фрази.

5. 2. 3. 5 Придавките од англискиот јазик се изгубени при преведувањето

<i>large uncertain dancing</i> shoe	një këpucë të madhe vallëzimi
(32) англ.: Then, very gradually, part by part, a pale, dangling individual stepped out of the wreck, pawing tentatively at the ground with a <i>large uncertain dancing</i> shoe . (стр.44)	алб.: Pastaj, shumë ngadalë dhe pjesë-pjesë, nga gërmadhat doli një person i zbehtë, me figurën që lëkundej e pasigurtë, që preku truallin me një këpucë të madhe vallëzimi si të donte të provonte fortësinë (стр. 73)
<i>acute limited</i> excellence	një shkëlqim kaq të ndritur
(33) англ.: one of those men who reach such an <i>acute limited</i> excellence at twenty-one that everything afterward savors of anti-climax. (стр.7)	алб.: një nga ata njerëz që arrijnë një shkëlqim kaq të ndritur në moshën njëzetënjëvjeçare, sa që gjithçka tjetër që bëjnë më pas duket si e kundërta e bujës së dikurshme (стр. 12)

Имаме и случаи каде придавките од англискиот јазик може да се изгубат при преведување на албански јазик. Ова често се случува кај координираните придавки (два, три, четири или повеќе придавки кои се редат пред именката). Горенаведените примери докажуваат дека на албански јазик не сите придавки се преведени. Во примерите 32 алб. и 33 алб. е изгубена по една придавка. Но, тоа не значи дека семантички реченицата не е во ред, напротив значењето е задржено и нема никаков амбигвитет во формулирање на реченицата при преведување на албанскиот јазик.

Книжевните преводи некогаш свесно и некогаш несвесно ги губат оригиналните вредности. Сепак, секогаш има потреба за преводи барем за ремек-дела како што е Големиот Гетсби. За да се преведе овој роман така како што треба, преведувачите најпрво треба да имаат општо знаење, особено од полето на светската книжевност. Меѓутоа, не се доволно овие знаења, за да се преведе делото на *Големиот Гетсби*. Мислам, за да се задржи книжевното и јазичното значење на ова дело, преведувачот треба да ги има предвид следниве карактеристики:

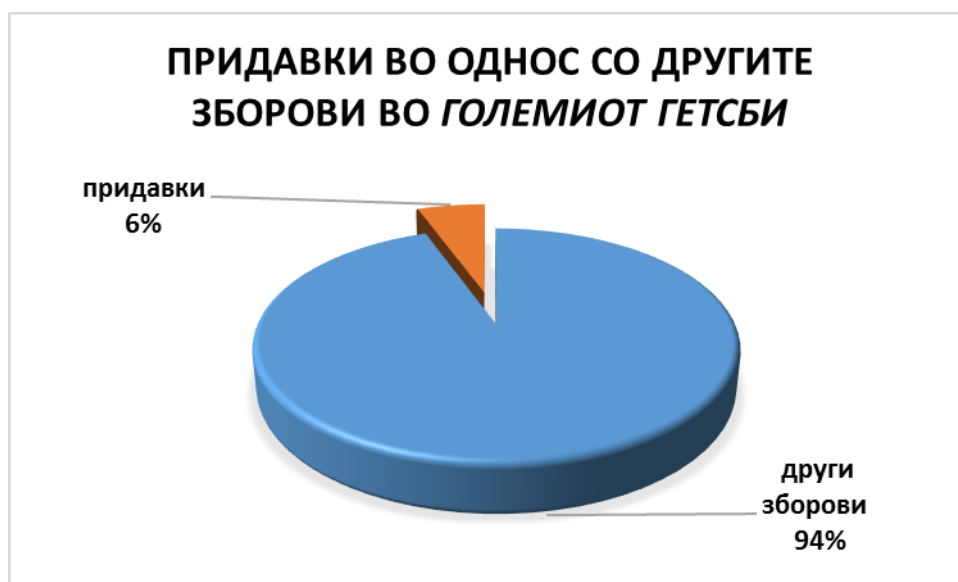
- структурална и тематска анализа на литературното дело;
- перцепцијата на делото во англиското јазично подрачје;
- биографијата на авторот;
- историските и социјалните околности.

VI. КВАНТИФИКАЦИЈАНА ПРИДАВКИТЕ ВО „ГОЛЕМИОТ ГЕТСБИ“

Ова поглавје дава квантитативни податоци за придавките. Како прво, даден е бројот на придавките во однос на другите зборови. После се споредува бројот на различните придавки и нивните повторувања. Следи опис на бројот и процентот на најфреквентните придавки. Во продолжение е бројот и процентот на четирите вида на придавки, односно придавките со суфикс, со префикс, сложените и простите придавки. Потоа спореден е бројот на атрибутивните придавки во однос на предикативните придавки. И на крај е ставен бројот на придавки што се модификуваат како прилози и тие што не се модификуваат. Сите горенаведени споредувања се илустрирани со графикони, кои ги постават резултатите во бројки и во проценти, користејќи визуелни средства.

6.1 Квантитативни податоци за придавките

Романот *Големiot Гетсби* има на располагање 45.876 зборови. Од сите овие зборови 2.701 се придавки. Така што, од тотално 100% зборови употребени во романот 94% се различни зборови, и 6% се придавки. Земајќи ги предвид сите јазични знаци кои претставуваат различни зборови, мојата претпоставка дека во романот *Големiot Гетсби* има на располагање голем број придавки е точна.

Графикон 1 Придавките во Големiot Гетсби во однос со другите зборови

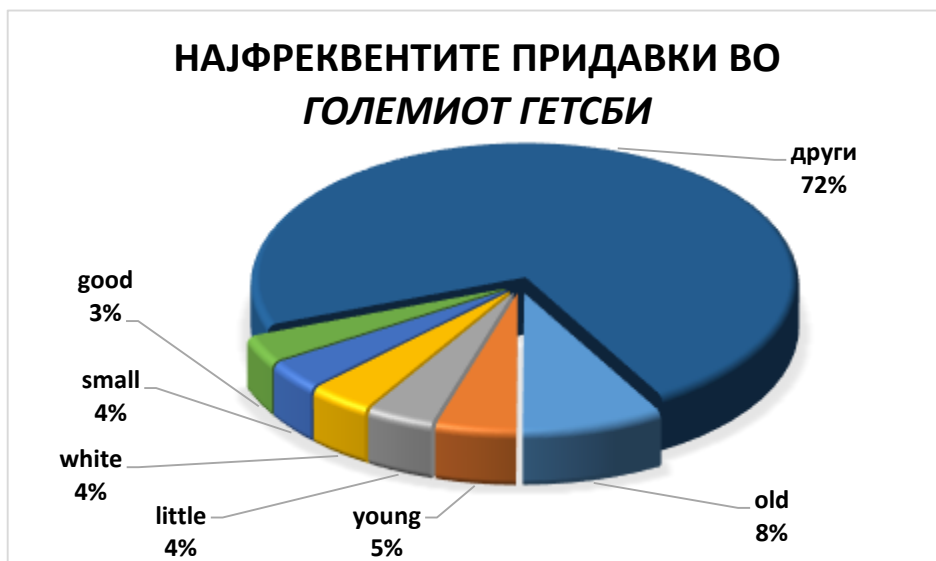
Во романот *Големiot Гетсби* се употребени 950 видови придавки од кои 540 придавки се појавуваат само еднаш и 410 придавки се повторуваат. Овој резултат

значи дека од 100% видови придавки, 57% од придавките не се повторуваат и 43% од придавките се повторуваат.

Графикон 2 Придавките во Големiot Гетсби кои се повторуваат и кои не се повторуваат

Веќе спомнавме погоре дека 410 придавки или 43% од придавките се придавки што се употребиле еднаш и се повторуваат по двапати или повеќе пати најмногу до осумдесет пати. Во графиконот број 3 се претставени најфреквентните придавки. Најмногу се повторуваат придавките стар (old) 80 пати односно околу 8%, млад (young) 45 пати односно околу 5% , ситен (little) 38 пати односно околу 4%, бел (white) 36 пати односно околу 4%, мал (small) 33 пати односно 4%, и добар (good) 31 пати односно 3%. Освен горенаведените, други различни придавки кои се повторуваат помалку се 687 односно 72%.

Графикон 3 *Најфреквентните придавки во Големиот Гетсби*

Графиконот во продолжение дава квантитативна распределба на трите вида образувани придавки ексцерпирани во *Големиот Гетсби* во однос на други придавки. Овој графикон појаснува дека од вкупно 950 придавки, најголемиот вид на придавките се со суфикси. Истите опфаќаат број од 466 односно 49%, следуваат други (различни) придавки кои се 332 односно 35%, после следат придавките образувани со префикс кои по број се 86 односно 9%, и последни се сложените придавки, 66 односно 7%. Овој графикон за основа ги има само различните придавки. Повторените придавки не се вклучени при анализа.

Графикон 4 *Видови придавки од морфолошки аспект*

Според позицијата на придавките во однос на именката разликуваме предикативни и атрибутивни придавки. Статистичките атрибутивни придавки сочинуваат 76% во однос на 24% предикативни придавки. Овој графикон за основа го има вкупниот број на придавките во *Големiot Гетсби*.

Графикон 5 *Позицијата на придавките од синтактички аспект*

Од целокупниот број на придавки, 174 односно 6% имаат прилог како модификатор, додека 2527 односно 94% немаат прилог како модификатор.

Графикон 6 *Придавките со прилози и без прилози*

VII. МЕЃУЈАЗИЧНИТЕ ПЕДАГОШКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ПРИДАВКИТЕ

На албански јазик нема специфична теорија која ќе ни го разјасни трансферот на учење на придавките од англиски јазик на албански јазик. Нашите EFL студенти зборовите ги учат такви какви што се: на пример: зборот *windy* го учат така како што изгледа. За жал за сите зборови во книгите не се даваат повеќе објаснување освен значењето и зборовната група, и во овој случај студентот сам се интересира за образувањето на еден збор. Иако овој вид објаснување спаѓа во областа на морфологија, како и да е, наставниците требаат понекогаш да дадат дополнително објаснување за истите. Но, не треба да се запостави и синтаксичката компонента каде наставникот понекогаш треба да даде подетално објаснување за позицијата на една придавка, бидејќи преставува тешкотија за студентите или изучувачите на англискиот јазик како странски јазик.

Во ова поглавје, ние ќе се потрудиме подетално да се занимаваме со морфологијата, синтаксата и семантиката (во меѓујазична смисла) за да ги наведеме стратегиите и техниките за полесно да се изучуваат придавките при преводот од англиски на албански јазик. Подолу ќе се наведат педагошките импликации при изучување на придавките од англиски на албански јазик:

1. Тешкотии при изучување на придавките од англиски на албански јазик;
2. Предавање при изучување на придавките од англиски на албански јазик;
3. Трансфер при изучување на придавките од англиски на албански јазик;
4. Возраста при изучување на придавките од англиски на албански јазик,
5. Важноста од изучување на придавките од англиски на албански јазик.

7.1 Тешкотии при изучувањето на придавките од англиски на албански јазик

За да се учи еден странски јазик, студентот (ученикот) или изучувачот, треба да го познава многу добро мајчиниот јазик, односно граматиката на тој јазик. За да го владееме странскиот јазик првин зборовите треба да се филтрираат преку мајчиниот јазик, во кој студентот ќе најде зборовни единици кои ќе му бидат тешки за изучување. За да се учат придавките на англискиот јазик и истите да се идентификуваат, студентот треба да ја знае дефиницијата на придавката на мајчин јазик, за полесно да дојде до

изучување на истите од странскиот јазик. Исто така, важно е студентите да знаат во која форма се сретнуваат придавките во англискиот јазик, што би било големо олеснување за идентификување на придавките. За да се изучува придавката од англиски на албански јазик, студентот (ученикот) се соочува со тешкотии кои спаѓаат во областа на морфологијата, синтаксата и семантиката. Придавките на албански јазик генерално немаат сличности во смисла на афиксите со придавките на англискиот јазик. Ако во англискиот јазик една придавка завршува со еден вид суфикс, тоа не значи дека во албанскиот јазик една придавка би имала единствен суфикс. На албански јазик суфиксите и префиксите се употребуваат во различни форми. Исто така, и сложените придавски образувања се разликуваат од англиски на албански јазик. Во англискиот јазик сите сложени придавки се образувани со два збора обично поврзани со цртичка во средината на двата збора. На албански јазик овие придавки не може секогаш да се преведат со сложена придавка образувана од два збора, т.е. тие може да бидат во сложени образувања, придавки, фрази или именски групи. Подолу ќе ги претставиме во форма на табела придавките со суфикси, префикси и сложените придавки и нивните еквиваленти во албански јазикот. Во табелата ќе се споменат овие придавки кои на албански јазик имаат повеќе еквиваленти за овие видови суфикси, префикси, афикси и сложени придавски образувања. Оваа табела ќе биде олеснување за студентите (учениците) кои имаат тешкотии при разликување и изучување на придавката како една зборовна група.

Табела 10 Полесно изучување на придавките со суфикси и префикси на двата јазика

	анг. Придавки со суфикс	алб. Придавки преведени според преводот на книгата Големиот Гетсби	Албанските еквиваленти
-y	<i>bloody</i>	<i>të gjakosur</i>	-ura
	<i>primary</i>	<i>të ndezura</i>	
-less	<i>doubtless</i>	<i>padyshim</i>	pa + корен
	<i>endless</i>	<i>e pandërprerë</i>	
-al	<i>colonial</i>	<i>Colonial</i>	корен + al(e)
	<i>tropical</i>	<i>Tropical</i>	
-ic	<i>romantic</i>	<i>romantike</i>	корен + ik(e)
	<i>dramatic</i>	<i>dramatike</i>	
-ed	<i>fascinated</i>	<i>të magjepsur</i>	корен + ur(a)
	<i>colored</i>	<i>të ngjyrosur</i>	
-un	<i>uncontrollable</i>	<i>te papërmbajtshme</i>	pa+ корен
	<i>uncivilized</i>	<i>i paqytetëruar</i>	
-in	<i>invisible</i>	<i>të padukshme</i>	pa+ корен
	<i>indeterminate</i>	<i>të papërcaktuar</i>	
-dis	<i>disordered</i>	<i>e çrregullt</i>	различни суф. -uar и преф. ç-, zh-, pa-
	<i>disappointed</i>	<i>të zhgënjyer</i>	

слож. придав	<i>hard-boiled</i>	<i>vetullngrysur</i>	сложени придавки, придавки, фрази
	<i>well-forgotten</i>	<i>e harruara</i>	
	<i>well-shaved</i>	<i>të kositur mirë</i>	

Освен формата на придавката која претставува тешкотија при изучување на англиските и албанските придавки, другата тешкотија е позицијата на придавката на англискиот јазик и нејзините еквиваленти во албанскиот јазик. На англиски јазик повеќето придавки се претставени во атрибутивна и предикативна позиција. Во атрибутивна позиција придавките на англиски јазик се преноминални и постноминални. За преноминалните придавки на англиски јазик еквивалентите на албански јазик се најдени во постноминална форма и претставува меѓујазична разлика. Постноминалните придавки на англиски јазик на албански пак спаѓаат во постноминална форма, и претставуваат меѓујазична сличност. Предикативните придавки генерално се слични по функција и позиција. Овие позиции ќе се претстават подолу за полесно изучување од студентите или од изучувачите на англискиот јазик како странски јазик. Придавката ќе се претстави во болд и италики.

Табела 11 Полесно изучување на позицијата на придавките на двата јазика

Атрибутивни придавки	
англ. Преноминални придавки	алб. Постноминални придавки
<i>formless grace</i>	<i>hijeshia e hallakatur</i>
<i>funny look</i>	<i>panje të çuditshme</i>
<i>restless eyes</i>	<i>sy të shqetësuar</i>
<i>dramatic turbulence</i>	<i>turbullimet dramatike</i>
<i>frightening leaves</i>	<i>gjetheve të frikshme</i>
Атрибутивни придавки	
англ. Постноминални придавки	алб. Постноминални придавки
<i>car visible</i>	<i>veturë që dukej</i>
<i>nothing better</i>	<i>s'kisha ndonjë gjë tjetër më të mirë</i>
<i>something significant</i>	<i>diçka të qenësishme</i>
<i>something sad</i>	<i>diçka të trishtuar</i>
<i>anything so selfish</i>	<i>diçka kaq egoiste</i>
Предикативни придавки	
англ. Подмет комплемент	алб. Подмет комплемент
<i>is unimportant</i>	<i>s'ka rëndësi</i>
<i>are blue</i>	<i>janë të kaltër</i>
<i>seemed intriguing</i>	<i>dukej interesante</i>
<i>felt married</i>	<i>ndihej i martuar</i>
<i>was tired</i>	<i>ajo u lodh</i>
англ. Предмет комплемент	алб. Предмет комплемент
<i>feel uncivilized</i>	<i>ndihem i paqytëruar</i>
<i>made me light-headed and happy</i>	<i>më kishte bërë të shkujdesur dhe të lumtur</i>
<i>made them less remotely rich</i>	<i>m'u dukën si më pak të pasur</i>
<i>made you a little angry</i>	<i>duket se ju mërzi</i>
<i>made me uneasy</i>	<i>më humbi qetësinë</i>

7.2 Предавање и изучување на придавките од англиски на албански јазик

Наставниците треба да бидат свесни за сите можни видови придавки. Наставникот треба да биде сигурен во тоа што го зборува или го предава. Ако не целосно, најмалку делумно треба да ги знае придавките од морфолошка и синтактична гледна точка. Значи најмалку треба да ги знае формите и функцијата на придавките.

Задолжително е да се истакне дека англискиот јазик е меѓу најбогатите јазици во светот во смисла на зборовите. Имено, последните речници на англиски јазик имаат повеќе од еден милион зборови. Овој факт логично се рефлектира и врз бројот на придавките на англиски јазик. На пример, за една единствена придавка на албански јазик има две или повеќе придавки на англиски јазик кои би го претставиле истото значење. Овој факт претставува голем проблем за студентите и изучувачите Албанци на англискиот јазик. Тука би предложила наставниците да имаат предвид дека некои концепти е подобро да се учат директно со англиски синоними или англиски објаснувања.

Друга важна точка е изворот на информации односно текстовите кои ќе се користат како книги. За среќа имаме многу текстови на располагање кои може да се користат за изучување на англискиот јазик. Меѓутоа, најдобро е да се користат повеќе извори за иста тема како што се книги од Кембриџ и Оксфорд, но исто така и американски книги од еминентни автори.

7.3 Трансфер при изучување на придавките од англиски на албански јазик

Албанскиот јазик е меѓу најстарите индоевропски јазици. Со корени од староилирскиот јазик. Албанскиот јазик не се спојува со ниту еден од индоевропските јазици. Оваа карактеристика го прави специфична во смисла на зборовите. Од друга страна англискиот јазик спаѓа во групата на германските јазици со богат речник. Тука треба да се спомене и улогата на Велика Британија во светската историја. Имено Велика Британија имала значајна улога при колонизацијата. Секоја земја што била колонија на Велика Британија придонела нови зборови во англискиот јазик. Речникот толку се збогатил што слободно можеме да кажеме дека речникот на англискиот јазик во споредба со албанскиот јазик има најмалку десет пати повеќе зборови.

Сите овие факти влијаат врз трансферот при изучување на англискиот јазик од студенти односно изучувачи кои албанскиот им е мајчин јазик. Студентите или изучувачите на еден странски јазик кои учат странскиот јазик почнувајќи од зборовите кои истите ги имаат во мајчиниот јазик кон зборовите кои ги немаат во мајчиниот јазик. Тие почнуваат од познатото кон непознатото. Зборовните единици кои се исти се лесни да се трансферираат во споредба со зборовните единици кои не се исти. Кога сме кај придавките, студентите или изучувачите на англиски јазик кои албанскиот им е мајчин јазик, треба да ги најдат тие придавки кои се исти или слични и тие придавки кои се различни. Вреди да се спомне дека сложените придавки образувања се тешки да се учат бидејќи нивните еквиваленти повеќе се придавки, именки, именски групи (фрази) итн. Ние подолу ќе ги претставиме придавките кои се слични (лесни за трансфер на мајчиниот јазик) и придавките кои се различни (тешки за трансфер на мајчиниот јазик) на двата јазика. На пример:

Табела 12 *Синонимни придавки на двата јазика*

Слични придавки	
англ. Преноминални придавки	алб. Постноминални придавки
<i>colonial</i>	<i>kolonial</i>
<i>tropical</i>	<i>tropikal</i>
<i>abnormal</i>	<i>abnormal</i>
<i>final</i>	<i>final</i>
<i>formal</i>	<i>formal</i>
<i>personal</i>	<i>personal</i>
<i>special</i>	<i>special</i>
<i>universal</i>	<i>univerzal</i>
<i>national</i>	<i>nacional</i>
<i>original</i>	<i>origjinal</i>
<i>normal</i>	<i>normal</i>
<i>romantic</i>	<i>romantike</i>
<i>dramatic</i>	<i>dramatike</i>
<i>electric</i>	<i>elektrik</i>
<i>automatic</i>	<i>automatik</i>
<i>tragic</i>	<i>tragjik</i>
<i>rythmic</i>	<i>ritmik</i>
<i>artistic</i>	<i>artistik</i>
<i>romatic</i>	<i>romantik</i>
<i>metallic</i>	<i>metalik</i>

Табела 13 Различни суфикси и префикси на придавките на двата јазика

Различни придавки	
англ. Постноминални придавки	алб. Постноминални придавки
<i>fascinated</i>	<i>të magjepsur</i>
<i>colored</i>	<i>të ngjyrosur</i>
<i>uncontrollable</i>	<i>te papërmbajtshme</i>
<i>uncivilized</i>	<i>i paqytetëruar</i>
<i>invisible</i>	<i>te padukshme</i>
<i>indeterminate</i>	<i>te papërcaktuar</i>
<i>disordered</i>	<i>e çrregullt</i>
<i>disappointed</i>	<i>të zhgënjyer</i>
<i>hard-boiled</i>	<i>vetullngrysur</i>
<i>well-forgotten</i>	<i>e harruara</i>
<i>well-shaved</i>	<i>të kositur mire</i>
<i>formless</i>	<i>e hallakatur</i>
<i>funny</i>	<i>të çuditshme</i>
<i>restless</i>	<i>të shqetësuar</i>
<i>frightening</i>	<i>të frikshme</i>
<i>unimportant</i>	<i>rëndësi</i>
<i>happy</i>	<i>të lumtur</i>
<i>intriguing</i>	<i>interesante</i>
<i>married</i>	<i>i martuar</i>
<i>tired</i>	<i>u lodh</i>

Табела 14 Сложени придавки и нивните еквиваленти на албански јазик

Сложени придавки образувања	Именски групи (фрази), именски придавки
<i>weather-beaten</i>	<i>të rrëgjua nga moti</i>
<i>sun-strained</i>	<i>të picërruar nga dielli</i>
<i>owl-eyed</i>	<i>si sytë e bufit</i>
<i>shell-rimmed</i>	<i>me skelet kocke</i>
<i>straw-haired</i>	<i>me flokët ngjyrë kashte</i>
<i>wine-colored</i>	<i>në ngjyrë verë të kuqe</i>
<i>dust-covered</i>	<i>e mbushur me pluhur</i>
<i>breath-giving</i>	<i>jetëdhënës</i>
<i>gold-turning</i>	<i>të praruar</i>
<i>weather-proof</i>	<i>të papërshkueshëm nga</i>
<i>Machine-gun</i>	<i>Mitralierëve</i>
<i>drug-stores</i>	<i>farmacitë</i>
<i>semi-final</i>	<i>gjysmëfinale</i>
<i>cotton-white</i>	<i>të bardha si pambuku</i>
<i>apple-green</i>	<i>ngjyrë molle</i>

Меѓутоа, при трансферот на придавките од англиски јазик на албанскиот јазик има уште една тешкотија, а тоа е адаптација. Албанскиот јазик, за разлика од англискиот јазик придавката се адаптира по род, број и падеж. Од друга страна, придавката на англискиот јазик не познаваат род, број и падеж. Подолу ќе ги гледаме во стварноста, овие адаптации со давање на конкретни примери.

- а) Адаптација по род: djalë *i mençur* прид. (машки род) vajzë *e mençur* прид. (женски род)
- б) Адаптација по број: djalë *i-të mençur* прид. (*i*- единина и *të*- множина)
- в) Адаптација по падеж: një dritë *të përhimët* (акузатив, и е во определена форма)

7. 4 Возраста и изучување на придавките на англиски јазик

Најдобрата возраст за изучување на еден странски јазик е најраната возраст, и тоа во почетокот на девет години. Важно е ученикот да може да ги разликува придавките од другите зборовни групи. Но, за да се научат придавките од англиски на албански јазик ученикот треба да има богат речник на англиски јазик. Откако ученикот има на располагање голем број англиски зборови тогаш изучување на придавките е полесно. Во оваа точка, ние ќе ги имаме за пример поделбите кои Ивир ги претставува во врска со возраста на ученикот (слушателот) при изучување на придавките. Ивир (Ivir, V. 1983:221-224), возраста за изучување на придавките ја дели на пет фази, врз основа на тие особини кои можат да ги учат учениците во истата возраст. Овие фази подолу ќе се објаснат подетално:

Прва фаза: почетокот од 9-10 години

Во оваа фаза придавките се учат како лексички елементи. Нивната леснотија и тешкотија за учење зависи повеќе од вон граматички причини, учениците треба да се запознаваат со концептот. Во оваа фаза не се учи граматичка категоризација на придавките.

Втора фаза: 10-12 години

Во оваа возраст придавките се презентираат во нивната основна синтактичка позиција, преноминална атрибутивна позиција, нема проширување на предикативната позиција.

A beautiful girl. – преноминална атрибутивна позиција

The girl is beautiful. – предикативна позиција

Морфемите и основните правила за формата и функцијата на компаративот на супериорност се презентирани.

Positive degree	She is <i>young</i> .
Comparative degree	She is <i>younger</i> than her brother.
Superlative degree	She is the <i>youngest</i> of all.

Трета фаза: 12-14 години

Во оваа фаза ученикот учи:

- компаративот на супериорност (продолжува да се учи),

- компаративот на еднаквост,

Mike is *as short as* Tom.

- компаративот кој не вклучува компарација,

better students – не се сосема добри

rather old – rather + позитив

longish weekend- придавка-ish значи somewhat

- суперлативот за две единици,

She is *the brightest* of the two.

- придавките без именки (head noun), и

The aged are provided with medical care.

- придавките кои означуваат националност и јазици

Јазик	Националност
<i>English</i>	<i>English</i>
<i>French</i>	<i>French</i>

Четврта фаза: *напредни (advanced) ученици (средношколци и универзитетски студенти кои учат англиски)*

- преноминална атрибутивна употреба на придавките,

Some boys are small може да се претвори во *Small boys*

Some boys are ready не може да се претвори во **Ready boys*

The food is ready има различно значење со *Ready food*

- атрибутивни партиципи,

The team that wins – The *winning* team

- преноминална придавка+именка,

Happy children

- граница помеѓу описни и класифицирани придавки,

musical instrument (classifying) и *musical* voice (descriptive) –една лексичка единица

human body и his *deeply humane* feelings -две лексички единици

- недеривација на атрибутивни придавки,
The *main* actor-само атрибутивна употреба
- постноминална модификација,
The only car *visible*-придавката после именката
- предмет комплемент употреба на придавките,
подмет + прирок + предмет + комплемент (придавка)
You make me feel *uncivilized*.
- редослед на придавките,
general description/size/shape/age/colour/ participle/nationality/ denominal adjectives/material/nouns
great, big, hulking physical specimen
- некои повеќе употребување на придавките без именки (head noun),
- формулаичен изразување,
Easy does it.
- без глаголи дел реченици придавки (verbless adjective clause)
if possible, when possible
- предикативни придавки,
The boy is *happy*
- непроширување на предикативни придавки
She is tired.

Петта фаза: *напредни (advanced) студенти*

- предлошки проширување на предикативни придавки,
tired of something
- дел реченица проширување на предикативни придавки,
It is bad that she had to leave it+that дел реченица
- инфинитивни проширување на предикативни придавки,
I am happy to be here придавка+инфинитивна конструкција
- компарација на придавките,
- класификација употребување на компаративот,
the older generation
- компарација на инфериорност,
This book is less interesting
- компарација на еднаквост,
- структурата на придавките во суперлатив

7.5 Значењето и важноста на изучувањето на придавките од англиски на албански јазик

Придавките се важни заради фактот што се меѓу најбитните делови на вокабуларот не само на англиски, но и на другите јазици. Секоја книга за изучување на англискиот како странски јазик придавките се составен дел во смисла на вокабуларот. Кога сме кај вокабуларот најпрво се учат најчестите општи именки и најчестите глаголи. Меѓутоа, и најпростите структури бараат по некоја придавка. На пример, помошниот глагол *to be* бара придавка за да формира реченица.

The girl is beautiful.

Во овој пример именката *girl* (девојка), која е една од основните општи именки, се учи во воведните часови по англиски јазик. Помошниот глагол *to be*, исто така се учи во првите часа по англиски јазик. За да се формира една проста односно основна реченица ни треба придавка. Како и да е, ова не значи дека посложените граматички структури или сложените зборовни групи не бараат придавки. Тука слободно може да се каже дека придавките пропорционално се учат заедно со другите зборовни единици.

Во семантичка смисла придавката може да биде круцијална. Придавката може да го смени значењето како на именките и на заменките така и на реченицата. Повеќе од јасно е дека придавките ги опишуваат именките или заменките. Ова ги прави значајни во една реченица иако некогаш придавката не е многу важна во именска фраза или реченица. На пример:

She is a *beautiful, nice and lovely* girl.

Во оваа реченица ако ја отстраниме која било од придавките, нема да има големо влијание врз значењето на реченицата. Меѓутоа, во примерот:

She is a *bad* driver.

Ако се отстрани придавката во тој случај значењето на реченицата би било сосема различно.

Сопственото искуство од студирањето на придавките освен другите добивки, можам слободно да ја претставам и мојата свест за важноста на придавките при изучување на англискиот јазик како странски јазик. Овој факт ме поттикнува да констатирам дека што повеќе придавки совладуваме толку потечно го зборуваме англискиот јазик и се стекнуваме со голема самодоверба при употребата на англискиот јазик.

VIII. ЗАКЛУЧОК

Во овој труд презентиравме преглед на романот *Големiot Гетсби* односно придавките преведени од англиски на албански јазик. Корпузот на нашето истражување на англиски јазик е базирана на авторите како: Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985), Huddleston, R., Pullum (2002), Dixon, W. M. R. & Aikhenvald, Y. A. (2004), Radford, A. (2004), Wekker, H., & Haegeman, L., (1985), Mathews, H. P. (2014), итн. додека на албански јазик ги следевме следните автори: Беци, Б., (2000) Domi, M., Floqi, S., Totoni, M., Përnaska, R., Çeliku, M., Mansaku, S., Prifti, S., (2002), Demiraj, Sh., Agalliu, F., Angoni, E., Dhrimo, A., Hysa, E., Lafe, E., Likaj, E., (2002), итн. Придавките од англиски кога се преведуваат на албански јазик и подлежат на големи промени. Ова се случува поради фактот дека двата јазика се многу различни во структурата и генерално поради големиот број на придавки кои ги има на располагање англиски јазик. Меѓутоа, нашиот заклучок ќе се базира на три аспекта, а тоа се:

- a) заклучок од областа на морфологијата;
- б) заклучок од областа на синтаксата и семантиката; и
- в) заклучок од квантификација на придавките.

8.1 Заклучок од областа на морфологијата

Јазиците постојано се менуваат и со цел да се прошируваат тие имаат низа на начини на зборообразување. На англиски и на албански јазик имаме различни начини на образување кои се разликуваат според фреквенцијата и продуктивноста. Овие начини на зборообразување се деривација, сложенки и конверзија. Деривација е еден начин на зборообразување која во двата јазика е многу продуктивна. Сложенките се многу продуктивни во англискиот јазик, но не и во албанскиот јазик. Меѓутоа, нашата анализа е врз основа на придавките на англиски јазик со суфикси, префикси и сложенки и нивните еквиваленти во албански јазик.

Во продолжение во форма на графикони ќе се пре крајните резултати за албанските кореспонденти врз основа на англиските суфикси кои се повеќепати користени во романот *Големiot Гетсби*. Овие суфикси (-y, -less, -al, и -ic) и нивните еквиваленти на албански јазик се претставени во форма на графикони.

Графикон 7 Придавките со суфикс -у и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките со суфикс -у се анализирани и е донесен следниов заклучок: од вкупно 15 примери со суфикс -у ексцерпирани од романот Големиот Гетсби, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 34% од придавките се преведени со суфикс -ur(a), 34% се преведени на различни придавки, 20% се преведени во состав *предлог + именка*, и 13% се преведени со суфикс -shëm на албански јазик.

Графикон 8 Придавките со суфикс -less и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките со суфикс -less се анализирани е донесен следниот заклучок: од вкупно 15 примери со суфикс -less ексцерпирани од романот Големиот Гетсби, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 60% од придавките се

преведени со префикс *ra-*, 27% се преведени на различни придавки, и 13% се преведени со префикс *sh-* на албански јазик.

Графикон 9 Придавките со суфикс *-al* и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките со суфикс *-al* се анализирани е донесен следниот заклучок: од вкупно 15 примери со суфикс *-al* ексцерпирани од романот Големиот Гетсби, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 40% од придавките се преведени со суфикс *-ik(e)*, 40% се преведени со суфикс *-al(e)*, и 20% се преведени со суфикс *-shëm* на албански јазик.

Графикон 10 Придавките со суфикс *-ic* и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките со суфикс *-ic* се анализирани е донесен следниот заклучок: од вкупно 15 примери со суфикс *-ic* ексцерпирани од романот *Големиот Гетсби*, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 87% од придавките се преведени со суфикс *-(t)ik(e)*, и 13% се преведени со суфикс *-shme, -uar* на албански јазик.

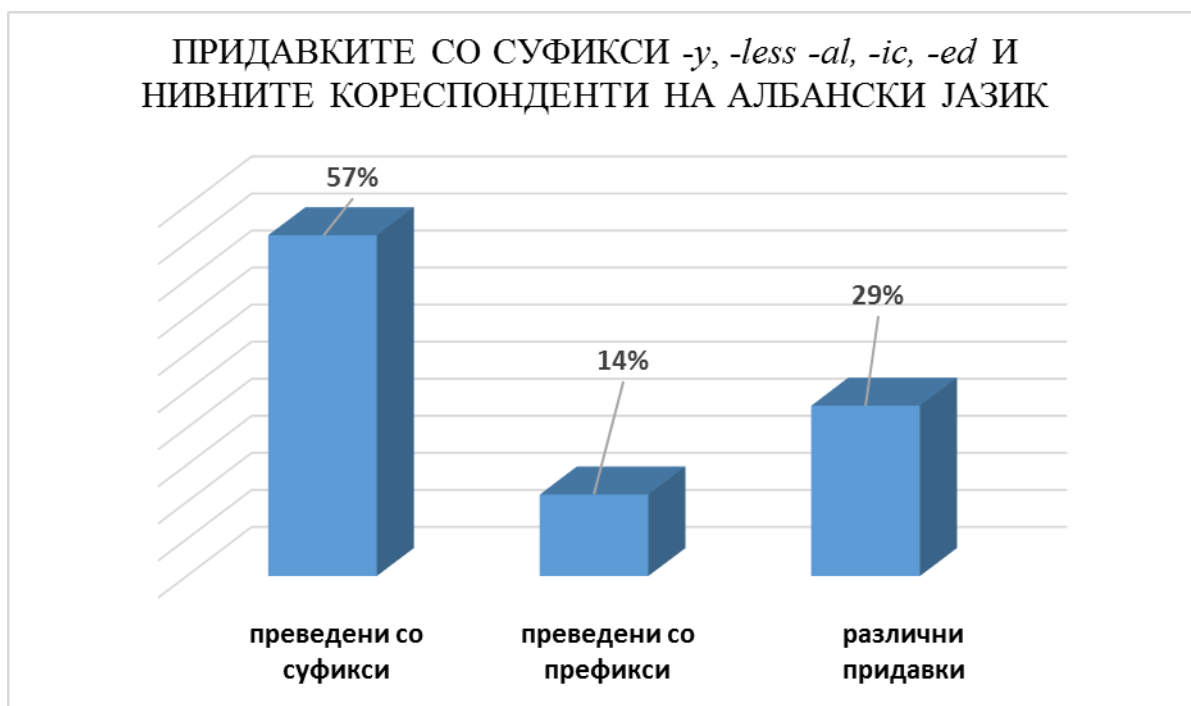
Графикон 11 Придавките со суфикс *-ed* и нивните кореспонденти на албански јазик

Партицип придавките со суфикс *-ed* се анализирани е донесен следниот заклучок: од вкупно 20 примери со суфикс *-ed* ексцерпирани од романот *Големиот Гетсби*, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 45% од придавките се преведени со различни придавки, 30% се преведени со суфикс *-uar(a)*, и 25% се преведени со суфикс *-ur(a)* на албански јазик.

Графикон 12 Придавките со суфикс *-ing* и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките на англиски јазик кои завршуваат со *-ing* потекнуваат од зборовната група на глаголи. Меѓутоа, овие придавки функционираат и како глаголи и како придавки. Во албанскиот јазик овие придавки со овој суфикс немаат еквиваленти кои може да се групират во типови, т.е. како другите делови. Затоа оваа анализа е врз основа на потекнување на придавката т.е. во која зборовна група припаѓала придавката пред да стане придавака. Партиципните придавки со суфикс *-ing* се анализирани и е донесен следниов заклучок: од вкупно 20 примери со суфикс *-ing* ексцерпирани од романот *Големиот Гетсби*, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 50% од придавките од глаголи образувани се придавки, 20% од придавките од именки образувани се придавки, 20% се преведени директно како придавки и 10% од придавките од прилози образувани се придавки на албански јазик.

Графикон 13 Придавките со суфикс *-y, -less, -al, -ic, -ed* и нивните кореспонденти на албански јазик

Горенаведениот графикон ги претставува воопшто резултати за придавките со суфикси преведени на албански јазик. Вкупно се анализирани 80 придавки образувани со суфикси на англискиот јазик. Може да се заклучува дека придавките на англиски јазик кои се образуваат со овие суфикси *-y, -less, -al, ic, и -ed*, при преведување на албански јазик 46 придавки или 57% се преведуваат со различни суфикси, 23 придавки или 29% се преведуваат во различни придавки со различни суфикси и префикси, и 11 придавки или 14% се преведуваат со различни префикси.

Во продолжение во форма на графикони ќе се претстават крајните резултати за албанските еквиваленти врз основа на англиските префикси кои се користени повеќепати во романот *Големiot Гетсби*. Овие префикси (*un-, in-, и -dis*) и нивните еквиваленти во албанскиот јазик се претставени во форма на графикони.

Графикон 14 Придавките со префикс *un-* и нивните кореспонденти на албански јазик

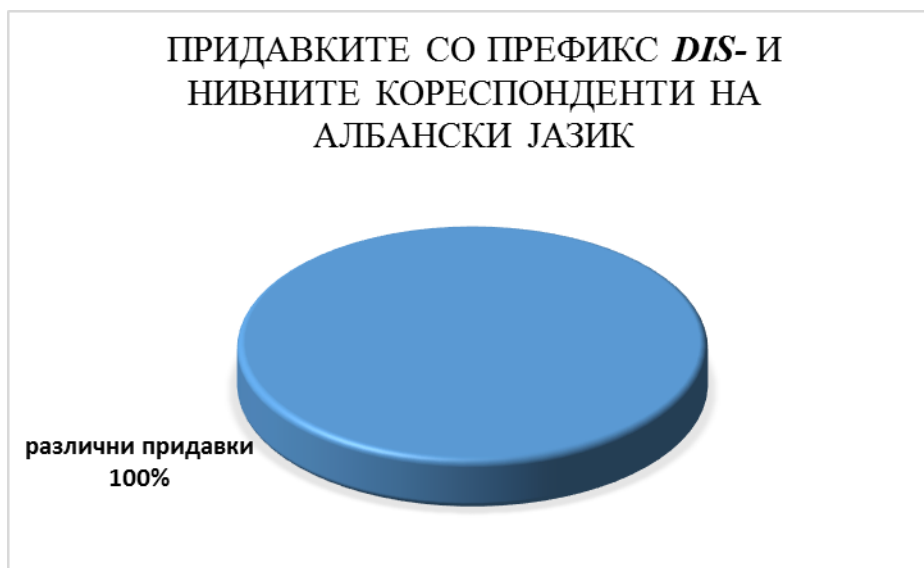
Придавките со префикс *un-* се анализирани и е донесен следниот заклучок: од вкупно 15 примери со префикс *un-* ексцерпирани од романот *Големiot Гетсби*, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 87% од придавките се преведени со префикс *ra-*, и 13% се преведени со *s'* негатив + именка или придавка албански јазик т.е. придавка со негативно значање на пример: *s'ka rëndësi* и *s'ishin të domosdoshme*.

Графикон 15 Придавките со префикс *in-* и нивните кореспонденти на албански јазик

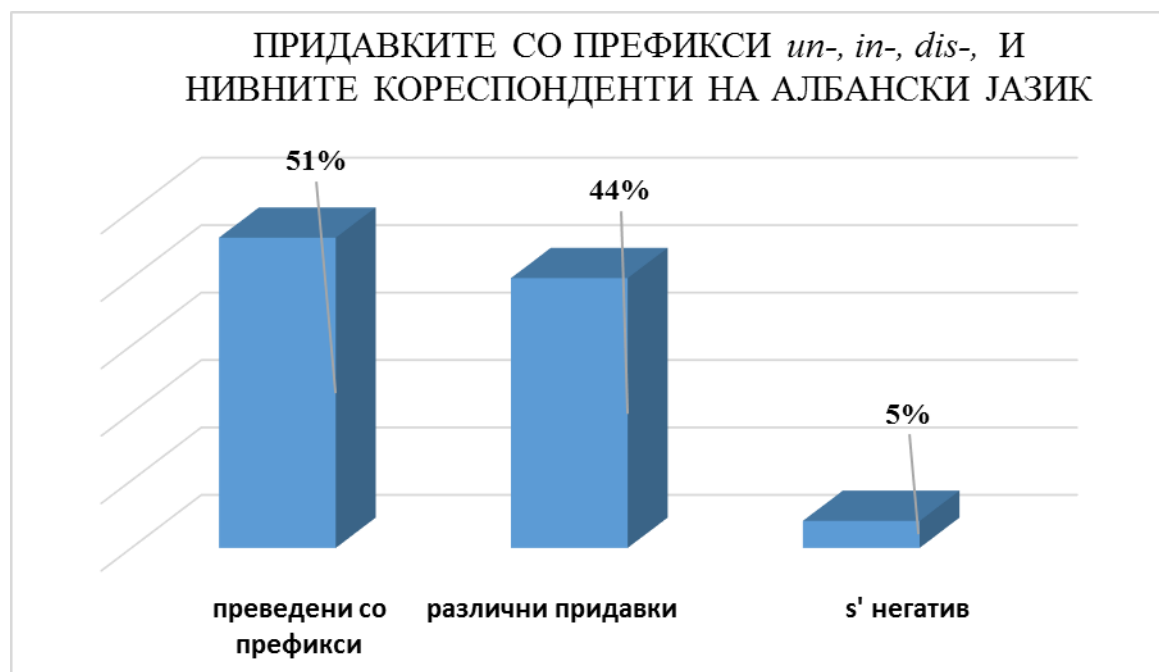
Придавките со префикс *in-* се анализирани и е донесен следниов заклучок: од вкупно 15 примери со префикс *in-* ексцерпирани од романот *Големiot Гетсби*, при

превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 67% од придавките се преведени со префикс *ra-*, а 33% се преведени во различни придавки албански јазик.

Графикон 16 Придавките со префикс *dis-* и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките со префикс *dis-* се анализирани и е донесен следниов заклучок: од вкупно 15 примери со префикс *dis-* ексцерпирани од романот *Големiot Гетсби*, при превод на албански јазик 100% се најдени различни еквиваленти на албански јазик.

Графикон 17 Придавките со префикс *un-*, *in-*, *dis-*, и нивните кореспонденти на албански јазик

Горенаведениот графикон ги претставува воопшто резултатите за придавките со префикси преведени на албански јазик. Затоа може да се заклучи дека од вкупно 45 придавките на англиски јазик образувани со префиксите *in-*, *in-* и *-dis*, при преведување на албански јазик 23 придавки или 51% се преведуваат со различни префикси, 20 придавки или 44% се преведуваат со различни придавки со различни префикси и суфикси, и 2 придавки или 5% се преведуваат со *s* негативни именки или придавки.

Во продолжение во форма на графикони ќе се даваат крајните резултати за албанските еквиваленти врз основа на англиските сложени придавки со различни состави. Исто така, ќе се наведнат и нивните еквиваленти на албански јазик.

Графикон 18 *Сложените придавките и нивните кореспонденти на албански јазик*

Сложените придавките се анализирани и е донесен следниов заклучок: од вкупно 35 примери со сложени придавки кои се ексцерпирани од романот *Големiot Гетсби*, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти; 29% од сложените придавките се преведени во именски фрази, 20% се преведени со придавски фрази, 20% се преведени како придавки, 17% се преведени како сложени придавки, 8% од сложените придавки се преведени како глаголски фрази, а 6% се преведени како именки на албански јазик.

8. 2 Заклучок во областа на синтакса и семантика

Во овој дел од анализата можеме да заклучиме дека, при превод на придавките од англиски на албански јазик постојат сличности и разлики во нивната позиција. Ги анализиравме придавките на англискиот јазик врз основа на трите главни карактеристики истакнати од страна на Хадлестон и Пулум⁹⁷. Подолу ќе се даваат разликите и сличностите врз основа на овие три главни карактеристики што ги имаат придавките во англискиот јазик, а кои се карактеристиката на функцијата, на степенувањето и на зависноста.

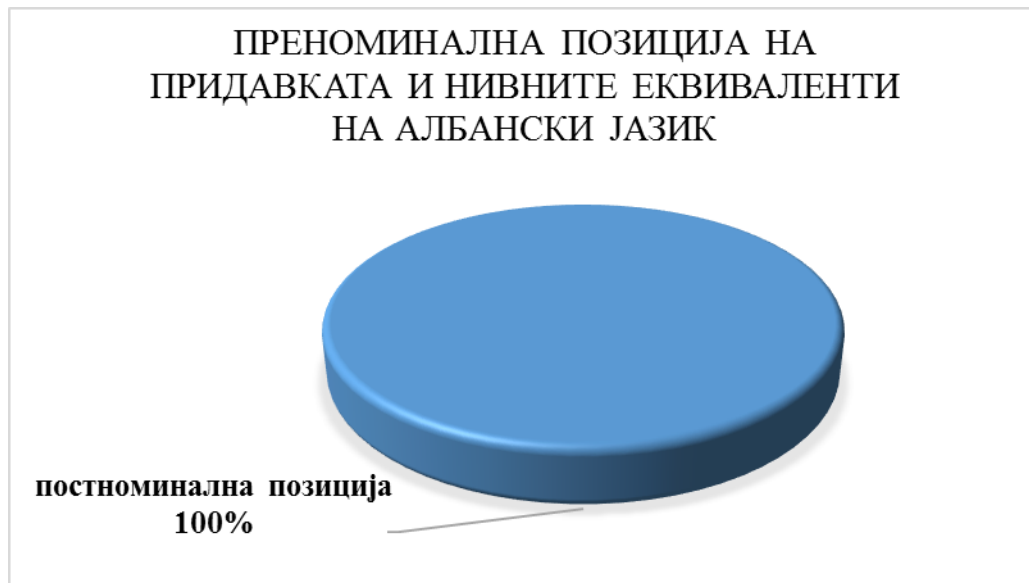
Придавките во англискиот јазик функционираат како атрибутивни и предикативни. Атрибутивните придавки во англискиот јазик обично стојат пред именката во именска фраза. Затоа тие се нарекуваат преноминални. Во ваков случај придавките функционираат како премодификатори.

Според нашата хипотеза каде што предвидовме дека придавките на англискиот јазик се разликуваат од придавките на албански јазик од морфолошки и синтактичка гледна точка, во овој дел, значи од синтактичка гледна точка може да заклучиме дека овој дел на хипотезата е потврдена. Меѓу најочигледните синтаксички разлики помеѓу англискиот и албанскиот јазик е нивната позицијата на придавките во однос на именката. На англиски јазик позицијата на придавката е атрибутивна и предикативна. На англиски јазик овие придавки често се појавуваат во именски фрази и тоа во преноминална позиција, па ретко и во постноминална позиција. Овие придавки на албански јазик при преведување ја менуваат позицијата, така што сите се појавуваат на постноминална позиција. Оваа позиција тесно се поврзува и со областа на семантиката, бидејќи позицијата на придавката на англиски преноминална и на албански јазик постноминална ја прави реченицата да има значење. Заменувајќи ја позицијата во двата јазика речениците нема да имаат значење и семантички нема да функционираат.

Предикативните придавки на англиски јазик при преведувањето немаат голема разлика, освен придавките кои на англиски јазик се само предикативни. Овие придавки кои се само предикативни на англиски јазик при преведувањето ја менуваат зборовната група, така што освен придавки тие се преведени со именки, глаголи и прилози. Ова преведување на придавките на англиски јазик со други зборовни групи на албански

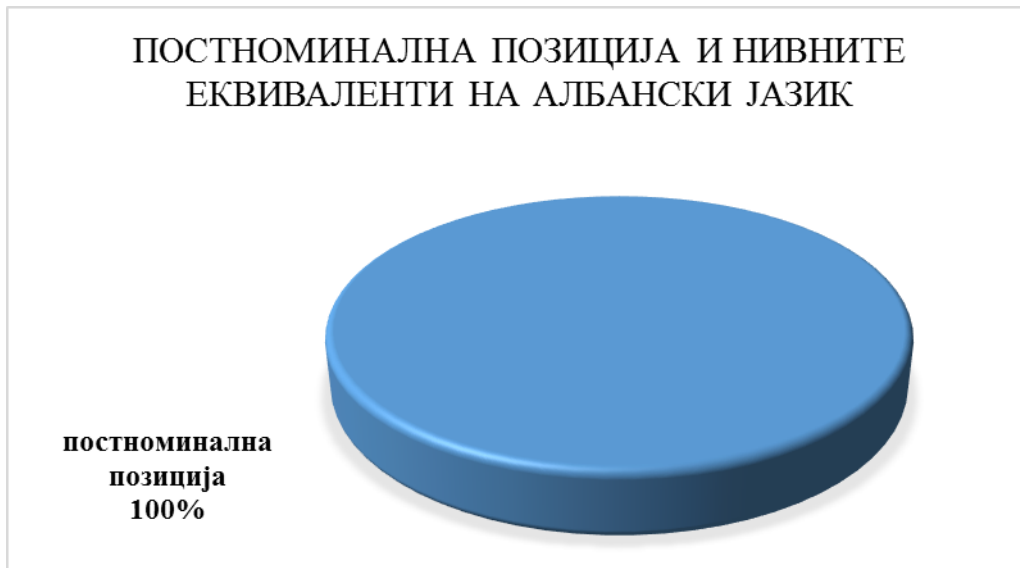
⁹⁷ Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press

јазик е неопходна од страна на преведувачот бидејќи тој мора да го чува значењето на оригиналот (*The Great Gatsby*).

Графикон 19 Придавките во преноминална позиција и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките во преноминална позиција се анализирани и е донесен следниов заклучок: од вкупно 10 примери во преноминална позиција кои се ексцерпирани од романот *Големиот Гетсби*. При превод на албански јазик сите овие придавки се преведени во постноминална позиција. Тоа значи дека 100% од придавките на албански јазик се преведени во постноминална позиција. Постноминалната позиција на албански јазик се поврзува со семантичката област, односно овие придавки на албански јазик немаат значење ако се во преноминална позиција. Силната врска што овие придавки ја имаат од синтактички и семантички аспект во постноминална позиција, не им дозволува да ја сменат позицијата на албански јазик.

Графикон 20 Придавките во постноминална позиција и нивните кореспонденти на албански јазик

Исто така, придавките може да бидат и постноминални, но ваквите појавувања се многу ретки. Придавките во постноминална позиција се анализирани е донесен следниов заклучок: од вкупно 5 примери во преноминална позиција кои се ексцерпирани од романот *Големiot Гетсби*. При превод на албански јазик сите овие придавки се преведени со придавки во постноминална позиција. Тоа значи дека 100% од придавките на албански јазик се преведени во постноминална позиција.

Степенување

Со апликацијата и анализирањето на категоријата степен кај придавките на албански јазик, според теоријата на Беци Б. (2000, 2005) и Демирај Ш. (2002), и придавките на англиски јазик, според теоријата на Куирк Р., Гринбаум С., Лич Г., Сватвик Ц., (2008), може да се констатира дека при преводот на придавките од англиски јазик на албански јазик категоријата на степенот ги има следниве три карактеристики:

1. Придавките на албански јазик можат да ја наследат категоријата на степенот од англиски јазик.
2. Придавките од англиски јазик можат да преминуваат во друга категорија на степен во албанскиот јазик.
3. Придавките при преведување на албански јазик, можат ја губат категоријата на степенот.

Зависноста од прилозите

Зависноста на прилозите е трета особина кој Хадлестон и Пулум ја преставуваат. Карактеристика за оваа особина е дека придавките како премодификатор го земаат прилогот, на пример: [*extremely*_{adv}, **good**_{adj}], [*amazingly*_{adv}, **surprised**_{adj}].

Графикон 21 Прилогот како премодификатор на придавките и нивните кореспонденти на албански јазик

Придавките во зависност од прилозите се анализирани и е донесен следниов заклучок: од вкупно 20 примери од придавките ексцерпирани од романот *Големiot Гетсби* кои за премодификатор го имаат прилогот, при превод на албански јазик се најдени следниве еквиваленти: 70% од придавките во зависност од прилозите, исто така при преведување на албански јазик прилозите функционираат како премодификатори. Тоа значи дека позицијата е иста кога се преведуваат. Другите 30% се преведени со различни придавки.

8.3 Заклучок на квантификација на придавките

Ова поглавје можеби изгледа просто и не толку важно, меѓутоа според нашето мислење, истото ја објаснува едната од главните хипотези на овој труд. Ако се вратиме на почетокот, во воведното поглавје ќе забележиме дека едната од споредните хипотези предвидува дека бројот на придавките во *Големiot Гетсби* опфаќа голем спектар на придавки. Значи, ова поглавје е повеќе од неопходна.

Инаку, во првиот графикон во ова поглавје е даден целокупниот број на придавки во *Големiot Гетсби* и нивниот однос со другите зборови. Графиконот покажува дека 6 отсто од зборовите се придавки. И сите овие придавки се основни придавки кои опишуваат именки или заменки. Бројот би бил поголем кога би ги додале и другите модификатори на именки или заменки како што се кардиналните броеви, редните броеви, придавките за ограничување, присвојните придавки, именките кои опишуваат други именки. Исто така, треба да се истакне дека сопствените именки кои содржат придавки не се земени како придавки.

Кога ги имаме предвид сите овие податоци и факти, може да заклучиме дека бројот на придавките во делото *Големiot Гетсби* е голем. Разновидноста на придавките употребени во ова дело, односно 950 различни придавки е голема бројка. Ако се споредува со целокупниот албански речник, оваа бројка би била еднаква на околу три проценти од зборовите во албанскиот речник.

8. 4 Заклучок на преводите на *Големiot Гетсби*

Книжевните преводи некогаш свесно и некогаш несвесно ги губат оригиналните вредности. Сепак, секогаш има потреба за преводи барем за ремек-дела како што е *Големiot Гетсби*. Како што веќе истакнавме *Големiot Гетсби* е преведен два пати на албански јазик од два различни преведувачи. Исто така, истакнавме дека двата превода се разликуваат кога станува збор за квалитетот на преводот. Вториот превод, иако има многу нешта што треба да се коригираат, но сепак овој превод е поквалитетен и поприфатлив од првиот. Нашата хипотеза дека преведувачот имал тешкотии при преведување на придавките од англиски јазик на албански јазик е точна. Тој ги дава еквивалентите на придавките во други граматички категории (именки, глаголи, именски фрази, придавски фрази и придавките од англискиот јазик кои се изгубени при преведување).

Од семантичка гледна точка најдовме многу примери каде значењето на придавките е различно од оригиналот. Иако големиот број на зборови англискиот јазик го отежнуваат наоѓањето на исти или слични поими сепак адаптирањето при преводи ни дозволува да го чуваме значењето. Како и да е поголемиот дел од придавките го имаат зачувано значењето и ги исполнуваат семантичките критериуми.

Што се однесува на првиот превод на романот *Големiot Гетсби* преведен од страна на Мунтас Шеху може да се заклучи дека преводот има голем број грешки од

морфолошки, синтактички и семантички аспект, така што овој превод според нашата анализа треба да се отстрани од јавноста и да не се користи како извор за понатамошни истражувања.

За да се преведе овој роман така како што треба, преведувачите најпрво треба да имаат општо знаење, особено од полето на светската книжевност. Меѓутоа, не се доволно овие знаења, за да се преведе делото на *Големiot Гетсби*. Мислам, за да се задржи книжевното и јазичното значење на ова дело, преведувачот треба да биде запознаен со следниве околности:

- структурална и тематска анализа на литературното дело;
- перцепцијата на делото во англиското јазично подрачје;
- биографијата на авторот;
- историските и социјалните околности.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Aronoff, M. (1994) *Morphology by Itself – Stems and Inflectional Classes*. USA: Massachusetts Institute of Technology
- Baker, C. M. (2004) *Lexical Categories Verbs, Nouns and Adjectives*. Cambridge: Cambridge University Press
- Bauer, L. (2003) *Introducing Linguistics Morphology*. Edinburgh: Edinburgh University Press
- Bauer, L. (1988) *Introducing Linguistic Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press
- Bauer, L. (1983) *English Word Formation*. Cambridge: Cambridge University Press
- Beci, B. (2000) *Gramatika e gjuhës shqipe për të gjithë*. Shkodër: Camaj-Pipa
- Beci B. (2005) *Gramatika e gjuhës shqipe*. Tirane: Logos-A
- Bejta, M. (1988) *Fjalor i fjalëve të huaja*, Prishtinë: Rilindja
- Bejta, B. (2007) *Gjuha dhe të folurit*, Prishtinë: Gjon Buzuku
- Biber, D., Johansson, S. Leech, G., Conrad, S., Finegan, E, Quirk, R., (1999) *Longman Grammar of Spoken and written English*. England: Pearson Education Limited
- Breban, T. (2010) *English Adjectives of Comparison*. Berlin & New York: Walter de Gruyter GmbH & Co.
- Bloom, H. (Ed.). (1999). *Bloom's Notes: F. Scott Fitzgerald's The Great Gatsby*. Broomall: Chelsea House Publishers
- Bloom, H. (Ed.). (2006). *Bloom's Guides: F. Scott Fitzgerald's The Great Gatsby*. Broomall: Chelsea House Publishers
- Bloom, H. (2010). (Ed.). *Bloom's Modern Critical Interpretation: The Great Gatsby*. New York: Infobase Publishing
- Bloomfield, L. (1933) *Language*. New York: Holt
- Brucoli, M. J. (1981). *Some Sort of Epic Grandeur: The Life of F. Scott Fitzgerald* (2nd ed.). South Carolina: University of South Carolina Press
- Brucoli, M. J. (1992). *The Great Getsby Preface*. The University of South Carolina
- Brucoli, M. J. (2002). *Some Sort of Epic Grandeur: The Life of F. Scott Fitzgerald*. South Carolina: University of South Carolina Press
- Bryson, B. (1990) *The mother tongue: English and how it got that way*. New York: Perennial publishing house.
- Carnie, A. (2011) *Modern Syntax*. New York: Cambridge University Press.
- Carstairs-McCarthy, A. (2002) *An Introduction to English Morphology: Words and Their*

- Structure*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Collins, C. (1990). *English Grammar*. Collins ELT
- Cook, J. V. & Newson, M. (2007) *Chomsky's Universal Grammar*. USA: Blackwell Publishing
- Chomsky, N. (1965) *Aspects of the theory of syntax*. Cambridge: M.I.T. Press
- Chomsky, N. (1956) *Syntactic Structures*. Gravenage: Mouton
- Curnutt, K. (2007). *The Cambridge Introduction to F Scott Fitzgerald*. New York: Cambridge University Press
- Davis, S. & Gillon, S. B. (2004) *Semantics*. Oxford: Oxford University Press
- Demiraj, Sh., Agalliu, F., Angoni, E., Dhrimo, A., Hysa, E., Lafe, E., Likaj, E., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 1*. Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave
- Dixon, W. M. R. & Aikhenvald, Y. A. (2004) *Adjective Classes*. Oxford: Oxford University Press
- Domi, M., Floqi, S., Totoni, M., Përnaska, R., Çeliku, M., Mansaku, S., Prifti, S., (2002) *Gramatika e gjuhës shqipe 2*. Tiranë: Botimi i akademisë së shkencave
- Donaldson, S. *The Trouble with Nick: Reading Gatsby Closely*. In Bloom, H. (2010) (Ed.). *Bloom's Modern Critical Interpretation: The Great Gatsby*. New York: Infobase Publishing
- Eastwood, J. (1994) *Oxford Guide to English Grammar*. Oxford: Oxford University Press
- Eco, U. (1997) (Jorgaqi, K. Transl.). *Si të bëhet një punim diplome*. Tirana: Botime Përpjekja
- Filipovic, R. (1972) *Studies 5. The Yugoslav Serbo-Croatian-English Contrastive Project-Adjectives-Contrastive Linguistics*. Wanshingto: Center for Applied Linguistics.
- Fitzgerald, F. S. (1980) *The Great Gatsby*. New York: Charles Scribener's Sons
- Fitzgerald, F. S. (1983) (Vulgarakis, S. Transl.). *Големуот Гетсби*. Skopje: Nova Makedonija
- Fitzgerald, F. S. (1994) (Muntas Shehu, Превод). *Getsbi i madh*. Tiranë: Albin
- Fitzgerald, F. S. (2012) (Stavri Pone, Превод) *Getsbi i madh*. Tiranë: Botime Shqiptare
- Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*. Tiranë: Instituti i gjuhësisë dhe i letërsisë 1980.
- Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*. Tiranë: Instituti i gjuhësisë dhe i letërsisë 1984.
- Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*. Botimi i dytë i ripunuar. Tiranë: Toena 2002.
- Hart, C. (2005) *Doing Your Masters Dissertation*. London, Thousand Oaks, New Dehli: Sage Publications
- Haspelmath, M. (2002) *Understanding Morphology*. London: Arnold
- Hook, A. (1992) *F. Scott Fitzgerald*. London: Edward Arnold

- Huddleston, R., (1988) *English Grammar, An Outline*. CUP
- Huddleston, R., Pullum, K. G., (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press
- Ivir, V. (1983) *A Contrastive Analysis of English Adjectives and their Serbo-Croatian Correspondents*. Zagreb: Institute of Linguistics Faculty of Philosophy University of Zagreb
- Ismajli, R./Ferdinand de Saussure (2002) *Kurs i gjuhësisë së përgjithshme*. Prishtinë: Shtëpia botuese- Dituria
- Јанева, М. (2009) *Modern English Grammar*, Скопје: Тримакс
- Karpacheva, O. (1999) *The Case of Russian Predicate Adjectives*. Master Thesis – University of Calgary-Department of Linguistics
- Kabashi, J. (2000) *English Grammar Morfology*. Prishtinë: Universiteti i Prishtinës.
- Kostallari, A. (1972) *Studime mbi leksikun dhe mbi formimin e fjalëve në gjuhën shqipe* Universiteti Shtetëror i Tiranës
- Kumar, R. (2005). *Research Methodology*. London, Thousand Oaks, New Dehli: Sage Publications
- Lado,R.(1957) *Linguistics across cultures, Ann Arbour*. Michingham: the University of Michingam Press.
- Lado,R. (1955) *Patterns of difficulty in Vocabulary Language learning* 6. (Reprinted in Allen 1965).
- Levenston, E. A. (1965:221-225) *The Translation Paradigm, A technique for Contrastive Syntax*. IRAL, 3.3, 221-225.
- Lieber, R. (2009) *Introducing Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Likaj, E.,Çabej, M., (2010) *Morfologjia e shqipes standard*. Tiranë
- Lloshi, Xh. (1999) *Stilistika dhe pragmatika*. Botime Toena
- Lyons, J. (1977) *Semantics*. London and New York: Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1968) *Introduction to Theoretical Linguistics*. Cambridge University Press.
- Majlinda, N. (2009) Меѓујазичните Синоними и Хомоними во Англискиот и Албанскиот јазик. Докторска дисертација – Скопје – Универзитет Св. Кирил и Методиј (необјавена)
- Marchard, H. (1960) *Categories and types of Present-Day English word formation*. Wiesbaden: Harasowitz.
- Mathews, H. P. (1974) *Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press
- Mathews, H. P. (2014) *The Positions of Adjectives in English*. Oxford: Oxford University Press

- McNally, L. & Kennedy, C. (2008) *Adjectives and Adverbs*. Oxford: Oxford University Press
- Mizener, A. (1999) *F. Scott Fitzgerald*. New York: Thames and Hudson
- Murgovski, Z. (2008) *Англиско makedonski и македонско англиски речник*. Skopje: СIP-Каталогизација во публикација Народна и универзитетска библиотека “Климент Охридски”.
- Mustafa, A. (2006) *Hyrje në metodologjinë e punës kërkimore-shkencore në fushë të filologjisë*. Skopje: Menora
- Nuhiu, B. (2013) *Symbolism in The Great Gatsby by F. Scott Fitzgerald*. Master thesis – South East European University – Department of English Language and Studies (необјавена)
- Panolli, J. (2000) *Aspects of the Corrective Contrastive Grammar*. Tiranë: Shtëpia botuese e Librit Universitar
- Панзова, В. (2003) *Науката како занает*. Скопје: Винсент Графика
- Панзова, В. (2011) *Прирачник за изработка на студентски трудови*. Скопје: Бомат Графикс
- Perkins, M. E. *Leters to FSF*. In Bloom, H. (Ed). (1999). *Bloom's Notes: F. Scott Fitzgerald's The Great Gatsby*. Broomall: Chelsea House Publishers
- Pone, S. (2012) *Getsbi i Madh*. Tiranë: Bota shqiptare
- Yule, G. (1998). *Analysing English Grammar*. Oxford University Press
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*. England: Pearson Education Limited
- Taranto, G. (2006) *Discourse Adjectives*. New York: Taylor & Francis Group, LLC
- Tucker, H.,G., (1998) *The Lexicogrammar of Adjectives*. New York: Casell
- Radford, A. (2004) *English Syntax: An Introduction*. Cambridge University Press, Cambridge, ISBN 0 521 54275 8 (paperback)
- Romanić, J. (2011) *A Comparative Analysis of Adjectives in the Novel of The Great Gatsby and the historical text A History of woman*. Graduation Thesis-Faculty of Philosophy - University of Maribor
- Thomaj, J. (2006) *Leksikologjia e gjuhës shqipe* Tiranë: Botime Toena
- Wekker, H., & Haegeman, L., (1985) *A Modern Course in English Syntax*. London: Routledge
- Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. (2003), Cambridge: Cambridge University Press

ИЗВОРИ ОД ИНТЕРНЕТ

W. M. Baskervill & J. W. Sewell “An English Grammar” 1896

<http://classiclit.about.com/library/bl-etexts/wmbaskervill/bl-wmbaskervill-grammar-parts-adjectives.htm> (04.Dec.2015)

Seyed Akbar Mirhassani “A Contrastive Analysis of English and Persian Adjectives”

(<http://www.modares.ac.ir/file/05.pdf?p=L3VwbG9hZHMvVEFSQkIBVC9UQkxfUEFHrv9GSUxFLzA1LnBkZi4yODc1NTdfUEFUSA-->) 14.Nov.2015

Kim Bos “Ain't we got fun! Translating The Great Gatsby” Master work 2011,

(<http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/209898>) 18.Nov.2015

Курсова работа, “Contrastive analysis of compound adjectives in English and Ukrainian”

(<http://bibliofond.ru/view.aspx?id=599617>) 29. Nov.2015 12:14

Volker Gast “Contrastive Analysis” (<http://www.personal.unijena.de/~mu65 qev/ papdf/ CA.pdf>) 10.Окт.2015

Xiangqi, L. *Stylistic analysis of The Great Gatsby from lexical and grammatical*

Category Journal of Language Teaching and Research, Vol. 1, No. 5, pp. 662-667, Сентябрь, 2010

(<http://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/suffixes>) 14.Дек.2015

(<http://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/prefixes>) 14.Дек.2015

(<https://en.wikipedia.org/wiki/Syntax>) 6 Фев. 2016

(<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/syntax?q=SYNTAX+>) 6 Фев. 2016

(<http://www.donnayoung.org/english/grammar/adjectives-adverbs.htm>) 7 Фев. 2016

(https://en.wikipedia.org/wiki/Grammatical_modifier) 7 Фев. 2016

(Wiki-<https://en.wikipedia.org/wiki/Syntax>) 4 Фев.2016

ПРИЛОЗИ

Прилог 1 Листа на табели

ЛИСТА НА ТАБЕЛИ

Табела 1 Пример за пронаоѓање на сличностите и разликите меѓу придавките во двата јазика во областа на морфологијата.....	7
Табела 2 Пример за пронаоѓање на сличностите и разликите меѓу придавките во двата јазика во областа на синтаксата.....	8
Табела 3 Пример на тешкотии од страна на преведувачот при преведување на романот <i>Големиот Гетсби</i>	8
Табела 4 Придавките со суфикси ексцерпирани во романот <i>Големиот Гетсби</i>	28
Табела 5 Придавките со префикси ексцерпирани во романот <i>Големиот Гетсби</i>	60
Табела 6 Сложени придавките ексцерпирани во романот <i>Големиот Гетсби</i>	77
Табела 7 Деклинација на придавката со претпозитивен член во албанскиот јазик.....	94
Табела 8 Редоследот на придавките во англискиот јазик.....	125
Табела 9 Редоследот на придавките во албанскиот јазик.....	126
Табела 10 Полесно изучување на придавките со суфикси и префикси на двата јазика.....	181
Табела 11 Полесно изучување на позицијата на придавките на двата јазика.....	182
Табела 12 Синонимни придавки на двата јазика.....	184
Табела 13 Различни суфикси и префикси на придавките на двата јазика.....	185
Табела 14 Сложени придавки и нивните еквиваленти на албански јазик.....	185

Прилог 2 Листа на графיקони

ЛИСТА НА ГРАФИКОНИ

Графикон 1	Придавките во <i>Големiot Гетсби</i> во однос со другите зборови.....	175
Графикон 2	Придавките во <i>Големiot Гетсби</i> кои се повторуваат и кои не се повторуваат.....	176
Графикон 3	Најфреквентите придавки во <i>Големiot Гетсби</i>	177
Графикон 4	Видови придавки на морфолошки аспект.....	177
Графикон 5	Позицијата на придавките на синтактички аспект.....	178
Графикон 6	Придавките со прилози и без прилози.....	178
Графикон 7	Придавките со суфикс <i>-y</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	191
Графикон 8	Придавките со суфикс <i>-less</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	191
Графикон 9	Придавките со суфикс <i>-al</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	192
Графикон 10	Придавките со суфикс <i>-ic</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	192
Графикон 11	Придавките со суфикс <i>-ed</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	193
Графикон 12	Придавките со суфикс <i>-ing</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	194
Графикон 13	Придавките со суфикс <i>-y, -less, -al, -ic, -ed</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	195
Графикон 14	Придавките со префикс <i>un-</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	196
Графикон 15	Придавките со префикс <i>in-</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	196
Графикон 16	Придавките со префикс <i>dis-</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	197
Графикон 17	Придавките со префикс <i>un-, in-, dis-</i> и нивните кореспонденти на албански јазик.....	197
Графикон 18	Сложените придавки и нивните кореспонденти на албански јазик.....	198
Графикон 19	Придавките во преноминална позиција и нивните кореспонденти на албански јазик.....	200
Графикон 20	Придавките во постноминална позиција и нивните кореспонденти на албански јазик.....	201
Графикон 21	Прилогот како премодификатор на придавките и нивните кореспонденти на албански јазик.....	202

Прилог 3 Листа на шеми

ЛИСТА НА ШЕМИ

Шема 1	Помошна скеда за оваа истражување.....	18
Шема 2	Придавките со суфикс <i>-y</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	97
Шема 3	Придавките со суфикс <i>-less</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	98
Шема 4	Придавките со суфикс <i>-al</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	98
Шема 5	Придавките со суфикс <i>-ic</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	98
Шема 6	Придавките со суфикс <i>-ing</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	99
Шема 7	Придавките со суфикс <i>-ed</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	100
Шема 8	Придавките со префикс <i>un-</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	100
Шема 9	Придавките со префикс <i>in-</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	101
Шема 10	Придавките со префикс <i>dis-</i> , и нивните кореспонденти на албански јазик.....	101
Шема 11	Сложените придавки и нивните кореспонденти на албански јазик.....	102
Шема 12	Синтактичка анализа на реченицата на англиски јазик преку загради.....	105
Шема 13	Синтактичка анализа на реченицата на англиски јазик преку шема.....	106
Шема 14	Синтактичка анализа на реченицата на албански јазик.....	107
Шема 15	Придавката во функција на комплемент на подметот.....	135
Шема 16	Придавката во функција на именски дел на именскиот прирок.....	135
Шема 17	Придавката во функција на комплемент на предметот.....	136
Шема 18	Придавката во функција на детерминант на предметот.....	136
Шема 19	Преноминалните придавки и нивните еквиваленти на албански јазик.....	154
Шема 20	Постноминалните придавки и нивните еквиваленти на албански јазик.....	154
Шема 21	Предикативна структурата на придавките кои функционираат како комплемент на предмет.....	155

Шема 22	Прилозите како премодификатори на придавките и нивните еквиваленти на албански јазик.....	156
Шема 23	Придавката како именска група на албански јазик.....	157
Шема 24	Придавката како придавска група на албански јазик.....	157
Шема 25	Придавката како дел од глаголско-именскиот прирок.....	158
Шема 26	Придавката во функција на детерминант на подметот и детерминант на предметот.....	158
Шема 27	Придавката во функција на детерминант на прирокот.....	159

Прилог 4 Список на придавки употребени во *Големiot Гетсби*

Adjective	Repeated	Attributive	Predicative	Prefix	Suffix	Compounding	Adverb as premodifier
A							
abandoned	1	**			-ed		*
able	4		*****				
abnormal		*		ab-	-al		
abortive	1	**			-ive		
absent			*				
absolute	3	****					
absorbed			**		-ed		*
absorbing	1	**			-ing		
absurd	2	**	*				
aching		*					
actual	1	**					
acute	1	*	*				
adorable			*		-able		
advanced		*			-ed		
adventurous		*			-ous		
adventitious		*			-ous		
affected	1		**		-ed		**
afraid	8		*****				*
ajar	1		**				
alarming		*			-ing		
alert	2	**	*				
alive	4		*****	a-			
allied		*			-ed		
all-night		*				comp	
alone	9		*****				
amazed		*			-ed		
amazing	1	*	*		-ing		*
ambitious	1	*	*		-ous		*
American	5	*****	*		-an		*
amputated		*			-ed		
anaemic			*		-ic		
anchored		*			-ed		
angry	3	*	***		-y		*
annoyed			*		-ed		
appalling		*			-ing		
appropriate	1	**					*
approving		*			-ing		
arched		*			-ed		

arresting		*			-ing		
arrogant	1	**					
artificial	2	***					
artistic		*			-ic		
ashamed			*	a-	-ed		
ashen		*					
ash-gray		*				comp	
asleep	10		*****	a-			
astounding			*		-ing		*
astounding		*			-ing		
astounded			*		-ed		
attired			*		-ed		
audible	1		**		-ible		
authentic		*			-ic		
automatic		*			-ic		
aware	9		*****				****
awed	2	***					
awful	3	**	**				
b							
backward		*			-ward		
bad	9	*****	**				
baked		*			-ed		
bantering		*			-ing		
bare	2	**	*				
basic		*			-ic		
bass		*					
beaded		*			-ed		
beautiful	6	*****	**		-ful		*
best							
better					-er		
bigger					-er		
big	1 8	***** ***	*				
bizarre	2	***					
black	8	*****	*				
bleak		*					
bleared		*			-ed		
bles-sed							
blind	1	*	*				
blinding		*			-ing		
blond	1	**					
bloody		*			-y		
blue	18	*****	*****				*
blurred	2	***			-ed		
bona-fide	1	**				comp	
bored	2	***			-ed		
borrowed		*			-ed		
bound	1		**				

bounded			*		-ed		
bracing		*			-ing		
brand new		*					
brass	1	**					
brave	1	**					
breathless	2	**	*		-less		
bridal		*			-al		
brighter			*		-er		
bright	14	*****	**				
brilliant		*					
brisk		*					
broad	3	****					
broken	4	****	*		-ed		
brown	6	*****					
burning	1	**			-ing		
busy	1		**				
C							
capable	1	*	*				*
caramel-colored		*				comp	
cardinal		*					
careful	2		***		-ful		*
careless	4	***	**		-less		*
carved		*			-ed		
casual	5	*****	*				*
caterwauling		*			-ing		
celebrated	2	***			-ed		
central		*			-al		
certain	3	***	*				*
changing	1	**			-ing		*
charming	3	****			-ing		
cheerful	6	*****	*		-ful		
chilled			*		-ed		
choking		*			-ing		
circular		*					
clad			*				
clean	1	**					
clear	1	**					
clever		*					
close	4	**	***				
clothed			*		-ed		*
coarse		*					
cobbled		*			-ed		
cold	11	*****	**				
Colonial		*			-al		
colored		*			-ed		*
colossal	3	****					
common	3	***	*				
communicative			*		-ive		*
commuting	1	**			-ing		

compact		*					
complacent			*				
complete	4	**	***				*
comprehensible			*		-ible		
concerned			*		-ed		
confident	1	**					
confidential		*			-ial		*
confounding			*		-ing		*
confused	8	**	*****		-ed		*
connecting		*			-ing		
conscientious	1	**			-ous		
conscious			*		-ous		
conservative		*			-ive		
considerable		*			-able		
constant	3	****					
consumed			*		-ed		
contemporary		*			-y		
contemptuous	2	**	*		-ous		
content	2		***				
contiguous			*		-ous		
continual		*			-al		
contributory		*			-y		
convinced		*			-ed		
convivial		*			-al		
cool	12	*****	*****				**
cordial	1	*	*		-al		
correct			*				
corrected		*			-ed		
corrugated		*			-ed		
cotton-white			*			comp	
crazy	12	***	*****				
cream		*					
cream-colored		*				comp	
creative	1	**			-ive		
creaking		*			-ing		
crimson	1	**					
crimson-lighted		*				comp	
crisp		*					
critical		*			-al		
crowded	6	****	***		-ed		
cruel		*					
crushed	2	***			-ed		
curious	10	*****	**				
corpulent		*					
cute	1	*	*				
cynical	1	*	*		-al		*
D							
damned	4	***	**		-ed		
damp	5	****	**				*

dancing		*			-ing		
dangling		*			-ing		
darkening		*			-ing		
darker		*			-er		
dark	23	***** *****	*****				
dazed		*			-ed		
dead	10	***	*****				
deaf			*				*
dearest		*			-est		
deathless		*			-less		
deep	11	*****	*				
defiant	1	**					
deft	1	**					
defunct		*					
delayed		*			-ed		
delicate		*					
delicatessen		*					
delighted	2		***		-ed		
demoniac		*			-iac		
depressed			*		-ed		
deserted			*		-ed		
desolate	3	***	*				
despairing		*			-ing		
desperate		*					
determined	2	**	*		-ed		
devoid			*				*
different	3	**	**		-ent		*
difficult			*				
dignified	3	***	*		-ed		
dilatory	1	**					
dim	7	*****					
diminished		*			-ed		
disapproving		*			dis- -ing		
disappointed	1	*	*		dis- -ed		*
discarded		*			dis- -ed		
disconcerting		*			dis- -ing		
discontented		*			dis- -ed		
discordant		*			dis- -ant		
discreet			*				
disembodied		*			dis- -ed		
disgusted			*		dis- -ed		*
dishevelled		*			dis- -ed		
dishonest			*		dis- -ed		*
dismal		*			dis- -ed		
disordered			*		dis- -ed		
distinguished		*			dis- -ed		*
distraught		*			dis- -ed		
disquieting			*		dis- -ing		*

divine		*					
divorced			*		-ed		
domesticated		*			-ed		
dominant		*			-ant		
dramatic		*			-ic		
drawn	3		****		-ed		
dress		*					
dressed	2		***		-ed		*
dried		*			-ed		
dripping		*			-ing		
drunk	3		****		-ed		*
drunken		*					
dull	2	**	*				
dumb	2	*	**				**
dumping		*			-ed		
durable		*					
dust-covered		*				comp	
E							
earnest		*			-est		
easier	1	*	*		-er		
eastern	1	**			-ern		
easy		*					
echoing		*			-ing		
ecstatic	2	***			-ic		
effeminate		*			-ate		
elaborate	4	****	*		-ate		
elderly		*			-ly		
electric	2	***			-ic		
electrocuted			*		-ed		
elegant	1	**					
elemental		*			-al		
elongating		*			-ing		
elusive		*					
embarrassed	3	*	***		-ed		*
employed			*		-ed		
empty		**	**				*
enchanted	4	****	*		-ed		*
enchancing		*			-ing		
engaged	6		*****		-ed		*
English		*			-ish		
engrossed	1		**		-ed		*
enormous	10	*****	**		-ous		*
enthusiastic		*			-ic		
erect		*					
erroneous		*					
eternal	2	***			-al		
exalted			*		-ed		
excited	4	*	****		-ed		**
exciting	2	***			-ing		

exhilarating		*			-ing		
expressive		*			-ive		
external		*			-al		
extinguished			*		-ed		
extra	1	**					*
extraordinary	2	*	**	extra-	-y		
extreme		*					
F							
factual		*			-al		
faded-gilt		*				comp	
faintest		*			-est		
faint	7	*****	*				
faithful			*		-ful		
familiar	8	*****	****		-iar		**
famous	2	***			-ous		
fantastic	6	*****			-ic		*
fascinated	1	**			-ed		
fashionable	1	**			-able		
fast	1	**					
female		*					
feminine		*					
ferocious	1	**			-ous		
fervent		*					
feudal		*					
feverish		*			-ish		
few	1	**					
final			*				
fine	9	*****	***				
finest		*			-est		
Finnish	2	***			-ish		
fit			*				
flabby		*			-y		
flat-footed		*				comp	
flat		*					
flat-nosed		*				comp	
flattered	2		***		-ed		
floating		*			-ing		
florid	1	**					
flowered		*			-ed		
flower-like		*				comp	
fluctuating		*			-ing		
flushed	3	***	*		-ed		
foamy		*			-y		
following		*			-ing		
formal	1	**			-al		
formless		*			-less		
foul	1	**					
founded	2		***		-ed		
frantic		*					

fraternal		*			-al		
free	3		****				
French	3	****			-ch		
frequent		*					
fresh	6	*****	*				
friendly		*			-ly		
frightened	2	**	*		-ed		*
frightening	1	**			-ing		
front	16	***** *					
frosted		*			-ed		
frothy		*			-y		
full	16	*****	*****				
fundamental		*			-al		
funniest		*			-est		
funny	9	*****	****		-y		**
fur	1	**					
furious			*		-ous		
future		*					
G							
Georgian		*			-an		
ghastly	1	**			-ly		
gigantic			*		-ic		
gleaming	3	**	**		-ing		
glowing	2	***			-ing		
good	30	***** *****	*****				*
gorgeous	4	****	*		-ous		
grave	1	**					*
gray	14	*****					
gray-turning		*				comp	
great	23	***** *****	*				
greater		*			-er		
greatest		*			-est		
green	15	*****	**				
grotesque	5	*****	*				
gruff	1	**					
H							
half-fierce		*				comp	
half-lazy		*				comp	
handsome	2		***				*
happier			*		-er		
happy	3	*	***				*
hard	12	*****	*****				*
hard-boiled			*			comp	*
hard-drinking		*				comp	
hardening		*			-ing		
hardy		*			-y		*

harlequin		*					
harrowing		*			-ing		*
harsh	3	***	*				
haughty	1	**			-y		
haunting		*			-ing		
hazy		*			-y		
heady		*			-y		
heightened		*			-ed		
hesitant		*			-ant		
hidden		*			-ed		
high	9	*****	*				
homecoming		*				comp	
honest	1	**					
horrible	1	*	*				
hospitable		*			-able		*
hostile	1	**			-ile		
hot	23	*****	*****				**** *
huge	3	****					
hulking	3	****			-ing		
human	7	*****					*
humorous		*			-ous		
hungry			*		-y		*
hurt			*				
hushed	1	**			-ed		
husky	4	*****			-y		
hysterical			*		-al		
I							
identical	1	*	*		-al		*
ignorant			*		-ant		
imaginary		*			-y		
immediate	2	***		im-	-ate		
impassioned	3	****		im-	-ed		
impatient		*		im-			
impenetrable		*		im-	-able		
impersonal	1	**		im-	-al		
important	2	*	**				*
important-looking		*				comp	
impossible	1		**	im-	-ible		
impressive	1	**			-ive		*
inappropriate		*		in-	-ate		
incalculable		*		in-	-able		
incessant	2	***					
inclined			*		-ed		
incomparable	1	**		in-	-able		
inconceivable		*		in-	-able		
increasing		*			-ing		
incredulous		*			-ous		
indefinite	1	**		in-			

indeterminate		*		in-	-ate		
Indian		*			-an		
indifferent	1	**		in-	-ent		
indignant		*		in-	-ant		*
ineffable		*					
inevitable	1	**		in-	-able		
inexhaustible	1	**		in-	-ible		
infinite	1	**					
infinitesimal		*			-mal		
inky		*			-y		
innumerable	2	***		in-	-able		
insidious		*			-ous		
insolent		*					
instinctive		*			-ive		
intense	2	***					
interested	7	**	*****		-ed		**
interesting	3	***	*		-ing		*
interior	1	**					
intimate	4	***	**				*
intricate		*					
intriguing	1	*	*		-ing		
invisible	5	*****		in-			
irrecoverable		*		ir-	-able		
irregular		*		ir-			
irrelevant		*		ir-			
irresistible	2	***		ir-	-ible		
Italian	1	**			-an		
J							
jaunty	1	**			-y		
joyial		*					
joyous		*			-ous		
K							
kind			*				
knotted		*			-ed		
known	2		***		-ed		
L							
languid			*				
large	10	*****	**				
largest	1	**			-est		
last	25	***** *****					
late	8	**	*****				**** *
latest	1	**			-est		
laudable		*			-able		
lavender	2	***					
lavender-colored			*			comp	
leaden		*					
leather	2	***					

left	1	**					
legal		*					
leisurely		*			-ly		
lesser		*			-er		
lethargic		*			-ic		
liable	1		**				
lifted		*			-ed		
lifting		*			-ing		
light-headed			*			comp	
light	6	*****	*				
lighted	2	***			-ed		
limited	2	**	*		-ed		
lingering		*			-ing		
literary			*		-y		*
little	37	***** ***** *****					
local	1	**					
locked		*			-ed		
lonely	1		**		-ly		
longest	2	***			-est		
long	25	***** *****					
lost	2	***					
loud	4	**	***				*
lovely	7	*****	***		-ly		
lower	4	*****			-er		
low	8	*****					
lucky			*		-y		
lutheran	1	**					
M							
magical		*			-al		
main	1	**					
majestic		*			-ic		
many-colored	1	**				comp	
many-keyed		*				comp	
many-windowed		*				comp	
marble	4	*****					
married	9	*	*****		-ed		
marvelous		*			-ous		
mashed		*			-ed		
massed	1	**			-ed		
massive		*			-ive		
mean		*					
melancholy	1	**					
mellow			*				
melodious		*			-ous		
meretricious		*			-ous		
metallic	1	**			-ic		

metropolitan		*			-an		
middle-aged		*				comp	
mid-summer		*				comp	
milky		*			-y		
mincing		*			-ing		
mineral		*			-al		
mistaken			*		-en		
moderate		*			-ate		
modish		*			-ish		
momentary	1	**			-y		
monstrous		*			-ous		
Montenegrin		*			-in		
moral		*					
motionless			*		-less		*
motor		*					
moving	2	***			-ing		
moving-picture	1	**				comp	
muddy		*			-y		
muffled	1	**			-ed		
murmurous		*			-ous		
mysterious	1	*	*		-ous		
N							
national	2	***			-al		
natural	1	**			-al		
near	1	*	*				
neat		*					
nebulous		*			-ous		
necessary	2		***		-y		
neighboring		*			-ing		
nervous	4	****	*		-ous		*
new	23	***** *****	*				**
next	22	***** *****					*
nice	11	*****	**				*
noisy		*			-y		
nonexistent		*		non-	-ent		
non-olfactory		*				comp	
Nordic		*			-ic		
normal		*			-al		
north		*					
notorious		*			-ous		
O							
obliged			*		-ed		
obscene	1	*	*				
obscure		*					
obstetrical		*			-al		
obstinate			*		-ate		
obtrusive		*					*

oblivious		*			-ous		
obvious	1	**					
occasional		*			-al		
occupied			*		-ed		
ocean-going		*				comp	
oddly		*			-ly		
older	2	**	*		-er		
old-fashioned			*			comp	
old	79	***** ***** ***** ***** *****	*****				***
only	8	*****					
open	11	*****	*****				***
original		*			-al		
over-dreamed			*			comp	
over-enlarged		*				comp	
overpopulated		*				comp	
overwhelming	1	**				comp	
overwound		*				comp	
owl-eyed	1	**				comp	
P							
paintless		*			-less		
pale	13	*****	****				
panting		*			-ing		
paralyzed			*		-ed		
partial		*			-al		
particular	5	*****			-ar		
passionate		*			-ate		
past		*	*				
pastoral			*		-al		*
patent	1	**					
paternal	1	**			-al		
pathetic			*		-ic		
peculiar	2	***					
perceptible	2	***			-ible		
peremptory		*			-y		
perfect	3	****					
period		*					
perishable		*			-able		
permanent		*			-ent		
perpetual		*			-ual		
persistent	4	*****			-ent		
personal	4	****	*		-al		
perturbed			*		-ed		*
pervading		*			-ing		
physical	7	*****			-al		
pink	1	**					

plagiaristic			*		-ic		
plaid		*					
Platonic		*			-ic		
pleasant	5	*****			-ant		
pleasing		*			-ing		
plum	2	***					
poignant		*					
polite	4	**	***				***
poor	6	*****	**				*
popular	3	**	**		-ar		*
possible	1	**			-ible		
powdered		*			-ed		
powdery		*			-y		
powerful	1	**			-ful		
practical	2	***			-al		
prehistoric		*			pre-	-ic	
premature		*			pre-		
Presbyterian		*				-ian	
present	1	**					
pressing		*			-ing		
pretty	4	**	***				*
primary		*			-y		
printed	1	*	*		-ed		
private							
privileged		*			-ed		
privy			*		-y		
profound	3	**	**		pro-		**
prominent		*			-ent		
proprietary		*			-y		
prosperous		*			-ous		
provincial	1	**			--ial		
pulpless		*			-less		
punctilious		*			-ous		
pungent		*			-ent		
puppyish		*			-ish		
pure		*					
purposeless	2	*	**		-less		
puzzled		*			-ed		
Q							
quavering		*			-ing		
quick	2	*	**				
quiet	2	**	*				*
quieter	1		**		-er		
R							
racy	1	**			-y		
radiant	2	***			--ant		
ragged	2	***			-ed		
railed		*			-ed		
raised	1	*	*		-ed		

rakish		*			-ish		
random		*					
rapid		*					
rare	1	**					*
raw	3	***	*				
real	10	***	*****				
rear	2	***					
recent		*					
reciprocal		*			-al		
recurrent		*			-ent		
red-belted		*				comp	
red-haired		*				comp	
red	3	****					
reflected		*			-ed		
regal		*					
regular	1	**					
relieved	2		***		-ed		
reluctant	4	***	**				
remaining		*			-ing		
remarkable			*		-able		*
reserved		*			-ed		
restless	4	****	*		-less		
respectful			*		-ful		
responsive			*		-ive		
rhythmic		*			-ic		
richer			*		-er		
rich	7	*****	***				**
right	10	*****	*****				**** *
rigid	1	*	*				
ringing		*			-ing		
riotous	1	**			-ous		
rising		*			-ing		
roaring	1	**			-ing		
robust			*				*
rocky		*			-y		
romantic	10	*****	*****		-ic		**
rose	1	**					
rosy-colored	1	**				comp	
rotten	1	**			-ed		
rowdy		*			-y		
rude			*				
rumored			*		-ed		
S							
saddening			*		-ing		*
sad	7	****	****				**
safer			*		-er		
same	11	*****					
satisfactory		*			-y		

savage	1	**					
savory		*			-y		*
scanty		*			-y		
scared	1		**		-ed		
scientific	1		**		-ic		**
scornful	1	**			-ful		
scrawny		*			-y		
secret	4	*****					
secure	1	*	*				
selfish		*			-ish		*
senile		*					
senior		*					
sentimental	3	**	**		-al		*
seventeen-year-old		*				comp	
sharp	6	*****					
sheer	2	***					
shell-rimmed		*				comp	
shiftless		*			-less		
shining	4	*****			-ing		
shocked		*			-ed		*
short	12	*****					
short-sighted		*				comp	
short-winded		*				comp	
shrewd		*					
shrill	2	**	*				
sick	8		*****				*****
side	2	***					
significant		*			-ant		
silent	6	**	*****				*
silly	1		**				
silver	8	*****					
simplest		*			-est		
singing	3	****			-ing		
single	9	*****					
sinister	3	****					
slender	4	*****					
slight		*					
slightest		*			-est		
slow	1	**					
slow-thinking		*				comp	
small-breasted		*				comp	
smaller			*		-er		
small	32	***** *****	*				
smart		*					
smear			*		-ed		
smoky		*			-y		
snub-nosed		*				comp	
sober	1	**					

soft	6	*****	*				
soggy	1	**					
solemn	6	*****	**				
solid	1	**					
solitary	1	**			-y		
sombre		*					
somnambulatory		*					
soothing	1	**			-ing		
sophisticated	1		**		-ed		
sorry	5		*****				**
south	1	**					
southeastern		*				comp	
southern		*			-ern		
sparkling	1	**			-ing		
speaking	1	**			-ing		
special	1	**					
specific		*			-ic		
spectroscopic		*			-ic		
spiced		*			-ed		
spiritless		*			-less		
splendid	1	*	*				
sporadic		*					
sport		*					
sporting		*			-ing		
sports		*					
spotted		*			-ed		
square		*					
stable			*				*
staid		*					
stale	1	**					
startled	2	*	**		-ed		
state		*					
stationary		*			-ary		
sterner		*					
sticky		*			-y		
stiff	3	***	*				
still	6	***	*****				**
stirring		*			-ing		
stout	2	**	*				*
straight		*					
straightforward		*				comp	
strained	2	***			-ed		
strange	5	*****	**				
strangest	1	**			-est		
straw-haired		*				comp	
straw	1	**					
strident		*			-ent		
strong		*					
stronger			*		-er		

stunned		*			-ed		
sturdy	1	**					
subdued		*			-ed		
subtle		*					
successful		*			-ful		
succulent		*					
sudden	2	***					
sumptuous	1	**					
sunken	1	**					
sunny		*			-y		
sun-strained	1	**				comp	
supercilious	1	**					
superficial		*					
superior		*			-ior		
suppressed		*			-ed		
sure	11		*****				**
surer	1	*	*		-er		
surplus		*					
surprised	10		*****		-ed		***
surprising	2		**	*	-ing		**
sustained		*			-ed		
swede		*					
sweet	1	**					
T							
tall	1	**					
tangible	2	**	*				*
tangled			*		-ed		
tanned	1	**			-ed		
tapestried		*			-ed		
tender		*					
tense	2	***					
terraced			*		-ed		
terrible	8	*****	*				
Teutonic		*			-ic		
theatrical		*			-al		
thick	7	*****	*				*
thickish		*			-ish		
thin	7	*****					*
three-cornered		*				comp	
three-noted		*				comp	
thrilling	4	*****			-ing		
throbbing		*			-ing		
tinny		*			-y		
tiny	1	**					
tipsy		*			-y		*
tired	2		***		-ed		
top	1	**					
torn		*					
tough		*					

tragic	3	****			-ic		
transcendent		*			-ent		
trembling	4	*****			-ing		
trimmed		*			-ed		
triumphant		*			-ant		
tropical		*			-al		
troubled		*			-ed		
tumultuous	1	**			-ous		
turbaned		*			-ed		
turbulent	1	**					
turgid		*					
twin		*					
true	8		*****				**
U							
ultimate		*					
unaffected		*		un-	-ed		
unashamed			*	un-	-ed		
unbelievable		*		un-	-able		
unbroken	1	*	*	un-	-ed		
uncertain	2	***		un-			
uncivilized			*	un-	-ed		
uncommunicable		*		un-	-able		
uncontrollable		*		un-	-able		
undefined		*		under-	-ed		
underground		*		under-			
underhand		*		under-			
undeserted		*		un-	-ed		
uneasy	2		***	un-			
unexpected	2	**	*	un-	-ed		
unfamiliar	8	*****	**	un-	-ar		*
unfathomable		*		un-	-able		
unfinished			*	un-	-ed		
unforgettable		*		un-	-able		
unhappy	1	*	*	un-			
unheard		*		un-	-ed		
unimportant			*	un-			
uninflected			*	un-	-ed		
unintelligible		*		un-	-ible		
universal		*			-al		
unknown	1	**		un-	-ed		
unmistakable	1	**		un-	-able		
unnecessary			*	un-	-y		
unpleasant	1	**		un-	-ant		
unprecedented		*		un-	-ed		
unprosperous			*	un-	-ous		
unquiet		*		un-			
unreal	1	*	*	un-			
unreasoning		*		un-	-ing		
unsought			*	un-	-ed		

unsteady		*		un-	-y		
unsuccessful		*		un-	-ful		
unthoughtful		*		un-	-ful		
untrue			*	un-			
unusual	2	***		un-			
unutterable	2	***		un-	-able		
unwavering		*		un-	-ing		
upper	4	*****			-er		
urbane		*					
urgent		*			-ent		
V							
vacant		*					
vacuous		*					
vague	4	*****					
vanished		*			-ed		
various	4	*****			-ous		
vast	2	***					
velvet		*					
very		*					
veteran		*					
villainous		*			-ous		
vinous		*					
violent	4	****	*				
visible	4	****	*				
vivid	3	**	**				
vulgar	1	**					
vulnerable		*			-able		
W							
waiting		*			-ing		
wan	3	****					
warmest			*		-est		
warm	10	*****	*				*
waste		*					
wasteful		*			-ful		
wayward		*				comp	
wealthy	2	*	**		-y		*
weary		*			-y		
weather-beaten		*				comp	
weather-proof		*				comp	
well-concealed		*				comp	
well-disciplined		*				comp	
well-fanned		*				comp	
well	3	*	***				*
well-kept		*				comp	
well-loved		*				comp	
well-rounded		*				comp	
well-shaved			*			comp	
well-to-do		*				comp	
western	1	**					

wet	10	*****	****				***
white	35	***** ***** ***	****				**
whitewashed	1	**				comp	
whole	16	***** *					
wholesale		*				comp	
wicker		*			-er		
wide	2	**					
wild	10	*****	*				
windy	1	**			-y		
wine-colored		*				comp	
witty		*					*
wonderful			*		-ful		
worldly		*			-ly		
worn		*					*
worried	3	*	**		-ed		*
worse	1		**				
wrong	6	****	***				
Y							
yachting	2	***			-ing		
yellow	16	***** *					
yellowing		*			-ing		
yellowy		*			-y		
younger	1	*	*		-er		
young	44	***** ***** *****	*****				*

Прилог 5 Пораката на авторот до издавачот

Letters of Note

July, 1922. In the final paragraph of an otherwise unremarkable letter to his editor, Maxwell Perkins, author F. Scott Fitzgerald passionately announces his desire to begin writing "something extraordinary and beautiful and simple and intricately patterned."

The novel he had mentioned for the first time was *The Great Gatsby*.

Transcript follows. Image kindly supplied by Gareth M.

*The Gatsby Club,
White Star Fake.*

Dear Mr. Perkins:
Glad you liked the addenda to the Table of Contents.
I feel quite confident the book will go. How do you think
The Love Legend will sell? You'll be glad to know that
nothing has come of the movie idea & I'm rather glad
myself. At present I'm working on my play —
the same one. Trying to arrange for an Oct.
production in New York. Bunny Wilson
(Edmund Wilson Jr.) says that it's without
doubt the best American comedy to date
(that's just between you and me).
Did you see that in that Literary
Digest contest I stood 6th among the novelists?
Not that it matters. I suspect you of
having been one of the voters.
Will you see that the semi-yearly account
is mailed to me by the 1st of the month — or
before if it is ready? I want to see where
I stand. I want to write something new —
something extraordinary and beautiful and
simple & intricately patterned.
As usual
F. Scott Fitzgerald

Image: Gareth M.

Transcript

Dear Mr. Perkins:

Glad you liked the addenda to the Table of Contents. I feel quite confident the book will go. How do you think *The Love Legend* will sell? You'll be glad to know that nothing has come of the movie idea & I'm rather glad myself. At present working on my play — the same one. Trying to arrange for an Oct. production in New York. Bunny Wilson (Edmund Wilson Jr.) says that it's without doubt the best American comedy to date (that's just between you and me.)

Did you see that in that Literary Digest contest I stood 6th among the novelists? Not that it matters. I suspect you of having been one of the voters.

Will you see that the semi-yearly account is mailed to me by the 1st of the month — or before if it is ready? I want to see where I stand. **I want to write something new — something extraordinary and beautiful and simple & intricately patterned.**

As Usual

(Signed, 'F Scott Fitzgerald')

Прилог 6 Графикон на придавките со суфикси и префикси

